

Ainasta Sariin ja Otosta Kimmoon

Suomenkielistä homonymiparista etunimistä 1800-luvun lopulta noin vuoteen 1980

Helsingin yliopiston
suomen kielen laitos
Pro gradu -tutkielma
Tiina Virta
Kevät 2005

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
1.1. Taustaa	1
1.2. Suomalainen homonyymiparinen etunimi	4
1.3. Aineisto	6
2. Nimet	9
2.1. Naisten nimet	9
2.1.1. <i>Aina</i>	9
2.1.2. <i>Aino</i>	10
2.1.3. <i>Alli</i>	12
2.1.4. <i>Helmi</i>	14
2.1.5. <i>Hilja</i>	15
2.1.6. <i>Hilkka</i>	17
2.1.7. <i>Kerttu</i>	18
2.1.8. <i>Kirsi</i>	20
2.1.9. <i>Laina</i>	22
2.1.10. <i>Lempi</i>	23
2.1.11. <i>Maire</i>	25
2.1.12. <i>Marja</i>	27
2.1.13. <i>Paula</i>	28
2.1.14. <i>Rauha</i>	30
2.1.15. <i>Ritva</i>	31
2.1.16. <i>Saima</i>	32
2.1.17. <i>Sari</i>	34
2.1.18. <i>Satu</i>	35
2.1.19. <i>Sirkka</i>	37
2.1.20. <i>Sisko</i>	38
2.1.21. <i>Taimi</i>	40
2.1.22. <i>Taina</i>	41
2.1.23. <i>Terttu</i>	42
2.1.24. <i>Tuija</i>	44
2.1.25. <i>Vieno</i>	45

2.2. Miesten nimet	47
2.2.1. <i>Aimo</i>	47
2.2.2. <i>Armas</i>	49
2.2.3. <i>Arvo</i>	50
2.2.4. <i>Esa</i>	51
2.2.5. <i>Harri</i>	53
2.2.6. <i>Kai</i>	55
2.2.7. <i>Kari</i>	56
2.2.8. <i>Kauko</i>	58
2.2.9. <i>Kimmo</i>	60
2.2.10. <i>Oiva</i>	61
2.2.11. <i>Onni</i>	63
2.2.12. <i>Otto</i>	64
2.2.13. <i>Seppo</i>	66
2.2.14. <i>Sulo</i>	67
2.2.15. <i>Taisto</i>	69
2.2.16. <i>Toivo</i>	71
2.2.17. <i>Urho</i>	73
2.2.18. <i>Veijo</i>	75
2.2.19. <i>Veikko</i>	76
2.2.20. <i>Veli</i>	78
2.2.21. <i>Vesa</i>	79
2.2.22. <i>Viljo</i>	81
3. Taustaksi vähän Suomen historiaa	83
3.1. 1800-luvun Suomi	83
3.2. 1900-luvun Suomi	88
4. Henkilönnimien Suomi	97
4.1. Henkilönnimijärjestelmästä ennen 1800-lukua	97
4.2. 1800-luvun kehitys ja suomalaisuusate	99
<i>Aina, Hilja, Saima ja Otto</i>	
4.3. 1900-luvun alku	112
4.3.1. <i>Helmi, Lempi ja Urho</i>	112
4.3.2. <i>Aino, Laina, Rauha, Taimi, Vieno, Armas, Arvo, Oiva, Onni, Sulo, Toivo ja Viljo</i>	115
4.3.3. <i>Alli, Hilikka, Kerttu, Maire, Aimo, Kauko ja Veikko</i>	119
4.3.4. <i>Sirkka, Sisko ja Terttu</i>	123
4.3.5. <i>Marja, Ritva, Seppo, Taisto ja Veijo</i>	126
4.4. Uudet tuulet Suomessa ja etunimissä	127
4.4.1. <i>Paula, Kari ja Veli</i>	127
4.4.2. <i>Kirsi, Sari, Taina, Tuija, Esa, Harri, Kai ja Vesa</i>	130
4.4.3. <i>Satu ja Kimmo</i>	136

4.4.4. Tilanne 1980-luvun alussa	138
5. Vertailua ja ryhmittelyä	139
5.1. Nimien tavarakenteesta	140
5.1.1. 1800-luvun loppu	141
5.1.2. 1900-luvun alku	142
5.1.3. 1950-luvulta 1970-luvulle	144
5.2. Sarjat	145
5.2.1. Riimejä ja assonansseja	145
5.2.1.1. Konsonanttisarjoja	147
5.2.1.2. Vokaalisarjoja	149
5.3. Homonyymiparit	150
5.3.1. Homonyymiparien sanaluokat	150
5.3.2. Homonyymiparien merkityskentät	151
5.3.2.1. Luonteenpiirteet ja toivenimet	151
5.3.2.2. Luonnonaiheet ja kasvit	151
5.3.2.3. Muut merkityskentät	152
5.4. ”Kalevalaiset”	152
6. Lopuksi	153
6.1. 1800-luvun loppu	153
6.2. 1900-luvun alku	154
6.3. 1950-luvulta 1970-luvulle	162
Lähteet	166
liitteet:	
1.1. Naisten nimien homonyymiparit	
1.2. Miesten nimien homonyymiparit	
2.1. Naisten nimien yhteenvetotaulukko	
2.2. Miesten nimien yhteenvetotaulukko	
3.1. Naisten nimien vertailua muihin suosikkeihin	
3.2. Miesten nimien vertailua muihin suosikkeihin	
4. Suosikit vuosikymmenittäin	

1. Johdanto

Tämä tutkielma selvittää homonymiparisten suomalaisten etunimien suosionvaihtelua eri aikoina eri alueilla. Sosiolingvistiksessä tutkimuksessa kielellinen vaihtelu suhteutetaan kielen ulkoisiin taustamuuttujiin (Nuolijärvi 1989: 117). Tarkoitukseni on kuvata myös sitä ympäristöä, jossa nimenantajat ovat valintansa tehneet. Nimen on hyväksytyksi tullakseen noudatettava yhteisön senhetkisiä nimimalleja.

Kieli on sidoksissa kulttuuriin ja kulttuurissa tapahtuvat muutokset näkyvät myös kielen muutoksina (Vilppula 1989: 286). Kulttuurissa tapahtuvat muutokset heijastuvat henkilönnimistöön, esimerkiksi varsinaisista etunimistä voi puhua vasta sitten, kun nimijärjestelmään kuuluu lisäksi sukunimi tai säännöllisesti käytetty lisänimi. Esihistoriallisena aikana, kun väkeä oli vähän, riittivät ihmisten erottamiseen yksilönnimet (Mikkonen 2003: 194).

1.1. Taustaa

Alun perin tämän tutkielman piti valmistua syksyllä 1988. Elämä päätti toisin: toinen lapseni syntyi 28.7.1988. Kuitenkin siitä lähtien tämä on ollut minulle jatkuva ja hyvin kiintoisa prosessi, joka on johtanut huomioni joskus varsin kauaskin alkuperäisestä aiheesta – ja taas takaisin. Aleksis Kiveä mukaillen voisin sanoa, että nimiäni en koskaan ole jättänyt.

Vuoden 1987 keskusteluista professori Eero Kiviniemen kanssa minulle jäi mieleen hänen esittämänsä ajatus, mistä nimiä oikein saatiin ja miten lehdistö otti osaa keskusteluun suomenkielisten etu- (ja suku)nimien suosimiseen. Vuosina 2003 ja 2004 on ilmestynyt ainakin kaksi teosta Suomettaren helmoista (Kurki & al. 2003) ja Yhteistä kieltä tekemässä (Huumo & al. 2004), joissa tarkastellaan 1800-luvun suomalaista lehtikirjoittelua suomen kielen, osin myös nimistön, kehityksen kannalta. Profes-

sori Eino Kauppinen 1950-luvulla julkaisemat (myös kirjoitusten sisältöä referoivat) tutkimukset Kirjallinen Kuukauslehti (Kauppinen 1952) ja Taisteleva sanomalehti (Kauppinen 1955) piirtävät kiintoisaa kuvaa ajan kiihkeästä ilmapiiristä. Jäin pohtimaan, minkälaista olisi ollut elää Suomessa 1800-luvulla.

Ympäristö vaikuttaa ratkaisevasti uusien asioiden leviämiseen. Asuin lapsuudessani kerrostalossa, jossa meitä oli melkoinen joukko suunnilleen samanikäisiä kakaroita touhuamassa. Erään naapurintytön sisko oli 1960-luvulla vaihto-oppilaana Yhdysvalloissa ja toi sieltä tuliaisiksi rullaluistimet. Olivat tuohon aikaan varsinaiset Amerikan ihmeet! Mutta eipä niillä juuri käyttöä ollut meidän hiekkapihallamme. Eivätkä kadutkaan vielä olleet saaneet päällystettä. Nykyisin, kun päällystettyjä katuja, pihoja, toreja ja jalkakäytäviä on joka paikassa, ovat myös rullalaudat, joita lapsena Aku Ankan sivuilla ihmettelin, tulleet käyttökelpoisiksi ja suosituiksi – ja ymmärrettäviksi. Mutta ensin piti olla niille sopiva ympäristö. Samoin ei autoilla tai linja-autoilla ollut juurikaan tekoa ennen kuin tiestö oli niiden vaatimassa kunnossa.

Olenkin pitkään pohtinut 1800-luvun Suomen henkistä ympäristöä, koska juuri silloin luotiin pohja suomalaisuudelle, joka yletyi nimiinkin saakka. Mitä oli elämä 1800-luvun Suomessa? Miten suomalaisista tuli suomalaisia? Ja miksi? Mikä oli se yleinen ilmapiiri, joka suosi kansallisvaltioiden perustamista? Miten kansa eli ja ajatteli? Mistä suomalaisuusajatukset lähtivät? Miten päädyttiin suomalaistamaan myös nimiä jne... Koskaan ei kukaan kai täysin voi asettua kokemaan toisen ajankohdan elämää, mutta olen yrittänyt lukea paljon 1800-luvun Suomesta kirjoitettuja erilaisia teoksia.

Karl Marxin ja Friedrich Engelsin kuuluisin työ, ”Kommunistinen manifesti” julkaistiin vuonna 1848. Karl Marxin pääteoksen, ”Pääoman”, ensimmäinen osa ilmestyi lopulta 1867; toinen ja kolmas osa ilmestyivät hänen kuolemansa (1883) jälkeen.

Darwinin teos ”Lajien synty” ilmestyi vuonna 1859. Eivätkä sen opit varmaankaan heti Suomeen saakka kantautuneet, vaikka se paljon huomiota saikin. Teos on/oli vallankumouksellinen. Se toi aivan uudenlaisen ajatusmallin luonnonvalinnasta ja ihmisestä eläimenä eläinten joukossa. Nykyisin me (ainakin täällä Suomessa) pidämme noita ajatuksia oikeina ja luonnollisina, itsestään selvinä. On vaikea

kuvitella aikaa, jolloin ihmisen jumalallinen alkuperä oli kiistaton. Kuitenkin maailma oli sellainen vielä pitkään 1800-luvulla, paikoin on sellainen vielä tänäänkin esim. uskonnollisten kreationistien hallitsemisessa Yhdysvaltain osissa.

Kun ajattelee, millaista polemiikkaa syntyy aina, kun Raamattua suomennetaan uudelleen, on ehkä mahdollista jollain tavoin käsittää, että kirkonkirjoissa olevat nimet on voitu käsittää hyvinkin ”pyhiksi”, kuin Jumalan antamiksi nimiksi, joita ei noin vain voi korvata kansan käyttämällä arkinimillä. On siis ollut ensin välttämätöntä luoda uusille nimille suosiollinen ympäristö: sellainen ajan henki, joka suorastaan on vaatinut suomalaisia käyttämään suomalaisia nimiä. Tästä syystä olen paljolti keskittynyt 1800-luvun olojen käsittelyyn, mutta kyllä 1900-luvun tapahtumilla on ollut omat vaikutuksensa nimimuotiin.

Susan Blackmore on kirjassaan ”Meemit – kulttuurigeenit” (2000) käsitellyt laajasti erilaisten muotien ja ideoiden leviämistä. En ota kantaa hänen termiinsä *meemi* (minulla ei ole siihen riittävästi tietoa), mutta useat hänen esittelemänsä ajatukset ovat helposti sovellettavissa nimien ja nimimuodin leviämiseen. Hänen perusajatuksensa on, että *meemit* ovat kulttuuriin sisältyviä aineksia, jotka välittyvät erityisesti jäljittelyn keinoin.

Seuraavissa lauseissa olen korvannut sanan *meemi* sanalla *nimi*: Vaikka rautatiet, maantiet ja meriä kyntävät laivat eivät ehkä ensi silmäyksellä näytä liittyvän mitenkään nimen leviämiseen, ne kuljettavat kirjeitä, tavaroita ja ihmisiä, joiden mukana uudet mm. nimet kulkeutuvat ja siirtyvät eteenpäin. Niiden ansiosta myös entistä useammat ihmiset joutuvat kosketuksiin toistensa kanssa ja mahdollisten nimien tunnettuisuus kasvaa. Maantiet, rautatiet ja lentolinjat yhdistävät nykyisin yhä suurempia joukkoja, aivan samoin kuin yhteinen kieli ja kirjoitusjärjestelmäkin. Myös lennätin ja puhelin, radio ja televisio ovat kaikki aikanaan vaikuttaneet nimien tehokkaampaan leviämiseen. (Vrt. Blackmore 2000: 285 ja 287.)

Olen tässä tutkielmassani yrittänyt selvittää sekä sitä henkistä ja kulttuurista ilmapiiriä, jossa nimien suomalaistamisesta tuli suosittua (henkinen ympäristö) että sitä, miten ja kuinka paljon ihmiset liikkuvat ja tapasivat muita (fyysinen ympäristö).

1.2. Suomalainen homonyymiparinen etunimi

Etunimi on tiettyjen normien mukaan annettu henkilön virallinen nimi, joka edellyttää, että systeemiin kuuluu myös sukunimi. Etunimiä voi nykyisin Suomen lain mukaan samalla henkilöllä olla korkeintaan kolme. Jos etunimiä on useampi kuin yksi, on yleensä niistä ensimmäinen tarkoitettu puhutteluun ja muut tarkempaan yksilöintiin. (Vrt. esim. Kiviniemi 1982: 10.)

Homonyymiparisella etunimellä tarkoitan sellaista etunimenä käytettyä tai sellaiseksi tarkoitettua propria, jolla on Nykysuomen sanakirjan mukaan yleiskielessä sitä äänteellisesti vastaava ei-proprinen, merkityksellinen sana. Tätä kutsun proprin homonyymipariksi (lyhennettynä hp). Sillä, onko nimenantaja varsinaisesti tajunnut nimen homonyymipariseksi, ei ole merkitystä.

Myös kantahomonyymi (tai kantasana) tuntuisi varsin hyvältä termiltä, mutta sen sisältämä ajatus jonkinlaisesta johtamisesta ei ole mielestäni oikea. Suomenkielinen homonyymipari tosin on voinut vahvistaa nimimuodon asemaa (suosiota). Useinhan vieraskielisen nimen kansanomaisen puhuttelumuoto on osunut (*Makarios* > *Kari*) tai osutettu yksiiin suomen kielen appellatiivin kanssa (*Alfhild* > *Alli*). Konkreettinen *kari* ei liene luontevaa etunimiainesta, mutta linnun nimet sen sijaan ovat olleet kansanrunojenkin mukaan naisten nimityksiä tai kiertoilmaisuja. Nimen rinnalla olevan homonyymin merkitys ei useinkaan sinänsä ole vakiinnuttanut nimeä, mutta on nimiryhmii, joiden homonyymiparit muodostavat merkityskenttiä: *Ilta* (< *Mathilda*) on saanut tukea nimistä *Aamu* ja *Päivä*. (Huom. *Yö ei ole etunimi.)

Tässä tutkielmassa olen rajannut nimet sellaisiin, joiden homonyymipari löytyy Nykysuomen sanakirjasta. Juha Leskinen (1991: 420) otaksuu *tauno*-sanan alkumerkitykseksi 'rauhallinen, tyyni'. Näin proprilla *Tauno* olisi homonyymipari. Rajaukseni sulkee kuitenkin pois kaikki sellaiset nimet, joilla ei Nykysuomen sanakirjan mukaan ole homonyymiparia, joten *Tauno* ei ole tämän tutkielman puitteissa hp-nimi. Sinänsä olisi toki mielenkiintoista tutkia myös tällaisia ”etymologisesti homonyymiparisia” nimiä erikseen.

Murteiden sanastoihin en ole myöskään puuttunut, vaikka ne saattaisivatkin osaltaan selittää joidenkin harvinaisten etunimien alueellista levinneisyyttä. Samoin

saattaisivat nykyslangin tai muutoin nykyisen kielenkäytön mukaan homonyymipariset nimet olla tutkimisen arvoisia. Myöskään nimet, joilla on homonyymipari jossain muussa kielessä kuin suomessa (esim. *Silva* < lat. *silva* 'metsä'), eivät kuulu tämän tutkielman piiriin.

Kertun homonyymipari *kerttu* esiintyy sekä linnun nimenä että jälkiosana lintujen nimissä (esim. *lehtokerttu*) ja *leppäkertussa* eli *leppäpirkossa*. *Pirkko* ei kuitenkaan ole tässä tutkielmassa tarkoitettu homonyymiparinen nimi, koska appelliivi **pirkko* ei esiinny yksin eikä kannata mitään merkitystä.

Määritelmäni sulkee pois johdokset ja mukaelmat, jollei niillä puolestaan ole homonyymiparia. Niinpä *Tuuli* on hp-nimi, muttei *Tuulikki*, *Tuulia* tai *Tuula*. Sen sijaan parista *Lempi* - *Lemmikki* ovat molemmat hp-nimiä. (Vrt., että *Soili*-nimellä ei ole homonyymiparia, mutta *Soilikki*-nimellä kukannimenä on.) Usein tällaiset nimiparit pelkällä olemassaolollaan tukevat toinen toisiaan etunimijärjestelmässä.

Omakielisyysvaatimus tarkoittaa paitsi, että etunimellä tulee olla juuri suomen kielessä Nykysuomen sanakirjan mukaan homonyymipari, myös että nimen tulee olla suomalaiseksi leimautunut. Toisin sanoen *Helmi*, vaikka se onkin mitä ilmeisimmin *Margaretan* käänös tai *Vilhelmiinan* lyhentymä, on suomalainen (suomalaiseksi leimautunut) homonyymiparinen etunimi. Nimen ei siis tarvitse olla alkupe- räisesti suomalainen. Kaikki kalevalaiset (esim. *Kyllikki*, *Tellervo*, *Ahti*, *Tapio*) ja vaikkapa paikannimistä saadut (esim. *Inari*, *Aunus*, *Äänis*) etunimet jäävät siis tämän tarkastelun ulkopuolelle, ellei niillä ole varsinaista ei-propria homonyymiparia yleis- kielessä. (Voisivatko tällaiset olla propriarisia etunimiä?)

Propri ja sen homonyymipari ovat eri asioita. *Tuuli* 'tuo tyttö' > < *tuuli* 'ilman liike'. Propri on siis aina yksilöivä, sen sijaan sen homonyymipari, tässä appel- latiivi, on luokitteleva. Kiviniemi (1982: 12) käyttääkin ilmaisua "sisällöltään selvät nimet". Sisältöön tuntuvat kuitenkin kuuluvan myös ne muut sivumielteet ja assosiaati- ot, joita nimi herättää mm. äänneasunsa vuoksi.

Aineistossani on nimiä, joiden suosioon en nimen hp:lla usko olleen vahvistavaa vaikutusta. Tällaisia nimiä voisivat olla esim. *Kari*, *Otto*, *Sari*, *Taina*. Niitä – ja joitain muitakaan – nimenantaja tuskin on edes tajunnut homonyymiparisiksi etunimiksi.

1.3. Aineisto

Aineistoni olen poiminut vuonna 1987 Helsingin yliopiston nimipäiväalmanakan atk-listoista. Tämä aineisto sisälsi kaikki 1965 elossa olleiden ja sen jälkeen syntyneiden suomalaisten suomenkieliset etunimet vuoteen 1981. Aineisto on sama kuin professori Eero Kiviniemen (1982) kirjassa *Rakkaan lapsen monet nimet*. (Kiviniemi 1982: 175.)

Aluksi kävin *Rakkaan lapsen monet nimet* -teoksen nimilistan läpi Nykysuomen sanakirjan kanssa kartoittaakseni sellaisten olemassa olevien nimien määrää, joille löytyy Nykysuomen sanakirjasta pari. Tässä listassahan on kaikki yli 10 esiintymän nimet, joita on 2 163 miesten ja 2 881 naisten nimeä (siis noin 5 000 yleisintä). Tästä joukosta löytyi edellisessä luvussa esiteltyjen kriteerien mukaisesti lähes kuusisataa naisten- ja yli viisisataa miestennimeä.

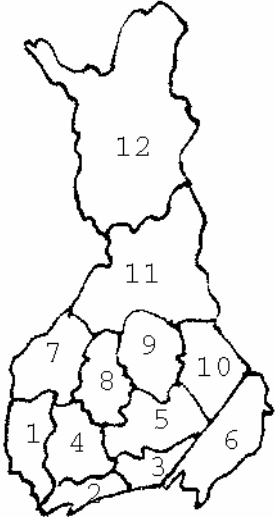
Suurin osa nimistä oli harvinaisia tai hyvin harvinaisia. Tällaisilla nimillä ei ole – puhumattakaan alle kymmenen esiintymän nimistä – kuin kuriositeetin luonne ja niiden olemassaolo tukeutunee paljolti samantapaisiin yleisempiin nimiin ja/tai juuri yleiskielisiin pareihin. Toisaalta ne ovat joskus ehkäpä vain paikallisestikin saattaneet tukea yleisemmäksi tulleen nimen suosiota.

Ollessani kesällä 1987 Helsingin yliopiston suomen kielen laitoksessa opiskelijaharjoittelijana tallensin mm. etunimien absoluuttisia frekvenssejä atk-listoista. Näissä listoissa etunimien esiintymät on mainittu lääneittäin ja vuosikymmenittäin. Listoissa on myös koko maasta yhteenlasketut tiedot.

Tietokoneeseen oli syötetty kussakin läänissä syntyneiden naisten ja miesten lukumäärät, joiden avulla tähän tarkoitukseen tehty ohjelma muutti absoluuttiset frekvenssit suhteellisiksi (prosentteiksi tai promilleiksi). Toisella professori Eero Kiviniemen tekemällä ohjelmalla oli mahdollista tuottaa näistä suhteellisista frekvensseistä graafinen esitys aina kuuden eri alueen osalta kerrallaan.

Sain tätä tutkielmaani varten käyttöni tällaisia graafisia esityksiä, en siis varsinaisia lukuja. Valitsin sellaisia etunimiä, joiden kokonaismäärä oli Kiviniemen (1982) aineistossa yli 100.

Tutkielmaani varten tein näistä graafeista Excel-ohjelmalla kustakin nimestä tiivistetyn esityksen niin, että graafissa on aina kunkin nimen koko maan (graafeissa: suomi) frekvenssi ja mielenkiintoisimmat läänikohtaiset nimien frekvenssit. Lääneinä on vuodesta 1956 vuoteen 1997 voimassa olleet 11 lääniä (Ahvenanmaa ei kuulunut tähän aineistoon) ja entinen Viipurin lääni niiltä osin kuin sitä jäi rajan taa ja jota ei sodan jälkeen yhdistetty muihin lääneihin:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Turun ja Porin lääni (turku) 2. Uudenmaan lääni (uusimaa) 3. Kymen lääni (kymi) 4. Hämeen lääni (häme) 5. Mikkelin lääni (mikkeli) 6. Viipurin lääni (viipuri) 7. Vaasan lääni (vaasa) 8. Keski-Suomen lääni (keski-suo) 9. Kuopion lääni (kuopio) 10. Pohjois-Karjalan lääni (pohj-karj) 11. Oulun lääni (oulu) 12. Lapin lääni (lappi) 	
--	--

Kappaleessa 4. olen taulukoinut Excel-ohjelmaan eri nimien suosion vaihteluita koko maassa ja tehnyt niistä graafiset esitykset.

Aineiston runsauden takia jouduin rajaamaan sitä vielä kerran. Käytin kriteerinä ehkä kiistattominta ja yksiselitteisintä: nimen yleisyyttä. Käsittelemäni sellaista hp-nimien suosionvaihteluita, jotka löytyvät Kiviniemen (1982) listoista Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset nimet (s. 226) ja Keskimäärin yleisimmät miesten ensimmäiset nimet (s. 227). Ensimmäisten etunimien listat sisältävät sata yleisintä nimeä. Näin lopulta aineistoni sisältää 25 ensimmäisenä etunimenä olevaa naisten- ja 22 miestennimeä.

Nimien homonymiparien merkitykset Nykysuomen sanakirjan mukaisesti olen esitellyt liitteessä 1.1 (tutkielmassa käsiteltyjen naisten etunimien parit),

liitteessä 1.2 (tutkielmassa käsiteltyjen miesten etunimien parit). Liitteessä 2 olen tarkastellut mm. nimien almanakkaan tulovuosia ja niiden suosioden huippuvuosia (2.1. naisten nimet, 1.2. miesten nimet), liitteessä 3 olen vertaillut homonyymiparisia nimiä vastaavana aikana suosittuihin muihin nimiin (3.1. naisten nimet ja 3.2. miesten nimet) ja liitteessä 4 esittelen suosikkinimiä vuosikymmenittäin.

Selvittääkseni sitä, kuinka hyvin kansa on ollut tietoinen nimien homonyymipareista ja niiden merkityksistä, kävin läpi Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen Nimiarkistossa vuoden 1958 yleisölle suunnatun henkilönimikilpailun (hnk58) nimiliput. Kertynyt aineisto siihen tehtyine viitteineen on järjestetty aakkoselliseksi kokoelmaksi, joka käsittää 102 000 nimilippua.

Nimenantaja on aina ulkopuolisen kontrollin alla: hänen on onnistuttava antamaan nimi, joka kelpaa yhteisöllekin. Vaikka leksikaaliset mahdollisuudet ovatkin laajat, ei nimeksi kelpaa mikä hyvänsä sana. Nimen on kuulostettava nimeltä. Voisi nykyaikaisesti sanoa, että nimen on aina ollut oltava "muodinmukainen". (vrt. esim. Kiviniemi 1982: 56 – 58.)

Joissain maissa on ollut käytössä listoja, joiden nimet ovat olleet ainoita hyväksyttäviä. Esimerkiksi Unkarissa tällainen oli János Ladón ”Magayar utónév-könyv”, vuodelta 1972. (Leskinen 1991: 417.) Suomessa ei koskaan ole ollut käytössä tällaista listaa vaan nimenantoa säätelee nimilaki ja nimiasetus, jotka suovat melkoiset vapaudet nimenantajalle. Nimipäiväkalenterit ovat olleet eräänlaisia suosituslistoja.

Rakennemuutosta navetoissa

Mitenkä se **Putkinotkon Rosina** huihkasikaan lehmilleen, metsiä kaiutavalla ja voimakkaasti ulos puhaltavalla äänellä:

"Jertta, Yömi, Palmu, Joutikki, Poika tänn'se se!"

Olipa siinä joukossa siis yksi nuori härkäkin.

Rakennemuutos on vienyt Rosinan lehmineen päivineen, lukuun ottamatta Palmua. Maatalousopiskelijain liitto on näet julkaissut vasikoiden nimistön, jonka mukaan Palmuja löytyy Suomesta vielä 4 612. Sillä se pääsee kirkkaasti sadan yleisimmän nimen listalle.

Jertat Yömit ja Joutikit ovat sen sijaan kadonneet tykkäänään. Ainakin ne eivät esiinny noin 2 000 nimen listalla, joka alkaa Aamorista ja päättyy Öystiin. Siinä välissä on Bööniä, Etykkiä, Hölyä, Ibítsaa, Jaffaa, Käämiä, Liftiä, Magnumia, Novitaa, Oseniaa, Peipiä, Ramonaa, Senssiä, Taigaa, Umbellaa, Voimariinia, Yleä, Åshildia ja Ällitälliä.

Jostain toimittajalle käsittämättömästä syystä Samantha nimi puuttuu.

Pamela on seitsemänneksi suosituin. Ruusu, Omena ja Rusina johtavat sentään listaa, luoja kiitos.
(Itä-Häme 20.2.1988)

2. Nimet

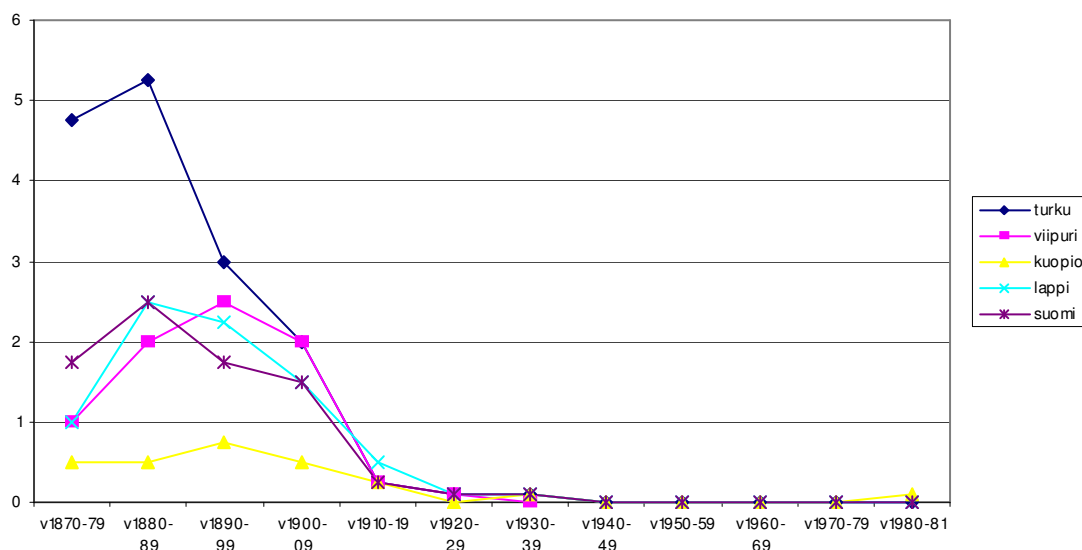
2.1. Naisten nimet

2.1.1. *Aina*

Aina-nimi tuli almanakkaan 1872, mutta se oli ehdolla jo Kauno-annakassa 1865. Nimen teki tunnetuksi 1840-luvulla Topeliuksen runo "Ljungblommor" (1845), jossa tyttösen nimi *Aina* mainitaan sen vuosikymmenen muotanimien rinnalla (Vilkuna 1985: 25). Kansanvalistusseuran kalenterissa *Aino*-nimi tosin syrjäytti virallisen almanakan *Ainan* 1881 (Kiviniemi 1982: 111–112).

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa *Aina* mainitaan *Lainan*, *Ainon*, *Alinan*, *Annan* ja *Ainamon* puhuttelumuotona. Myös nimen ns. merkitys tuntuu olevan kansan tiedossa: "aina = alati, ikuisesti" (Nousiainen. Liisa Jaakkola. (hnk58)), "kaikkina aikoinan samoin" (Vihanti. Veikko Haukilahti. (hnk58)). Mielenkiintoinen tai poikkeava "merkitys" on saatu Kuortaneelta: "*Aina* oli rankki, joka tehdään pontikkaa valmistettaessa" (Erkki Koivisto. (hnk58)). Kuitenkaan ei nimellä *Aina* ole ollut alkuaan mitään yhteyttä homonyymipariinsa. Silti homonyymiparin merkitys on voinut sävyttää nimeä ja vaikuttaa jopa nimenvalkintaan. (Kiviniemi 1982: 12.)

Aina

Aina on ollut hyvin suosittu ennen 1900-luvun vaihdetta, varsinkin Turun ja Porin läänin alueella ja Viipurin läänissä. Nimi on levinnyt rintamailta periferiaan (varsin suosittu ja varsin varhain sen on ollut Lapin läänissä), jossa se on säilyttänyt suosionsa pitkään. Kuopion läänissä se ei ole koskaan noussut kovin suosituksi. Koko maassa (suomi) suosio on huipussaan selvästi 1880-luvulla.

Kaavion ulkopuolelta voisi vielä todeta, että nimi on ollut huomattavan suosittu myös Hämeen läänissä ja Uudenmaan läänissä. Nimen suosio Vaasan läänissä ei ole ollut kuin Mikkelin ja Pohjois-Karjalan läänien tasoa. Pohjois-Karjalan läänissä nimi on ollut suosittu vieläpä varsin pitkään 1880–1909, siis kolmen vuosikymmenen ajan.

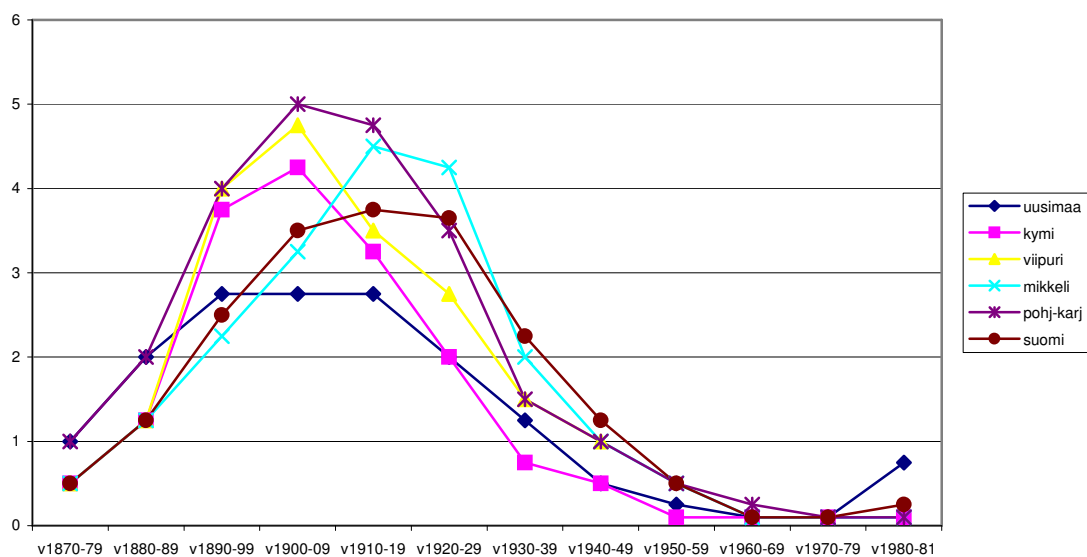
Suosituimpien etunimien listoilla (Kiviniemi 1982: 204) nimi esiintyy kolmasti: 1880–1889 sen on yhdeksäs, 1890–1899 kolmastoista ja 1900–1909 kahdeskymmenes. Keskimäärin yleisimpien naisten etunimien listalla (Kiviniemi 1982: 226) nimi on yhdeksäskymmenes.

2.1.2. *Aino*

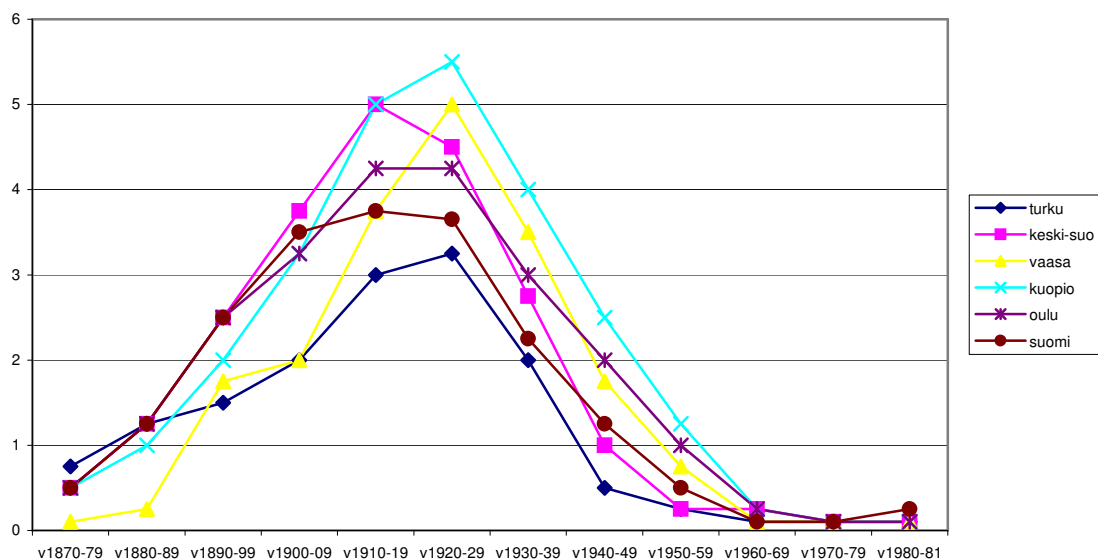
Nimi tuli almanakkaan 1890, mutta se esiintyi jo Kauno-annakassa 1865. Kansanvalistusseuran kalenterissa se oli 1881. ”*Aino* on ensimmäinen viralliseen almanakkaan päässyt suomalainen etunimi ja siitä merkillinen, että vaikka sitä ei tavata vanhoissa

muinaisrunoissamme, se kuitenkin on jo 1800-luvulta lähtien edustanut kaunista muinaissuomalaisista naista, hentoa, arasti ja syvästi tuntevaa neitoa, jonka herkästi kuvattu kohtalo liikuttaa jokaista Kalevalan Aino-runon lukijaa” (Vilkuna 1985: 25–26). *Aino* -- on Lönnrotin luomus *ainoa*-sanasta (Kiviniemi 1982: 39).

Aino 1

Aino 2

Ainon suosion huippu koko maassa (suomi) on 1910-luvulla. Suosion nousu alkaa Hämeen ja Uudenmaan lääneissä. Uudenmaan läänissä suosio oli pitkään lähes kolme prosenttia, mutta ei kuitenkaan koskaan noussut niin suureksi kuin Kuopion ja Pohjois-Karjalan lääneissä. Turun ja Porin läänissäkin suosion huippu jäi noin kahteen prosenttiin (1890-luvulla). Nimeä voisikin väittää itäiseksi, ellei sen suosio Vaasan läänissä olisi niin suuri. 1981 nimi ilmeisesti oli tulossa uudelleen käyttöön muiden lyhyiden vanhojen nimien myötä.

Suosituimpien etunimien listoilla (Kiviniemi 1982: 204–206) nimi esiintyy seitsemän kertaa: 1880–1889 se on yhdeksäs, 1890–1899 myös yhdeksäs, 1900–1909 neljäs, 1910–1919 toinen, 1920–1929 ensimmäinen, 1930–1939 kymmenes ja 1940–1949 kahdeskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimpien naisten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 226) *Aino* on toinen.

Kiviniemi (1982: 227) toteaaakin että, vaikka nimien järjestys riippuu olennaisesti väestön ikäjakaumasta, naisten nimistä on silti ehdottomana ykkösenä vuosisadan vaihteen valtanimi *Anna* ja toisella sijalla hieman myöhemmin yleistynyt, mutta pitkään suosiossa pysynyt *Aino*. *Ainon* yleisyys kaikista ensimmäisistä etunimistä on 1,7 %. (Kiviniemi 1982: 142.)

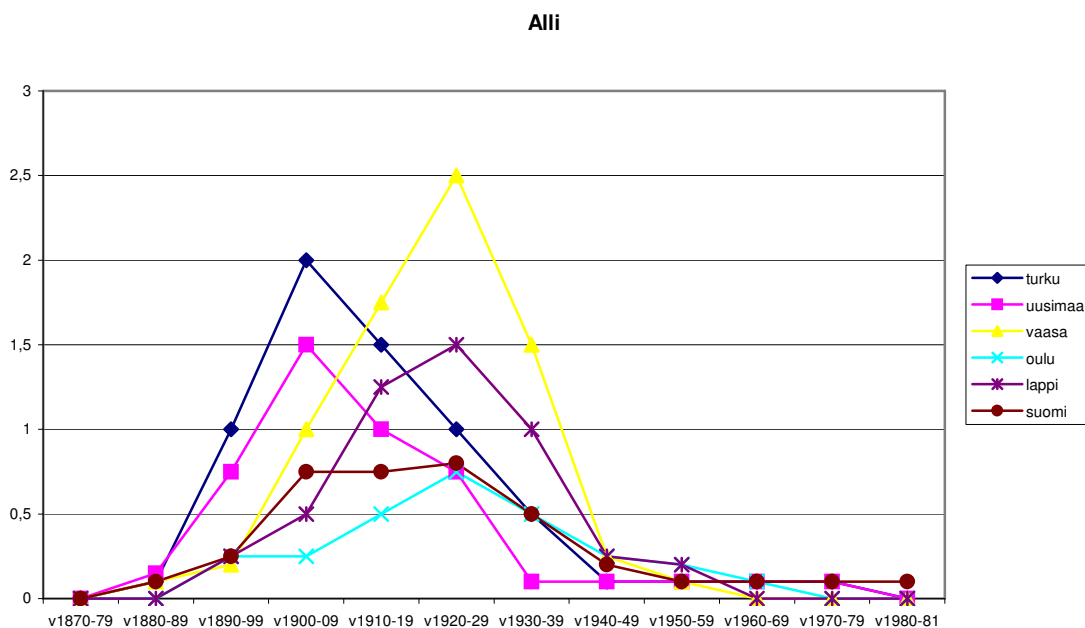
2.1.3. *Alli*

Almanakkaan *Alli* saatiin 1890. Nimi oli ehdolla jo Kauno-annakassa 1865 ja myös nimimerkki "Poro" ehdotti sitä artikkelissaan Uudessa Suomettaressa 1879. Kansanvalistusseuran kalenterissa *Alli* esiintyi 1882, ja 1890 sillä korvattiin virallisessa almanakassa *Alfhild*, jonka lyhentymänä *Alli* onkin esiintynyt (Vilkuna 1985: 29). Kansanvalistusseuran kalenterissa 1881 esiintyi *Alli* sulkeissa Alfhildin rinnalla (Kiviniemi 1982: 112). *Alli*-nimi on saattanut syntyä myös sellaisten nimien pohjalta kuin *Alina* ja *Aliisa* (Kiviniemi 1982: 96 ja 109), ja henkilönnimikilvan 1958 vastauksen mukaan on myös joitain *Alarik*- ja *Alfred*-nimisiä miehiä *Alliksi* kutsuttu, samoin *Alida*-, *Aliina*- ja *Alma*-nimisiä naisia. Linnun nimet ovat olleet kansanrunojenkin mukaan naisten kiertoilmauksia.

Nimen homonymipari tuntuu olleen hyvin kansan tiedossa: maininta vesi- tai sorsalinnusta löytyy henkilönnimikilpaan 1958 vastanneilta ainakin Juuasta

(Otto Kukkonen), Muolaasta (Aatu Virolainen), Nousiaisista (Liisa Jaakkola), Valkealasta (Impi Kola) ja Vimpelistä (Aleksi Lehtimäki). Riistaveteläinen Juho Koponen muistelee lisäksi: "Alli oli nimeltään matkustaja laiva, joka kuki[!] 70 vuotta takaperin Riistaveden ja k[!]uopion välillä."

Nimen suosion huippu koko maan (suomi) käyrässä osuu 1920-luvulle. Uudellamaalla huippu saavutettiin tosin jo 1900-luvulla. Varsinaista suosikkialuetta ovat olleet Suomen läntiset läänit: Vaasan lääni (1920 n. 2,5 %) ja Turun ja Porin lääni (1920 n. 2 %). Oulun läänissä suosion huippu ajoittuu myös 1920-luvulle, mutta jää alle prosenttiin. Lapin läänissä suosion huippu ajoittuu samoin, mutta on puolitoista prosenttia.

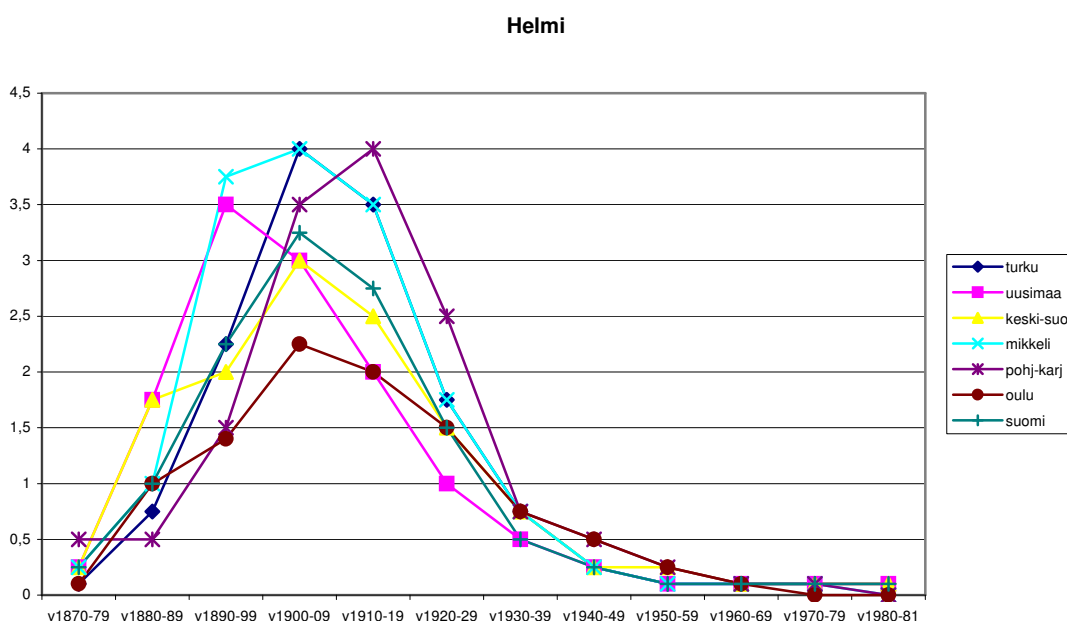
Pohjois-Karjalan läänissä nimi ei koskaan noussut suuren suosioon, vaan huippukin, tosin kaksi vuosikymmentä 1920-luvulta 1930-luvulle, nousee vain alle puoleen prosenttiin.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy neljä kertaa: 1900–1909 se on kolmaskymmeneskuudes, 1910–1919 kolmaskymmenesviides, 1920–1929 taas kolmaskymmenesviides ja 1930–1939 kahdeskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeksaskymmeneskolmas.

2.1.4. *Helmi*

Helmi saatiin almanakkaan 1908. Kauno-annakassa 1865 se oli *Margaretan* päivällä, joten se lienee katsottu käännökseksi. *Helmiksi* kastettuja tunnetaan jo 1850-luvulta. (Vilkuna 1985: 71.) Pietarin suomalaisessa kalenterissa nimi oli 1872 ja se esiintyi myös nimimerkki "Poron" ehdokaslistalla Uudessa Suomettaressa 1879. (vrt. Vilkuna 1985: 72.) Kiviniemi (1982: 153) uskoo, että nimi on osaltaan päässyt suosioon juuri homonyymiparinsa herättämien mielikuvien ansiosta. *Helmi*-nimeen on päästy kahta tietä: kääntämällä *Margareta* ja lyhentämällä *Vilhelmiina*. (Vilkuna 1985: 71–72.)

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa mainitaan *Helmi* ainakin *Anselmin*, *Helmiinan*, *Vilhelmin*, *Vilhon* ja *Villiamin* puhuttelumuotona. "Joskus nimi [Vilhelmiina] muuntuu Helmiina-muotoon. Helmi muoto johtunee samasta nimestä." arvelee puolestaan pihtiputaalainen Matti Korhonen vastauksessaan (hnk58).

Koko maassa (suomi) suosion huippu (yli 3 %) osuu 1900-luvulle. Uudellamaalla huippu (n. 3,5 %) saavutettiin jo 1890-luvulla. Noin neljään prosenttiin suosio kipusi Turun ja Porin läänissä ja Mikkelin läänissä, Pohjois-Karjalan läänissä 1910-luvulla. Noin kolmeen prosenttiin ylettiin myös Keski-Suomen läänissä 1900-luvulla. Oulun läänissä suosio jäi huippuvuosikymmenenäkin (1900–1909) ”vain” kahteen prosenttiin.

Todettakoon lisäksi, että 1900–1909 nimen suosio oli huipussaan myös Hämeen läänissä, Kymen läänissä ja Vaasan läänissä. Lapin läänissä nimen suosio nousee 1910-luvulla noin kahteen ja puoleen prosenttiin, nimen suosion huippu saavutettiin 1910-luvulla myös Kuopion läänissä. Viipurin läänissä nimen suosio ei kohoa yli kahden ja puolen prosentin, mutta pysyy suosiossa kaksi vuosikymmentä (1900–1919).

Kaiken kaikkiaan *Helmi* on varsin tasaisesti suosittu nimi, jonka leviämisen lainet olivat jo tosin jonkin verran talttuneet Pohjois-Suomeen yltäessään.

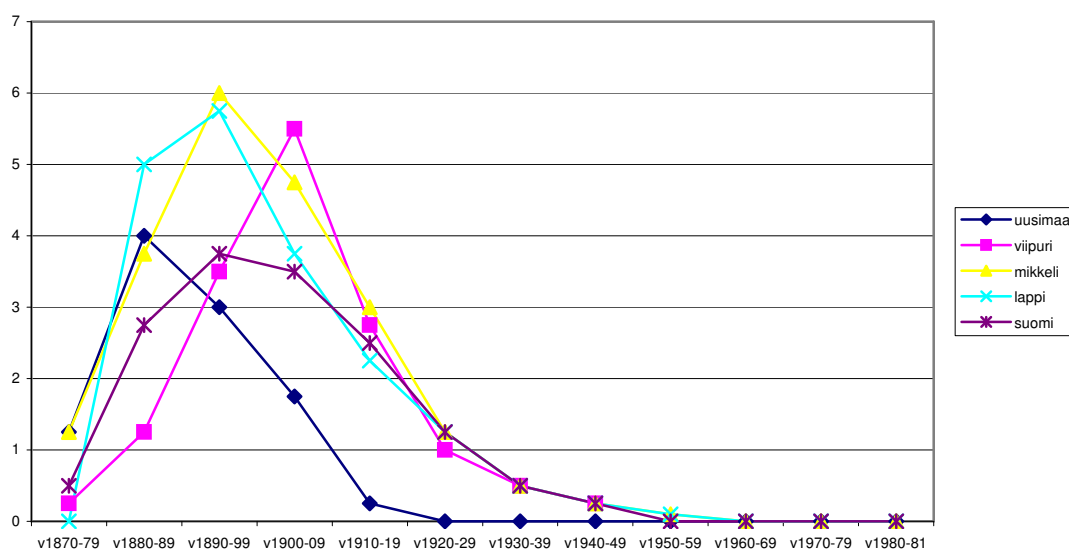
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on viidesti: 1880–1889 se on kahdeskymmenestoinen, 1890–1899 kahdestoista, 1900–1919 kuudes ja 1920–1929 kolmastoista. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeskymmeneskolmas.

2.1.5. *Hilja*

Almanakkaan nimi tuli 1908. *Hilja* esiintyy Kansanvalistusseuran kalenterissa 1882–83, mutta myös jo Kauno-annakassa 1865. ”Samanlainen [vierasperäinen] vastine -- löytyy myös monille muille omakielisille nimille: -- *Hilja* (Placidus 'tasainen, hiljainen', --)” (Kiviniemi 1982: 110). Kun suomalaisia nimiä alettiin harrastaa 1800-luvulla, olivat hyviä luonteen ominaisuuksia kuvastavat nimet suosittuja. (Vilkuna 1985: 75.) Myös Kiviniemi (1982: 153) arvelee *Hiljan* päässeen suosioon juuri homonyymiparinsa herättämien mielikuvien ansiosta.

Henkilönnimikilvan 1958 vastausten mukaan *Hilja* on mielletty yleiseksi ja sen homonyymiparin aiheuttamat mielikuvat ovat olleet tiedossa: ”Yleinen nimi. En muista vanhoja Hiljoja olleen. Vanhimmat muistamani syntyneet 1880-luvulla.” toteaa kontionlahtelainen J. Lukkarinen (hnk58) ja ruoveteläinen Sylvi Röykkee puolestaan (hnk58): ”Muistan lapsena erään perheen tytöistä käytettävän sanontaa: ”Olga Helkkarissa Peijakkaat Hiljaa.” Nimet: Olga, Helga, Beata, Hilja.” ”Voi olla, ettei se tästä nimestä [suku- tai paikannimi Hiljala] johdukaan, vaan yksinkertaisesti hiljainen-sanasta.” pohtii pihtiputaalainen Matti Korhonen *Hilja*-nimen alkuperää (hnk58).

Hilja

Nimen suosio ajoittuu 1800-luvun loppuun ja vuosisadan taitteeseen. Koko maassa (suomi) huippu (lähes 4 %) osuu 1890-luvulle. Uudellamaalla suosion huippu on jo 1880-luvulla (n. 4 %), mutta Kuopion läänissä vasta 1910-luvulla (lähes 4 %). Huikeaan yli 7 prosentin huippuun yltää 1900-luvulla Pohjois-Karjala ja noin kuuteen prosenttiin myös Viipurin lääni. 1890-luvulla ylletään Mikkelin läänissäkin noin kuuteen prosenttiin ja Lapissakin noin 5,5 prosenttiin. Oulun läänin suosion huippu tulee 1900-luvulla ("vain" noin 3,5 %) ja Kuopion läänissä kivutaan vasta 1910-luvulla lähes neljään prosenttiin. Vaasan läänissä huippu on noin kolme prosenttia, Hämeen läänissä noin kolme ja puoli prosenttia ja Turun ja Porin läänissäkin vain hieman yli kolme prosenttia 1890-luvulla. Samalla vuosikymmenellä Kymen lääni pääsee noin 4,5 prosenttiin ja Keski-Suomen lääni noin 3,5 prosenttiin.

Vaikka *Hilja* onkin muotinimen luonteinen, on sen suosio kestänyt yllättävän pitkään. Nimi on ollut selvästi suosittu itäisessä Suomessa kuin läntisessä. Oulun läänissä nimi ei ollut niin suosittu kuin Lapin läänissä.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on viidesti: 1880–1889 nimi on kahdeksas, 1890–1899 kolmas, 1900–1909 myös kolmas, 1910–1919 yhdeksäs ja 1920–1929 kahdeskymmeneskolmas. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeksastoista.

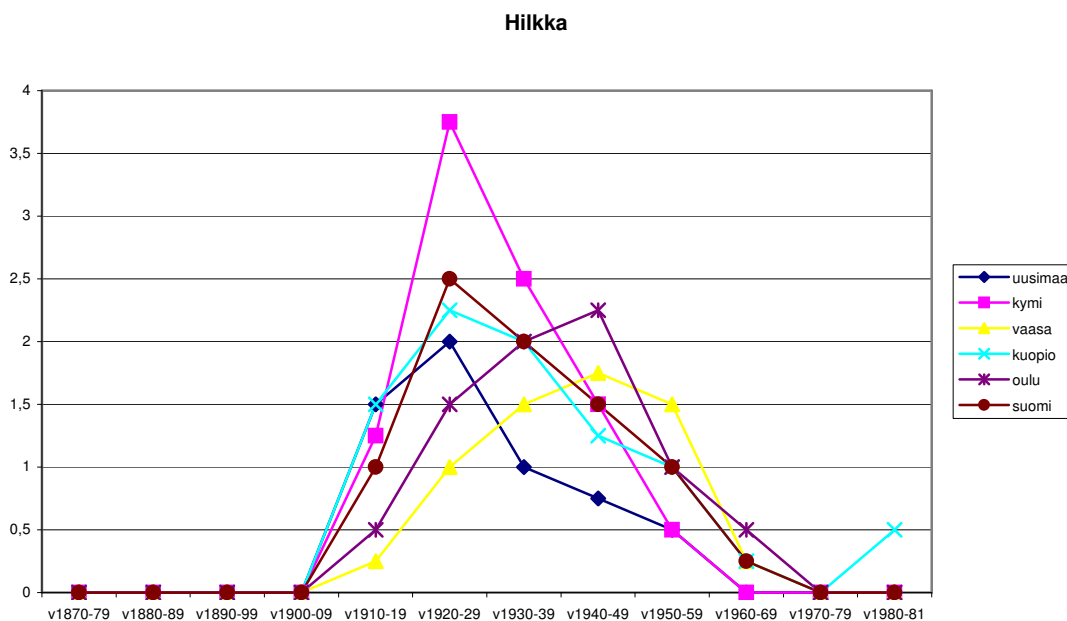
2.1.6. *Hilkka*

Hilkka saatiin almanakkaan 1929. Se ei ollut esiintynyt millään ehdokaslistalla aikaisemmin. Viikuna (1985: 75) pohtiikin nimen syntyhistoriaa näin: "Nimen alkuperä on varsin erikoinen. Meillä Suomessa on tunnettu *hilkka*-niminen päähine, onpa Etelä-Pohjanmaalla vieläkin *hilkku*. Sekä päähine että sen nimitys on tullut meille keskiajalla Pohjois-Saksasta. -- Miten Punahilkasta sitten tuli ristimänimi Hilkka? -- *Hilja*-nimen puhuttelumuotona on käytetty *Hilkkaa*, ja Punahilkka on vahvistanut."

Kiviniemi (1982: 116 - 117) pitää vuoden 1929 almanakkauudistusta suomalaisperäisen tai suomalaiseksi leimautuneen nimistön lopullisena voittona ja toteaa tuolloin saadun almanakkaan mm. *Hilkka*-nimen.

Eri nimestä on varmaan kyse, kun Viljo Nissilä artikkelissaan "Ortodoksisia henkilönnimiä Aunuksen kylännimistössä" (1973: 246) kertoo karjalassa venäjän *Fil'ka*, *Filip* -nimen (< kr. *Filippos*) muuntuneen muotoon *Filkka*, *Hilkka*, *Hilkkoi*.

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksista ei löydy kuin pari mainintaa *Hilkka*-nimestä: "Hilkka Rauha s. 22" (Alavus. Unto Kulju), "Naisen nimi. Ei kovin vanhaa käyttöä" (Parikkala. Tauno J. Soikkeli). Lisäksi se mainittiin *Hildan*, *Hildurin*, *Hiljan* ja *Hilman* puhuttelumuotona.

Koko maassa (suomi) suosio painottuu 1920-luvulle: nousu huippuun oli jyrkkä (1920–1929 hieman yli kaksi prosenttia), mutta lasku huomattavasti loivempi. Nimi ilmestyy 1910–1919 kaikkialle suunnilleen yhtä aikaa; siis jo ennen almanakkaan pääsyään.

Suosio on suurin (lähes neljä prosenttia) Kymen läänissä 1920–1929, vielä 1930–1939 noin kahden ja puolen prosentin suosio. Oulun läänissä huippu on vasta 1940–1949. Uudenmaan huippu asettuu vasta 1940-luvulle ja on vain reilut puolitoista prosenttia, Kuopion läänissä suosio on huipussaan jo 1920-luvulla ja siellä nimi pysyy pitkään melko suosittuna.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on viidesti: 1910–1919 kahdeskymmenesseitsemäs, 1920–1929 kahdeksas, 1930–1939 yhdeksäs, 1940–1949 yhdeksästoista ja vielä 1950–1959 kolmaskymmenes. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeskymmenesviides.

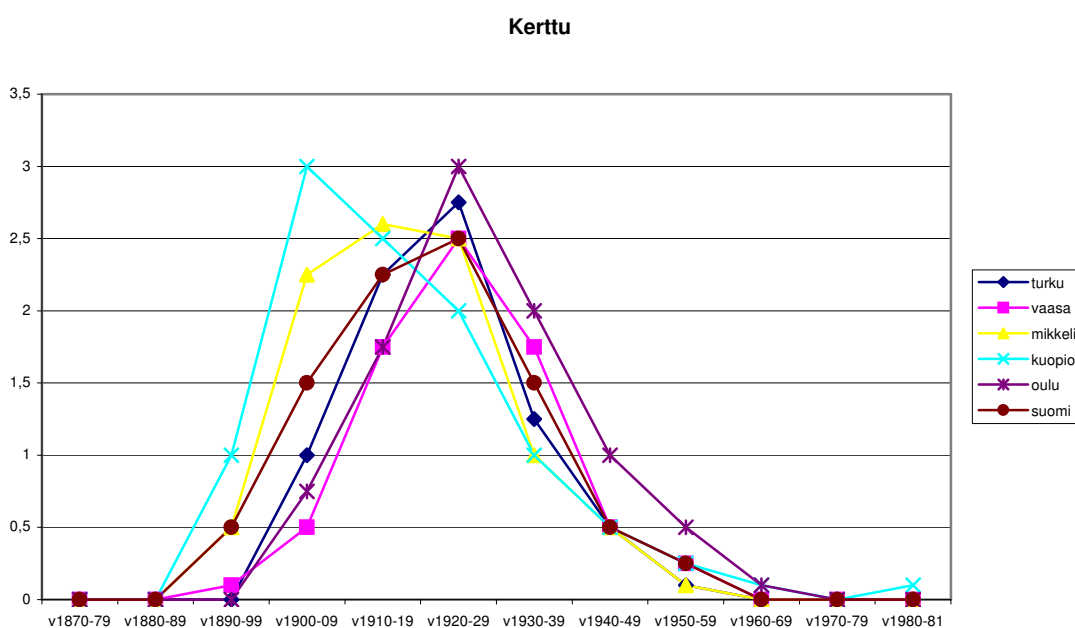
2.1.7. *Kerttu*

Kerttu tuli almanakkaan 1890. Nimeä ei ole Kauno-annakassa 1965, mikä on outoa, onhan I. E. Sjömanin länsisuomalaisena pakko ollut se tuntea. Vilkuna (1985: 97) toteaa, että piispa Henrikin surmavirressä, joka on runoilta 1200-luvulla, mainitaan

Köyliöstä Lalloilan Kerttu-niminen emäntä ja lisää vielä, että *Kerttu* onkin vanhin Suomesta tuntemamme kristillisperäinen Suomessa käytetty naisennimi. Kansanvalistusseuran kalenterissa nimi oli 1882–83, ja "Poro" suositteli sitä ristimänimeksi 1879 Uudessa Suomettaressa.

"Kristillisperäisten nimien kansanomaiset asut osutettiin usein yksin omaperäisten nimien kanssa; tuolloin ikään kuin salaa säilytettiin vanhaa, vaikka virallinen nimi olikin uusi. -- Varmasti näin onkin tapahtunut, mutta ei niin laajasti kuin Forsman on otaksunut" (Kiviniemi 1982: 41). *Kertulla* ei liene ollut alkuaan mitään yhteyttä homonyymipariinsa *kerttu* 'varpuslintu', mutta silti se on saattanut sävyttää nimeä ja vaikuttaa jopa nimen valintaan. (Kiviniemi 1982: 12.)

Henkilönnimikilpaan 1958 vastannut Jukka Savolainen muistelee Kerttu Keinäsen nimestä näin: "Saanut kasteessa nimen Gertrud. joka "herraskaisen" äidin kuoltua muuttui pian Kerttu nimeksi." Nimen homonyymiparit tuntuvat olevan myös kansan tiedossa: usea mainitsee leppäkertun ja moni luettelee kerttulintuja.

Koko maassa (suomi) nimen suosio painottuu vuosiin 1910–1919 ja 1920–1929 niin, että huippu on 1920–1929 noin kaksi ja puoli prosenttia. Almanakkaan päästyään (1890) nimi selvästi ilmestyy (uudelleen?) käyttöön kaikkialle suunnilleen yhtä aikaa.

Kuopion läänissä nimi on suosionsa huipulla jo 1900–1909 ja se pysyykin siellä pitkään hyvin suosittuna (vielä 1920-luvulla noin kahdessa prosentissa). Mikkelin läänissä huippu saavutetaan 1910-luvulla (reilut kaksi prosenttia). Mikkelin läänissä suosio pysyttelee yli kahdessa prosentissa 1900–1929. Turun ja Porin läänissä nimen suosio alkaa nousta vasta 1900–1909, käväisee 1920-luvulla reilussa kahdessa ja puolessa prosentissa ja on hieman päälle prosentin jo 1930-luvulla. Vaasan läänissä nimen suosio lähtee nousuun vielä verkkaisemmin: 1900–1909 vain puoli prosenttia, 1910-luvulla reilut puolitoista prosenttia, huippu 1920-luvulla kaksi ja puoli prosenttia. Vaasan läänissä nimen suosio putoaa samaan tahtiin: 1930-luvulla vajaan kaksi prosenttia ja 1940-luvulla noin puoli prosenttia. Oulun läänissä käväistään 1920-luvulla noin kolmessa prosentissa. Siellä suosion lasku on kuitenkin melko vitkaista.

Uudenmaan lääni johtaa nousua 1890-luvulla (huippu kolme prosenttia jo 1900–1909). Kymen läänissä on laaja kahden vuosikymmenen kestänyt huippu (n. kaksi ja puoli prosenttia 1900–1919). Noin kolmeen prosenttiin yltävät (Uudenmaan läänin lisäksi) myös Hämeen (1920–1929), Keski-Suomen (1920–1929) ja Viipurin (1920–1929) läänit.

Näyttää siltä, että Turun ja Porin läänissä *Kerttua* ei ole pidetty viralliseksi etunimeksi sopivana, vaan vasta nimen tultua suosituksi muualla maassa se hyväksyttiin myös läntisimmässä Suomessa.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy neljästi: 1900–1909 se on yhdeksästoista, 1910–1919 kymmenes, 1920–1929 viides ja 1930–1939 kahdeksastoista. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeskymmenesyhdeksäs.

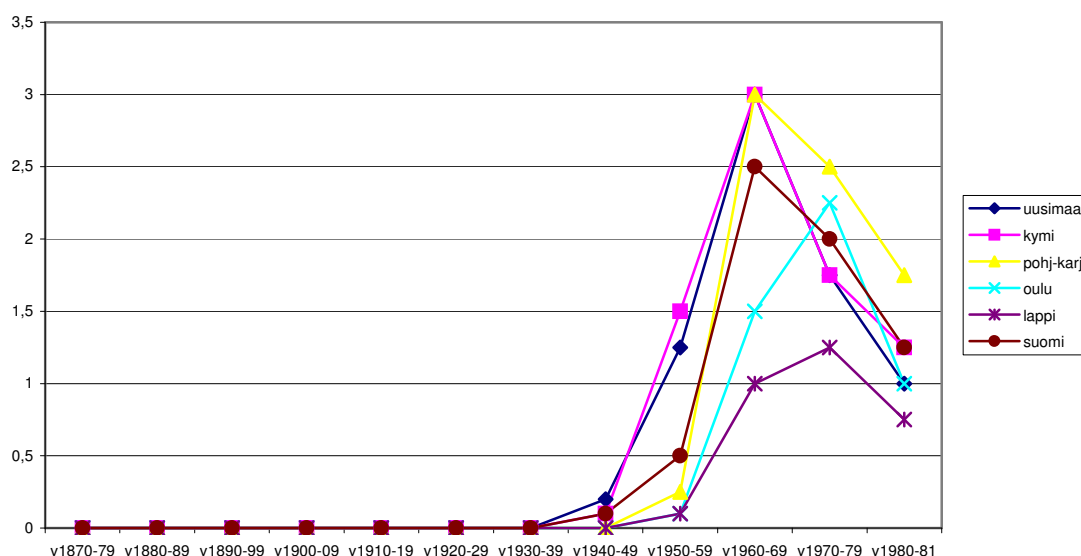
2.1.8. *Kirsi*

Kirsi tuli almanakkaan vasta 1973. ”*Kirsi* on varsin yleinen lyhentymä *Kristiinasta*; yleensä kuitenkin se yhdistetään ’kirsimarjaan’ eli kirsikkaan” (Vilkuna 1985: 96).

Henkilönnimikilvan 1958 vastaajista vain Liisa Jaakkola Nousiaisista toteaa, että ”kirsi = routa, kirsimarja = kirsikka”.

Kirsi

Kirsi kuuluu selvästi homonyymiparisten nimien "toiseen sukupolveen": sen suosio koko maassa (suomi) on huipussaan selvästi 1960–1969. Nimi on ilmestynyt 1940-luvulla ja yleistynyt 1950-luvulla, vaikka pääseekin virallisesti almanakkanimeksi vasta 1973.

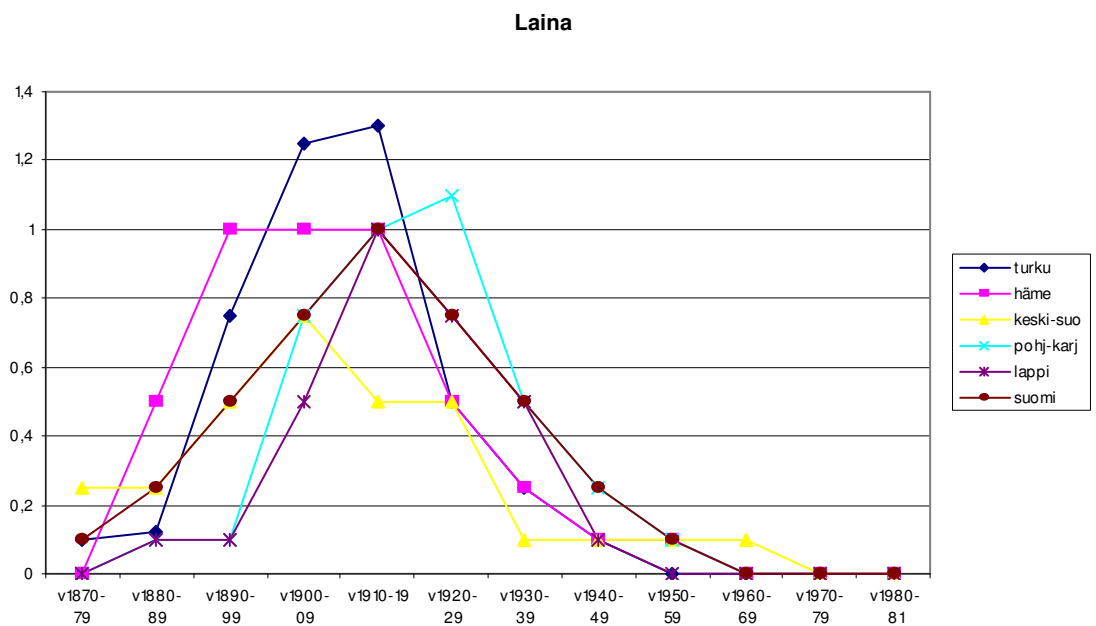
Suosion nousu alkaa Kymen läänissä, mutta myös Pohjois-Karjalassa ja Uudellamaalla suosio kasvaa varhain ja voimakkaasti. Nousu näyttää olevan kaiken kaikkiaan alueellisesti tasaisempaa, mutta käyrät selvästi jyrkempiä kuin vanhoilla nimillä. Lapin ja Oulun lääneissä suosio ei koskaan näytä päässeen kovin suureksi ja näiden läänien alueella suosio on huipussaan 1970-luvulla. Pohjois-Karjalassa on suosio vielä 1970–1979 noin kolme prosenttia ja 1981 lähes kaksi prosenttia.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi viisi kertaa: 1960–1964 se on kahdestoista, 1965–1969 seitsemäs, 1970–1974 viides ja 1980–1981 kahdeskymmenestoinen. Tässä on kuitenkin viiden vuoden jaksot eikä kymmenen kuten ennen vuotta 1960. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on neljäskymmenesseitsemäs.

2.1.9. *Laina*

Nimi saatiin almanakkaan 1908, vaikka se olikin jo 1864 Kauno-annakassa 1865. (Isak Edward Sjömanin ”Siweä. Kauno-annakka 1865” on painettu vuonna 1864.) Kansanvalistusseuran kalenterissa se oli 1882. *Laina* on suomalaisuuskauden nimiä (Vilkuna 1985: 103). "*Laina*-nimeä tuskin voidaan pitää puhtaasti omakielisenä, vaikka se on yleisti tällaiseksi käsitettykin. Ei ole kuitenkaan helppo osoittaa, mihin tämä jo "Kauk[!]o annakassa" [= Kauno-annakka 1865] *Laineen* ohella esiintyvä nimi perustuu. Mahdollisia lähtökohtia ovat *Elaina*, *Elaine*, *Madelaine* ym." pohtii nimen alkuperää Kiviniemi (1985: 109–110).

Rautjärveläinen Selma Pajari (hnk58) toteaa: "laina nimi tuntuu kun saatu lainaksi velaksi vähän aikaa käytettäväksi ja sitte palautettavaksi takaisin". Muutkin vastaajat kiinnittävät huomiota homonyymiparin merkitykseen, mutta onpa Naantalista tieto *Eulaaliasta*, jota on *Lainaksi* kutsuttu.

Laina-nimisiä on jo 1870–1879, mutta 1980–81 vain muutamia harvoja. Esimerkiksi Uudenmaan läänissä 1970–1981 kastettiin vain yksi lapsi *Lainaksi*. Koko maan huippu on 1910-luvulla noin prosentti. Suosio pysyttelee lähes kaikkialla koko ajan alle puolentoista prosentin; vain Vaasan läänissä, joka ei ole kuvassa, nimi saavuttaa suosituimmillaan 1910-luvulla lähes kahden prosentin yleisyyden. Kaiken kaikkiaan ei nimi ole ollut mikään huippusuosittu muotiniemi, vaan se on ollut pit-

kään tasaisesti koko maassa suosittu, mistä johtuneen nimen mahtuminen sadan suosituimman joukkoon.

Hämeen läänissä suosio kohoaa nopeimmin: huippukausi pitkäkestoinen 1900–1919 noin yksi prosentti. Turun ja Porin läänissä nimen suosio on suurimmillaan yli 1,2 prosentin 1900–1919. Keski-Suomen läänissä suosio vaihtelee alle prosentissa, mutta nimi pysyy siellä käytössä 1960-luvulle asti. Pohjois-Karjalassa nimen suosio alkaa nousta vasta 1900–09 ja käväisee vähän reilussa prosentissa 1920-luvulla. Myös Lapin läänissä nimen suosio nousee vasta 1900–09.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on kahdesti: 1900–1909 se on kolmaskymmeneskahdeksas ja 1910–1919 kahdeskymmeneskolmas. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on viimeinen listalle päässyt eli sadas.

2.1.10. *Lempi*

Nimi tuli almanakkaan 1908. Arwo Moittivainen ehdotti sitä etunimeksi 1856. Kauno-annakassa 1865 olivat ehdolla *Lemmes* ja *Lemmikki* ja "Poro" ehdotti *Lempiä* vuonna 1879 Uudessa Suomettaressa. Jo muinaissuomalaisilla *Lempi*, *Lemmäs*, *Lemminkäinen*, *Lemmitty* olivat miehennimiä (Vilkuna 1985: 105). Mutta *Lempi*, *Lemme*, *Lempa*, *Lempo*, yksi useimmin esiintyvistä vanhoista nimistä, on ainakin osaksi vierasperäinen. Esimerkiksi Kalevalan *Lemminkäinen*-nimeä on pidetty myös vieraslähtöisenä, eikä ole varmaa, perustuuko pitäjännimi *Lempäälä* omaperäiseen nimivarianttiin kuten kylännimi *Ihalempi*. Lapin *Lemmenjoki* on henkilönnimikantainen. (Kiviniemi 1982: 39.)

Enimmät 1800-luvulla käytössä olleet ja monet myöhemminkin käyttöön tulleista omakielisistä etunimistä olivat eräänlaisia toivenimiä: *Armas*, *Kaino*, *Lempi*, *Onni*, *Rauha*, *Uljas*, *Into*, *Taito*, *Toimi* jne. (Kiviniemi 1982: 153.)

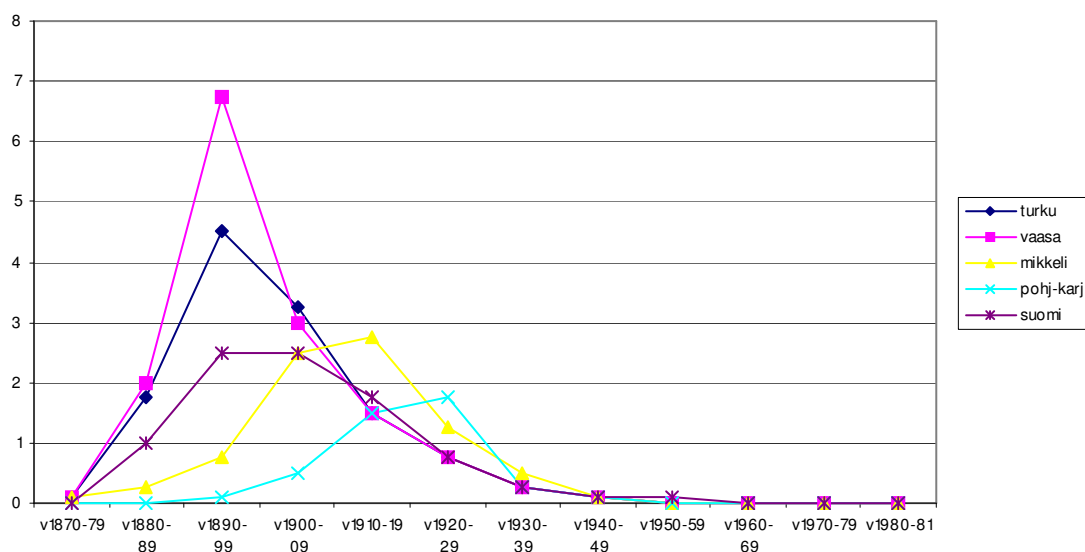
Kun vertaa henkilönnimikilvan 1958 vastauksia Nykysuomen sanakirjan *lempi*-sanana merkityksiin (ks. liite 1.1), huomio kiinnittyy siihen, että vastauksista puuttuu täydelleen erotiikan ja rakastelun [!] merkitys, jonka Nykysuomen sanakirjan artikkeli sanalle antaa (ks. liite 1.1.). "Ensilumi ensilempi kumpi niistä puhtosempi"

runoilee Helmi Mäkelä Kuortaneelta (hnk58). Liisa Jaakkola Nousiaisista (hnk58): "lempi = pienoinen rakkaus, ujo hakkailu".

Aino Seppänen Muolaasta (hnk58) muistaa *Olumpiadaa Lempiksi* kutsutun: "Olen kuullut sitä nimeä yli 40 vuotta takaperin. Lapsena kutsuivat häntä kotona lempinimellä Lulla ja myöhemmin Lempi nimeä käyttivät." Uukuniemeltä on Eino Toiviainen (hnk58) puolestaan muistanut Ljubaa Lempiksi kutsutun. Posiolainen J. Albert Tuovinen (hnk58) toteaa *Lempistä*: "Tammahevosen nimenä käytetty ihmisen nimi."

Muinaissuomalaista nimijuurta kaiketi tavoittelevat mm. Einar Palmunen Kiukaisista (hnk58): "Ihalempi, vanha suomal. nimi; Lempi, tavallinen muoto; Lemmikki, muunnos." ja Paavo Kytökorpi Ylivieskasta (hnk58): "Ihalempi vanhan-aikainen naisen[!] nimi."

Lempi

Koko maassa nimen suosio on ollut huipussaan 1890–1919 noin kaksi ja puoli prosenttia. Nimi oli suosituimmillaan juuri ennen sen pääsyä almanakkaan (1908).

Vaasan läänissä huippu, lähes seitsemän prosenttia 1890–1899, on maan ehdottomasti korkein. Muutoinkin huiput ovat korkeita: Turun ja Porin läänissä 1890–1899 yli neljä prosenttia. Noin kolmeen ja puoleen prosenttiin yltävät Uudenmaan lääni 1890–1899 ja Kymen lääni 1900–1909, yli kolmen prosentin on suosion-

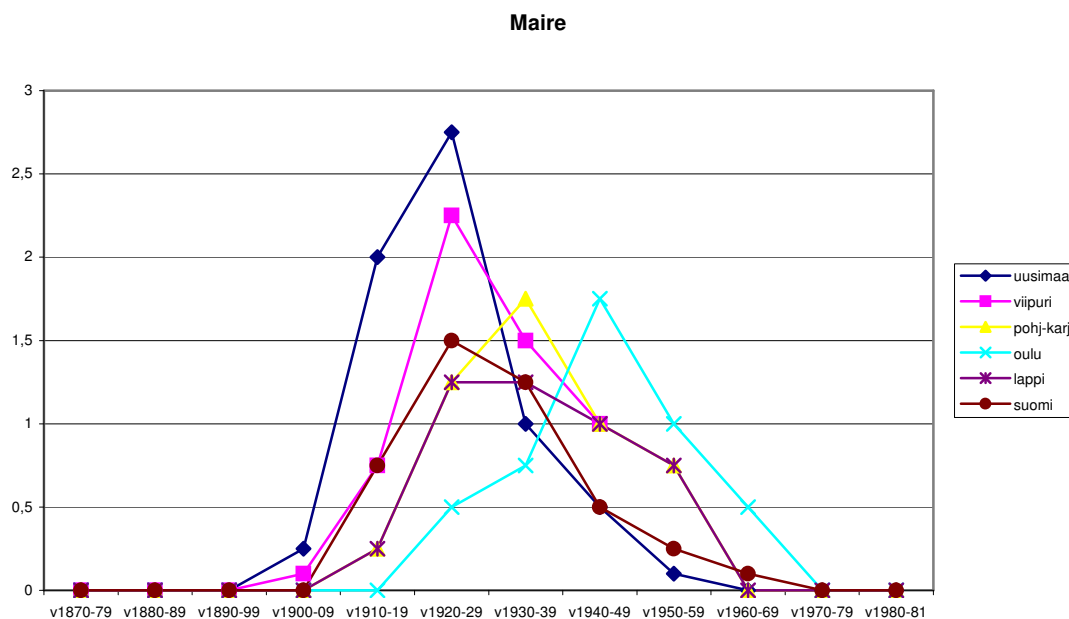
huippu myös Hämeen läänissä 1890–1899. Mikkelin lääni, jonka alueella nimi tulee käyttöön vasta 1890-luvulla, yltää lähes kolmeen prosenttiin, tosin vasta 1910-luvulla. Pohjois-Karjalan läänissä, jonka alueella suosio on vasta puolessa prosentissa 1900–1909, nimi ei ole ollut erityisen suosittu: huippu vasta 1920-luvulla alle kahden prosentin. Myös Kuopion läänissä nimen matala suosio ja alhainen huippu (1910-luvulla vain noin puoli prosenttia) ovat myös merkittäviä.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on viidesti: 1880–1889 se on kahdeskymmenesneljäs, 1890–1899 kymmenes, 1900–1909 yhdeksäs, 1910–1919 kolmastoista ja 1920–1929 kahdeskymmenesyhdeksäs. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on neljäskymmeneskuudes.

2.1.11. *Maire*

Maire pääsi almanakkaan 1908. Se on kansallisromanttisen kauden nimiä. Ihanan, suloisen merkityksessä homonyymi *maire* esiintyy Kalevalassa, mutta eräissä murteissa sen merkitys on myös 'armas'. (Vilkuna 1985: 111.) Nykysuomen sanakirjan mukaan *maire* tarkoittaa varsinkin runokielessä suloista, makeaa tai makeilevaa, mielitelevää. Sen merkitys substantiivina on 'mairittelu, mielitely'. (katso liite 1.1.)

Liisa Jaakkola Nousiaisista (hnk58) tuntee kaikki edellä luetellut *mairen* merkitykset: "maire = suloinen, armas, mairea; = mairitettu, imarrettu".

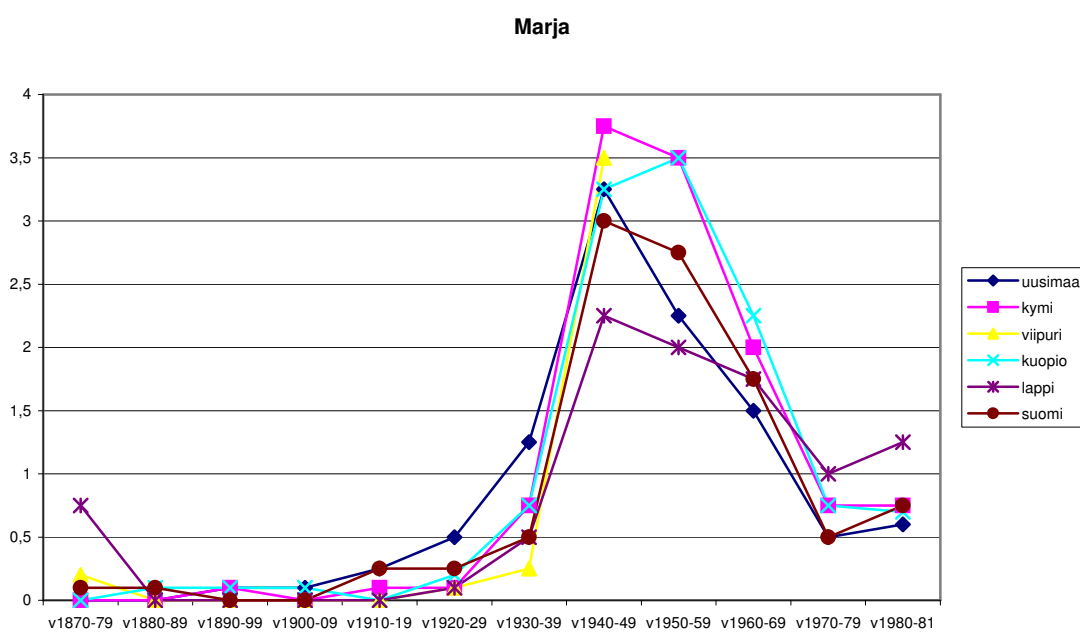
Nimi tulee käyttöön 1910-luvulla ilmeisesti almanakkaan tulonsa (1908) vuoksi. Koko maassa (suomi) suosion huippu ajoittuu 1920-luvulle (noin puolitoista prosenttia), mutta sekä nousu että lasku ovat melko loivia. Nimen suosio on pitkäaikaista, joskaan ei suuriin korkeuksiin kohonnuttu.

Uudenmaan lääni johtaa nimen suosion nousua. Myös Viipurin läänissä suosion nousu on voimakasta. Uudenmaan läänissä nimen suosio on myös noussut suurimmaksi (huippu 1920-luvulla yli kaksi ja puoli prosenttia). Pohjois-Karjalan läänissä nimen suosion huippu on 1930-luvulla reilut puolitoista prosenttia. Oulun läänissä nimi on pysynyt varsin harvinaisena, huippukin vasta 1940-luvulla. Lapin läänissä suosio on ollut varhaisempaa kuin Oulun läänissä ja tasaisempaa: huippu lähes puolitoista prosenttia 1920–1930-luvuilla. *Maire*-nimi on ollut siellä varsin suosittu vielä 1950-luvulla (lähes yksi prosentti), mihin on saattanut vaikuttaa se, että Oulun läänissä nimen suosio on tuolloin ollut vielä lähes prosentissa.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy neljä kertaa: 1910–1919 se on kolmaskymmenesyhdeksäs, 1920–1929 viidestoista, 1930–1939 kahdeskymmeneskolmas ja 1940–1949 neljäskymmenes. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kuudeskymmenestoinen.

2.1.12. *Marja*

Almanakkaan nimi saatiin 1929. Vilkuna (1985: 114) arvelee, että nimi on ilmeisesti ymmärretty *Marjatan* "kantamuodoksi" ja ettei *Marjaa* enää oikein ymmärrettäisi yhdistää *Mariaan*. Tyyne Tuhkanen (hnk58) Lappeelta kirjoittaa kuitenkin: "Näin ehkä, ovat nimien muunnokset saaneet alkunsa, kun saman talon ihmisille joilla oli sama ristimänimi tahdottiin saada selventävä puhuttelunimi synty esim. Maria nimestä Maikki, Marja, Maija, Marjut j.n.e." Pirjo Mikkonen (2003: 196) toteaa: "Koska samannimisiä oli paljon, käytettiin nimistä erilaisia muunnoksia. Tavallisimmista ristimänimistä on kehittynyt kymmeniä, joistakin yli 100 eri muunnosta." Varmasti *Marjan* homonyymiparin herättämät mielikuvat ovat vaikuttaneet nimen suosioon. (Kiviniemi 1982: 153.)

Marja on suosittu nimi: suosio ajoittuu pitkälle ajalle (1930-luvulta 1970-luvulle) ja käy jopa hyvin korkealla. Nimi ilmestyy viralliseksi etunimeksi 1910-luvulla, mutta lyö itsensä läpi varsinaisesti vasta 1940-luvulla eli noin kymmenen vuotta almanakkaan pääsyä (1929) jälkeen. Koko maassa (suomi) huippu on 1940-luvulla noin kaksi ja puoli prosenttia. Suosion lasku on ollut selvästi hitaampaa kuin nousu.

Suosituin nimi on ollut Uudenmaan (huippu 1940-luvulla noin kolme ja puoli prosenttia) ja Kymen (huippu samoin 1940-luvulla lähes neljä prosenttia)

lääneissä. Myös Viipurin läänissä 1940-luvulla nimi on ollut suosiossa (noin kolme ja puoli prosenttia). Lapin läänissä *Marjan* suosio on lievempää (huippu reilut kaksi prosenttia 1940-luvulla), mutta se on jatkunut yhtä kauan kuin muuallakin. Näyttää siltä, että 1980-luvulla nimi on ollut tulossa uudelleen suosituksi, ainakin suosion lasku selvästi pysähtyy 1980–81.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on ollut kuudesta (huom. viiden vuoden jaksot 1960–1981): 1940–1949 nimi nousi suoraan neljänneksi, 1950–1959 se oli edelleen neljäs, 1960–1964 neljästoista, 1965–1969 kahdeskymmenesensimmäinen, 1970–1974 neljäskymmenes ja 1980–1981 kolmaskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on yhdestoista.

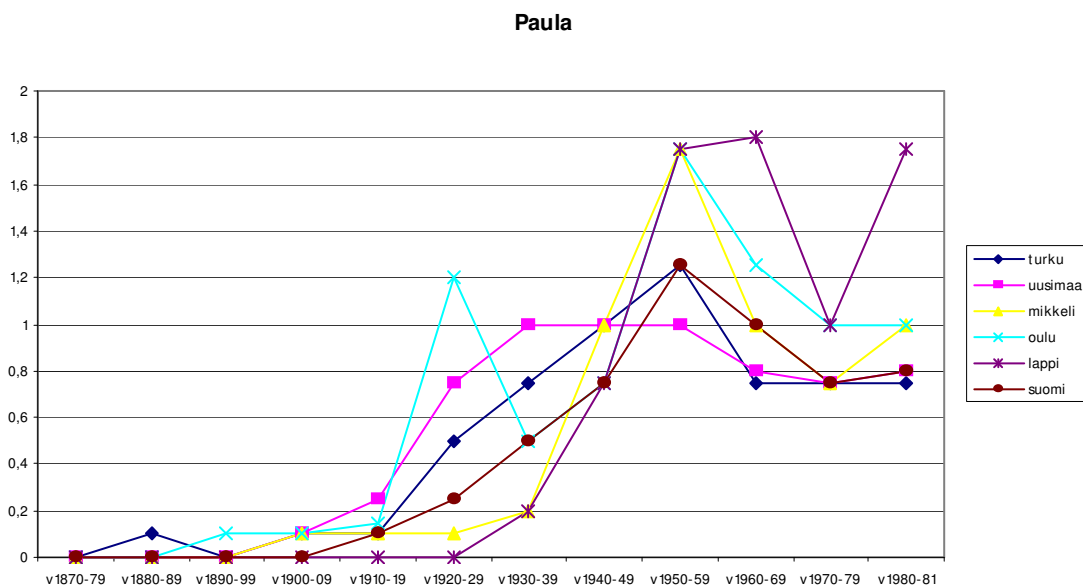
2.1.13. *Paula*

Paula-nimi tuli almanakkaan 1929. *Paula* on saksan *Paul*-nimen sisarnimi tai *Pauliinan* lyhentymä, saksasta se on levinnyt myös Englantiin; venäjän vastine on *Pavla*, ranskassa hellittelynimi *Paulette*. (Vilkuna 1985: 129.) Jo muinaiset roomalaiset käyttivät nimeä *Paulus* lisänimenä, joka voitiin antaa jo lapsena esim. syntymisjärjestyksen mukaan, jolloin ensimmäinen poika sai nimen *Maximus*, *Primus*, *Super* tms. ja toinen *Paulus*, *Secundos* jne. tai myöhemmin myös henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaan. Kiviniemi (1982: 12) arvelee nimen homonyymiparin voineen säilyttää nimeä ja vaikuttaa jopa nimenvalkintaan. Vilkuna (1985: 131) puolestaan toteaa nimen sopivan äänneasultaan hyvin suomen kieleen.

Myös Kiviniemi (1982: 161) kiinnittää huomiota *Pauli–Paula* -pariin: ”samankaltaisia eri sukupuolten nimiä ei useinkaan voida käyttää, sillä niitä on nykyisessä kalenterinimistöössämme varsin vähän -- eikä vastaavanlainen yhtäläisyys satunnaisenaakaan ole kovin yleistä --”.

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa viitataan yleisesti nimen homonyymipariin (esim. Maria Elina Weikki Hankasalmelta, Erkki Koivisto Kuortaneelta, Niilo Huhtanen Kokemäeltä). "Paula "suomennettu" ja esim. Laihialla siirtolaisena ollessa käytetty < Pelagea" kertoo puolestaan laihialainen Lyyli Vuorinen (hnk58). Pauligin Paula-tyttöön viittaa nousiaislainen Liisa Jaakkola (hnk58).

Koko maassa *Paulan* suosio pysyy varsin matalalla, vain 1950-luvulla se nousee hieman yli prosenttiin. Nimi ilmestyy kaikkialle (jo ennen almanakkaan pääsyään) 1900–1909, runsaammin 1910-luvulla. Suosio on siis matalahkoa, mutta missään vaiheessa se ei ole pudonnut kovin alas. *Paula* ei siis ole mikään tyypillinen muotiniemi.

Turun ja Porin läänissä ensimmäiset suomenkieliset Paulat ovat saaneet nimensä 1880-luvulla. Uudenmaan ja Oulun läänit johtavat suosion nousua. Oulun läänissä on 1920-luvulla ensimmäinen reilun prosentin huippu, mutta 1950-luvulla siellä päästään lähes kahteen prosenttiin. Uudenmaan huippu (noin yksi prosentti) on laakea, se kestää 1930-luvulta 1950-luvulle. Mikkelin läänissä nimi on tullut käyttöön vasta 1930-luvulla, mutta se on noussut jyrkästi reiluun puoleentoista prosenttiin 1950-luvulla. Lapin läänissä nimi on ollut varsin suosittu, vaikka huippu on vasta 1960-luvulla, 1970-luvulla suosio on pudonnut prosenttiin, mutta se nousee taas 1980–81 lähes kahteen prosenttiin.

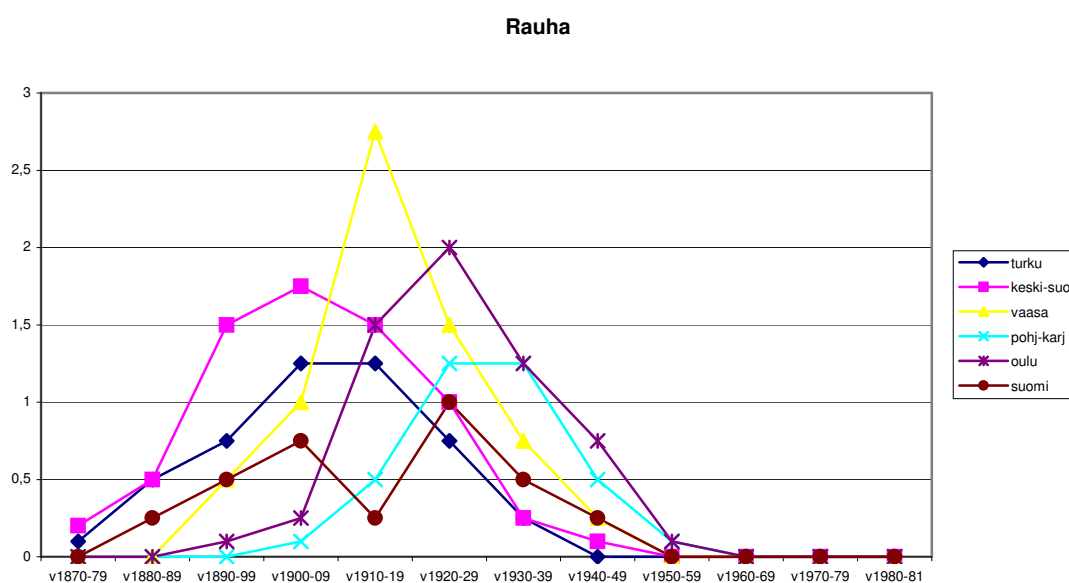
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy seitsemän kertaa: 1940–1949 se on kolmaskymmenesviides, 1950–1959 kahdeskymmenes, 1960–1964 kahdeskymmenestoinen, 1965–1969, 1970–1974 ja 1975–1979 kolmaskymmeneskolmas sekä 1980–1981 kolmaskym-

menes. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on viideskymmenes.

2.1.14. *Rauha*

Almanakkaan nimi *Rauha* tuli 1908. Arwo Moittivainen ehdotteli sitä jo 1856 *Salomonin* ja *Fredrikin* suomalaisena vastineena ja Kauno-annakassa 1865 se oli Irenen (< kr. 'rauhaisa', 'rauhan edustaja') päivällä ilmeisesti sen käännöksenä. Myös ”Poro” ehdotteli *Rauhaa* 1879 Uudessa Suomettaressa. *Rauha* on alkavan suomalaisuuskauden nimiä (Vilkuna 1985: 139).

Nimen homonyymiparin merkitys tuntuu henkilönnimikilvan 1958 vastausten valossa selvästikin vaikuttaneen nimenvalkintaan: esim. "Tyttäreni Iita Rauha kaatui Venäjän puolella sodassa 26.3.1943." kertoo rautalammilainen Yrjö Santaharju.

Koko maassa (suomi) nimen suosio painottuu selvästi 1900-luvun alkuun, jolloin nimi pääsi almanakkaankin. Varsinainen huippu on tosin vain hieman yli prosentin 1910–1919. Suosion nousu on ollut huomattavasti nopeampaa kuin sen lasku.

Keski-Suomen lääni johtaa suosion nousua (huippu 1900–1909 lähes kaksi prosenttia), mutta Vaasan läänissä selvästi korkein huippu (1910-luvulla lähes kolme prosenttia). Turun ja Porin läänissä suosio painottuu 1900–1910-luvuille,

jolloin se on hieman yli prosentissa. Pohjois-Karjalan läänissä on myös kaksi vuosikymmentä kestävä huippu: reilun prosentin 1920–1930-luvuilla. Oulun läänissäkin huippu on vasta 1920-luvulla noin kaksi prosenttia.

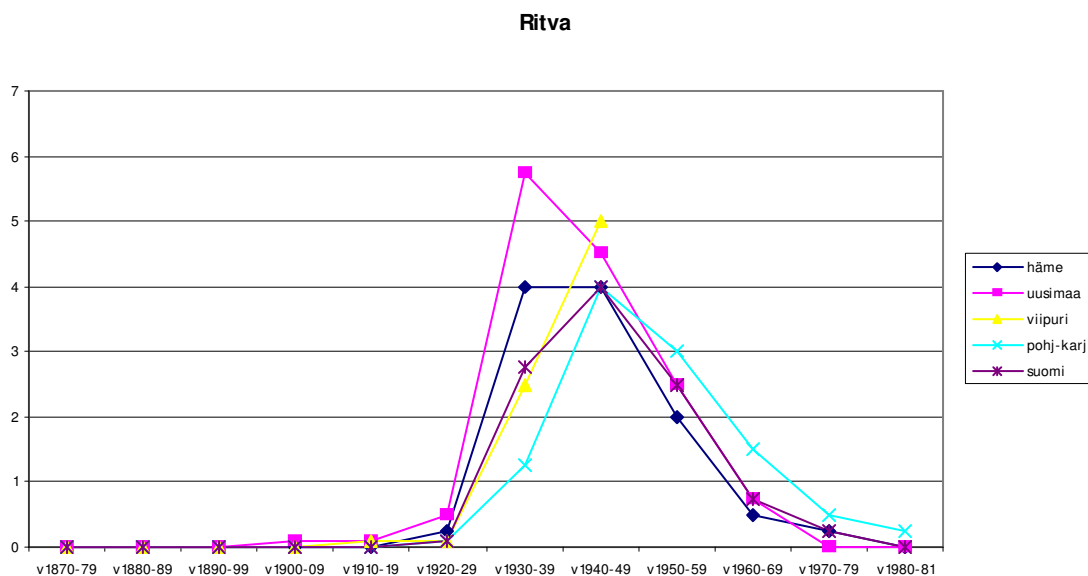
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoilla (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on kolmasti: 1900–1909 nimi on kolmaskymmenesensimmäinen, 1910–1919 yhdeksästoista ja 1920–1929 kahdeskymmenestoinen. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listalla (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kuudeskymmenesviides.

2.1.15. *Ritva*

Ritva tuli almanakkaan 1929. Nimeä ei ole millään 1800-luvun ehdokaslistalla, joskin Sääksmäen *Ritvalan* kylä mainitaan jo 1340 (Registrum ecclesiae Aboensis eller Åbo domkyrkans svartbok, 61). (vrt. Vilkuna 1985: 140.)

Ritva on uusi nimi, mutta syntymäaika on parikymmentä vuotta aikaisempi kuin almanakkavuosi: Ritvan alkuperä on kirjallinen. Ilmari Kianto kirjoitti viime vuosisadan lopulla hempeän runon "Rantakoivu" (julkaistu kokoelmassa "Hiljaisina hetkinä", 1898) josta Melartinin v. 1911 säveltämänä tuli pian erittäin suosittu laulu varsinkin kansanopisto- ja nuorisoseuraväen piirissä. Laulussa mainitaan koivun ritva ja romanttisesti "riemun ritva, kaihon katve...". Ilmeisesti nimi on jäänyt siitä mieleen. (Vilkuna 1985: 139–140.)

"Tämän nimellistä henkilöä kutsutaan "Ritvakka"-nimeltä, jos e[!] suinkin mahdollista, ts. jos Ritva on ritvakka so. solakka, taipuisa..." kertoo parikkalalainen Veikko Haakana (hnk58). Jukka Savolainen (hnk58) puolestaan kertoo: "Kouluaikana toverit kutsuivat (Ritva Grönlund) leikillisesti *Piiska* ja *Ritvake*. Miehensä nyk. antama lempinimi "*Vihta*"."

Ritva on varsinainen tyypiesimerkki muotinimestä: suosioon nousu varsin nopeasti ja korkealle sekä laskukin melko rivakka. Koko maassa (suomi) suosion huippu, noin neljä prosenttia, ajoittuu 1940-luvulle. Nimi saatiin almanakkaa 1929 ja samana vuosikymmenenä näkyvät ensimmäiset esiintymät koko maan käyrässä.

Nimi ilmestyy Uudellemaalle 1900–1909 ja Uudenmaan lääni johtaa selvästi nousua. Siellä saavutetaan myös lähes kuuden prosentin huippu 1930-luvulla. Hämeen läänissä päästään noin neljään prosenttiin 1930–1940-luvuilla. Viipurin läänissä suosion huippu noin viisi prosenttia saavutetaan 1940-luvulla. Myös Pohjois-Karjalassa huippu, noin neljä prosenttia, ajoittuu 1940-luvulle.

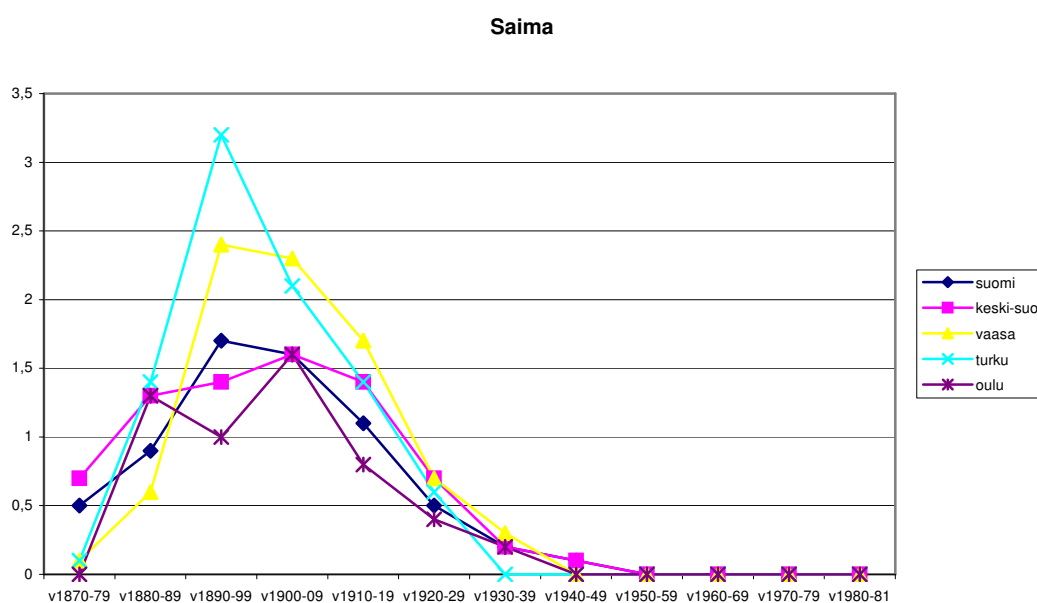
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on neljästi: 1930–1939 nimi ilmestyy suoraan kolmanneksi, 1940–1949 nimi on ensimmäisenä, 1950–1959 yhdeksäs ja vielä 1960–1964 kahdeskymmenes. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on neljäs.

2.1.16. *Saima*

Nimi tuli almanakkaan 1908. *Saima* oli ehdolla jo Kauno-annakassa 1865 ja Kansanvalistusseuran kalenterissa se oli 1882–1883.

Saima on alkavan suomalaisuuskauden nimiä, jonka voi sanoa syntyneen milteipä suomalaisuustaistelun melskeessä: Snellmanin kuuluista "Saima" ('Saimaa'), joka ilmestyi 1844–1846, oli tosin jo lakkautettu, kun todennäköisesti vanhin tunnettu Saima-tytär kastettiin sen muistoksi [1852] (Vilkuna 1985: 145–146).

Nimen hp:n merkityksellä tuskin on ollut mitään tehoa nimen suosion kannalta. Jos Nykysuomen sanakirjan antaman hp:n merkityksen 'lotja' on joku nimenantaja tiennyt, on suuresti mahdollista, ettei lapsi olisikaan saanut tätä nimeä. Sen sijaan nimi on saattanut assimiloitua *saada*-verbin eräisiin (murteellisiin) taivutusmuotoihin. "Saima, vanhahko perusmuoto, Saimi, tavall. muoto, alkuaan hyväilynimi." selvittää Einar Palmunen Kiukaisista (hnk58). Anni Mykrä (hnk58) Jääskestä (Ruoholahti) puolestaan muistelee: "Tällaisia nimiparsia oli ennen: Naima-Muisto-Matilta, Tyyni-Ilta-Saima."

Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) *Saima* on seitsemäskymmenesseitsemäs, joten se on harvinaisimpia nimiä, mitä tässä tutkielmassa käsitellään.

Koko maassa (suomi) nimen suosio painottuu 1800-luvun lopulle ja 1900-luvun alkuun. Suosituin se on ollut 1890-luvulla Turun ja Porin läänissä. Keski-Suomen läänissä se on ollut melko pitkään tasaisen suosittu, samoin Oulussa ja Vaasassa.

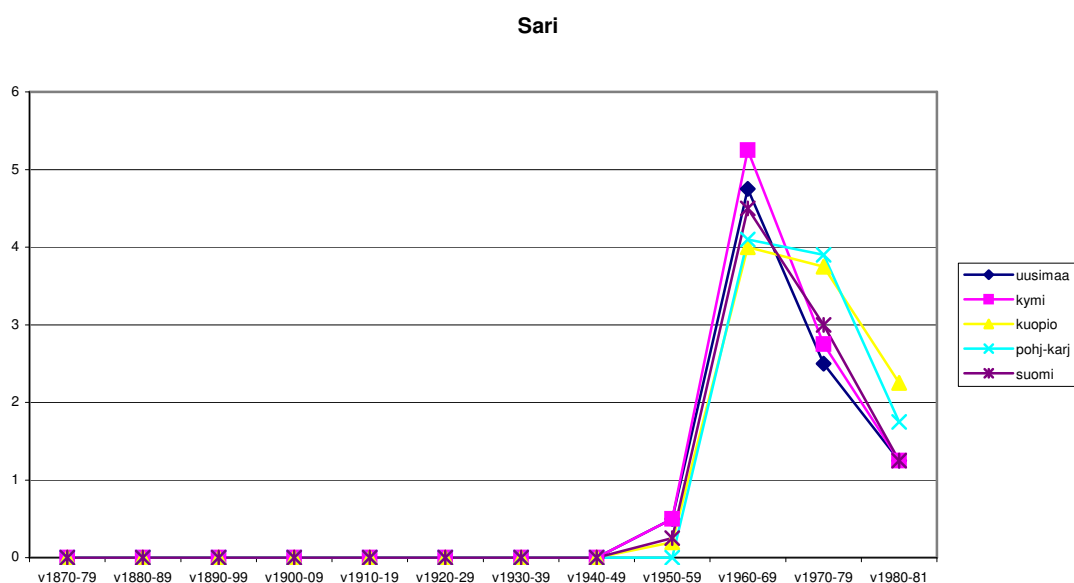
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on ollut neljästi: 1880–1889 se oli kolmaskymmenesensimmäinen, 1890–1899 kahdeksastoista, 1900–1909 kuudestoista ja 1910–1919 kahdeskymmenesneljäs.

2.1.17. *Sari*

Almanakkaan *Sari* tuli 1964. *Sari* on *Saaran* rinnakkaisnimi (Vilkuna 1985: 148). Monilta nimiltä puuttuu suomalaiskansallinen sävy. Ne ovat joko neutraaleja tai sitten kansainvälisemmiksi sävyttyneitä kuten esim. *Sari*. (Kiviniemi 1982: 142.)

Sari on 1960–1980 suosittua kaksi lyhyttä tavua sisältävää nimityyppiä (vrt. *Jari*, *Mika*) (Kiviniemi 1982: 162). Se kuuluu myös sarjaan *Kari*, *Ari*, *Jari*, *Sari*, *Mari*, *Lari*, jossa samantapaiset nimet tukevat toistensa suosiota (Kiviniemi 1982: 224). Nimen homonyymiparin merkityksellä 'intialaisen naisen puku' tuskin on ollut mitään vaikutusta nimenvälintaan.

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa ei missään puututa nimen hp:n merkitykseen. Muutoinkin nimestä on mainintoja vain jonkun toisen nimen puhutelmumuotona (esim. *Saaraa* on kutsuttu *Sariksi* ainakin Haapavedellä, Kälviällä, Lohjalla, Naantalissa, Orimattilassa ja Vihdissä). Vähäinen edustus vastauksissa vuodelta 1958 kuvaakin hyvin nimen harvinaisuutta vielä tuolloin.

Sari on varsinainen 1960-luvun muotiniimi. Joitain hajaesiintymiä on

Mikkelin läänissä 1910–1919 ja Lapin läänissä 1930–1939. Muutoin nimi ilmestyy 1950–1959. Vaikka nimi ei ole ollut vielä 1950-luvulla juurikaan käytössä (vain n. 0,25 prosenttia), on huippu jo nimen almanakkaan tulon vuosikymmenenä koko maassa (suomi) noin neljä ja puoli prosenttia. Nimen käyrästä on jyrkkä ja muutoinkin miltei yhteneväinen kaikissa lääneissä.

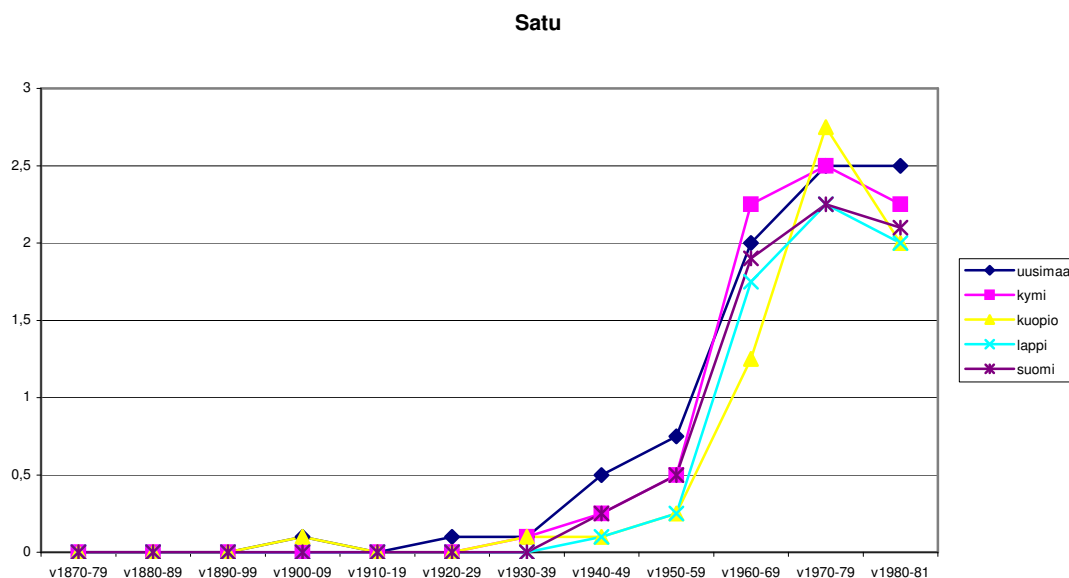
Kymen läänissä nimi on käytössä 1950-luvulla noin puolen prosentin verran, 1960-luvulla siellä saavutetaan yli viiden prosentin huippu. Uudellamaalla suosion nousuvauhti oli melkein yhtä hurjaa: 1950-luvulla ei juuri käytössä, 1960-luvulla huippu lähes viisi prosenttia. Kuopion läänissä huippu on noin neljä prosenttia ja vielä 1970-luvullakin suosio on lähes yhtä suurta. Pohjois-Karjalan läänin käyrä noudattaa miltei samaa linjaa kuin Kuopion läänin, vain huikan alempana.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on viisi kertaa (tosin vain 1960–1981): 1960–1964 nimi on kolmastoista, 1965–1969 se on noussut jo ensimmäiseksi, 1970–1974 se on edelleen ensimmäisenä, 1975–1979 se on kolmastoista ja 1980–1981 kahdeksastoista. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeskymmenesseitsemäs.

2.1.18. *Satu*

Nimi tuli almanakkaan 1950. *Satu* on todennäköisesti syntynyt ruotsinkielisen almanakan *Saga*-nimen vaikutuksesta. Nimi on äänneasultaankin kaunis. Nimen rinnakkaismuodostelma on *Taru*. Yrjö Karilas suositteli nimeä käyttöön jo 1919. (Vilkuna 1985: 148.) *Sadun* ja *Mikan* suosio on varmasti saanut paljon tukea Mika Waltarin perheestä, mutta kaikkiaan näiden nimien suosionnousu on paljon monimutkaisempi tapahtuma (Kiviniemi 1982: 139).

Jukka Savolainen (hnk48) kertoo tuntemastaan *Satu*-nimen saaneesta näin: "Luulen, että nimi johtuu äidin romanttisen luonteen ansiosta. Lapsi syntyi esikoisena, isän kaatumisen jälkeen." Naantalista puolestaan mainitaan *Saida*-nimistä *Saduksi* kutsutun.

Satu on ollut suosiossa 1960-luvulta lähtien, vaikka varsinainen huippu onkin 1970-luvulla. Nimen käyrästä on tyypillinen ajan muotinimen käyrästä: jyrkkä ja muutoinkin melko yhteneväinen kaikissa lääneissä, joskaan ei aivan niin selvästi kuin *Sarilla*. Nimestä on jo 1900–1909 muutamia esiintymiä Uudellamaalla ja Kuopion läänissä, vaikka koko maassa (suomi) se alkaa näkyä vasta 1940-luvulla. Koko maan (suomi) huippu on 1970-luvulla hieman yli kaksi prosenttia.

1960-luvulla nimellä oli suurin suosio Kymen läänissä (melkein kaksi ja puoli prosenttia). Huippu saavutettiin siellä 1970-luvulla (noin kaksi ja puoli prosenttia). Uudellamaalla suosio oli noin kahdessa prosentissa 1960-luvulla, 1970-luvulla ja 1980–1981 suosio oli huipussaan noin kaksi ja puoli prosenttia. Kuopion läänin huippu on korkein: yli kaksi ja puoli prosenttia 1970-luvulla. Myös Lapin lääni noudattaa yleistä linjaa ja huippu on siellä 1970-luvulla reilut kaksi prosenttia.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on viidesti (1960–1981): 1960–1964 nimi on kahdeskymmeneskolmas, 1965–1969 kahdeksas, 1970–1974 neljäs, 1975–1979 kymmenes ja 1980–1981 kahdeksas. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on viideskymmenesviides.

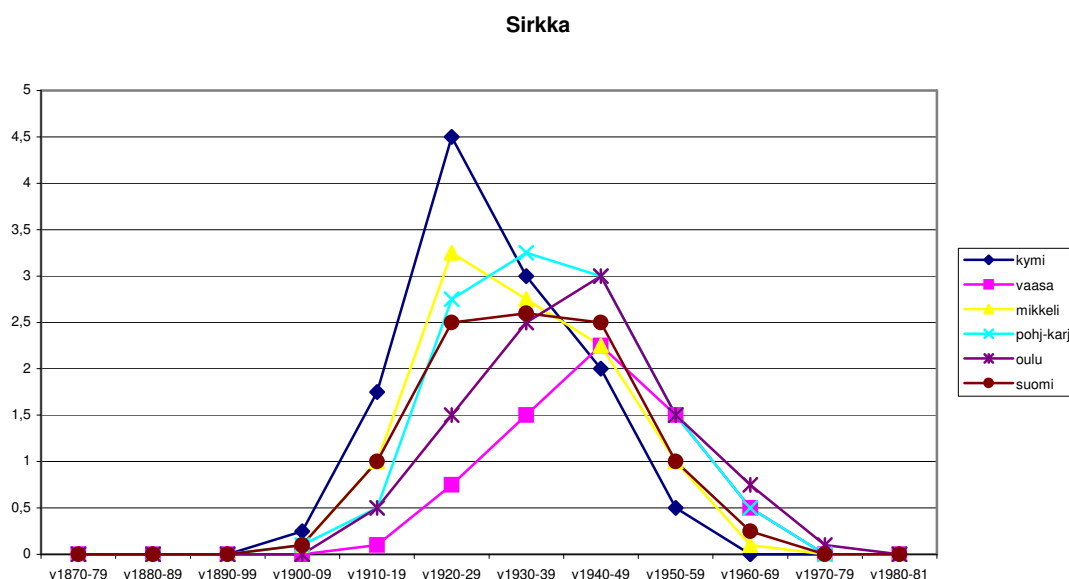

2.1.19. *Sirkka*

Nimi *Sirkka* saatiin almanakkaan 1908.

Sirkka-nimen alkuperä juontuu ilmeisesti kirjallisuudesta. Vuonna 1877 ilmestyi suomennettuna satukirjanen "Prinsessa Lumisirkku ja kääpiöt", josta *Sirkku* lienee irtautunut tytön nimeksi; sadun Lumisirkkusta tuli sen sijaan 90-luvulla Lumikki. Kansanvalistusseuran kalenteriin *Sirkku* tuli 1883 ja muuttui 1900 *Sirkaksi*. Samanniminen lastenlehti alkoi ilmestyä 1895, mikä ilmeisesti on vaikuttanut *Sirkka*-nimen kehitykseen. *Sirkka*-lehti -niminen lehti ilmestyi jo 1888 (Vilkuna 1985: 152).

Nimen homonyymiparin merkitys 'hyönteinen' ja 'sirkkalehti' mainitaan henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa usein (esim. Kuortane. Helmi Mäkelä, Hämeenkyrö. Matti Lähteenmäki, Pihtipudas. Matti Korhonen). Lisäksi useassa vastauksessa puhutaan *sirkka*-nimisestä pelistä. Kiviniemi (1982: 153) arveleekin nimen suosion osaltaan perustuvan juuri sen homonyymiparin herättämiin mielikuviin. Orimattilalainen Tauno Tuiskunen (hnk58) mainitsee lisäksi *Sigrid*-nimistä kutsutun *Sirkuksikin*.

Sirkka saatiin almanakkaan 1908 ja koko maahan nimi (suomi) ilmestyy 1910-luvulla. Nimen suosio oli tasaisesti suurimmillaan 1920–1940-luvuilla, jolloin se on ollut noin kaksi ja puoli prosenttia, mikä on melkoisen paljon varsinkin kun kyseessä on sentään kolme vuosikymmentä. Suosion nousu ja lasku ovat suunnilleen yhtä jyrkkiä: kahdessa vuosikymmenessä lähes tuntemattomuudesta muotinimeksi,

kolme vuosikymmentä huipulla ja taas kahdessa lähes käyttämättömyyteen. Nimen suosion ajoittumisessa on melko suuria läänikohtaisia eroja, mikä osaltaan selittää koko maan (suomi) käyrän muotoa.

Kymen läänissä suosion huippu on 1920-luvulla jopa neljä ja puoli prosenttia, myös 1910-luvulla nimen suosio on siellä suurta: lähes kaksi prosenttia. Myös Mikkelin läänissä suosion huippu (reilut kolme prosenttia) ajoittuu 1920-luvulle. Mikkelin läänissä suosio nousee nopeasti ja laskee hitaasti: 1903-luvulla yli kaksi ja puoli prosenttia, 1940-luvulla vielä yli kaksi prosenttia ja 1950-luvullakin suosioon vielä puolestoista prosentissa.

Pohjois-Karjalan läänissä suosion huippu (yli kolme prosenttia) osuu 1930-luvulle; 1920-luvulla se on lähes kolme prosenttia ja 1940-luvulla vielä noin kolme prosenttia. Oulun läänissä nimen suosio on huipussaan vasta 1940-luvulla.

Huiput sijoittuvat 1920-luvulle lisäksi Hämeen, Uudenmaan ja Viipurin lääneihin, 1930-luvulle Turun ja Porin lääniin ja vasta 1940-luvulle Kuopion, Keski-Suomen, Vaasan ja Lapin lääneihin.

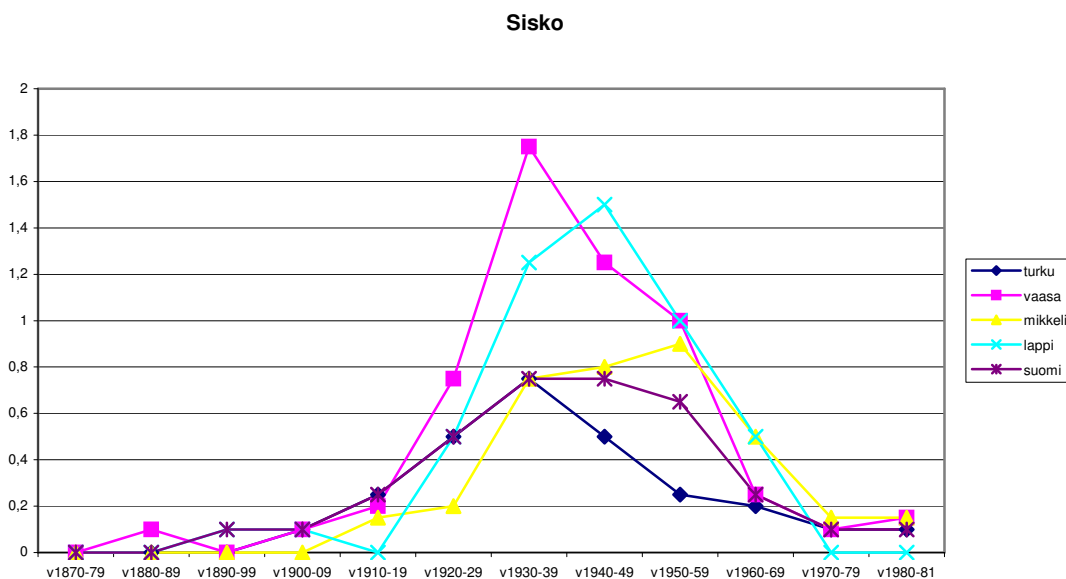
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy viidesti: 1910–1919 se on kahdeskymmenesyhdeksäs, 1920–1929 seitsemäs, 1930–1939 kuudes, 1940–1949 yhdeksäs ja vielä 1950–1959 kahdeskymmenesseitsemäs. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdestoista.

2.1.20. *Sisko*

Almanakkaan *Sisko* tuli 1929, mutta se on ollut tunnettu jo edellisen vuosisadan lopulla. Yrjö Karilas ehdotti *Siskoa* etunimeksi 1919. (Vilkuna 1985: 152.) Yleisimpiä selvin asiaperustein valittuja nimiä ovat ehkä *Veikko*, *Veli* ja *Sisko* sekä eräät näiden pohjalta syntyneet yhdysnimet (Kiviniemi 1982: 155).

Nimen hp:n merkitykseen viittaavat henkilönnimikilvan 1958 vastauksissaan Tapani Rönkkö Sonkajärveltä, Kustaava Korhonen Sotkamosta ja Erkki Koivisto Kuortaneelta, jotka kaikki viittaavat kipusiskoon = sairaanhoitajatar, sekä Liisa Jaakkola Nousiaisista, joka luettelee: ”siskonmakkara = nakkimakkara; apusis-

kot = sairaanhoitajan apulaisia; sisko = tyttö sisarusparvessa”. Oikeastaan siis vain Liisa Jaakkola mainitsee hp:n varsinaisen merkityksen (vrt. liite 1.1).

Nimestä on ensiesiintymiä jo 1880-luvulla Oulun ja Vaasan lääneissä, 1890-luvulla Hämeen ja Keski-Suomen lääneissä, 1900–1909 Uudenmaan, Kymen ja Lapin lääneissä, 1910-luvulla Viipurin ja Mikkelin lääneissä ja vihdoinkin 1920-luvulla Kuopion ja Pohjois-Karjalän lääneissä. Koko maassa (suomi) suosio ajoittuu 1930-luvulle (lähes prosentti). Nimi ei juurikaan ole käytössä Uudenmaan läänissä ja varsinkin Vaasan, Oulun ja Lapin lääneissä se on huomattavasti suosittu.

Vaasan läänissä suosio on huipussaan 1930-luvulla (melkein kaksi prosenttia) ja vielä 1940-luvullakin se oli selvästi yli yksi prosenttia, 1950-luvulla noin yksi prosenttia. Suosio saavuttaa huippunsa, joskin matalan (noin puoli prosenttia), myös Turun ja Porin läänissä 1930-luvulla. Lapin läänissä suosio nousee noin puoleentoista prosenttiin 1940-luvulla ja on reilusti yli yhden prosentin jo 1930-luvulla. Mikkelin läänissä suosio saavuttaa huippunsa (lähes yksi prosentti) vasta 1950-luvulla.

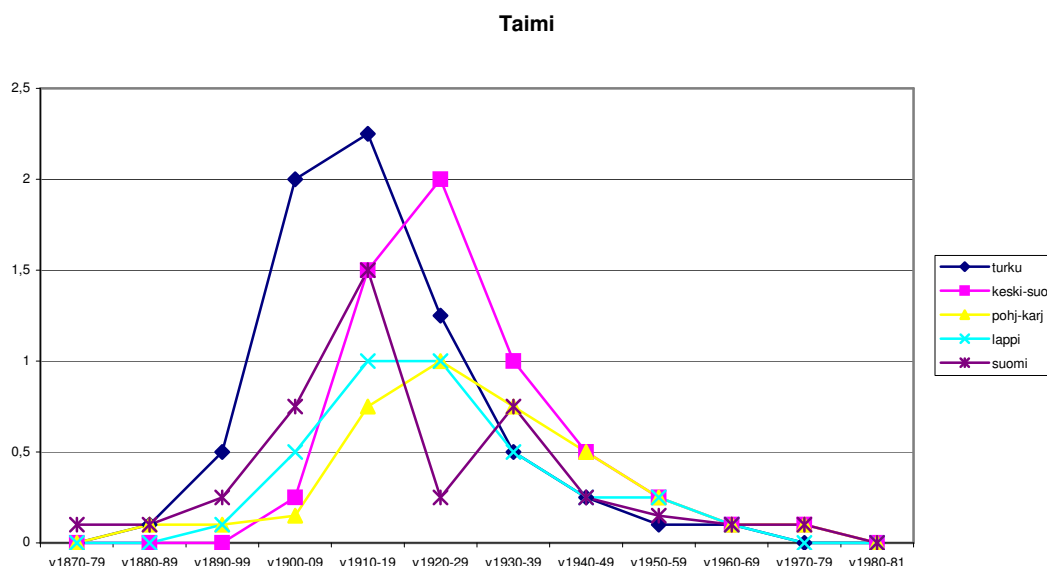
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy kolme kertaa: 1930–1939 se on kolmaskymmenesseitsemäs, 1940–1949 ja 1950–1959 kolmaskymmenesyhdeksäs. Keskimäärin yleisimmät

naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeksaskymmenesensimmäinen.

2.1.21. *Taimi*

Taimi tuli almanakkaan 1908. Ehdolla se oli jo 1879 "Poron" listalla. *Taimi* kuuluu vuosisadan alun uudismuodosteisiin, joiden aiheet saatiin luonnosta (Vilkuna 1985: 158).

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa viitataan yleisesti juuri *Taimi*-nimen homonyymiparin merkitykseen, Yrjö Irama Forssasta muistelee pappismies Adam Iwendorffin omituisia lastennimiä olleen mm. *Terve Taimi* (hnk58). Suistamolta on tieto, että siellä on (hnk58) *Tatjana*-nimistä kutsuttu *Taimiksi*.

1980–1981 nimi näyttää kadonneen tyystin käytöstä. Koko maassa (suomi) nimi ilmaantuu käyttöön 1890-luvulla ja huippu on 1910-luvulla noin puoli-toista prosenttia. Lääneittäin huiput ajoittuvat 1910- ja 1920-luvuille.

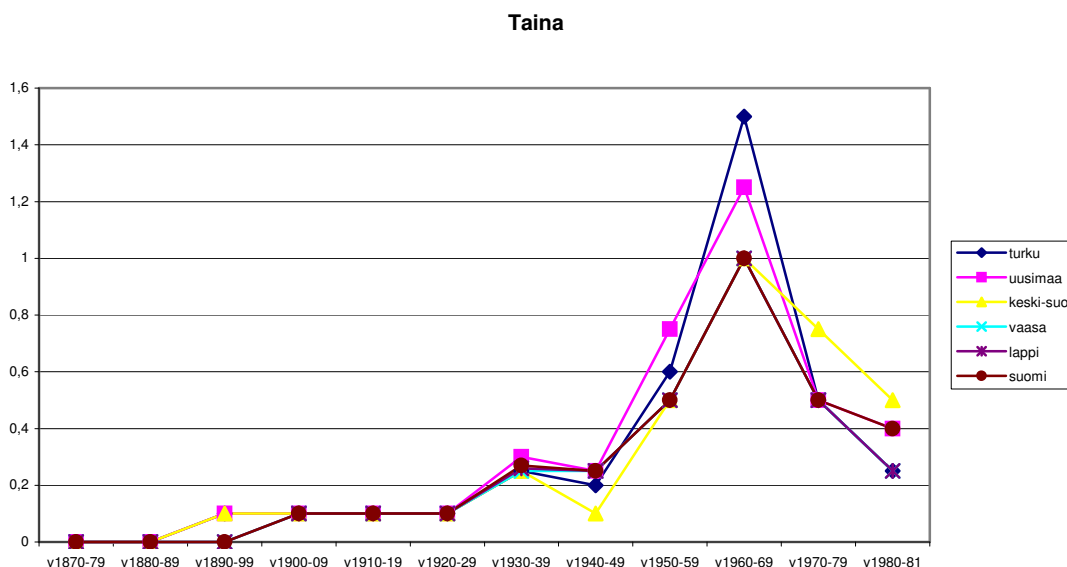
Turun ja Porin läänissä on maan korkein huippu 1910-luvulla, yli kaksi prosenttia, ja jo 1900–1909 suosio oli siellä noin kahdessa prosentissa. Toisen aallon korkein huippu löytyy Keski-Suomen läänissä 1920-luvulla, noin kaksi prosenttia. Pohjois-Karjalan läänissä huippu on noin prosentin 1920-luvulla; siellä suosio on pysytellyt kaiken kaikkiaan huomattavan matalalla, mutta melko pitkään. Lapin läänissä on suosio pysynyt runsaassa prosentissa 1910- ja 1920-luvut.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on kolme kertaa: 1910–1919 se on kahdeksastoista, 1920–1929 edelleen kahdeksastoista ja 1930–1939 neljäskymmenes. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kuudeskymmenesseitsemäs.

2.1.22. *Taina*

Taina tuli almanakkaan 1929. Sen lähtökohtana on venäläinen nimi *Tatjana*, josta se on sisäheiton kautta syntynyt. Kiviniemen (1982: 92–93) mukaan, vaikka vieraitten etunimien kansanomaiset asut ovatkin varsin moninaisia, ne eivät kuitenkaan ole mielivaltaisia. Rakenteeltaan yksinkertaisimmat kansanomaiset nimiasut ovat erilaisia lyhennyksiä (esim. alku-, loppu- tai sisäheittoon perustuvia). Erilaisista kantanimistä on voinut tätä tietä syntyä myös aivan samanasuisia kotoisia nimiä.

Vanhaksi kansanomaiseksi nimeksi *Tainan* mainitsee myös salmilainen Maija Rahkola (hnk58). *Tainan* voidaankin katsoa olevan karjalais-venäläinen nimi. (Kiviniemi 1982: 99). Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa mainitaan mm. Suistamolta *Tatjana* ja Sahalahdelta *Tarja*, joita on *Tainaksi* kutsuttu. Sen sijaan kukaan vastaajista ei ole kiinnittänyt huomiota nimen hp:n merkitykseen 'kookas kertausvärttinä' tai 'taimi', joten saattaa olla perusteltua väittää, ettei sillä ole ollut merkitystä nimenvälinnässä. Uskoisin myös, että homonyymipari on sen verran harvinainen, ettei se todellakaan ole ollut mitenkään yleisesti nimenantajien tiedossa.

Taina on 1960-luvun muotiniemi. Tosin sen suosio ei silloinkaan yllä mihinkään huippuarvoihin: koko maassa (suomi) huippu on noin prosentti. Nimen suosion kulku on hieman outo, koska siinä on 1940-luvulla pieni kuoppa. Nimi on jonkinvertaisessa käytössä 1880-luvulta alkaen ja varsinaisesti se tulee käyttöön 1900–1909, mutta leviää vasta 1930-luvulla ja suosioon se alkaa nousta 1950-luvulla. Nimen tulo almanakkaan 1929 on saattanut vakiinnuttaa ja vahvistaa sen asemaa.

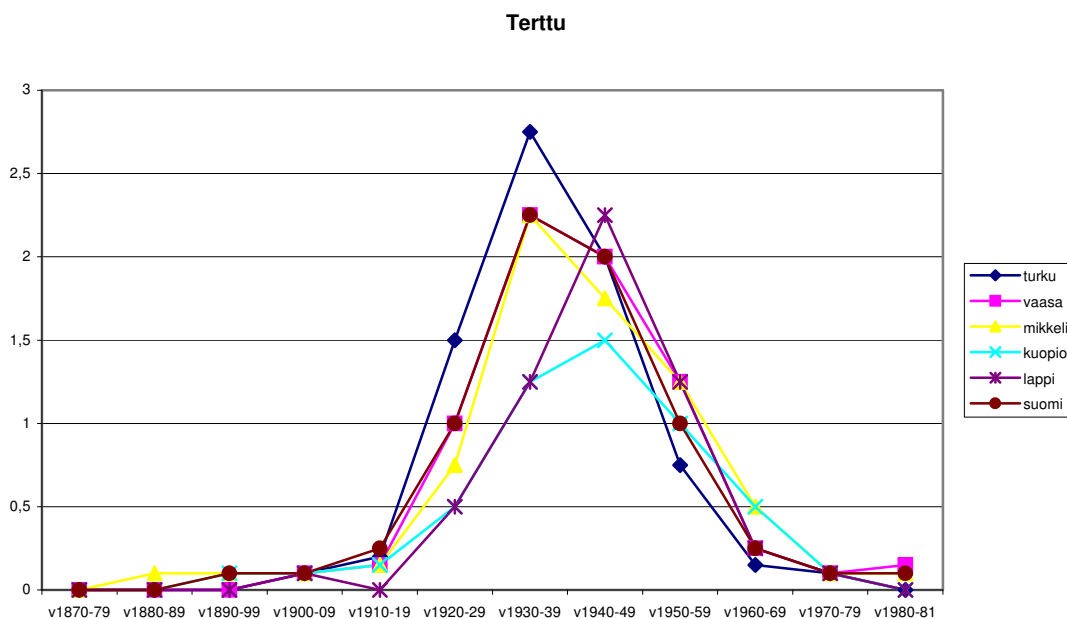
Nimen suosio liikkuu lääneissäkin 1960-luvulla juuri prosentin tietämissä, poikkeuksina Turun ja Porin lääni, jossa suosion huippu, noin puolitoista prosenttia ja Kymen lääni, jossa huippukin jää noin puoleen prosenttiin.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy 1960-luvulla kahdesti: 1960–1964 se on yhdeksästoista ja 1965–1969 kahdeskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kahdeksaskymmeneskahdeksas.

2.1.23. *Terttu*

Almanakkaan *Terttu* saatiin 1929. Se oli jo ”Poron” ehdokaslistalla Uudessa Suomettaressa 1879, ja kun se vihdoinkin pääsi almanakkaan, oli sillä vankka suosio tukenaan. (Vilkuna 1985: 162). Niillä seuduilla, joissa *Terttu* tunnetaan miehennimenä, on sen lähtökohtana *Tertullianus*, joka muodossa *Tertullian* oli almanakassa vielä 1907 (Vilkuna 1985: 162).

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa viitataan yleisesti nimen homonyymiparin merkityksiin. *Terttu* onkin varmasti myös niitä nimiä, joiden suosion osasyynä voidaan pitää juuri nimen homonyymiparin aiheuttamia mielikuvia. (Kiviniemi 1982: 153.)

Terttu ilmestyy käyttöön jo 1880-luvulla Mikkelin läänissä, Kuopion lääniin nimi tulee 1890-luvulla, Turun ja Porin lääniin sekä Uudellemaalle 1900–1909. 1980-1981 nimi on käynyt hyvin harvinaiseksi: vain Keski-Suomen, Vaasan, Pohjois-Karjalan ja Oulun lääneissä on muutama esiintymä. Huippu koko maassa 1930-luvulla noin kaksi prosenttia, joten almanakkaan pääsyn voi katsoa vakiinnuttaneen nimen suosiota. Nimi on ollut varsin suosittu juuri 1930-luvulla kaikissa muissa lääneissä paitsi Kuopion, Pohjois-Karjalan, Oulun ja Lapin lääneissä, joiden huiput osuvat 1940-luvulle.

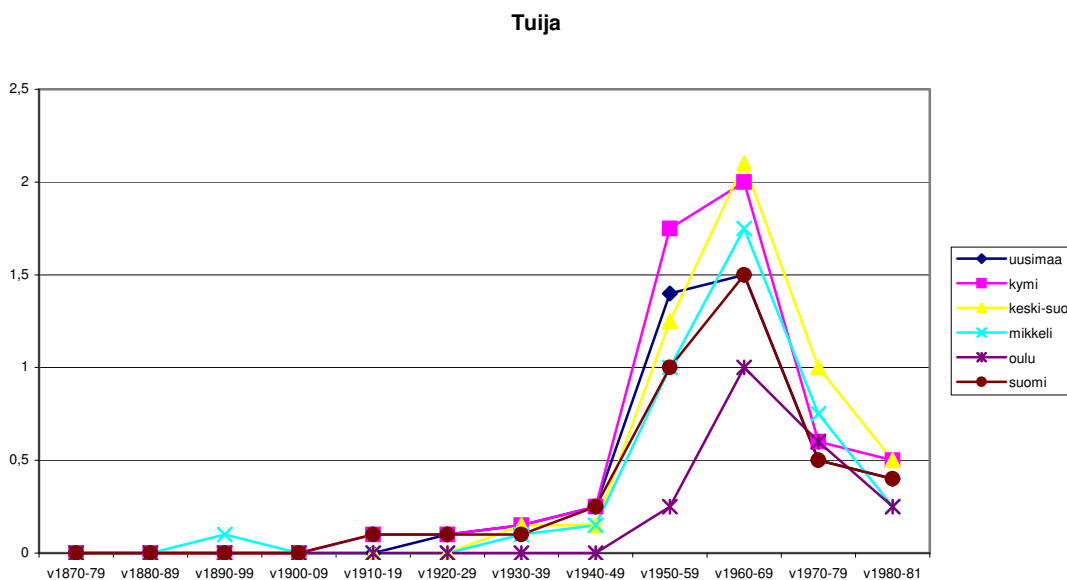
Turun ja Porin läänissä nimen käyrä on hyvin jyrkkä: 1920-luvulla ylös (noin puolitoista prosenttia), 1930-luvulla huippu (yli kaksi ja puoli prosenttia) ja jo 1950-luvulla suosio on alle prosentissa. Vaasan ja Mikkelin läänit saavuttavat 1930-luvulla saman huipun: yli kaksi prosenttia. Lapin läänin huippu osuu seuraavalle vuosikymmenelle: 1940-luvulla reilut kaksi prosenttia. Kuopion läänissä huippusuosio osuu myös 1940-luvulle, mutta on vain noin puolitoista prosenttia.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on neljästi: 1920–1929 se on kahdeskymmenesneljäs, 1930–1939 kahdeksas, 1940–1949 neljästoista ja 1950–1959 kahdeskymmenesyhdeksäs. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on kolmaskymmenestoinen.

2.1.24. *Tuija*

Almanakkaan *Tuija* tuli 1950. *Tuija* on uusi, kaunisointuinen nimi, jonka aihe on saatu kasvikunnasta (Vilkuna 1988: 166). Nimi kuuluu naistennimissä esiintyvään sarjaan *Aija*, *Eija*, *Raija*, *Reija*, *Taija*, *Teija* jne. (Kiviniemi 1982: 168). Sarjan olemassaolo onkin varmasti tukenut nimen nopeaa suosioon tuloa.

Henkilönnimikilvan 58 vastauksessaan Otto Kukkonen Juuasta kertoo *Tuijan* olevan myös lehmännimi ja sonkajärveläinen Kristiina Ronkainen puolestaan sanoo *Tuijan* olevan ”nykyaikaisia lasten nimiä”. Vain Liisa Jaakkola Nousiaisista on maininnut nimen hp:n merkityksen.

Tuija tulee jonkinvertaiseen käyttöön jo 1800-luvun lopulla, mutta varsinaisesti vasta almanakkaan pääsytään jälkeen 1950-luvulla voi sanoa, että nimi on suosiossa (1940-luvulla on vain jokunen hajaesiintymä). Koko maassa (suomi) nimen suosio on huipussaan 1960-luvulla (noin puolitoista prosenttia).

Kymen läänissä nimen suosio on lähes kaksi prosenttia jo 1950-luvulla ja huippu (noin kaksi prosenttia) saavutetaan seuraavalla vuosikymmenellä. Samaan huippuarvoon pääsee myös Keski-Suomen lääni. Mikkelin läänin huippu jää hieman alle kahden prosentin. Oulun läänissä nimen suosio on vähäisempää ja huippu jää noin prosenttiin.

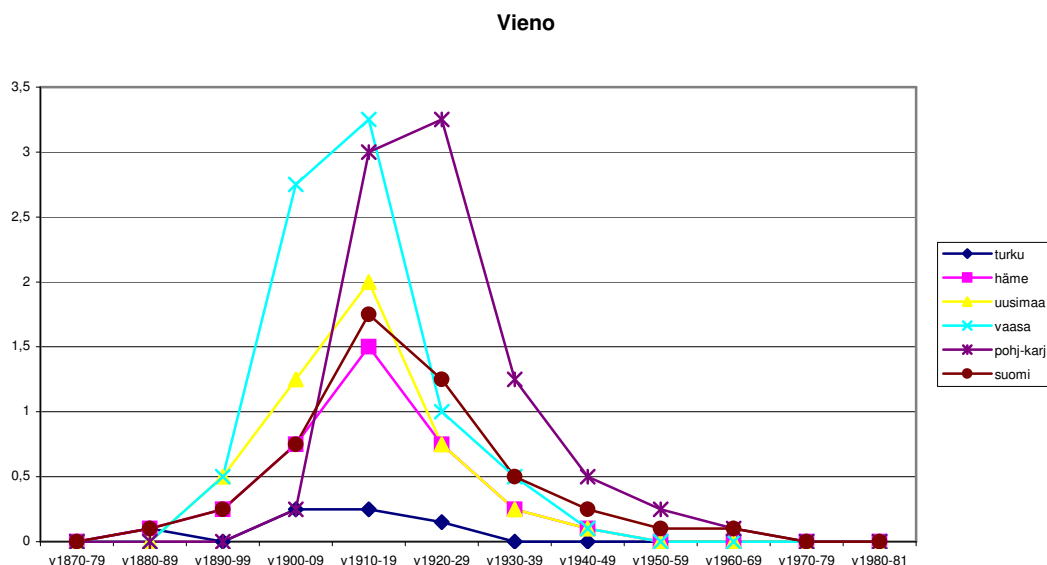
Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi on neljästi (tosin vain 1950–1974): 1950–1959 nimi oli kahdeskymmeneskahdeksas, 1960–1964 seitsemästoista, 1965–1969 kahdeksastoista ja 1970–1974 kolmaskymmenesyhdeksäs. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on seitsemäskymmenes.

2.1.25. *Vieno*

Vieno tuli almanakkaan 1908, vaikkei sitä millään ehdokaslistalla aiemmin esiintynytäkään. *Vieno* on 1880-luvun suosima luonteenominaisuutta kuvaava uudisnimi (Vilkuna 1985: 174).

"Naisennimi - mutta joskus se ereyksessä annettiin miehellekin. Sodassa palvelin yhdessä erään V. J. Sukselaisen kanssa. Hänen etunimenään oli tosiaan *Vieno*." (Matti Korhonen, Pihtipudas, hnk58.) "Vuosisatamme ensimmäisellä kymmenellä syntyneitä miehiä on Vihdissä melko runsaasti *Vieno* nimisiä. Mistä tämä muativirtaus johtui etta pojalle annettiin tytönnimi ei ole tiedossani" (Kaarlo Ranta, Vihti, hnk58). "Miespuolisia tämän nimisiä tapasin vasta 'maailmalla'" (Ilmari Lindberg, Imatra, hnk58).

Näistä muutamasta Henkilönnimikilvan 58 vastauksesta käy hyvin ilmi *Vieno*-nimeen liittyvä problematiikka: se esiintyy yleisesti sekä miehen että naisen nimenä. *Vieno*-nimisiä on Kiviniemen aineistossa (1982) yli kuusitoista tuhatta ja niistä peräti 14,1 % miehiä. (Kiviniemi 1982: 193) Miespuoliset *Vienot* ovat valtaosaltaan (64 %) Turun ja Porin läänissä syntyneitä (*Vieno* Johannes Sukselaisen tapaan), ja kuten odottaa sopii, naisennimenä *Vieno* on juuri tällä alueella selvästi harvinaisin. Mallien osuus nimenvallinnassa näkyy siis nimen levikissä selvästi. (Kiviniemi 1982: 195.)

Suosio on yleisesti hyvin hajanainen ja siinä on suuria alueellisia eroja. Koko maassa (suomi) huippusuosio yli puolitoista prosenttia saavutetaan 1910-luvulla.

Vaasan läänissä nimi on saavuttanut yli kahden ja puolen prosentin suosion jo 1900-1909, huippu on 1910-luvulla yli kolme prosenttia. Myös Pohjois-Karjalan läänissä päästään kolmeen prosenttiin 1910-luvulla ja yli kolmen prosentin suosionhuippuun 1920-luvulla. Uudellamaalla on suosio ollut huomattavasti vähäisempää: huippu noin kaksi prosenttia 1910-luvulla, samoin Hämeen läänissä: huippu noin puolitoista prosenttia 1910-luvulla.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet naisilla -listoissa (Kiviniemi 1982: 204–207) nimi esiintyy kolmesti: 1900–1909 se on kolmaskymmenesyhdeksäs, 1910–1919 neljästoista ja 1920–1929 kahdeskymmenesensimmäinen. Keskimäärin yleisimmät naisten ensimmäiset etunimet -listassa (Kiviniemi 1982: 226) nimi on seitsemäskymmenesensimmäinen.

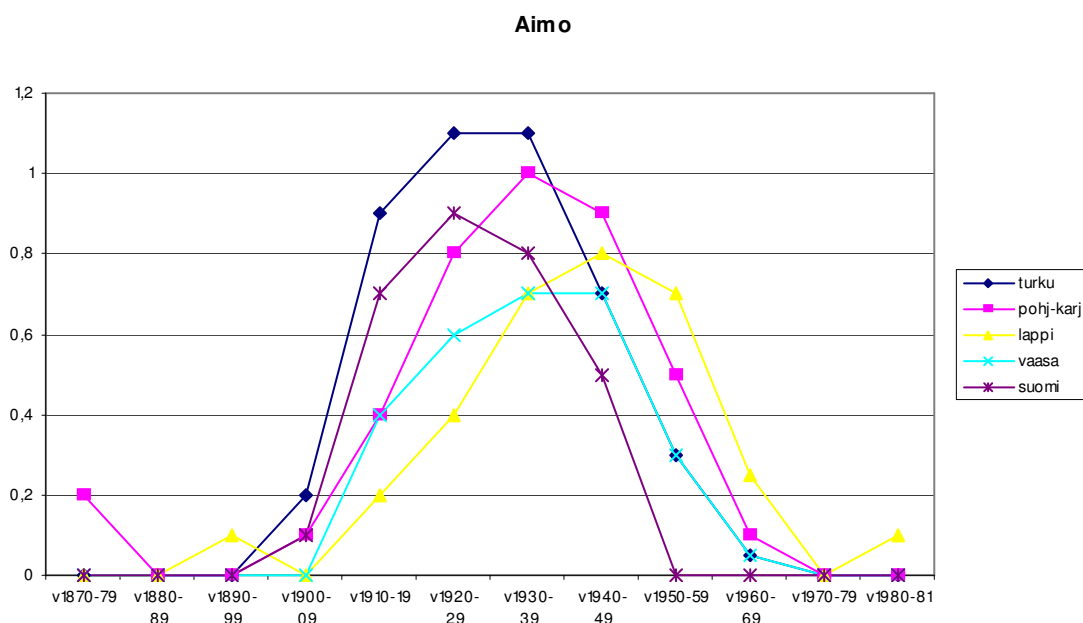
2.2. Miesten nimet

2.2.1. *Aimo*

Almanakkaan *Aimo* tuli 1908. Se esiintyi jo Kauno-annakassa 1865. *Aimo* tavataan lappalaisena miehennimenä jo 1500-luvulla, mahdollisesti lainana suomalaisilta, joilta nimi on ollut hävinneenä (Vilkuna 1985: 25).

Tutkittaessa vanhaa suomalaista henkilönnimisysteemiä on vaikeuksia aiheuttanut eritoten "kysymys siitä, mitkä sukunimiin ja paikannimiin sisältyvistä henkilönnimistä ovat alkuaan olleet seremoniaalisesti annettuja yksilönnimiä, mitkä taas lisänimiä, ts. sellaisia oikean nimen asemesta tai sen kanssa käytettyjä nimiä, jotka ovat syntyneet jonkin yhteisön piirissä myöhemmin. Monet aiemmin aidoiksi yksilönnimiksi katsotut nimiryhmät on sittemmin esitetty pääosin lisäniminä tai selvää kannanottoa vältellen" (Kiviniemi 1982: 43). Sävyltään mytologiset nimet on useimmiten luettu yksilönnimiin, näin esimerkiksi *Ahti*, *Kaleva*, *Kauko*, *Palva*, *Tapio*, *Tursas*, *Väinö*, *Äijö*, samoin sellaiset kuin *Aimo*, *Ano*, *Antia*, *Himo*, *Ilo*, -- (Kiviniemi 1982: 43). Nimen *Aimo* voidaan siis katsoa olevan hyvin vanhaa suomalaista henkilönnimiainesta.

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa viitattiin useissa hp:n merkitykseen: esim. Liisa Jaakkola (Nousiainen) selvittää, että "aimo = suuri. aimo poika, annos, aimolailla, tavalla = paljon".

Koko maan (suomi) käyrälle nimi ilmestyy 1900–1909, huippu saavutetaan 1930-luvulla (hieman vajaan prosentin), mutta se ei ole juurikaan käytössä enää 1940-luvun jälkeen. Levinneisyys ja yleisyys näyttävät melko tasaisilta. *Aimo* ei ole ollut missään vaiheessa mikään varsinainen muotiniimi, vaan sen suosio on ollut itse asiassa hyvin pientä (alle prosentin koko ajan). Nimi on käytännöllisesti katsoen kadonnut myös läänien käyriltä 1950-luvun jälkeen; Lapin läänissä on muutama esiintymä 1980–1981.

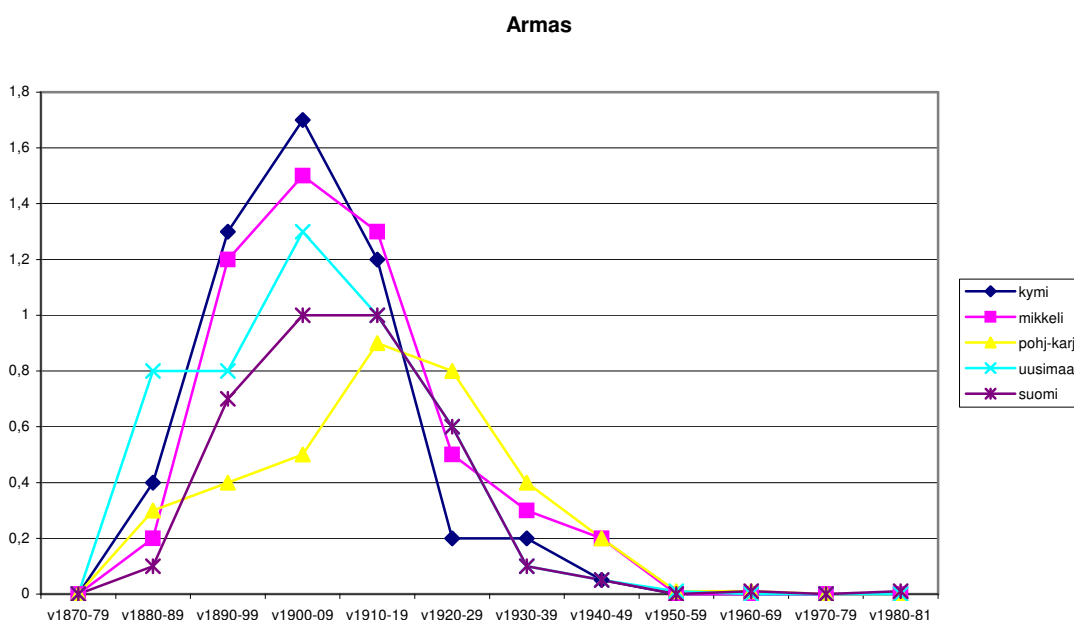
Suosio on aloittanut jyrkän nousun Turun ja Porin läänissä 1910-luvulla (jo lähes prosentti), huippuarvonsa käyrä saa 1920–1930-luvuilla, yli prosentti. Myös Pohjois-Karjalan läänissä ylletään noin prosentin suosioon 1930-luvulla. Pohjois-Karjalan käyrä on vuosikymmenen Turun ja Porin läänin käyrää perässä. Lapin läänin huippuarvo on vähän alle yhden prosentin 1940-luvulla eli seuraavalla vuosikymmenellä. Vaasan läänissä suosio pysyy huipussaan, reilussa puolessa prosentissa, 1930–1940-luvuilla.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211.) nimi esiintyy kahdesti: 1920–1929 se on kolmaskymmenesneljäs ja 1930–1939 kolmaskymmeneskuudes. Keskimäärin yleisimpien miesten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on seitsemäskymmenesensimmäinen.

2.2.2. *Armas*

Almanakkaan nimi tuli 1908. Se oli ehdolla jo Kauno-annakassa 1865 *Dawidin* käännöksenä ja 1882–83 Kansanvalistusseuran kalenterissa *Agapetuksen* suomennoksena. *Armas* on alkavan suomalaisuuskauden nimiä (Vilkuna 1985: 34) ja vaikka se ei vielä 1890 yhtäaikaa *Ainon* kanssa päässytäkään almanakkaan, on se jo tuolloin ollut melko yleisessä käytössä. (Kiviniemi 1982: 114.) Ensimmäiset 1800-luvulla ja monet vielä myöhäisemminkin käyttöön tulleista omakielisistä etunimistä ovat eräänlaisia toivonimiä (Kiviniemi 1982: 153): moni hartaasti toivottu poika on saanut nimen *Toivo*, *Armas* tai *Aarre* (Kiviniemi 1982: 155). *Armas*-nimeä on jonkin verran annettu myös tytöille, muttei siinä laajuudessa kuin esim. *Vienoa* ja *Kainoa* pojille. (vrt. Vilkuna 1985: 34 ja Kiviniemi 1982: 195–196.)

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa useimmissa kiinnitettiin huomiota nimen hp:n merkitykseen 'rakas, kallis; joskus: hellä' ja 'herttainen, suloinen, ihana'. Samalla niissä painottui nimen miehisuus huolimatta hyvin tiedossa olleesta hp:n "hempeydestä". Uskon, että hp:n merkityksellä on ollut vaikutusta nimenvalintatilanteissa.

Koko maassa (suomi) *Armas* on noin prosentin suosiossa kahden vuosikymmenen ajan 1900–1919. Nimi tulee käyttöön jo 1870-luvulla, mutta häviää lähes tyystin 1940-luvulla.

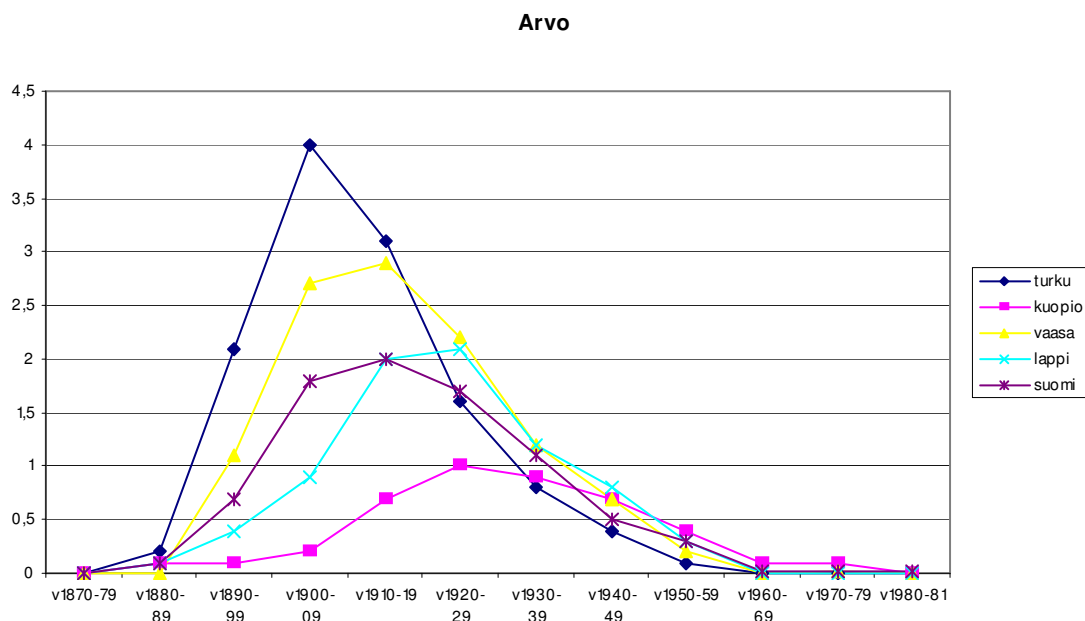
Uudenmaan läänissä nimen suosio on jo 1880-luvulla miltei prosentissa. Huippuarvo Uudellamaalla saavutetaan 1900–1909, lähes puolitoista prosenttia. Kymen läänissä huippu nousee samaan aikaan yli puoleentoista prosenttiin ja Mikkelin läänissäkin lähestytään puoltatoista prosenttia. Pohjois-Karjalan läänissä suosio nousee sen verran myöhässä (1900–1909 vain puoli prosenttia), että se ei ehdi nousta kovin suureksi (1910-luvulla vajaa prosentti), kun nimen suosio jo muualla taittui.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211.) nimi esiintyy kolmasti: 1890–1899 se on kolmaskymmenesseitsemäs, 1900–1909 kolmaskymmenesensimmäinen ja 1910–1919 kahdeskymmenesseitsemäs. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on yhdeksäskymmenesneljäs.

2.2.3. *Arvo*

Almanakkaan nimi tuli 1908. Jo 1856 "Sanomia Turusta" -lehdessä nimimerkki Arwo Moittivainen ehdotti *Arvoa* ristimänimeksi. Jaakko Juteinin laulu "Arvon mekin ansaitsemme" (kirjoitettu 1810, painettu 1816) on saattanut vaikuttaa nimen syntymiseen. Arvo on paikoin vanhastaan *Arvin* (< *Arvid*) toisinto. (Vilkuna 1985: 36.) Nimi on ehdolla myös Kauno-annakassa 1865 *Arwidin* paikalla. Kiviniemi (1982: 96) pohtii *Arvo*-nimen almanakan tuloa näin: "Tuntuu siltä kuin etunimistöemme suomentajat -- olisivat tietoisesti etsineet -- homonymiatapauksia, sillä nimen antajat vierastavat usein enemmän aivan uudenlaisia nimiä." Lisäksi hän toteaa muutamaa sivua myöhemmin, että vuoden 1890 almanakkaan pääsi mukaan suomalaisperäisistä nimistä vain *Aino*, vaikka melko yleisesti käytössä oli mm. miehennimi *Arvo* (Kiviniemi 1982: 114).

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa kiinnitetään huomiota juuri nimen hp:n merkitykseen: keskiarvo kun suutarilla ylis-kamaris (Kuortane. Helmi Mäkelä), kunnon määrittely, asian tai esineen mittapuu (Loppi. Eino Kanerva), rahallinen arvo, tunnearvo, kauneusarvo, arvokas, merkityksellinen, kallis (Nousiainen. Liisa Jaakkola), myös Arvo-mies samassa merkityksessä kuin arvopuu (Parikkala. Veikko Haakana). "Misson kaksi arvoa siion jo joukko muita miehiä" toteaa puolestaan Kittilän Kelon-tekemältä Jalmari Taunela 10.2.1962 päivätyssä nimilipussa.

Koko maan käyrä (suomi) on muotoinimelle tyypillinen: lasku hieman loivempi kuin nousu. Huippu (noin kaksi prosenttia) sattuu 1910-luvulle.

Turun ja Porin lääni tuntuu olevan edelläkävijänä (1890-luvulla jo yli kahden prosentin suosio), huippu saavutetaan siellä jo 1900–1909 ja se on noin neljä prosenttia. Vaasan läänissä suosio nousee lähes kolmeen prosenttiin 1910-luvulla ja on jo edellisellä vuosikymmenellä yli kaksi ja puoli prosenttia. Lapin läänissä huippuarvo (hieman yli kaksi prosenttia) saavutetaan vasta 1920-luvulla. Kuopion läänissä jäädyään kaiken kaikkiaan vain hieman yli prosentin suosioon.

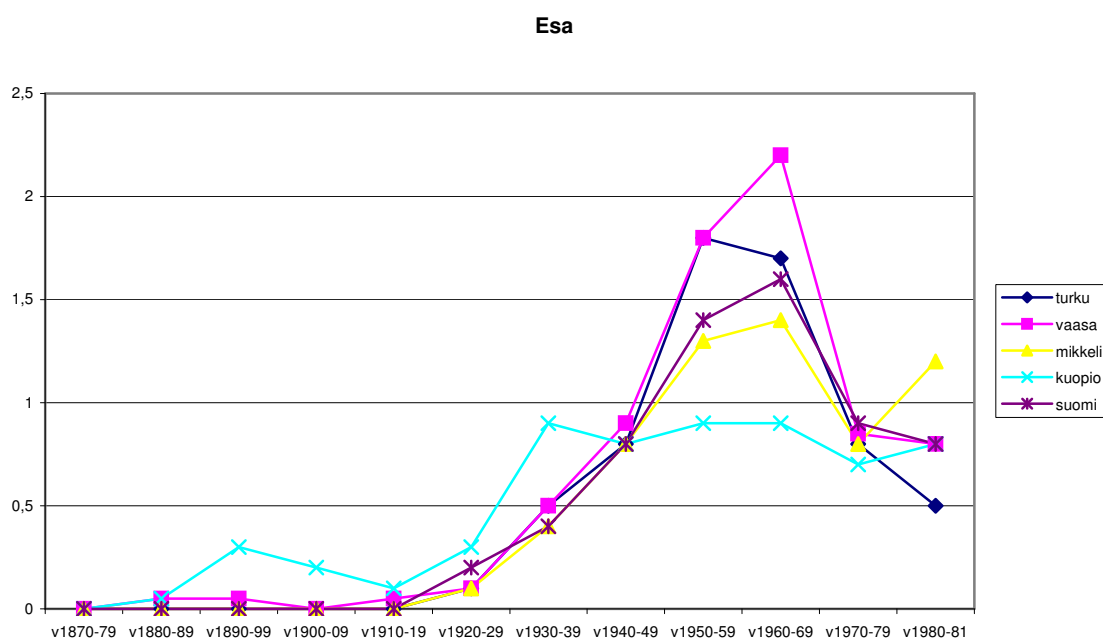
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on viidesti: 1890–1899 se on kahdeskymmenesseitsemäs, 1900–1909 kolmastoista, 1910–1919 kahdestoista, 1920–1929 kuudestoista ja 1930–1939 kahdeskymmeneskahdeksas. Aivan kymmenen suosituimman joukkoon *Arvo* ei siis kuitenkaan ole yltänyt. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on neljäskymmenestoinen.

2.2.4. *Esa*

Nimi esiintyi jo Kansanvalistusseuran kalenterissa 1883 ja oli ehdolla myös Kauno-annakassa 1865. Almanakkaan se kuitenkin pääsi vasta 1929. *Esa* on vanha suomalainen loppuheittainen lyhentymä Raamatun *Esaias*-nimestä (*Jesaja*). Myös *Eesauta* on

paikoin kutsuttu *Esaksi*, samoin *Eskoa* (< *Eskil*). (Vilkuna 1985: 56.) "Semanttiset assosiaatiot ovat tietysti selvimpiä sellaisten etunimien osalta, jotka sisältävät jonkin omakielisen ilmauksen tai osuvat yksiin tällaisen kanssa. -- Muutamat nimet ovat tarjonneet mahdollisuuksia monenlaisiin tulkintoihin. *Esa* (< tav. *Esaias*) on annettu nimeksi ensimmäiselle pojalle --" (Kiviniemi 1982: 16) .

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksessaan Unto Kulju Alavudelta selittää: "Esalla ymmärretään useasti vanhojen [!] puheessa ensimmäistä. 'Mierän poika se on esa aina kilipajuaksus'". Nimen hp:n merkitykseen 'ensimmäinen' viittaavat myös Nastolalainen Bertta Takala ja nousiaislainen Liisa Jaakkola. Helge Rontu Vuokselasta puolestaan kertoo: "Esa (= Esaius) ... Käytetty myös halventavaan sävyyn nuorukaisesta, joka pyrkii neuvomaan vanhoja ihmisiä: "mokomakkii esa, kohta ko saap mahhaasa kynnykse yli ni jo on vanhempijaa neuvomas"".

Nimeä esiintyy jo 1880-luvulta alkaen jonkin verran, mutta se tulee varsinaisesti käyttöön vasta 1930-luvulla. Koko maan (suomi) huippu osuu 1960-luvulla ja on puolentoista prosenttia.

Kuopion läänissä suosio vaihtelee tasaisen pienenä (alle prosentin) 1930-luvulta 1980-luvulle. Vaasan läänissä on korkein huippusuosio 1960-luvulla yli kaksi prosenttia. Turun ja Porin läänissä huippu saavutetaan jo 1950-luvulla (lähes kaksi

prosenttia). Mikkelin läänissä huippuosio jää alle puolentoista prosentin ja osuu 1960-luvulle.

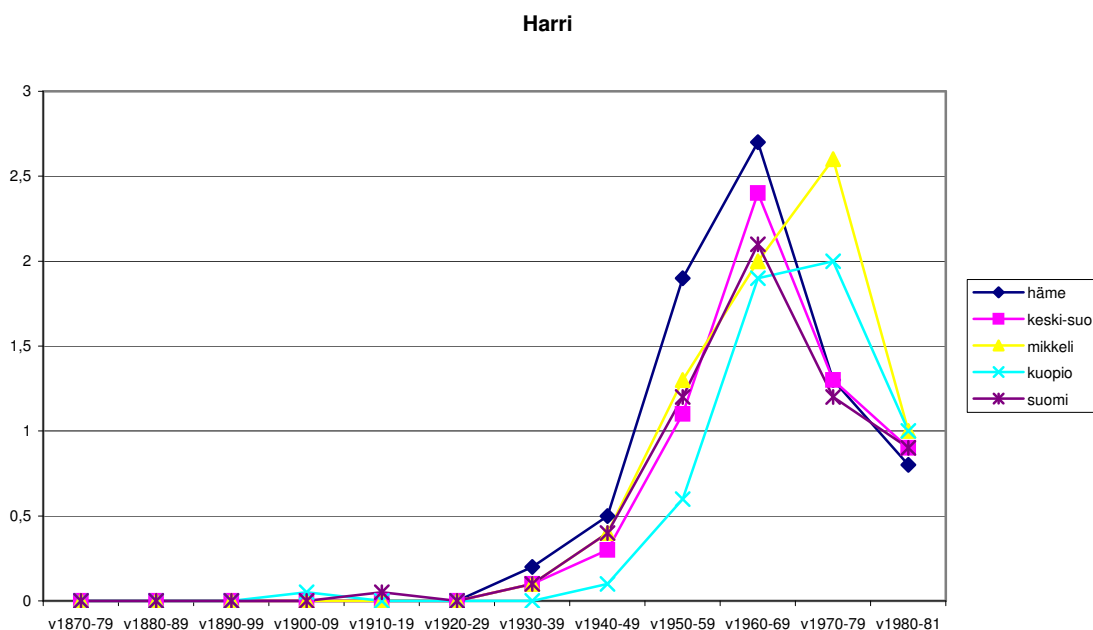
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on viidesti: 1940–1949 se on kolmaskymmeneskahdeksas, 1950–1959 kahdeskymmenestoinen, 1960–1964 kuudestoista, 1965–1969 kahdeskymmenes ja 1970–1974 jälleen kahdeskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on neljäskymmenesseitsemäs.

2.2.5. *Harri*

Nimi tulee almanakkaan 1929. Englannin *Harry* on samaa nimiperhettä kuin *Henrik*, välittävänä muotona on ollut ranskan *Henri*. Tästä on johdettu myös naisennimi *Harriet*. Kansan keskuudessa *Harriksi* on kutsuttu myös *Harald*-nimisiä. (Vilkuna 1985: 69.) Myös *Eberhard*- ja *Rikhard*-nimisiä on henkilönnimikilvan 1958 vastausten mukaan kutsuttu *Harreiksi*.

Kiviniemen (1982: 142) mukaan monilta 1940-luvun jälkeen yleistyneiltä nimiltä puuttuu suomalaiskansallinen sävy. Ne ovat joko neutraaleja tai sitten kansainvälisemmiksi sävyttyneitä. Tällaiseksi nimeksi hän mainitsee mm. *Harrin*. Tämän uskon olevan pääasiallinen syy nimen suosioon, en sen hp:n merkityksen *'lohikala'*.

Kuitenkin henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa Eino Kanerva Lopelta ja Liisa Jaakkola Nousiaisista mainitsevat nimen homonyymiparin. Loppilainen Heikki Vuorenrinne puolestaan mainitsee vuodelta 1983 olevassa nimilipussa, että muonamies-Taavea oli kutsuttu Harrin Taaveksi ja myös Ahvena-Taaveksi, mutta siinä tuskin on ollut kyse kalalajin vaihtamisesta. Roope Takala vuodelta 1970 olevassa nimilipussa kertoo *Harria* käytetyn venäjän *Hariton*-nimen suomalaisena vastineena Uhtuan Alajärjellä Vienan Karjalassa.

Nimi *Harri* tulee käyttöön varsinaisesti vasta 1940-luvulla. Koko maan (suomi) käyrällä on huippu 1960-luvulla noin kaksi prosenttia. Suosio on ollut laskussa 1981. Nimellä on muotininimen käyrästä: jyrkkä nousu ja jyrkkä lasku.

Hämeen läänissä suosio on ollut lähes kahdessa prosentissa jo 1950-luvulla. Huippuarvo on siellä yli kaksi ja puoli prosenttia 1960-luvulla. Myös Keski-Suomen läänissä huippuarvo (lähes kaksi ja puoli prosenttia) saavutetaan 1960-luvulla. Muutoin on Keski-Suomen käyrä huomattavasti jyrkempi (ylös–alas) kuin Hämeen läänin.

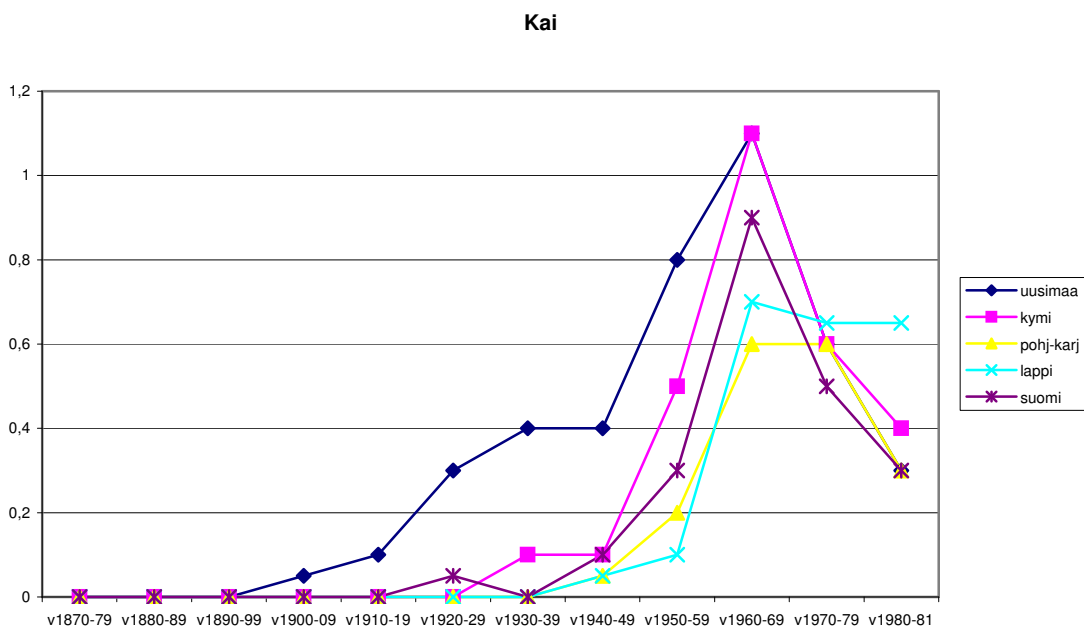
Mikkelin läänissä huippuarvo (yli kaksi ja puoli prosenttia) saavutetaan 1970-luvulla, mutta muuten käyrä on hyvin samanmallinen kuin Hämeen läänin. Kuopion läänissä nimen suosio lähtee nousuun hieman muita myöhemmin, mutta saavuttaa lähes kaksi prosenttia jo 1960-luvulla ja noin kahteen prosenttiin suosio nousee 1970-luvulla.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on viisi kertaa: 1950–1959 se on kahdeskymmeneskuudes, 1960–1964 yhdestoista, 1965–1969 kahdestoista, 1970–1974 yhdeksästoista ja 1980–1981 kolmas-kymmenestoinen. (1975–1979 nimi ei ole listoilla.) Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on neljäskymmenesviides.

2.2.6. *Kai*

Nimi tuli almanakkaan 1950. Nimi on palautettavissa roomalaiseen etunimeen *Caius*, joka antiikin latinassa on äännetty *Gaius*. Samaan pohjautuvat venäjän *Kai* sekä ruotsiin tanskasta omaksuttu, luultavasti alkuaan friisiläinen *Kaj*. Virossa *Kai* sisältyi vuoden 1824 kalenterin nimistöön. (Vilkuna 1985: 93.)

Henkilönnimikilpa 58 osoittaa *Kai*-nimeä käytetyn ainakin *Kaarlen*, *Kaarlon*, *Kainin*, *Kainon*, *Kalervon*, *Kalevan*, *Kallaksen*, *Kallen*, *Karin* ja *Karlin* puhuttelumuotoina. Nimen hp:n merkitykseen viittaa vain Liisa Jaakkola Nousiaisista: "kai = luultavasti".

Koko maan (suomi) käyrällä nimi näkyy ensi kerran 1920-luvulla, mutta tulee jatkuvampaan käyttöön 1940-luvulla. Nimen suosio alkaa 1950-luvulla ja on huipussaan 1960-luvulla noin prosentin luokkaa. Muutoinkin koko on käyrästä loiva ja matala.

Uudenmaan läänissä nimi tulee käyttöön selvästi muuta maata aikaisemmin: ensimmäiset esiintymät 1900–1909. Nimi pysyy siellä sitten vähän alle puolen prosentin suosiossa ja ponnahtaa 1950-luvulla lähes prosenttiin. Huippuarvo (reilu yksi prosentti) saavutettiin 1960-luvulla. Kymen läänissä nimen suosio on olematonta vielä 1940-luvulla, mutta ponkaisee reiluun prosenttiin samaan aikaan. Lapin läänissä nimeä tuskin vielä 1950-luvulla käytetään, mutta 1960-luvulla nimen sielläkin suosio on jo

reilusti yli puoli prosenttia. Pohjois-Karjalan läänissä suosio pysyy hieman yli puolessa prosentissa 1960-luvulta 1970-luvulle.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoilla (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy kolmesti: 1960–1964 nimi on kolmaskymmeneskuudes, 1965–1969 kahdeskymmenesseitsemäs ja 1970–1974 kolmaskymmeneskahdeksas. Missään vaiheessa *Kai* ei siis pääse edes kahdenkymmenenviiden suosituimman joukkoon ja keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listalla (Kiviniemi 1982: 227) nimi onkin vasta neljänneksi viimeinen eli yhdeksäskymmenesseitsemäs.

2.2.7. *Kari*

Almanakkaan *Kari* pääsi 1929. Nimi on kansallisromanttisen kauden nimiä, sillä se tuli yleiseen tietoisuuteen Juhani Ahon "Panun" ilmestyttyä 1897. *Kari* on karjalainen lyhentymä venäjän nimestä *Makari*, joka on alkuaan kreikan *Makarios* 'onnellinen', 'autuas'. Lännempänä *Kari* on lyhentynyt nimistä *Ansgarius*, *Oskari* tai *Sakari*. (Vilkuna 1985: 94–95.)

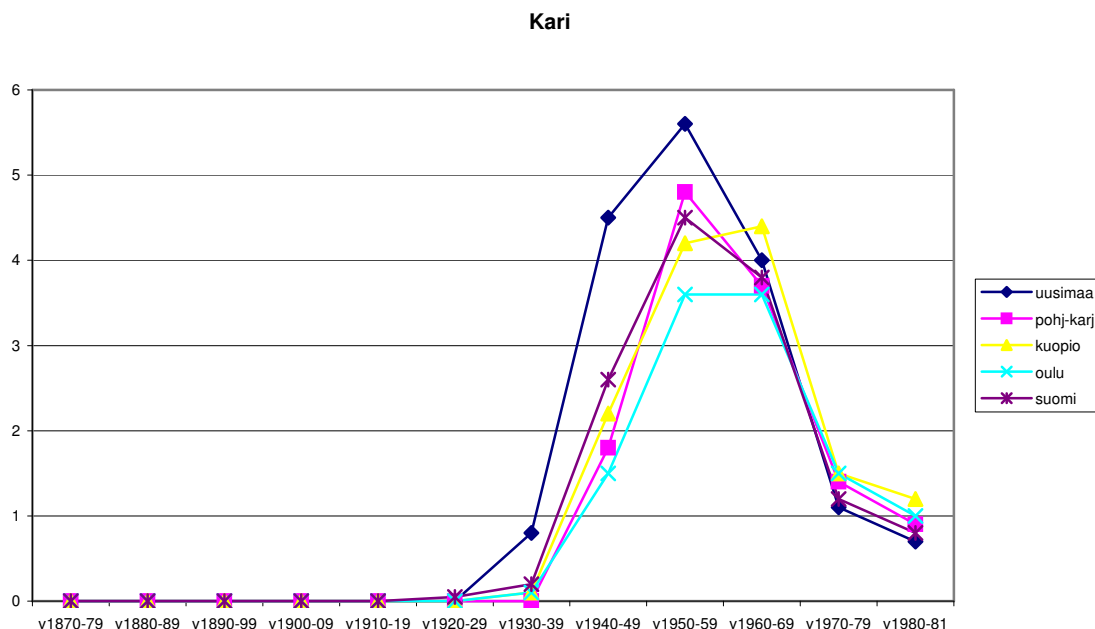
Kari-nimellä ei varmastikaan alun perin ole ollut mitään yhteyttä homonymipariinsa, vaan se todella on nimen *Makari* alkuheittoinen muoto. Silti tuo pari on voinut sävyttää nimeä ja vaikuttaa jopa nimervalintaan, joskin tuntuu siltä, ettei konkreettinen *kari* ei olisi luontevaa etunimiainesta.

Joskus nimi *Kari* on voitu myös sekoittaa äänteellisesti samanasuiseen ruotsin naisennimeen *Kari* < *Katarina*. (Kiviniemi (1982: 12, 23, 80, 92–93.) Myös Kiviniemi (1982) uskoo nimen suosion liittyvän olennaisesti Juhani Ahon romaaniin "Panu", mutta huomauttaa lisäksi, että *Kari*, *Kimmo*, *Panu*, ja *Pirkka* ovat samalla muinaissuomalaisiksi kuviteltuja henkilöahmoja. (Kiviniemi 1982: 144.)

Sotien jälkeen on yleistynyt kaksi lyhyttä tavua sisältävä nimityyppi (*Jari*, *Ari*, *Juha*, *Timo*, *Mika* jne.), johon myös *Kari* kuuluu (Kiviniemi 1982: 163). *Kari* kuuluu myös sarjaan *Ari*, *Jari*, *Sari*, *Mari*, *Lari*, jossa *ari*-loppuiset nimet tukevat toistensa suosiota. (Kiviniemi 1982: 224.)

Henkilönnimikilpa 1958 kertoo, että hp:n molemmat merkitykset ovat kansan tiedossa: esim. karimonttu eli soramonttu (Kokemäki. Niilo Huhtanen), järvässä tai meressä lähellä veden pintaa oleva kivi tai kallio (Loppi. Eino Kanerva). Janakka-

lalainen Yrjö Heikki Vuorinen kertoo: "Kari. muodostunut nimestä Makarios. Anskarius joita viime mainittuja ei enää käytetä."

Nimi on varsin suosittu nimi kaikkialla Suomessa. Ennen 1920-lukua siitä on vain joitain yksittäisiä esiintymiä, mutta nousu hyvin jyrkkä. Koko maan käyrällä (suomi) huippu on 1960-luvulla noin neljä ja puoli prosenttia. Myös Viipurin läänissä nimen suosio oli nousussa 1940-luvulla.

Korkein huippu Uudenmaan läänissä 1950-luvulla on noin viisi ja puoli prosenttia ja jo 1940-luvulla suosio on siellä noin neljässä ja puolessa prosentissa. Pohjois-Karjalän läänissä nousu on nopea ja huippu (lähes viisi prosenttia) saavutetaan 1950-luvulla. Oulun läänissä suosio on pysynyt matalammalla, mutta on toki noussut sielläkin noin kolmeen ja puoleen prosenttiin, jossa se on pysynyt 1950- ja 1960-luvuilla. Kuopion läänin huippuarvo osuu vasta 1960-luvulle ja on lähes neljä ja puoli prosenttia, mutta jo 1950-luvulla sielläkin päästiin yli neljän prosentin suosioon.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on seitsemän kertaa: 1940–1949 nimi nousi yhdeksänneksi, 1950–1959 nimi oli suosituin, 1960–1964 kolmas, 1965–1969 kahdeksas, 1970–1974 kahdeskymmenes, 1975–1979 kahdeskymmenesyhdeksäs ja 1980–81 vielä kolmaskymmeneskolmas. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa

(Kiviniemi 1982: 227) nimi on neljäs, mikä selittyy sillä, että nimen suosio on kestänyt melko pitkään. (Kiviniemi 1982: 228.)

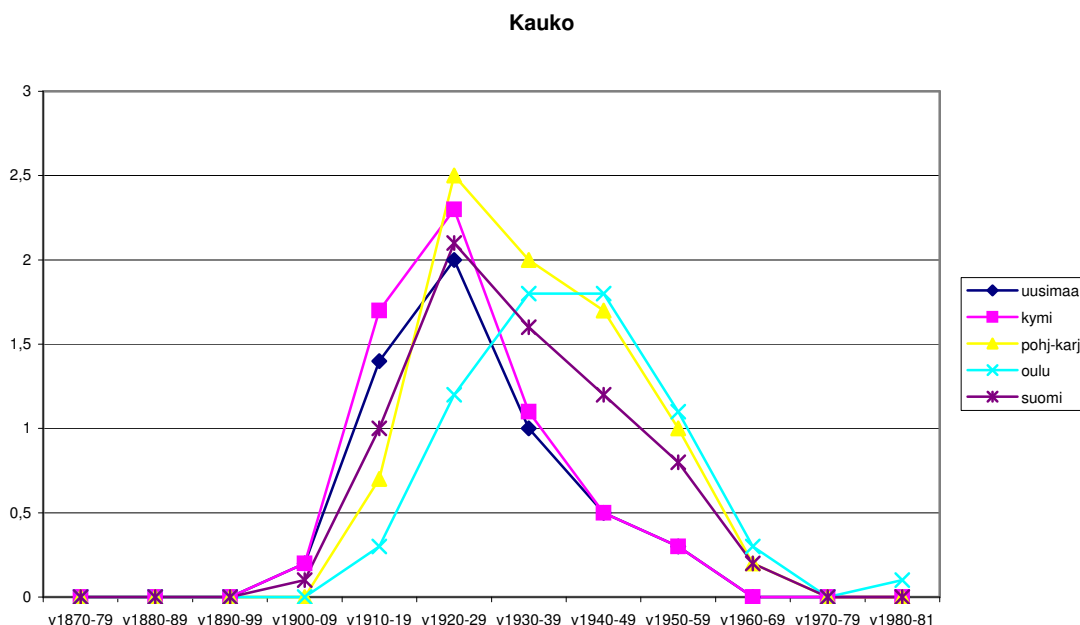
2.2.8. *Kauko*

Tämän nimen homonyymipari ei esiinny itsenäisenä sanana vaan aina yhdyssanan alkuosana. Olen kuitenkin ottanut sen hp-nimien joukkoon mukaan, koska sen homonyymiparilla on selvä ja itsenäiseksi katsottava merkitys. Tässä yleisyysperiaatteella poimitussa aineistossa ei ole muita tämäntyyppisiä.

Almanakkaan *Kauko* saatiin 1908. Nimeä ehdotettiin jo Kauno-annakassa 1865, nimimerkki ”Poro” ehdotti sitä 1879 ja kansanvalistusseuran kalenterissa se oli ehdolla 1883. *Kauko* on kansallisromanttisen kauden nimiä, joka tuli kansan runoista tunnetuksi ja käyttöön. (Vilkuna 1985: 96.) Kalevalassa *Kauko*, *Kaukomieli* esiintyy *Lemminkäisen* kiertoilmauksena. 1800-luvun lopussa alkoivat miltei yksinomaan käytössä olleet vierasperäiset ristimänimet vähitellen väistyä ja antaa tilaa juuri tällaisille kansallisiksi katsotuille nimille. (Kiviniemi 1982: 142.)

Eero Kiviniemen (1982: 38–39) mukaan Stoebke on tutkimuksissaan pyrkinyt rekonstruoimaan kantasuomalaisen nimisysteemin. Kantasuomalaisia kantanimiä hän on onnistunut muodostamaan 23, joista yhtenä hän pitää juuri *Kauka*, *Kauko* -nimeä = suomen *kauka*-, *kauko*-, jolla on luultavasti ollut myös merkitys 'pitkä'.

"Kaukomieli, vanha suomal. muoto; Kaukovalta, samoin; Kauko, uudempi muunnos; Kake, leikkinimi lasten kesken." historioi Einar Palmunen Kiukaisista (hnk58). "Jollekin pojalle oli virallisesti annettu nimeksi kaukomieli, mutta kyllä hän mielestään oli vain Kauko." kertoo Matti Korhonen Pihtiputaalta (hnk58). Myös Muuruvedeltä ja Virroilta on tieto *Kaukomieli*-nimisen *Kaukoksi* kutsumisesta, Nilsiästä ja Tornioista *Kaukovalta*-nimisen. (hnk58)

Koko maassa (suomi) *Kaukon* huippusuosio osuu 1920-luvulle ja on noin kaksi prosenttia. Nimi vaikuttaa itäiseltä, koska nimi on ollut maamme itäisissä lääneissä pitempään suosittu. Oulun, Lapin ja Keski-Suomen lääneissä suosio on kaikkiaan ollut hillitympää, mutta kestänyt pitempään.

Nimen suosio on yli puolentoista prosentin Kymen läänissä jo 1910-luvulla. Seuraavalla vuosikymmenellä se saavuttaa siellä(kin) huippunsa lähes kaksi ja puoli prosenttia ja 1930-luvulla nimen suosio on enää noin prosentin. Pohjois-Karjalan läänissä huippuarvo (noin kaksi ja puoli prosenttia) saavutetaan myös 1920-luvulla, mutta suosion hiipuminen on siellä huomattavasti hitaampaa: 1930-luvulla vielä kaksi prosenttia, 1940-luvulla yli puolitoista prosenttia ja vielä 1950-luvulla noin prosentin.

Uudenmaan läänissä suosio on 1910-luvulla vähän vajaa puolitoista prosenttia ja huippu seuraavana vuosikymmenenä hieman reilu kaksi prosenttia. Suosion lasku oli kuitenkin nopeaa: jo 1940-luvulla suosio oli laskenut noin prosenttiin. Sen sijaan Oulun läänissä suosio oli vielä 1910-luvulla alle puolen prosentin ja huippu, joka kesti kaksi vuosikymmentä (1930-luvun ja 1940-luvun) oli vähän vajaat kaksi prosenttia, mutta vielä 1960-luvulla yli prosentin.

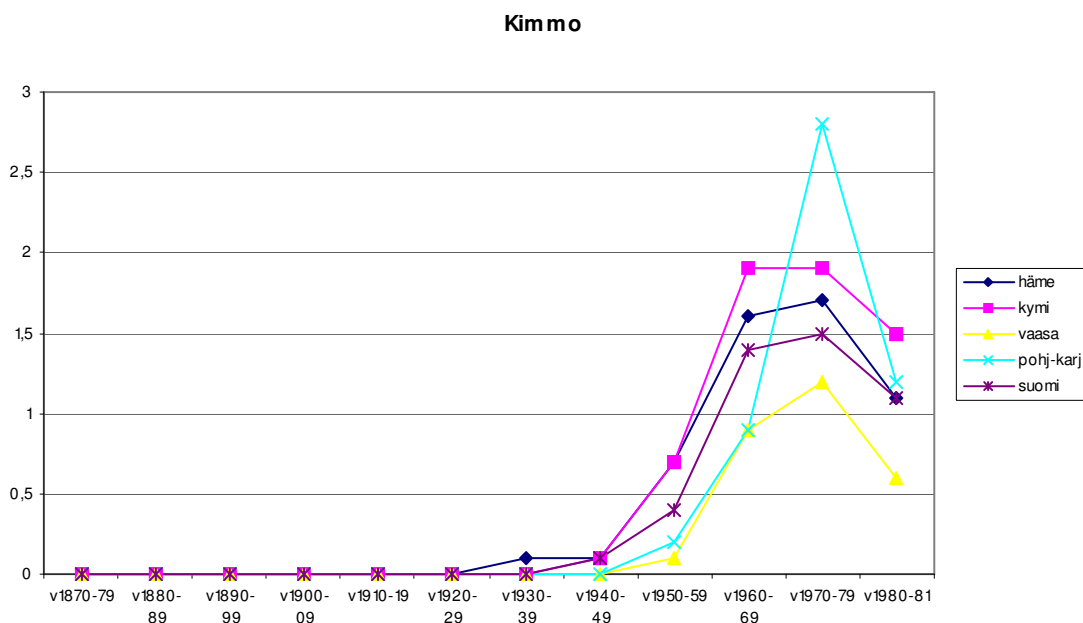
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoilla (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi neljä kertaa: 1910–1919 se oli kolmaskymmenestoinen, 1920–1929 kahdestoista, 1930–1939 kahdeskymmenes ja 1940–1949 kahdeskymmenesneljäs.

Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listalla (Kiviniemi 1982: 227) nimi on neljäskymmeneskuudes.

2.2.9. *Kimmo*

Almanakkaan nimi tuli vasta 1929, vaikka sitä oli ehdotettu etunimeksi jo Kauno-annakassa 1865. *Kimmo* on kansallisen murroksen aikaan kalevalalaisena esiin noussut muinaissuomalaiseksi katsottu nimi. Vilkuna (1985: 97) esittää Eino Leinon runon "Kimmon kosto", vaikuttaneen nimen tunnetuksi tuloon siinä määrin, että nimestä tuli suosikinimi 1970-luvulla.

Nimen homonyymipari 'kimmoisuus' on tuskin ollut nimenantajien mielessä, kun tämä nimi on lapselle valittu. Pikemminkin lienee ajateltu kasta poika muinaisen suomalaisen sankarin kaimaksi. Henkilönnimikilpaan 1958 vastanneet eivät myöskään hp:n merkitystä maininneet. Einar Palmunen Kiukaisista (hnk58) sen sijaan rinnastaa *Kimmon* nimeen *Kim*: "Kimmo, vanha suomal. nimi. Kim, nykyaikainen muunnos."

Kimmo on varsinainen 1960–70-luvun nimi. Koko maan käyrälle (suomi) nimi ilmestyy 1920-luvulla, mutta varsinaisesti tulee käyttöön vasta 1950-luvulla. Huippu on koko maassa (suomi) 1970-luvulla noin puolitoista prosenttia.

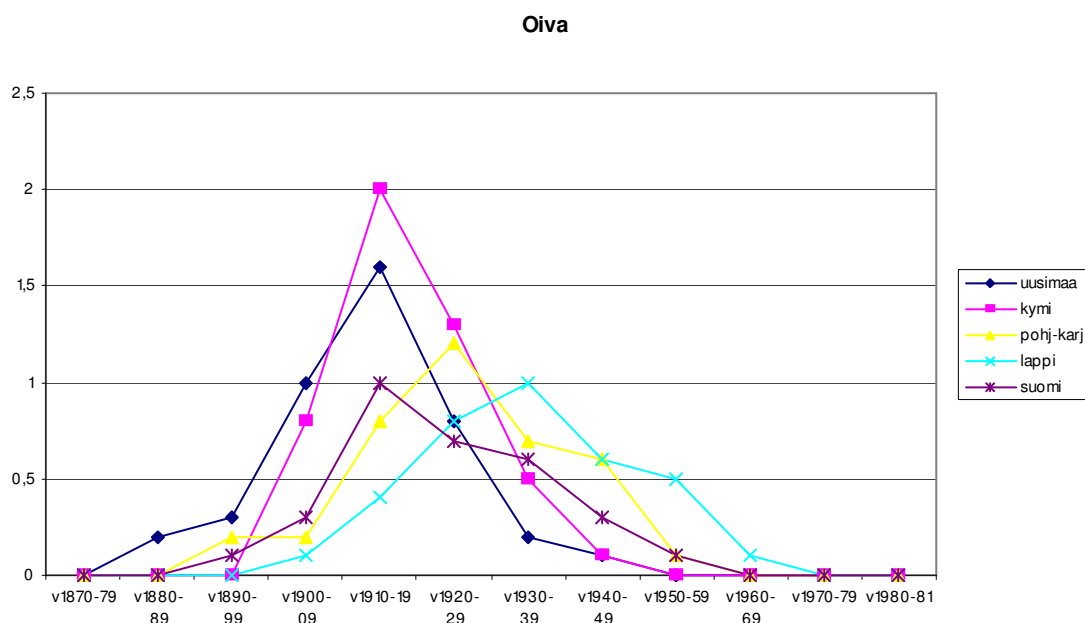
1960-luvulla nimi oli suosituin Kymen läänissä (lähes kaksi prosenttia) ja Hämeen läänissä (yli puolitoista prosenttia). Kymen läänissä suosio pysyi kahdessa prosentissa myös seuraavan vuosikymmenen, mutta Hämeen läänissä suosio vielä hieman nousi. 1970-luvulla Pohjois-Karjalan läänissä saavutettiin lähes kolmen prosentin suosio, samaan aikaan Vaasan läänissä suosio oli vain vähän yli prosentissa.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on viidesti: 1960–1964 se on kahdeskymmenes viides, 1965–1969 kuudestoista, 1970–1974 kolmastoista, 1975–1979 kahdeskymmenes toinen ja vielä 1980–1981 kahdeskymmenes kuudes. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on kuudeskymmenesensimmäinen.

2.2.10. *Oiva*

Almanakkaan *Oiva* tuli 1908, mutta kirkonkirjoista sen voi löytää jo vuodelta 1841. (Vilkuna 1985: 125.) Se esiintyi myös Kauno-annakassa 1865 (Oiwa) ja se oli myös nimimerkki ”Poron” nimiehdokkaana 1879. Kansanvalistusseuran kalenterissa nimi oli 1883. (Vilkuna 1985: 125.) Jotkut alkuaan omakieliset nimet, jotka ovat yleistyessään leimautuneet – miehen nimiksi tai naisen nimiksi, esiintyvät satunnaisesti vastakkaisella sukupuolella (Kiviniemi 1982: 195–196). *Oivaksi* kastettiin myös tyttöjä 1880-luvulla. *Oiva*-nimistä onkin 1,7 % naisia. (Kiviniemi 1982: 193, Vilkuna 1985: 125.) Nimi on toivenimiä, joita esiintyy useimmissa vanhoissa henkilönnimisysteemeissä, mutta joita syntyi Suomessa varmasti itsenäisestikin. (Kiviniemi 1982: 110.)

Henkilönnimikilvan 1958 vastaukset osoittavat, että nimen hp:n merkitys on nimenantajien tiedossa (esim. Liisa Jaakkola Nousiaisista) ja että nimen sukupuoli-horjuvuus on myös tiedossa (esim. Toimi Mäkinen Sulkavalta).

Oiva ei ole mikään varsinainen muotiniimi. Koko maan käyrälle (suomi) nimi ilmestyy jo 1880-luvulla, mutta varsinainen nousu alkaa vasta 1900-luvulla, huippu 1910-luvulla on noin prosentti. Suosio ei missään nouse kovin korkeaksi, mutta se on tasaisen vähän käytössä aina 1970-luvulle saakka.

Kymen läänissä suosio tosin ylittää aina kahteen prosenttiin saakka 1910-luvulla, 1900–1909 se on melkein prosentin, 1920-luvulla vielä melkein puolitoista ja 1930-luvulla noin puoli prosenttia. Uudenmaan läänin huippu ajoittuu myös 1910-luvulle ja on reilun puolitoista prosenttia. Uudellamaalla on nimi ollut käytössä jo 1880-luvulta lähtien, mutta 1950-luvulla se katoaa käytöstä.

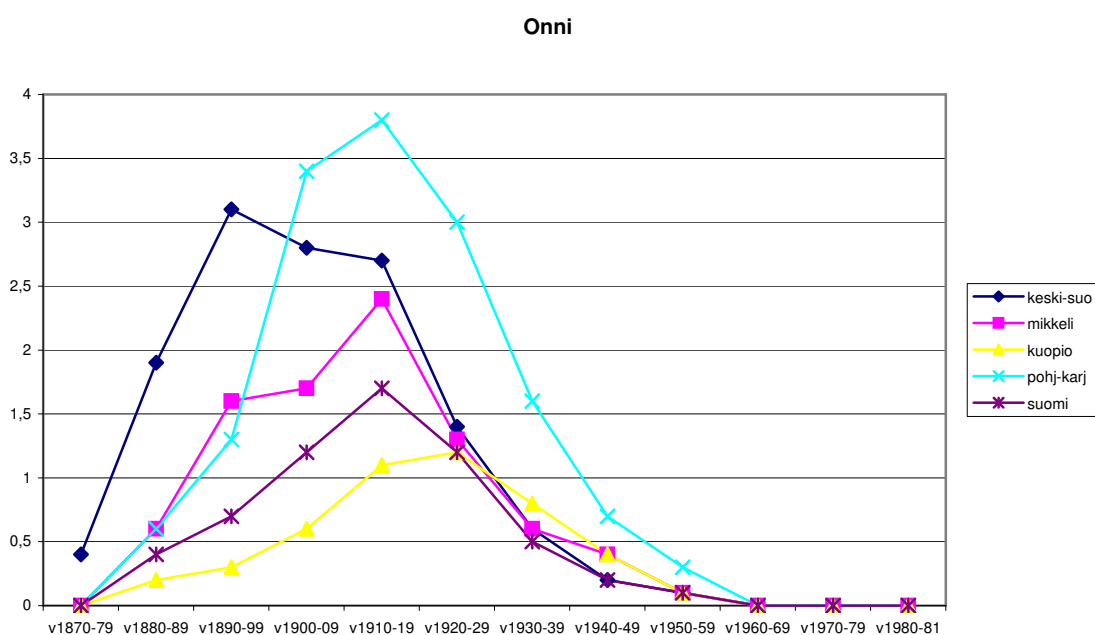
Pohjois-Karjalan läänissä huippusuosio saavutetaan vasta 1920-luvulla (reilu prosentti), mutta nimi on vielä 1940-luvulla reilun puolen prosentin suosiossa. Lapin läänissä suosionhuippu saavutetaan vielä myöhemmin: 1930-luvulla (noin prosentti). Siellä nimi oli vielä 1950-luvulla noin puolen prosentin suosiossa.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy vain kahdesti: 1910–1919 se on kahdeskymmenes yhdeksäs ja 1920–1929 kolmaskymmenes kolmas. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227. nimi on kahdeksaskymmenes yhdeksäs.

2.2.11. *Onni*

Almanakkaan nimi saatiin 1910. Nimi esiintyy Kansanvalistusseuran kalenterissa 1882 ja Pietarin suomalaisessa kalenterissa 1972. Se on myös nimimerkki ”Poron” ehdokaslistalla 1879. (Vilkuna 1985: 127.) Aika monet 1800-luvun omakielisistä nimiehdokkaista olivat ilmeisesti käännöksiä. Vieraskielinen vastine löytyy myös nimelle *Onni*: kreikan *Makarios*, latinan *Felix*. (Kiviniemi 1982: 110.) Se kuuluu toivenimiin ja ennen myöhempää miehennimeksi leimautumistaan se oli melko yleisesti käytössä myös naisennimenä, vaikka Vilkuna (1988: 127) esittääkin sen sisarnimiksi *Onniaa*, *Onneaa* ja *Onnetarta*. (Kiviniemi 1982: 195–196.)

Nimen hp:n merkitys on varmasti ollut nimenantajien tiedossa, niin todistaa myös Henkilönnimikilvan 1958 aineisto, mutta rautjärveläinen Selma Pajari lisää vielä: "Onnibussi sanottiin alkuaikoina linja-autoja, ja Onnikka." ja *Felix*-nimen käännökseksi sen kertoo Aino Halinummi Yläneeltä (hnk58). Kontiolahtelainen J. Lukkarinen puolestaan kertoo nimilipussa näin: "harvinainen. Muistini mukaan vanhin oli syntynyt 1870-luvun lopulla ja toinen 1880-luvun puolimaissa." J. Lukkarinen lisää vielä toisessa nimilipussa: "Joensuussa oli kaksi herraslasta kastettu Onniksi. Toinen oli mies ja toinen nainen (Holmstromin). Jälkim. lienee synt. 1860-luv., edell. 1870-luvulla."

Koko maan käyrälle (suomi) ensimmäiset *Onnit* ilmaantuvat jo 1870-

luvulla, suosion huippu saavutetaan 1910-luvulla (yli puolitoista prosenttia) eikä nimi ole enää 1980–1981 juurikaan käytössä. Käyrissä on hyvin paljon alueellista vaihtelua: Pohjois-Karjalassa hyvin suosittu (huippu 1910-luvulla lähes neljä prosenttia), muualla tasaisempaa. Suosion lasku näyttää olevan jyrkempää kuin nousu.

Keski-Suomen läänissä nimen suosio on jo lähes kaksi prosenttia 1880-luvulla ja huippukin saavutetaan siellä 1890-luvulla (yli kolme prosenttia). Pohjois-Karjalassa suosio on 1890-luvulla vielä alle puolentoista prosentin, mutta jo seuraavana vuosikymmenenä lähes kolme ja puoli prosenttia. Huippu 1910-luvulla lähentelee neljää prosenttia ja kolmessa prosentissa suosio on vielä 1920-luvulla, 1930-luvulla edelleen päälle puolentoista prosentin.

Mikkelin läänissä suosio pysyy puolentoista ja kahden prosentin välissä 1800–1900-vaihteen ja nousee huippuunsa 1910-luvulla (lähes kaksi ja puoli prosenttia). Vielä 1920-luvulla nimen suosio on Mikkelin läänissä yli prosentin. Alle prosenttiin suosio jää Oulun läänissä.

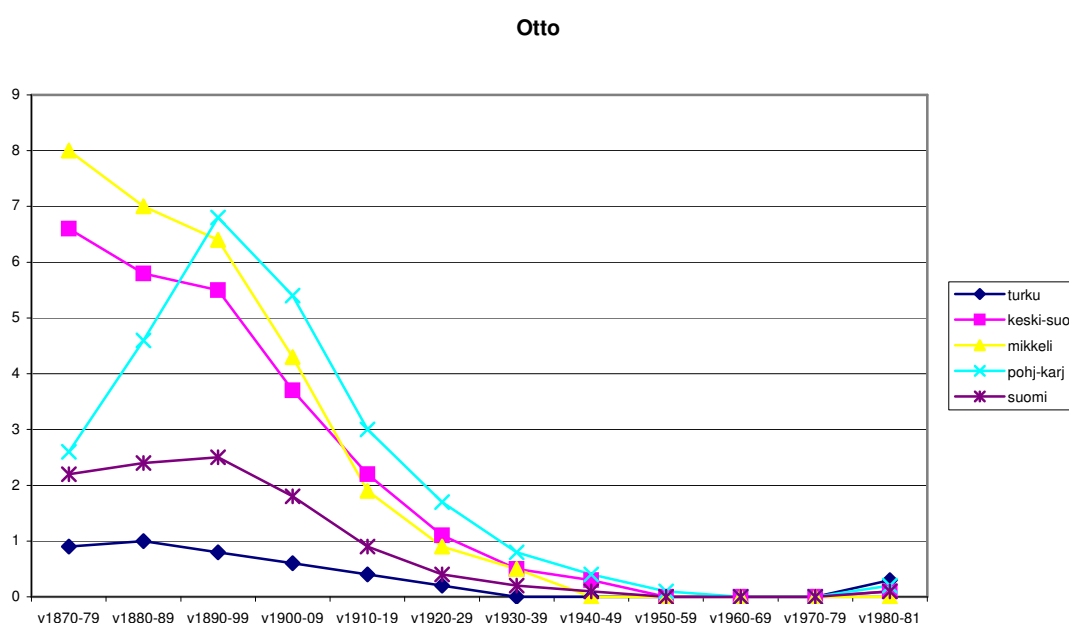
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on neljä kertaa: 1890–1899 se on kolmaskymmenes ensimmäinen, 1900–1909 kahdeskymmenes kolmas, 1910–1919 viidestoista ja 1920–1929 kahdeskymmenes seitsemäs. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on viideskymmenes yhdeksäs.

2.2.12. *Otto*

Nimi tuli almanakkaan 1705. Ruotsissa nimi oli almanakassa jo 1600-luvulla. Nimi oli myös Kauno-annakassa 1865. Se muinaissaksalainen nimi, jonka saksankielisen hp:n merkitys on 'tilallinen, varakas' (*od* 'omaisuus, rikkaus'). Se on lyhentymä nimistä *Ottokar*, *Ott(o)mar* jne. (Vilkuna 1985: 126.) Vilkuna (1985: 126) sanoo nimen olevan läntinen ja maamme itäosissa sitä käyttävät vain luterilaiset. Kiviniemen (1982: 66) mukaan *Otto* onkin vanha saksalaiselta kielialueelta peräisin oleva esikristilliseltä ajalta säilynyt nimi.

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksista voi huomata, että nimi on tuntunut tuolloin (1958) vanhanaikaiselta: "Varsin harvinainen, lienee parhaastaan keskipolven-nimiä..." (Juhani Kortosalmi Kuusamosta), "Veljistäni nuorin on saanut nimen Otto,

syntynyt 1898. Vuosisadan vaihteessa on mainittu nimi hyvin yleinen. Vanhuksilla nimeä ei tavata vielä vähemmin sitä kukaan enää lapsilleen antaa." (Siiri Hakala. Elimäeltä), "Otto nykyisin harvinainen nimi." (Lyyli Vierikko Kihniöstä). Nimen hp:n merkitykseen 'ottaminen' viittaavat ainakin Niilo Huhtanen Kokemäeltä ja Liisa Jaakkola Nousiaisista. Kuitenkin on huomattava, että vaikka nimen hp:n merkitys on ollut tiedossa, sitä tuskin on annettu lapsen aseman perusteella vaan myös ottolapsella on ollut nimi jo ennen ottolapseksi ottoa. Muutenkin nimen käyttö tuskin perustuu sen hp:n merkitykseen.

Suosio painottuu 1800-luvun puolelle, mutta on koko ajan jonkinvertaisessa käytössä, näyttää tulevan suosioon uudelleen 1980-luvulla (muiden vanhojen nimien buumin mukana). Koko maassa huippu osuu 1890-luvulle ja on noin kaksi ja puoli prosenttia.

Mikkelin läänissä *Otto* on ollut vahvasti suosiossa: 1870-luvulla suosio lähes kahdeksan prosenttia. Samoin Keski-Suomen läänissä nimi ollut huomattavan suosittu: 1870-luvulla suosion huippu noin kuusi ja puoli prosenttia. Myös Pohjois-Karjalan läänissä nimi on ollut noin kahden ja puolen prosentin suosiossa 1870-luvulla, mutta sen suosio on ollut nousussa: 1880-luvulla se on jo neljä ja puoli prosenttia ja huippu (lähes seitsemän prosenttia) saavutetaan 1890-luvulla.

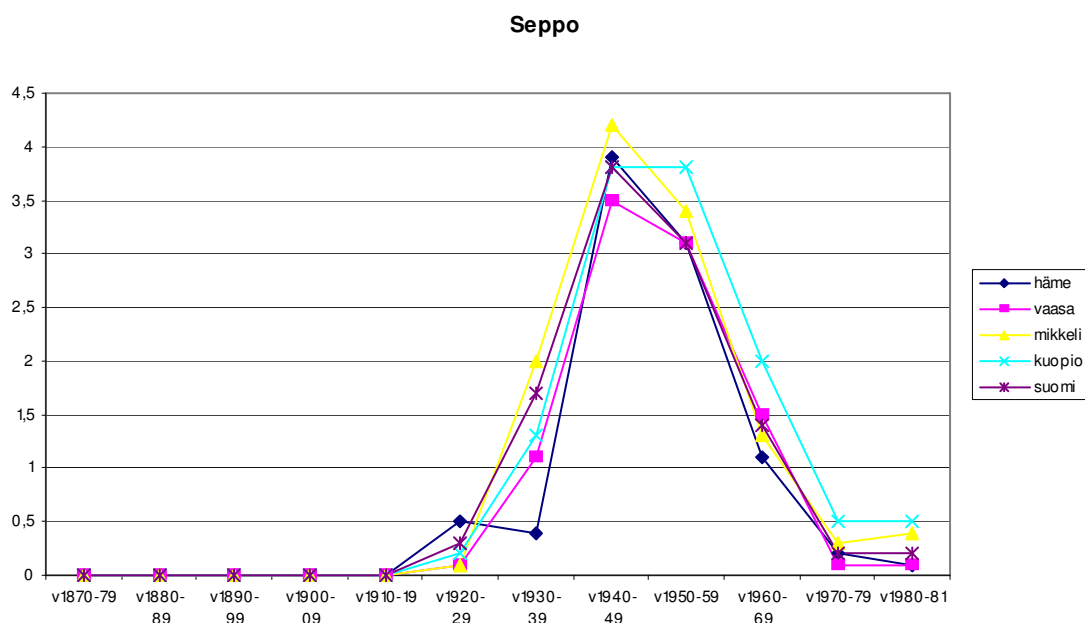
Vaikka Vilkuna (1988: 128) sanookin nimeä läntiseksi, on nimi huippukautenaan huomattavasti suosituimpi maamme itäisissä osissa kuin läntisissä. Turun ja Porin läänin huippu 1880-luvulla on vain prosentin luokkaa.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy neljästi: 1880–1889 nimi on kuudes, 1890–1899 samoin kuudes, 1900–1909 neljästoista ja 1910–1919 vielä kolmaskymmenes kolmas. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on kuudeskymmenes toinen.

2.2.13. *Seppo*

Nimi tuli almanakkaan varsin myöhään (1929), vaikka se on ollut käytössä 1900-luvun alusta. Pietarin suomalaisessa kalenterissa se oli 1909, mutta Kauno-annakassa 1865 sitä ei vielä esiinny. *Seppo* on kalevalainen nimi, jonka asema on ollut varsin vakaa suomalaisessa nimisysteemissä. (Vilkuna 1985: 150 ja Kiviniemi 1982: 25.)

Seppo mainitaan henkilönnimikilvassa 1958 ainakin *Joosepin*, *Sebastianin*, *Sepeteuksen*, *Severinan*, *Stefanin* ja *Svanten* kutsumanimiksi. Jukka Savolainen (hnk58) kertoo *Seposta* näin: "Keskipohjanmaalla yleinen nimitys separaattorista. Kuorittu maito on Sepon maitoa, varsinkin Kala- ja Pyhäjoella." Hp:n merkitystä selvittää myös Impi Kola (hnk58) Valkealasta: "kenkäseppo = 'suutari', rautaseppo = 'takoja, seppä', sanaseppo = 'sanavalmis henkilö', satuseppo = 'sadunkertoja tai kirjoittaja.'" "harv. miehen nimi. Vanhimpina aikoina tuskin käytetty." arvelee parikkalalainen Tauno J. Soikkeli (hnk58).

Seppo on selvästi muotiniemi: jyrkkä nousu suureen suosioon (1940-luvulla lähes neljä prosenttia) ja jyrkähkö lasku (1960-luvulla enää puolisen toista prosenttia). Nimi ilmaantuu käyrästoille vasta 1920-luvulla ehkä almanakkaan pääsyä kannustamana. Koko maan käyrällä (suomi) huippu on 1940-luvulla noin neljä prosenttia.

Sepon käyrät ovat kovin yhteneväisiä. Mikkelin läänin huippu on 1940-luvulla yli neljä prosenttia, Hämeen läänin lähes neljä prosenttia, samoin Kuopion läänin, mutta siellä suosio pysyy saman myös 1950-luvulla. Vaasan läänissä jäädyään hieman alemmas: siellä suosion huippu on noin kolme ja puoli prosenttia 1940-luvulla.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoilla (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on viidesti: 1930–1939 se pomppaa heti kahdenneksitoista, 1940–1949 se on peräti toinen, 1950–1959 vielä viides, 1960–1964 edelleen korkealla viidestoista ja 1965–1969 kolmaskymmenes toinen. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listalla (Kiviniemi 1982: 227) nimi on kahdestoista.

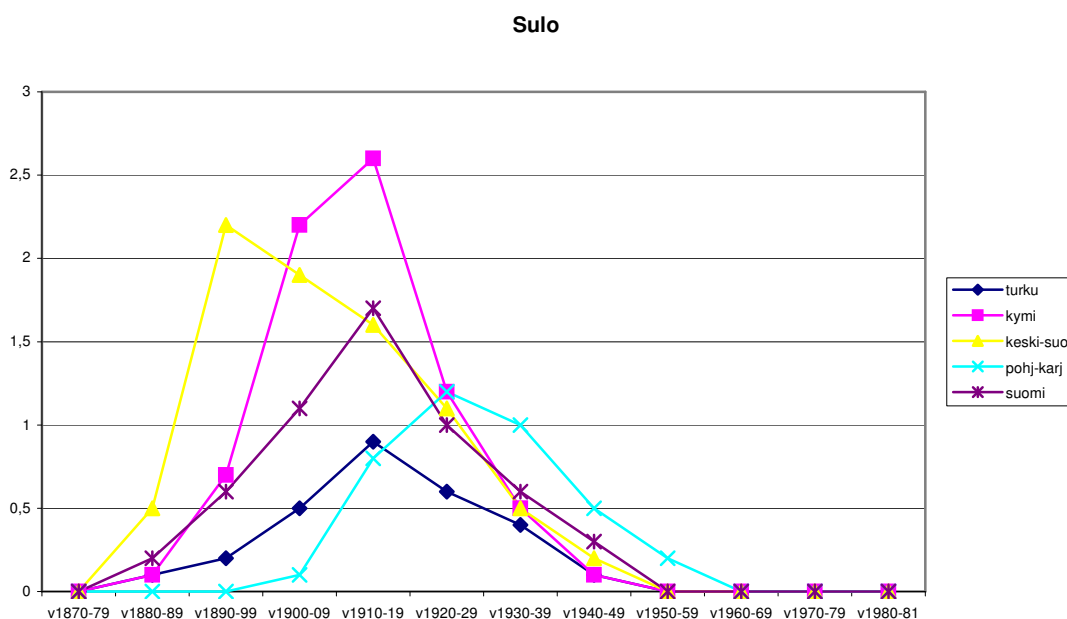
2.2.14. *Sulo*

Almanakkaan nimi tuli 1908. Sitä oli ehdotettu jo Kauno-annakassa 1865 ja se esiintyi myös Kansanvalistusseuran kalenterissa 1883. Monet 1800-luvulla seipitetyistä nimistä olivat ilmeisesti vieraiden esikuvien mukaisia käännöksiä, niinpä *Sulokin* voidaan

katsoa *Agabuksen* (< kr. *agapios* 'armas, rakastettu') käännökseksi. 1900-luvun alussa *Sulo* oli melko yleinen ja ennen kuin se valtakunnallisesti leimautui miehennimeksi, sitä annettiin paljon myös tytöille varsinkin Turun ja Porin läänissä ja Pohjois-Karjalassa. (Vilkuna 1985: 164 ja Kiviniemi 1982: 110, 164, 195.)

"Aarne Lahja. aiottiin panna nimeksi Sulo Lahja. mutta pappi sanoi, että molempia voidaan käyttää myös tyttöjen niminä, niin viime hetkessä sovittiin että pojan ensimmäiseksi nimeksi pannaan Aarne" muistelee O.U. Närvänen (hnk58). "... siitä harvinainen, että esiintyy myöskin naisen nimenä" (Jorma Suomalainen Kajaanista. hnk58).

Nimen hp:n merkitykseen viittaa henkilönnimikilvan 1958 vastaajista vain nousiaislainen Liisa Jaakkola, joka muutoinkin on ollut tarkkana näissä asioissa. Sen sijaan nimet *Sulo* ja *Sulho* rinnastetaan muutamissa vastauksissa: "Sulo ~ Sulho. Nimen sekaannus puheessa täydellinen. kunkin puhujan omaksuman käsityksen mukaan. myös Sulho ~ Sulo" (Antti Paksu. Metsäpirtistä).

Sulon käyrästä näyttää hajanaiselta, koska siinä esiintyy suuria alueellisia eroja. Koko maan (suomi) käyrä on varsin loiva, mutta siinä on selvä nousu- ja laskuvaihe. Koko maan (suomi) huippu on 1910-luvulla lähes kaksi prosenttia.

Keski-Suomen läänissä nimen suosion huippu osuu jo 1890-luvulle, sitä seuraa loiva lasku niin, että vielä 1920-luvulla nimen suosio on hieman yli yhden

prosentin. Kymen läänissä nimen suosio on 1900–1909 jo yli kaksi prosenttia ja huippu reilut kaksi ja puoli prosenttia saavutetaan 1910-luvulla.

Pohjois-Karjalassa nimi tulee käyttöön oikeastaan vasta 1900–1909. Siellä huippu saavutetaan vasta 1920-luvulla (hieman yli prosentti) ja suosio pysyy edelleen noin prosentissa myös seuraavalla vuosikymmenellä. Turun ja Porin läänin alhainen suosio selittyy varmasti sillä, että nimi siellä on käsitetty varsinkin alkuvaiheissaan naisennimeksi.

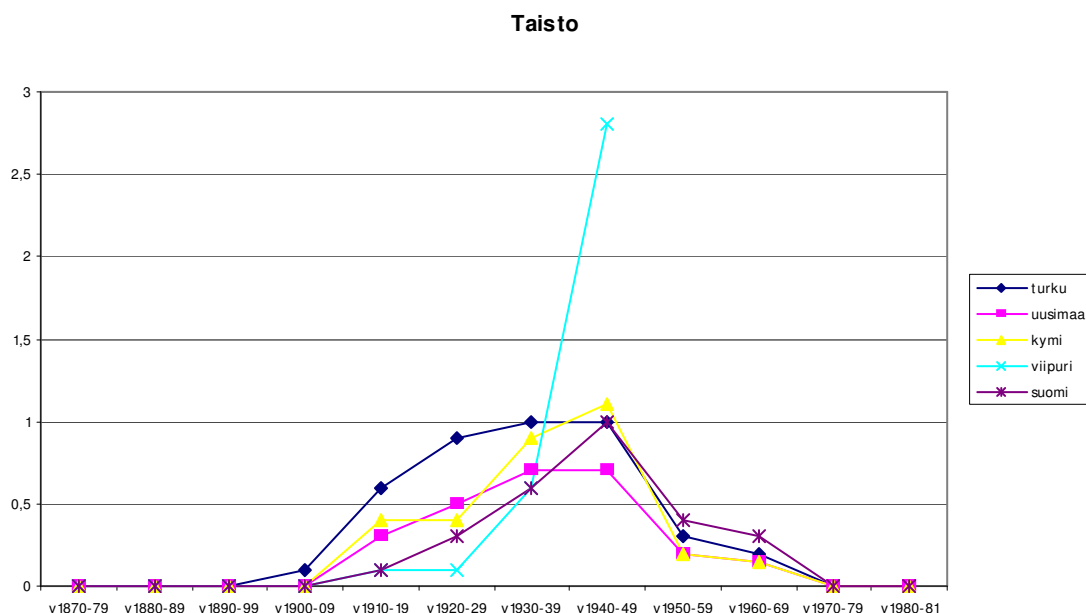
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy kolmesti: 1900–1909 se on kahdeskymmenes neljäs, 1910–1919 seitsemästoista ja 1920–1929 kahdeskymmenes yhdeksäs. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on kuudeskymmenes neljäs.

2.2.15. *Taisto*

Taisto saatiin almanakkaan 1929. Vilkuna (1988: 160) arvelee nimen olevan peräisin itsenäisyystaistomme ajoilta ja lisää: "tosin jo muinaissuomalaisilla oli aseita ja taistelua kuvaavia nimiä". Hp:n merkitykseen viittaa Kiviniemi (1982: 16–17) näin: "esimerkiksi nimiin *Taisto* ja *Voitto* pyrkii aivan ymmärrettävästi liittymään erilaisia mielikuvia kuin vaikkapa nimiin *Aarre*, *Kaino* ja *Sulo*."

Henkilönnimikilvan 1958 vastaukset valaisevat kansan mieltä näistä oppineiden esittämistä kommentaista: "Taisto. 1918 v. syntyneelle pojalle annettu nimi jonka isä kuoli sodassa" (Sylvi Röyhke Ruovedeltä), "Taisto. v. 1918 kapinan aikana tai heti sen jälkeen syntyneet lapset saivat usein nimen vanhempien mielenlaadun mukaan. Huomataan, että on kysymys äärimmäisen vasemmistolaisista. Niinpä ylläolevia nimiäkin ilmestyi tällöin useaan perheeseen ja kuulin varmalta taholta että vanhemmat olisivat halunneet laittaa lapsensa nimeksi Viimeinen Taisto, mutta kuten tunnetaan papit ovat kautta aikojen olleet ihmisten kiusana ja siis tällaista nimeäkään ei pappi hyväksynyt niin historian tuntuinen kuin se olisi ollutkin, ainakin muutamien mielestä" (Usko Järveläinen Loimaalta), "Ei semmoiset nimet sopisi miehille nimeksi kuten Taito Tarmo Voitto Taisto Onni Täällä on sellainen nimi miehellä kuten Toimi tarmo taavetti tätä viimeistä nimeä voi vanhanakin käyttää" (Elsa Sivula Kurusta).

Varsinaisesti nimen hp:n merkitykseen viittaa vain Liisa Jaakkola Nouisiaisista, mutta kyllähän näissä edellisissäkin vastauksissa on selvästi ollut hp:n merkitys tiedossa.

Taisto ilmaantuu koko maan (suomi) käyrälle 1910-luvulla. Huippu (noin prosentti) saavutetaan jo 1940-luvulla sotavuosina, minkä jälkeen jyrkkä lasku, eikä nimi ole enää 1980–1981 mainittavasti käytössä.

Turun ja Porin lääni johtaa suosioon nousua, vaikka nousu sitten onkin rajuin Viipurin läänissä (huippu lähes kolme prosenttia 1940-luvulla). Turun ja Porin läänissä nimi on käytössä jo 1900–1909 ja 1910-luvulla sen suosio on jo yli puoli prosenttia, 1920-luvulla lähes prosentin ja 1930- ja 1940-luvuilla noin prosentin. Uudenmaan läänissä nimen suosio pysyy 1900–1909 lähtien alle prosentissa aina 1950-luvulle saakka. Huippuarvo hieman yli puoli prosenttia kestää 1930-luvulta 1940-luvulle. Kymen läänissä suosio kipuaa 1940-luvulla hieman päälle prosentin.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy vain kerran: 1940–1949 se on kahdeskymmenes viides. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on kahdeksaskymmenes toinen.

2.2.16. *Toivo*

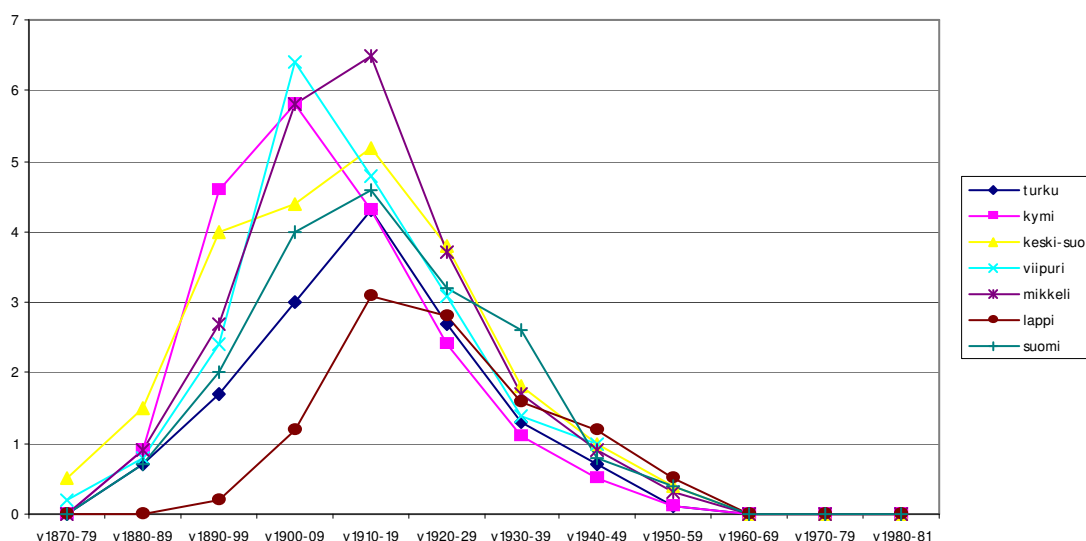
Toivo pääsi almanakkanimeksi 1908. Nimi esiintyi jo Kauno-annakassa 1865 ja Pietarin suomalaisessa kalenterissa 1872–74. Se oli myös nimimerkki ”Poron” 1879 julkaistussa ehdokasluettelossa, samana vuonna julkaistussa listassa Pietarin Lehdessä sekä Kansanvalistusseuran kalenterissa 1882–83.

Toivo on muinaisaikainen suomalainen nimi (Vilkuna 1985: 165–166). Eero Kiviniemen (1982: 40) mukaan kantasuomalaisen kantanimenä mainitsee Stoebe tutkimuksissaan mm. *Toiva-*, *Toivo-* ja *Toive-* nimet. Suomen *toivo*-sanana vanhoja merkityksiä ovat 'usko; lupaus', mutta kyllä yleisinkin merkitys sopii nimen pohjaksi. Nimi kuuluu ns. toivenimiin, jotka on käsitetty enteellisiksi tai vaikkapa vertauskuvalliseksi (Kiviniemi 1982: 153) tai sitten vain "moni hartaasti toivottu poika on saanut nimen *Toivo*" (Kiviniemi 1982: 155).

Pirjo Mikkonen (2003: 196) puolestaan kertoo pakanuuden ajan nimistä: ”Kantanimeä muunneltiin eri tilanteissa suomen kielen antamin mahdollisuuksin: esimerkiksi *Mielikirja* tunnettiin myös nimellä *Mieliä*, *Mielo*, *Mielikkä* tai *Mielitty*, ja nimillä *Toivari*, *Toivia*, *Toivo* ja *Toivottu* tarkoitettiin samaa miestä”.

Toivo Ripatti Hirvensalmelta (hnk58) kertoo omasta etunimestään: "Allekirjoittaneenkin nimi, vaikka olen jo yli 70-vuotias. On niitä muitakin samanikäisiä, niinkuin Väinöjäkin vielä vanhempia (Väinö Tanner). Tämä nimi on yhä [1958] käytössä vanhoilla, keski-ikäisillä ja pienillä pojillakin, vaikka pieniä poikia ja kuulee vanhojakin sanottavan Topiksi, samoin kuin kaiken ikäisiä Väinöjä Väiskiksi." "Sitten vuoden 1900 jälkeen yleistyivät siellä ristimänimet Johannes, Toivo, Eino ja Viljo. Tämä yleistymisen oli niin voimakasta, että esimerkiksi Kekrolan kylässä missä Huuh-tasia oli toistakymmentä taloa, oli usealla Johanneksella ja Toivolla sama suku nimi sekä isän nimi." kertoo Matti Huuhtanen Kivennavalta (hnk58). Myös Vappu Kiiski Kurkijoelta (hnk58) muistaa *Toivon* suuren suosion: "Toivo. 1910-luvun tienoissa hyvin suosittu nimi. Niinä aikoina vallinnut oikein Toivo-kuume niin yleinen se on ollut. Nykyisin lapsille harvinainen." Vaikka nimen hp:n merkitykseen viittaakin vain Liisa Jaakkola Nousiaisista, on sillä varmasti ollut varsin suuri merkitys nimen valinnassa.

Toivo

Nimi on kaikkialla varsin suosittu ja täyttää muotinimen kriteerit: jyrkkä nousu ja lasku, korkea huippu (koko maassa 1910-luvulla noin neljä ja puoli prosenttia). Nimi on kuitenkin edelleen 1980–1981 jonkin verran käytössä. Nimen suosion lasku tapahtuu kaikkialla huomattavan samanaikaisesti.

Kymen läänissä *Toivon* suosio on melkein viidessä prosentissa jo 1890-luvulla. Huippu saavutetaan siellä 1900–1909, lähes kuusi prosenttia. Viipurin läänissä nimen suosio on huipussaan noin kuusi ja puoli prosenttia samana vuosikymmenenä. Mikkelin läänissä huippu saavutetaan 1910-luvulla (myös tuo kuusi ja puoli prosenttia). Mikkelin läänin käyrässä ei ole niin jyrkkää huippua kuin Viipurin läänin, vaan nimen suosio on ollut lähes kuusi prosenttia jo edellisenä vuosikymmenenä.

Keski-Suomen läänissä nimen suosio on neljä prosenttia jo 1890-luvulla, lähes neljä ja puoli prosenttia 1900–1909 ja huipussaan hieman yli viisi prosenttia 1910-luvulla. Suosion lasku on siellä ollut jyrkempää: 1930-luvulla enää alle kahden prosentin suosio. Turun ja Porin läänissä nimen suosio on alle kaksi prosenttia 1890-luvulla, noin kolme prosenttia 1900–1909 ja huipussaan 1910-luvulla hieman yli neljä prosenttia. Lapin läänissä nimi tulee hitaasti käyttöön: 1890-luvulla ensimmäiset *Toivot*, 1900–1909 suosio on hieman yli prosentissa, 1910-luvulla huipussaan noin kolmessa prosentissa ja 1920-luvulla vielä lähes prosentissa.

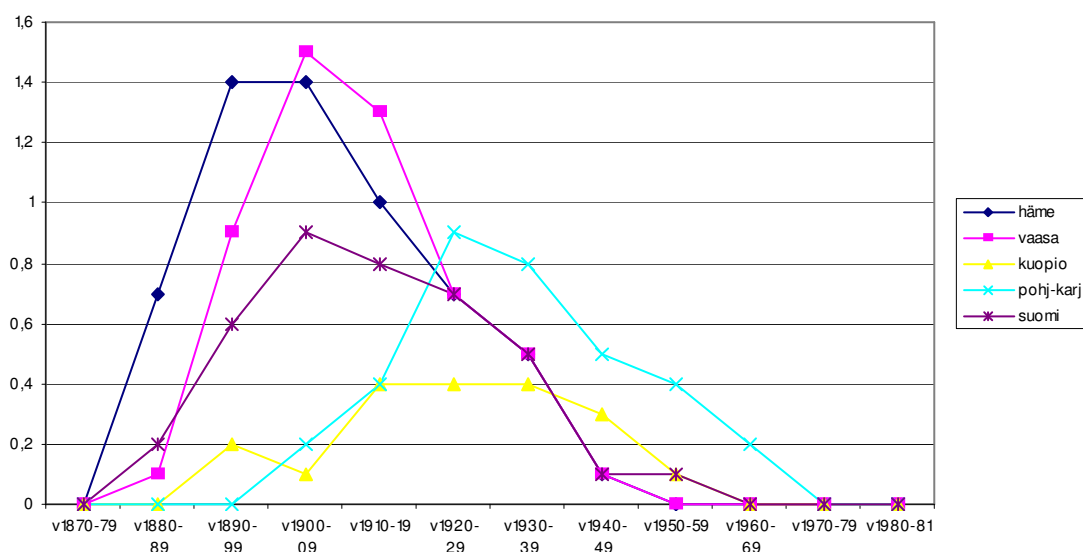
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on seitsemän vuosikymmenen ajan: 1880–1889 se on kolmaskymmenes, 1890–1899 yhdestoista, 1900–1909 kolmas, 1910–1919 peräti toinen, 1920–1929 yhä viides, 1930–1939 vielä neljästoista ja 1940–1949 kolmaskymmenesviides. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on viidestoista.

2.2.17. *Urho*

Almanakkaan *Urho* saatiin 1908. Nimimerkki "Poron" ehdokaslistalla se oli 1879 ja Pietarin lehdessä samana vuonna julkaistussa ehdokaslistassa. Nimi onkin ollut käytössä jo tuolloin. Se esiintyi Kansanvalistusseuran kalenterissa 1883 *Botolfin* päivällä, Vilkuna (1988:172) sanookin sen oleva käännös tästä nimestä (*botolf* 'sankari', 'sotilas'; 'hallitseva susi'). (Vilkuna 1985: 172. ja Kiviniemi 1982: 114.)

Homonymiparin merkitykseen viitataan useassakin henkilönimikilvan 1958 vastauksessa: "nimitetään yleensä sellaista poika sakkeja, jotka tekevät yleensä ilkitöitä, ja herättävät pahennusta paikkakunnalla "Urhoiksi"" (Jukka Savolainen), "Urhonhyppy - voimistelussa eräs hyppy hevosella" (Sulo Priha. Kouvola.), "urho = urhoollinen mies, sotaurho, urhokas, urhoollien" (Liisa Jaakkola. Nousiainen.). J. Aalbert Tuovinen Posiolta puolestaan toteaa: "Urho. Orihevosen nimenä käytettyjä miesten nimiä." *Urho* on niitä nimiä, joiden hp:n merkityksellä 'urhoollinen mies, sankari' on varmastikin ollut suuri merkitys nimenvälinnässä.

Urho

Koko maan käyrälle nimi ilmaantuu jo 1880-luvulla. Huippusuosio saavutetaan 1900–1909, jolloin se on lähes yksi prosentti. Nimi ei 1960-luvulla enää ole juurikaan käytössä, mutta muutamia *Urhoja* tuli taas 1970-luvulla ja 1980–1981. Suosio on muutoinkin tasaisen "olematonta". Yli prosenttiin suosio kohoaa huippusaankin vain Hämeen ja Vaasan lääneissä.

Hämeen läänissä suosio on 1880-luvulla noussut yli puolen prosentin ja seuraavat kaksi vuosikymmentä (1890–1909) nimen suosio pysyy huipussaan lähes puolestoista prosentissa. Vaasan läänissä nimen käyrä on huomattavasti jyrkempi ja suosion huippu on 1900–1909 noin puolitoista prosenttia.

Pohjois-Karjalan läänissä suosio jää alle yhteen prosenttiin: huippu 1900–1909 on lähes prosentin. Suosion lasku on loivempi kuin nousu. Kuopion läänissä *Urho* ei ole ollut kovin suosittu nimi: suosio on jäänyt alle puoleen prosenttiin, tosin kolmen vuosikymmenen ajaksi (1910-luvulta 1930-luvulle).

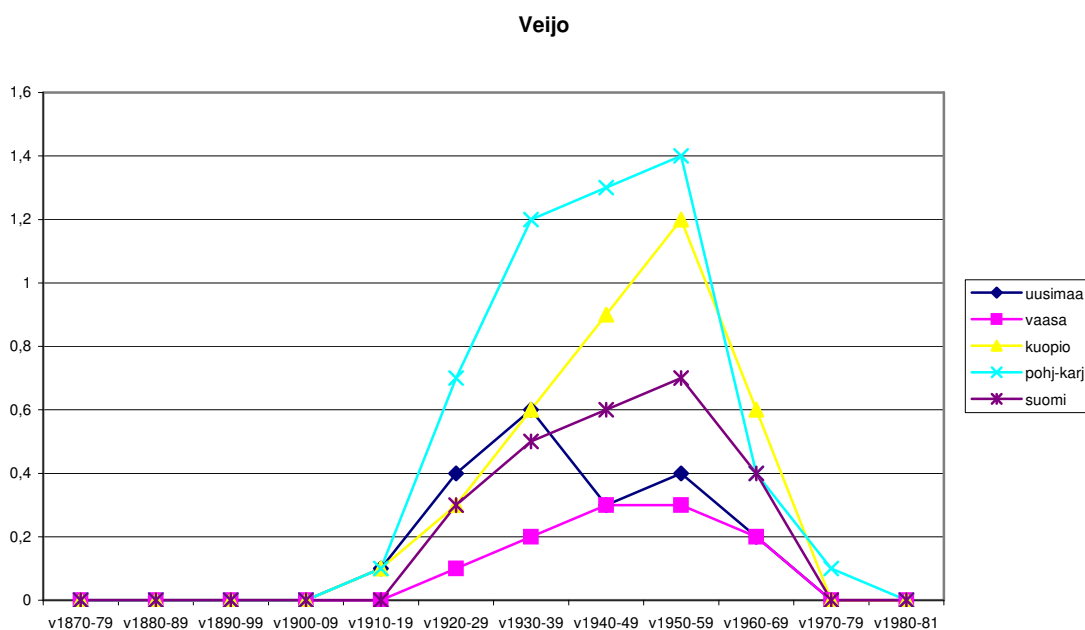
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi kolmesti: 1900–1909 nimi on kolmaskymmenesneljäs, 1910–1919 edelleen kolmaskymmenesneljäs ja 1920–1929 kolmaskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on yhdeksäskymmenes.

2.2.18. *Veijo*

Nimi saatiin almanakkaan 1950. *Veijo* on *Veikon* hellittelymuoto, jota jo 1919 suositettiin almanakkaan (Vilkuna 1985: 176).

Veijo on noussut suosionsa suursuosikin *Veikko*-nimen suosion laskun myötä: kun *Veikko* (suosion huippu koko maassa 1920-luvulla) alkoi tuntua liian tavalliselta, keksittiin käyttöön toinen homonymipariltaan samansisältöinen nimi (vrt. *Veli*, joka on suosiossa 1950-luvulla). Toisaalta se kuuluu myös sarjaan *Keijo*, *Reijo*, *Teijo*, mikä osaltaan on varmasti vahvistanut sen saamaa suosiota. (vrt. Kiviniemi 1982: 168.)

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa ei mainita nimeä *Veijo*.

Veijo näyttää olevan matalakäyrästöinen nimi: vain Kuopion ja Pohjois-Karjalan lääneissä päästään suosiossa yli prosenttiin. Koko maan huippu 1950-luvulla on runsas puoli prosenttia.

Pohjois-Karjalan läänissä nimi on suosittu: 1920-luvulla suosio on jo yli puolen prosentin, josta 1930-luvulla nousee yli prosenttiin ja pysyy siellä myös seuraavat kaksi vuosikymmentä. Huippu on 1950-luvulla hieman alle puolentoista prosentin. Kuopion läänin käyrä on huomattavasti jyrkempi: nimen suosio vain käväisee 1950-luvulla reilussa prosentissa.

Uudenmaan ja Vaasan läänien käyrät ovat lähes yhteneväiset: Uudenmaan läänissä 1950-luvulla suosio käy lähes puolessa prosentissa, kun se Vaasan läänissä jää jonkin verran alemmas.

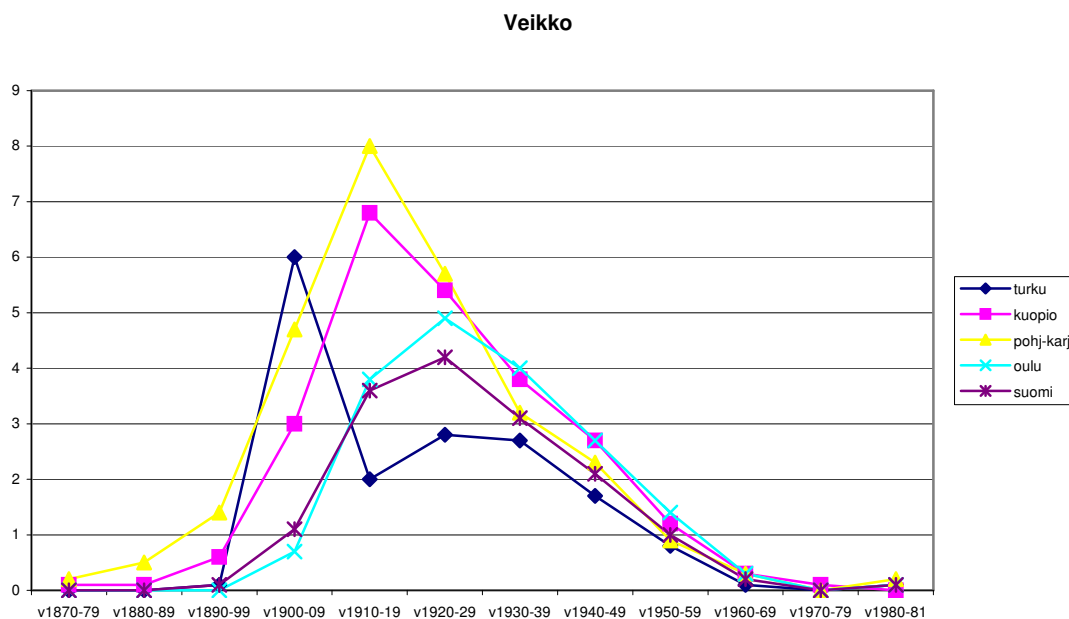
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy vain kerran: 1950–1959 se on kolmaskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on kahdeksaskymmeneskolmas.

2.2.19. *Veikko*

Almanakkaan nimi tuli muodossa *Weikko* 1908, vuonna 1929 kirjoitusasu muutettiin nykyaikaiseksi. Nimi esiintyy Kansanvalistusseuran kalenterissa 1882–83 ja sen esikuvana on varmastikin ollut ruotsin *Bror* (Vilkuna 1985: 176).

"Veikko, perusmuoto vuosisadan vaihteen tienoilla; Veli, muunnos, joka virallisena; Veljyt, hienosteleva muunnos, Veikka leikkinimi,..." esittää Einar Palmunen Kiukaisista henkilönnimikilvan 1958 vastauksessaan. "Karjalaisten keskuudessa on Veikko hyvin yleinen nimi", arvelee V.V. Toivonen (hnk58). Hp:n merkitykseen viittaavat Anna Pessi Kaukolasta ("Kun joku sai pikkuveljen sanottiin yleisesti: veikko...") ja Liisa Jaakkola Nousiaisista ("veikko = veli; voi veikkoset, veikkonen..."). Parikkalalainen Veikko Haakana puolestaan selvittää: "... Nimi näytään pyrittävän antamaan poikalapselle, jolla on vanhempia veliä, ei mielellään ensimmäiselle pojalle."

Veikko on varsinainen muotiniimi: jyrkkä nousu, korkea huippu ja loivahko lasku. Koko maassa (suomi) suosio on huipussaan 1920-luvulla hieman reilu neljä prosenttia. Kokonaan käytöstä nimi ei kuitenkaan koskaan jää, vaan sen suosio on melko vankkaa varsin pitkään varsinaisen huippukauden molemmin puolin.

Kauniskäyräinen Pohjois-Karjalan lääni johtaa nousua ja saavuttaa korkeimman huipun noin kahdeksan prosenttia jo 1910-luvulla. Kuopion läänissä nimen suosio on noin kolme prosenttia 1900–1909, huipussaan 1910-luvulla lähes seitsemän prosenttia ja vielä 1920-luvulla suosio on lähes viisi ja puoli prosenttia.

Oulun läänissä nimi ei ole juurikaan käytössä ennen 1900–1909. 1910-luvulla siellä kuitenkin on päästy jo lähes neljän prosentin suosioon ja lähes viisi prosenttia 1920-luvulla on huippuarvo

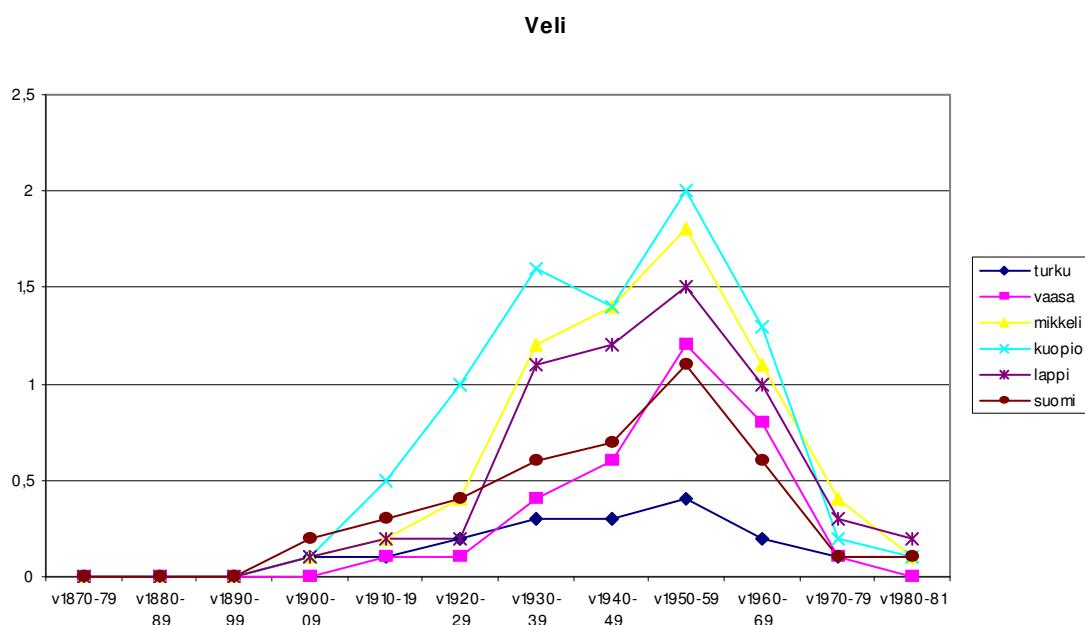
Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on peräti kuusi kertaa: 1900–1909 se on kahdeskymmenesviides, 1910–1919 neljäs, 1920–1929 *Veikko* on kärkinimi eli ensimmäinen, 1930–1939 se on taas neljäs, 1940–1949 neljästoista ja vielä 1950–1959 kolmaskymmenes. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on kahdeksas. Kiviniemi (1982: 228) huomauttaakin, että vuosikymmenittäisistä kärkinimistä on yllättävän yleinen *Veikko*, jonka suosio on kestänyt melko pitkään.

2.2.20. *Veli*

Almanakkaan *Veli* tuli 1929. Nimen edelläkävijöitä on ollut *Veljyt* ja *Vely*. Ensimmäinen kirkonkirjoissa esiintyvä "veli" oli Welly (lausuttiin *vely*) Oiva Gottlund, s. 1841 (Vilkuna 1985: 173). Nimen taustalta voitaneen löytää ruotsin *Bror*. (Kiviniemi 1982: 110.)

Nimervalintaan on varmastikin eniten vaikuttanut hp:n 1. merkitys 'jkn toisen kanssa samoista vanhemmista syntynyt miespuolinen henkilö tämän toisen kannalta'. Kiviniemi (1982: 155) toteaaakin, että yleisimpiä selvin asiaperustein valittuja nimiä ovat ehkä *Veikko*, *Veli* ja *Sisko* sekä eräät näiden pohjalta syntyneet yhdyksnimet.

Henkilönnimikilvan 1958 tiedoissa mainitaan *Veli* myös *Feelix*-nimen puhuttelumuotona ainakin Vihannista, Orimattilasta ja Keuruulta. Vaikka nimen hp:n merkitykseen kiinnittää huomiota vain Liisa Jaakkola Nousiaisista ("äidin ja isän poika on sisarusparvessa veli; aateveli... aseveli..."), se ei liene ollut tuntematon muillekaan. Uskoisin, että nimen liittyminen homonyymipariinsa on ollut niin itsestään selvää, ettei kukaan muu ole sitä kirjannut. Hp:n merkityksellä on aivan varmasti ollut painava osuutensa nimenvallinnassa.

Koko maan käyrällä (suomi) huippu osuu 1950-luvulle ja on hieman yli prosentoin. *Veli* on ollut käytössä 1900-luvun alusta alkaen ja sen käyrä on ollut sieltä asti tasaisen nouseva. 1950-luvun huipun jälkeen sen suosio on melko jyrkästi laskenut.

Kuopion läänissä nimi on ollut yli puolentoista prosentin suosiossa jo 1930-luvulla, mutta kahden prosentin huippunsa se saavutti 1950-luvulla. Myös Mikkelin läänissä *Veli* on ollut varsin suosittu jo ennen huippua lähes kaksi prosenttia 1950-luvulla. Lapin läänissä nimi on yli prosentin suosiossa kahtena vuosikymmenenä ennen 1950-luvun huippuarvoa, joka oli noin puolitoista prosenttia.

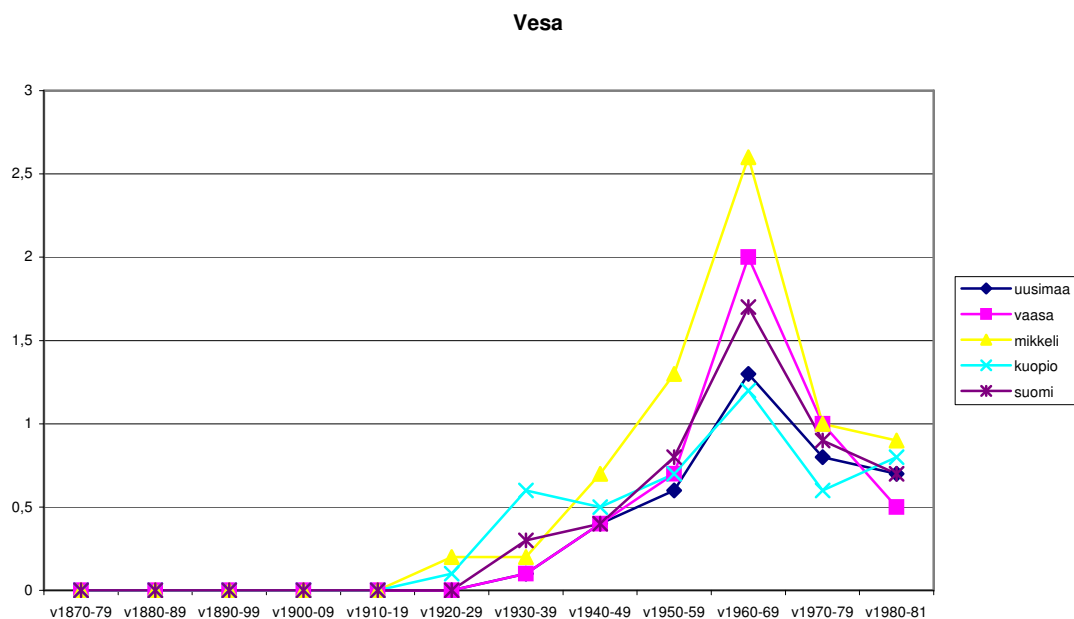
Vaasan läänissä nimen suosio nousee verkkaisesti 1950-luvun huippuunsa, joka on vähän reilu yksi prosentti. Turun ja Porin läänissä nimen suosio pysyy koko ajan alle puolessa prosentissa.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy kolmesti: 1940–1949 se on kolmaskymmenesyhdeksäs, 1950–1959 kahdeskymmeneskahdeksäs ja 1960–1964 kolmaskymmenesneljäs. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on viideskymmenesseitsemäs.

2.2.21. *Vesa*

Vesa saatiin almanakkaan 1929. Nimi on nimimerkki ”Poron” ehdokaslistalla 1879 ja myös Yrjö Karilas suositteli sitä 1919. (Vilkuna 1985: 177.) Vilkunan mielestä (mts. 177) nimi on sekä äänneasultaan että merkitykseltään onnistunut. Kukkien ja kasvien nimitysten aihepiiriin kuuluu miesten nimistä vain *Vesa* ja *Oras* (almanakassa 1929–1949), ellei *Viljoon* ja *Heinoon* ole liittynyt samantapaisia mielteitä. (Kiviniemi 1982: 154.) Nykysuomen sanakirjan mukaanhan myös nimen homonyymiparia, joka on appelliivi *vesa*, käytetään lapsesta ja jälkeläisestä kuvaannollisesti, ei siis vain kasvavasta nuoresta lehtipuusta. (*vesa* ’vars. lehtipuiden ja pensaiden varren tyviosasta, juuresta, kannosta kasvava nuori varsi; myös nuori lehtipuu’, ks. liite 1.2.)

”Lasten kansanomainen nimi. Lehtipuiden kannoista nousseita pieniä puuntaimia sanotaan myös vesoiksi” kertoo Eino Kanerva Lopelta (hnk58). Monessa henkilönimikilvan 1958 vastauksessa puututaankin juuri tuohon hp:n merkitykseen ”lehtipuun vesa”, tosin Helmi Mäkelä Kuortaneelta kirjoittaa: ”tuas ojan pyörtämöllä kasvaa yks männynvesa”. Nimen hp:n merkitys on ollut varmasti suurena vaikuttimena nimenvallinnassa. Toinen nimen *Vesa* ominaisuus, lyhyys, oli varsinkin 1960-luvulla vaikuttamassa nimen suosioon.

Koko maan käyrälle nimi ilmaantuu 1920-luvulla. Käyrät nousevat hitaasti ja saavuttavat huippunsa yhtä aikaa 1960-luvulla. Koko maassa (suomi) huippu on reilut puolitoista prosenttia.

Kuopion läänissä nimi näyttää olleen yli puolen prosentin suosiossa jo 1930-luvulla. Huippunsa nimen suosio saavuttaa sielläkin 1960-luvulla ja on yli yksi prosenttia. Mikkelin läänissä nimen suosio nousee tasaisesti: 1940-luvulla se on yli puoli prosenttia, 1950-luvulla melkein puolitoista prosenttia ja 1960-luvulla hieman yli kaksi ja puoli prosenttia. Vaasan läänissä suosio on kapeampaa, mutta yltää yli puoleentoista prosentin 1960-luvulla. Uudenmaan ja Kuopion lääneissä jäädyään huippuarvois- sakin 1960-luvulla alle puoleentoista prosenttiin.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi on kuudesti: 1950–1959 se on kolmaskymmenesviides, 1960–1964 yhdeksästoista, 1965–1969 kolmastoista, 1970–1974 kahdeskymmenesviides, 1975–1979 kolmaskymmeneskuudes ja 1980–1981 vielä kolmaskymmeneskahdeksas. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on viideskymmenesviides.

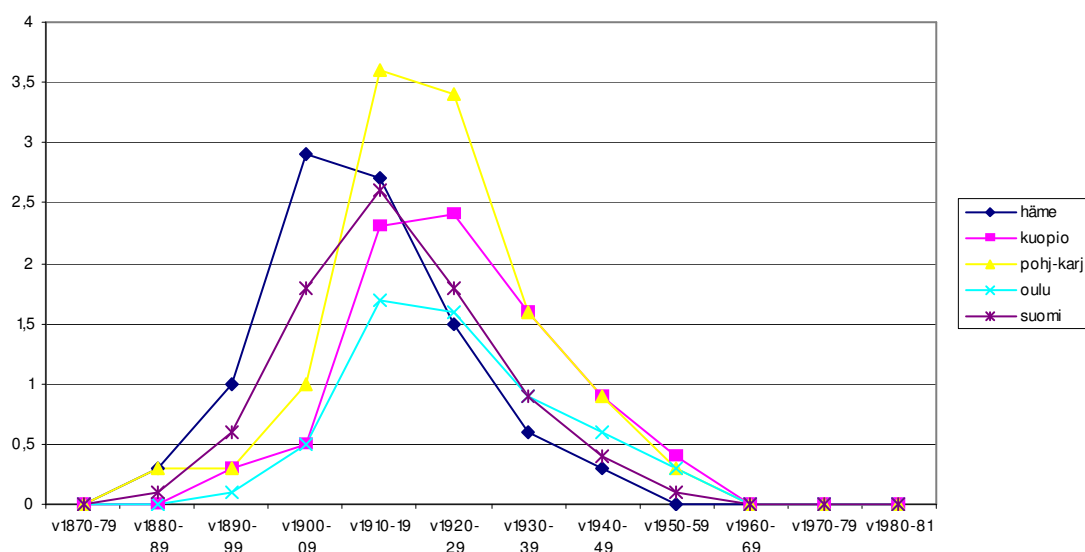
2.2.22. **Viljo**

Almanakkaan nimi tuli muodossa *Wiljo* 1908, kirjoitusasu nykyaikaistettiin *Viljoksi* 1928. *Viljo* on kansanromanttisenkauden nimiä, jolla Kansanvalistusseuran kalenterissa 1882 suomentaen korvattiin *Polykarpus* (Vilkuna 1985: 179). *Vilja*, *Viljo* on Stoebken (Kiviniemi 1982: 40) mukaan yksi kantasuomalaisista kantanimistä. Se on ollut yleinen nimielementti sellaisissa nimissä kuten *Viljalempi*, *Viljavalta* ja sen hp:n alkumerkitys on saattanut olla myös 'runsas'.

Henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa nimi on liitetty *Filemoniin*, *Viljamiin*, *Vilhelmiin*, *Vilhoon*, *Villeen* ja *Villiamiin*. Vilkuna (1988: 179) toteaakin *Viljon* liittämisen ainakin *Vilhelmiin*, *Viljamiin* ja *Villeen* olevan niin yleistä koko maassa, että on syytä uskoa sen alun perinkin liittyneen tähän nimiryhmään. Eritoten nimien *Viljo* ja *Vilho* samankaltaisuuteen kiinnittävät huomiota V.V. Toivonen Lounais-Hämeen alueella, ja sääksmäkeläinen Otto F. Kuvaja kirjoittaa: "Viljo ja Vilho nimien katsottiin kai olevan yksi ja sama..."

Sen sijaan nimen hp:n merkitykseen 'erinomainen, oivallinen' kiinnittää henkilönnimikilvan 1958 vastauksissa huomiota vain Liisa Jaakkola Nousiaisista, joka muutoinkin on ollut tarkkana juuri tällä alueella. Uskoisin kuitenkin sillä positiivisine ja ylevine assosiaatioineen olleen enemmän vaikutusta nimenvallintaan kuin, mitä tästä ainokaisesta maininnasta voisi päätellä.

Viljo

Huippu on koko maassa (suomi) 1910-luvulla noin kaksi ja puoli prosenttia. Nimen suosiossa on sekä ajallista että alueellista vaihtelua.

Hämeen läänissä nimi on suosionsa huipulla jo 1900–1909 (lähes kolme prosenttia). Hämeen läänin käyrä nousee melko nopeasti, mutta laskee vitkaan. Myös Pohjois-Karjalan läänin käyrällä on samat ominaisuudet: se nousee 1900–1909 prosentin suosiosta 1910-luvun yli kolmen ja puolen prosentin suosioon ja laskee vain hieman alle kolmen ja puolen prosentin 1920-luvulla. Kuopion läänissä nimi nousee suosituksi vasta 1910-luvulla, jolloin se samalla saavuttaa huippuarvonsa reilut puolitoista prosenttia, mistä se 1920-luvulla laskee vain hitusen.

Suosituimmat ensimmäiset etunimet miehillä -listoissa (Kiviniemi 1982: 208–211) nimi esiintyy viidesti: 1890–1899 se on kolmaskymmeneskahdeksas, 1900–1909 jo viidestoista, 1910–1919 peräti kuudes, 1920–1929 yhä viidestoista ja 1930–1939 vielä kolmaskymmenesneljäs. Keskimäärin yleisimpien miesten ensimmäisten etunimien listassa (Kiviniemi 1982: 227) nimi on neljäskymmenesneljäs.

3. Taustaksi vähän Suomen historiaa

Tässä luvussa käyn läpi historian tapahtumia ja yhteiskunnallista kehitystä maassamme parin sadan vuoden aikana 1800-luvun alusta 1980-luvulle. Tarkoitukseni on tarkastella Suomen yhteiskunnallisia ja poliittisia oloja sekä kulttuuri-ilmapiiriä, koska nimenantajan on onnistuttava antamaan nimi, joka kelpaa ympäröivälle yhteisöllekin. Nimen on hyväksytyksi tullakseen noudatettava kunkin yhteisön senhetkisiä nimimalleja. Nimen on kuulostettava nimeltä.

3.1. 1800-luvun Suomi

1800-luku oli niin Suomessa kuin myös muussa maailmassa suurten yhteiskunnallisten muutosten aikaa. Vuoden 1809 keväällä Venäjän keisari Aleksanteri I kutsui Porvooseen valtiopäivät, joissa hän julisti Ruotsin vallan Suomessa päättyneeksi. Samalla hän kuitenkin lupasi pitää voimassa senaikaiset lait, yhteiskuntajärjestyksen ja erikoisoikeudet. Jälkiviisaasti voisi sanoa, että alkoi Suomen harjoittelu itsenäiseksi valtioksi.

Suomen kirjakielen perustus oli luotu jo 300 vuotta aiemmin, mutta viralliseen käyttöön sitä ei vielä kelpuutettu. Se oli vain uskonnon kieli eikä sillä voinut hoitaa edes oikeusasioita. Vaikka "kirjakielemme läpimurron taustalla on luterilainen uskonpuhdistus", ei kirjakielen kehitys yleensä ole vain uskon asia, vaan "kulloisenkin hallitusvallan ratkaisut, eri yhteiskuntaryhmien intressit ja yhteiskunnan rakenteen muutokset ovat eri aikoina vaikuttaneet suuresti siihen, miten vapaasti ja mihin suuntaan kirjakieli kehittyi" (Koivusalo 1988: 4).

Kun valtiosyhteys Ruotsiin katkesi, muuttui kielipoliittinen asemamme olennaisesti. Valtiosyhteys oli vaatinut ruotsin pitämistä virkakielenä, mutta uuden isäntämaan kieli oli venäjä. Hallintokoneiston, talouselämän ja kulttuurielämän oli jatkettava eteenpäin lähes omin avuin. Jo pelkästään kielelliset syyt estivät uusien siteiden nopean solmimisen uuteen isäntämaahan, Venäjään.

Toisaalta uusi tilanne avasi uusia ovia: Pietari oli tuolloin hyvin kansainvälinen kaupunki, samoin Viipuri, ja Karjalankannaksella lomailtiin Saksastakin. Venäjällä oli myös jo aloitettu suurisuuntaisia uudistushankkeita. Uusia tehtaita raken-

nettiin valtion projekteina ostamalla ulkomailta sekä teknologiaa että ammattityötä, mikä oli osaltaan kansainvälistämässä varsinkin Pietarin ympäristöä. Pietari olikin jopa eurooppalaisen humanismin keskuksia. Myös Suomessa meneteltiin samoin: uudet sahat ja muut ruukit perustettiin ennen kaikkea ulkomaisen osaamisen varaan.

Samoin aukeni raja, jonka takana olivat Suomen suvun alkujuuret; kansanperinteen ja sukukansojen kielen keruu ja tutkimus sai uudet mahdollisuudet. (Vrt. esim. Honko 1981: 8.) Ruotsissa (hävityn sodan tunnelmissa) hakeuduttiin ammentamaan kansallista tulevaisuudenuskoa muinaispohjoismaisesta menneisyydestä ja kansanrunoudesta. Tämä osaltaan havahdutti suomalaisetkin näkemään mahdollisuuden yhdistää oman tilanteensa arviointi romantiikan aatteisiin. (Honko 1981: 9.)

Vuoden 1820 molemmin puolin niin sanotun Turun romantiikan parissa esitettiin ajatuksia kansallisuudesta ja kielestä, joissa joko vaadittiin, että Suomen säätyläistön tulisi oppia suomen kieltä tai määriteltiin suomalainen kansallisuus kielen, kirjallisuuden, uskonnon ja lakien pohjalta. Joissain kirjoituksissa esitettiin jopa kokonaan suomenkielinen Suomi tulevaisuuden haavekuvana. (Tommila 1989: 54.)

Fennomaanien tarkoituksena oli luoda kansallinen yhtenäisyys suomenkielisellä kulttuuripohjalla. Tähän projektiin kuului myös kansallisen suomenkielisen kirjallisuuden ja muun taide-elämän, kuten teatterin, oopperan, taidemusiikin ja kuvataiteen luominen. Suomen kielen nostaminen ”sivistyskieleksi” ja kansan tekeminen ”sivistyskansaksi” herättivät epäilyksiä ennen kaikkea ruotsinkielisten keskuudessa. Väitettiin esimerkiksi, että suomen kieli on liian kehittymätön suurten ajatusten ja voimakkaiden tunteiden ilmaisemiseen. (Alasuutari 1996: 216–217.)

Niinpä Z. Topeliuksen vienalaiselta laukkukauppiaalta tallentamat kansanrunot osoittautuivat merkittäviksi uuden identiteetin rakennusaineiksi. Kun ei ollut omakielistä kirjallisuutta eikä omaa historiaakaan, katsottiin kansanperinteen, erityisesti suomalais-karjalaisen kertomarunouden, kertovan kansamme sankarillisesta historiasta ja samalla osoittavan suomen kielen rikasta ilmaisuvoimaa muissakin kuin uskon asioissa. ”Fennomania alkoi kulttuuriharrastuksena, jonka juuret olivat eräiltä osin romantiikassa. Kulttuurifennomanian suuri saavutus oli Kalevala.” (Koivusalo

1988: 8.) Lönnrotin Kalevan ensimmäinen laitos ilmestyi 1835 ja uusi laitos 1849 ja Kanteletar 1840–41.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura lähetti kerääjästipendiaatteja Venäjän suomenkielisten heimojen pariin, mihin valtiolta suhtautui melko epäileväisesti ensinnäkin, koska matkakertomuksissa nähtiin jotain salakähmäistä ja toiseksi, koska tutkimusretkiin yleisesti ymmärrettiin sisältyvän kapinanlietsontaa. (Hirvonen & al. 1981: 40.)

Suomen kielen edistäminen joutui tilanteeseen, jossa oli ryhdyttävä kielen laajamittaiseen tehoviljelyyn: oli opetettava suomea päivittäin suurille joukoille. Mm. kieliopinkirjoitus joutui uusien haasteiden eteen. Muuttunut tilanne vaikutti myös käsityksiin suomen kielen asemasta ja vaikutusmahdollisuuksista: kielestä tuli uudella tavalla kansallisomaisuutta.

1840-luvun lopulla pelättiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran suunnitteleman ulkomaista kirjallisuutta julkaisevan ”kauniskirjallisuuden yhdistyksen” koituvan yhteiskunnallisesti vaaralliseksi. Suomen Suuriruhtinaskunnan kenraalikuvernööri Menšikov, joka toimi samanaikaisesti myös Venäjän meriministerinä, kavahti erityisesti vaarallisina pidettyjen ranskalaisten romaanien kääntämishankkeita, koska teoksilla olisi kiihottava vaikutus kansaan. (Hirvonen & al. 1981: 40.) Vuosi 1848 oli Euroopan vallankumousvuosi, jonka myötä Ranskasta tuli vuoteen 1852 asti tasavaltainen valtio, ja samana vuonna levisivät Euroopassa myös Karl Marxin sosialistiset aatteet. Uuden sensuuriasetuksen tavoitteena oli ennen kaikkea estää länsieurooppalaisten vallankumousaatteiden tulo Suomeen.

Venäjän pyrkimykset Turkin salmille Balkanin kristittyjen suojelemisen varjolla johtivat sotaan Turkin kanssa. Suurvaltojen tasapainon säilyttämiseksi Ranska ja Englanti lähtivät Turkin avuksi ja aiheuttivat Venäjälle tappiota Krimin niemimaalla käydyissä taisteluissa. Englannin ja Ranskan laivasto-osastot tekivät vuosien 1854 ja 1855 kesinä tuhojaan Suomen rannikoilla. Tällöin Bomarsundin linnoitus Ahvenanmaalla hävitettiin.

Sodan johdosta Suomessakin kutsuttiin ensimmäistä kertaa Venäjän vallan aikana ruotuarmeija aseisiin, tosin nytkin vain puolella vahvuudella. ”Oolannin

sota" lisäsi Suomessa talonpoikienkin kiinnostusta suuren maailman tapahtumiin. Sanomalehtien ennen lähes olematon levikki alkoi jonkin verran kasvaa.

Suomen kielen yhteiskunnallinen asema koheni vitkaan. Vuonna 1829 Helsingin yliopiston suomen kielen opetukseen annetun yliopistolehtoraatin jälkeen seuraava suuri parannus tapahtui vasta 1841, kun suomesta tuli oppikoulujen ylimääräinen aine. Vuonna 1843 suomen kielestä tuli oppiaine kaikissa kouluissa aina lukioita myöten. Lönnrot piti ensimmäisen suomenkielisen luentosarjan yliopistossa 1856 ja ensimmäinen suomenkielinen oppikoulu, Jyväskylän yläalkeiskoulu aloitti toimintansa 1858. Samana vuonna, 1858, saatiin asetus, jonka mukaan seurakuntien pöytäkirjakieleksi piti ottaa suomi, jos seurakunnan enemmistö oli suomenkielistä.

Aleksanteri II, joka tuli hallitsijaksi 1855, tukeutui nousevaan keskiluokkaan, jota Suomessa edustivat fennomaanipiirit. Hän saneli Suomen senaatille taloudellisen toimintaohjelman, jolla oli tarkoitus elvyttää kauppaa ja merenkulkua, laajentaa koululaitosta sekä parantaa liikenneyhteyksiä rakentamalla kanavia ja rautateitä. ”--mitäpä muuta ellei talouden kasvu oli mielessä merkantilistisen ajan hallitsijoilla, kun he pyrkivät kohentamaan tuotantoelämää vahvan puolustuskyvyn luomiseksi ja rikkauksien keräämiseksi maahan” (Hjerppe 1990: 14).

Fennomaniaan liittyi pian myös kansallisuusaate. Suomen senaatin johtohahmoksi kohosi 1860-luvun alussa kansallinen herättäjä, filosofi J. V. Snellman, joka tosin joutui hallitusvallan silmätikuksi, koska ylitti fennomaniaa kohtaan tunnetun suopeuden rajan. ”Hän näet julisti Saimassa, että kansan sivistyksen tuli ilmetä omalla kielellä. Kansan ja sivistyneistön tavoitteena oli kansallishengen luominen, ja kielikysymys oli samalla yhteiskunnallinen kysymys. Kun Saima vaiennettiin, Snellman jatkoi kirjoitteluaan lehden tilalle perustetussa Litteraturbladetissa.” (Hirvonen & al. 1981: 40.) J. V. Snellmanin määrätietoisen toiminnan tuloksena saatiin 1863 uusi kieliasetus, joka asetti suomen kielen ensimmäistä kertaa tasaveroiseksi kieleksi ruotsin rinnalle.

Rautateiden rakentaminen lähti Venäjällä liikkeelle hitaasti. Päätös Pietarin–Moskovan radasta tehtiin vuonna 1842, mutta rata valmistui vasta vuosikymmentä myöhemmin. Suomen ensimmäinen rautatie, joka kulki Helsingistä Keravan ja Riihimäen kautta Hämeenlinnaan, avattiin liikenteelle 17.3.1862. Tämä ensimmäinen

rautatie oli 108 km pitkä ja on nykyisinkin rataverkkomme tärkeimpiä rataosia. 1800-luvulla vesiliikenne oli merkittävin liikennemuoto, sillä maanteitä ei juurikaan ollut. Helsingin–Hämeenlinnan-rata toimi tavallaan testiratana, joka pian osoittikin ylivoimaisuutensa vesiliikenteeseen verrattuna. Hevoskyyti Helsingistä Hämeenlinnaan oli vienyt matkustavaisilta pari päivää, junalla se taittui muutamassa tunnissa.

Vuonna 1866 annettiin kansakouluasetus, joka pani liikkeelle suomenkielisen koululaitoksen. Uusi kirkkolaki (1869) puolestaan laski perustan uskonnonvapaudelle.

1860-luku oli Suomen poliittisessa elämässä voimakasta nousukautta; kasvun henki leimasi myös muita elämänaloja ja kulttuuria. Useat tutkijat ovat nimittäneet 1860-lukua myös Suomen teollisuuden vallankumouksen vuosikymmeneksi. Lainsäädännöllä vauhditettiin taloudellista kasvua: höyrysahojen perustamiskielto purettiin 1857, kaikki sahausrajoitukset poistettiin 1861, osakeyhtiöt sallittiin 1864 ja ammattikuntalaitosta purettiin 1859 ja 1868 (täydellinen elinkeinovapaus tosin vasta 1879). (Hjerppe 1990: 19.) Kehitys oli silti koko vuosikymmenen varsin epävakaa johtuen mm. Yhdysvaltain sisällissodan aiheuttamasta epävarmuudesta ja pahoista katovuosista. Pahin katovuosi 1867 johti väestökatastrofiin: länsimaiden viimeisen rauhanaikaisen nälänhädän vuoksi Suomessa kuoli tauteihin ja nälkään yli satatuhatta ihmistä, mikä pienensi väkilukua noin viidellä prosentilla. (Hjerppe 1990: 25.)

Rautateiden rakentaminen oli osa Suomen suuriruhtinaskunnassa käynnissä ollutta voimakasta taloudellista, yhteiskunnallista ja sivistyksellistä toimeliaisuutta. 1800-luvun lopulla alkoi myös työväestön järjestäytyminen itsenäiseksi ammattiyhdistysliikkeeksi. Tukkilaiset ilmaantuivat Rovaniemen kyläkuvaan 1870-luvulla, kun metsäteollisuuden raaka-aineen hankinta ulottui Lapin metsiin saakka.

Kansanvalistusseura perustettiin vuonna 1874. Seuran tehtävänä oli levittää kansakoululaitosta ja julkaista tietokirjallisuutta sekä samalla välittää kirjallisuutta kirjastoille ja kirjakaupoille. Tarkoituksena oli myös lisätä lukutaitoisten määrää ja nostaa yleistä koulutustasoa. Seuran aloittamat yleissivistävät iltakurssit olivat ensimmäisiä myös työväestölle suunnattuja aikuiskoulutustilaisuuksia. Ne olivatkin eräs tärkeä alku työväenopistoliikkeen ja kansanopistojen synnyssä. Seura julkaisi vuodesta

1881 vuoteen 1957 Kansanvalistusseuran kalenteria, jolla tuli olemaan tärkeä rooli suomenkielisten etunimien vakiinnuttajana ja esittelijänä. Suomalaisen taidepolitiikan ja taiteen tukipolitiikan juuret ovat 1800-luvun lopun kansallisuusaatteessa ja kansansivistystraditiossa.

3.2. 1900-luvun Suomi

Suomi oli näyttävästi esillä vuoden 1900 maailmannäyttelyssä Pariisissa. Oman sivistyksen esittely maailmalle oli osa siitä taistelusta, jota käytiin valtiollisesta ja kansallisesta identiteetistä vaikeina sortovuosina. (Hirvonen & al. 1981: 164.)

1900-luvun alun jälkeen elettiin Venäjällä kriisitunnelmissa ja kaikenlaista oppositio toimintaa ilmeni. Nikolai II piti kuitenkin tiukasti kiinni itsevaltiudesta. Kapinamieli levisi kaikkiin piireihin ja tammikuun yhdeksäntenä 1905 joukko pietarilaisia kulki Talvipalatsille anomaan vaikeuksiensa lievittämistä. Sotilaat avasivat tulen väkijoukkoon ja virallisten tietojen mukaan pari sataa ihmistä sai surmansa.

Kesällä talonpojat ryöstelivät kartanoita, tuhosivat viljavarastoja ja jalkoivat maita keskenään. Moskovan kirjanpitäjät ryhtyivät lakkoon syyskuussa. Lakko levisi rautateille ja muuttui lopulta yleislakoksi. Työväki ryhtyi perustamaan neuvostoja johtamaan toimintaa.

Suurlakon 1905 jo rauhoituttua puhkesi Viaporissa heinäkuussa 1906 kapina. Miehistön yleistä levottomuutta lisäsi kelvoton liha, jota joukoille oli tarjottu. Sinänsä kohtuulliset vaatimukset, joita kapinallisilla oli, olivat kuitenkin siihen aikaan ennen kuulumattomia tsaarin armeijassa. Kapinaan osallistui myös Helsingin punakaartilaisia. Taistelut kestivät muutaman päivän ja taukosivat 2.8. Kapinajohtajia teloitettiin, osan onnistui paeta.

Keskiluokka ja sivistyneistö omaksuivat 1900-luvun alkupuolella monessakin maassa raittiusaatteen, mutta Suomessa myös työväenliike ja vuosisadan alussa perustettu sosiaalidemokraattinen puolue ottivat kielto lakivaatimuksen keskeiseksi osaksi ohjelmaansa. Yksi syy tähän oli, että työväenliike käytti raittiusaatetta ”epäpoliittisena” sateenvarjona, jonka suojassa se saattoi organisoida poliittiseksi puolue-

eeksi. Toiseksi työväenliikkeen piirissä syntyi vuosisadan alussa vahva ”viinaporvareita” vastustava ideologia, eli kieltolakivaatimus liitettiin sen piirissä kapitalismia vastustavaan aatteeseen. Raittiusliike sai siten merkityksen koko kansakuntaa yli puolue- ja luokkarajojen kansallisvaltioksi yhdistävänä ”kansalaisuskontona”. (Alasuutari 1996: 187–189.) Raittiusliikkeen jäsenmäärä saavutti huippunsa vuosien 1900 ja 1905 välillä.

Kansanliikkeiden merkitys oli ennen kaikkea siinä, että yksityiset kansalaiset liittyivät niiden jäseniksi tasavertaisina yksilöinä säätytaustastaan riippumatta. Sikäli kansanliikkeiden synty merkitsi sääty-yhteiskunnan rakenteiden murenemistä. (Alasuutari 1996: 187.)

Ensimmäinen maailmansota syttyi heinäkuun 28. päivänä 1914 alun perin Itävalta-Unkarin ja Serbian välillä, mutta laajeni sitten Saksan julistettua sodan Venäjää vastaan 1. elokuuta 1914.

Sodan alkaessa venäläisiä yhdisti voimakas isänmaallisuus Nikolai II:n kannustaessa slaaveja pyhään sotaan germaaneja vastaan. Keväällä 1915 tilanne alkoi tappioiden myötä kiristyä ja vuonna 1916 alkoi suurimpia kaupunkeja vaivata suorainen nälänhätä, mikä oli omiaan kasvattamaan hovin toimintaa kohtaan tunnettua epäluuloa ja tyytymättömyyttä. Helmikuun vallankumous, joka tosin oli enemmänkin lähes itsestään tapahtunut keisarivallan luhistuminen, kuin varsinainen vallankumous, teki Venäjästä tasavallan. Maaliskuun manifestilla palautettiin Suomelle ennen vuotta 1899 olleet oikeudet.

Kun väliaikaisen hallituksen joukot miehittivät 24. lokakuuta Rabotši-put – lehden painon, tarttui Lev Trotskin johtama sotilaallinen vallankumouskomitea aseisiin ja aloitti strategisesti merkittävien kohteiden valtaamisen. Kun se valtasi Talvipalatsin 25. lokakuuta 1917, voidaan Neuvostoliiton katsoa syntyneen.

Suomi julistettiin itsenäiseksi 6.12.1917 ja Neuvostoliitto tunnusti Suomen itsenäisyyden saman kuun lopussa.

Tammikuun 1918 lopussa puhkesi sota, jota on monella nimellä kutsuttu: veljessota, vapaussota, luokkasota, kansalaissota. Varmasti se on ainakin sisällissota,

jonka henkinen perintö on ollut varsin raskas kansallemme. Sotaa kesti vain kolme kuukautta ja se päättyi valkoisten eli suojeluskuntalaisten voittoon, jota vauhditti loppuvaiheissa avuksi kutsuttu saksalainen joukko-osasto.

Poikittaisrata Raudusta Vaasaan osoitettiin merkitykselliseksi huolto- ja kuljetusreitiksi, joten sitä rakennettiin kiireesti, mutta se jäi paikoin keskeneräiseksi. Muutoin rautatieverkko oli vielä kehittymätön: vain pitkät pääradat Rovaniemelle, Kajaaniin ja Nurmekseen oli kutakuinkin saatu valmiiksi; poikittaisradat puuttuivat.

Vaikka sodan materiaaliset vauriot saatiin suhteellisen nopeasti korjattua ja kehitys jatkui, sen aiheuttama kansakunnan kahtiajako jäi vuosiksi jopa vuosikymmeniksi avoimeksi haavaksi.

Nuoren Suomen tasavallan asiat olivat kuitenkin eräässä suhteessa hyvällä mallilla: valtion hallintokoneiston ei tarvinnut aloittaa tyhjästä vaan se oli jo valmis ja toimintakykyinen - kiitos autonomian ajan harjoitteluvuosien. Samoin - kiitos kielimanifestin - kirjakieli oli jo valmis täyttämään tehtävänsä hallinnon ja sivistyksen kielenä. Tosin uusia sanoja tarvittiin ja tarvitaan edelleen, mutta perusta oli jo olemassa.

Kun 1920-luvulla ruvettiin suunnittelemaan Nykysuomen sanakirjaa, tunnetut kielentutkijat ilmoittivat lausunnossaan nykysuomen alkuajankohdaksi vuoden 1880 (huom. kielimanifestin määräaika umpeutui 1883) eikä esimerkiksi Kalevalan ilmestymisvuotta (1849). (Koivusalo 1988: 9.) Martti Rapola puolestaan esittää "Sanojemme ensiesiintymiä" -teoksen esipuheen aluksi: "Kielen kulttuurikelpoisuuden mittapuista tärkeimpiä on sen sanasto, tarkemmin sanoen keskeisiin kulttuurialoihin liittyvien sanojen määrä ja käytettävyys. Vastaavasti on kielen kulttuurikieleksi kasvun ja kypsymisen aikataulu ulkokohtaisimmin luettavissa sen sanaston vaiheista" (Rapola1960: 3).

Kun radiotoiminta alkoi Suomessa 1920-luvun puolivälissä, se nähtiin ennen kaikkea tärkeäksi kansanvalistuksen välineeksi. Kansallisen identiteetin ja kulttuurin muotoutumisen kannalta radio oli ensimmäinen väline, joka saattoi periaatteessa samanaikaisesti tavoittaa koko kansakunnan, esittää saman viestisisällön samaan

aikaan kaikille, niin että sen kuulijat saattoivat tuntea olevansa samassa ajassa ja tapahtumassa mukana. (Alasuutari 1996: 204.)

1920-luvun aikana rakennettiin useita pitempiä ratoja, jotka valmistuivat pätkittäin. Merkittävin ajan ratahankkeista oli kuitenkin 275 km pitkä Nurmeksen – Oulun rautatie, joka tarjosi suoran yhteyden Viipurista Pohjois-Suomeen.

Ennestään halkoi Karjalan kannasta sekä Riihimäen – Pietarin että Raudun – Hiitolan rata. Karjalan rata alkoi Viipurista ja mutkitteli Joensuuun, Nurmekseen ja edelleen Ouluun. Terijoelta oli ratayhteys Koivistoon, josta 1925 valmistui yhteys myös lännen suuntaan Liimattaan, Viipurin naapuriin. Karjalan rata ulottui vuonna 1927 Matkaselästä Naistenjärjelle aivan Neuvostoliiton rajan tuntumaan. Radat oli osin tehty yhdistämään ortodoksista Raja-Karjalaa muuhun Suomeen, mutta epäilemättä niillä oli myös sotilaspoliittinen merkityksensä.

Polkupyörät ilmestyivät ensi kerran maanteille jo 1800-luvun loppupuolella, mutta 1920- ja 1930-luku olivat niiden todellista leviämisaikaa. Ongelman pyöräilijöille aiheuttivat tiet, joiden kunto oli vielä keho.

Polkupyörän yleistyessä sitä alettiin käyttää yhä enemmän pitkillä matkoilla. Oli varsin tavallista, että pyörällä poljettiin toistasataa kilometriä pitkä taival. Polkupyörä oli myös painoltaan kevyt, jolloin sitä saattoi kantaa lyhyiden huonokuntoisten taipaleiden ylitse tai laittaa veneeseen vesimatkan ajaksi. Polkupyörä oli hevosen ja jalankulkijan jälkeen yleisin liikkuja maantiellä 1920-luvulla. (Tarkemmin esim. Kuva 1988.)

Vuoden 1929 pörssiromahdus ja sitä seurannut maailmanlaajuinen lama katkaisi taloudellisen nousun ja hidasti rakennemuutosta. Suomessa laman oireet näkyivät jo aikaisemmin. Vuonna 1928 alkanut satamalakko kesti kaikkiaan 10 kuukautta ja puun viennin tyrehtymisen myötä vientitulot laskivat jyrkästi. Lamaa joudutti vielä vuoden 1928 huono sato ja siitä johtuneet tilojen pakkohuutokaupat.

Syksyllä 1929 Suomessa alkoi ennen kokematon joukkotyöttömyys. Kunnissa perustettiin työttömyyslautakuntia, joiden tehtävänä oli kortistoida yhteiskunnan apua tarvitsevat työttömät.

Taloudellinen ahdinko ei jakautunut tasaisesti, pahiten lamasta kärsivät rakennustyöläiset sekä saha- ja metsäyöntekijät. Synkimpiä työttömyysalueita olivat maan pohjois- ja itäosat. Pahimpana työttömyysvuonna 1932 jätettiin esimerkiksi Oulussa työnvälitystoimistolle 8200 työhakemusta. Viranomaisorganisaation rinnalla hyvin merkittävää avustustyötä tekivät monet yksityiset vapaaehtoisjärjestöt.

1930-luvulla ei juurikaan matkusteltu kotimaata edemmäksi ja kotimaan junalippuihinkin käytettiin vain 56 markkaa asukasta kohden. Lentomatkustajia oli ainoastaan 10 000, heistä 60 prosenttia matkusti Tukholmaan. Maassa oli 21 000 autonomistajaa, moottoripyöriä oli liikenteessä 6 000.

Ennen radion tuloa kansan huvitukset olivat lähinnä kirjallisuuden lukemisen, iltamien tai kiertävien teatteriesitysten varassa. Levysoitin yleistyminen ja elokuvateattereiden lisääntyminen 1930-luvulla toivat näihin huvitusmahdollisuuksiin merkittävän lisän. (Alasuutari 1996: 204) Uudenaikaiset kannettavat matkagramofonit olivat hyvin suosittuja.

Radion merkitys viihteen tarjoajana kasvoi selvästi koko 1930-luvun ajan, radio toi viihteen suuren kuulijakunnan ulottuville. Vuonna 1930 jo 100 000 suomalaisessa kodissa oli radiovastaanotin, 1930-luvun loppuun mennessä lupien määrä oli kasvanut 330 000:een. Päivittäisestä ohjelmatarjonnasta suuren osan muodostivat musiikkiohjelmat, sinfonia- ja soolokonsertit, hengellinen musiikki sekä kansanmusiikki. Kevyen musiikin ystäville tarjottiin lauantaisin kello 17.00 alkaneessa 'Suosit-tuja säveliä kuulijoiden toivomusten mukaan' -ohjelmassa 20 minuutin pituinen jakso. Musiikkiohjelmien ohella radio välitti kuuntelijoille varsin runsaasti myös puheohjelmia, kuunnelmia, hupailuja ja tieto-ohjelmia.

Elettiin suurten orkestereiden kulta-aikaa. Suosiossa oli kotimainen viihde-musiikki, äänilevyistä 95 % oli kotimaisia. Tunnetuimpiin orkestereihin Suomessa kuului Dallape, jota johti Georg Malmsten. Orkesterin solisteina toimivat mm. trio Harmony Sisters. Dallape-orkesteri kiersi konsertoimassa ympäri Suomea. Dallape-kuume nousi pian niin korkeisiin lukemiin, että vuoden 1936 kirkolliskokouksessa vaadittiin tehokkaita toimia innostuksen leviämisen estämiseksi. Vaikka iskelmä-laja-käsitettä ei vielä käytetty, iskelmiä esitettiin ja levytettiin.

Elokuvayleisö sai nähdä suuren maailman filmitähtiä valkokankaalla, joskin kotimaiset elokuvat ja näyttelijät olivat vähintään yhtä suosittuja. Rakastettu sankaripari Ansa Ikonen - Tauno Palo, Regina Linnanheimo, Hanna Tani ja Rinteen veljekset Joel ja Jalmari, Irma Seikkula ja ensimmäinen Miss Eurooppamme Ester Toivonen olivat hyvin suosittuja elokuvanäyttelijöitä. Aku Korhonen ja Uuno Laakso olivat monen mielestä lyömättömiä koomikkoja.

Poliittinen ja taloudellinen tilanne parani vähitellen ja 1930-luvun loppuvuodet olivatkin elintason nousun ja eri kansankerrosten lähenemisen aikaa. Teollisuutta tuli lisää, samoin työväestön määrä kasvoi ja ihmiset muuttivat yhä enenevässä määrin kaupunkeihin. Elintason nousun myötä nousi usko edistykseen ja teknisen kehityksen mahdollisuuksiin.

Vuonna 1930 valmistui rata Liimatasta Valkjärvelle, aivan keskelle Kannasta. Liikenne oli vilkasta ja suunnitteilla oli jatkoyhteys Rautuun. Rautatie Lahdesta Heinolaan valmistui 1932 ja samoihin aikoihin aloitettiin Porin–Haapamäen radan rakentaminen. Lapin rataa jatkettiin Kemijärvelle 1934. Karjalan rata sai läntisemmän linjauksen, kun Lappeenrannasta tehtiin rata Imatralle 1934 ja edelleen Elisenvaaraan 1937.

1930-luku oli hyvin aktiivista järjestötoiminnan aikaa. Toimittiin ja harrastettiin niin nuoriso-, urheilu- ja raittiusjärjestöissä kuin näytelmäkerhoissakin. Maanpuolustushenkeä vaalittiin ja niinpä Suojeluskunta- ja Lotta Svärd -järjestöjen toiminta laajeni koko maahan ja sai runsaasti kansalaisia mukaansa.

Kansainvälinen tilanne alkoi nopeasti kärjistyä Hitlerin noustua valtaa Saksassa 1933. Sotaa pidettiin kuitenkin Suomessa yleisesti mahdottomana ja uskottiin Suomen ja Neuvostoliiton välillä 1932 solmitun hyökkäämättömyyssopimuksen pitävän. Kun neuvottelut aluevaihdoksista ja tukikohdan luovuttamisesta Hangosta eivät edenneet, katkaisi Neuvostoliitto maiden väliset diplomaattisuhteet ja ryhtyi 30.11.1939 hyökkäykseen Suomea vastaan.

Alkupalvella 1940 Suomen sotilaallinen johto katsoi tilanteen muuttuvan sodan pitkittyessä toivottomaksi. Moskovan rauhan (1940) ehdot olivat ankarat, mutta itsenäisyys säilyi.

Totaalinen sota yhdisti eri etupiirejä ja sai aikaan ennennäkemättömän avustustoiminnan. Talvisodan jälkeen polttavin kysymys oli asuntojen hankkiminen sekä aseveljien ja heidän perheidensä muu tukeminen.

10.6.1941 kutsuttiin rajavartiosto ja suojajoukot ylimääräisiin harjoituksiin. 12.6. kutsuttiin ylimääräisiin harjoituksiin ratsuväkiprikaati ja 15.6. Hangon, Ahvenanmaan ja Pohjois-Suomen joukot. Liikekannallepanokäsky annettiin 17.6.1941.

Sotaharjoituksissa tutustuttiin tuleviin taistelutovereihin ja sodassa muodostuikin pitkäaikaisia ystävyssiteitä yli ammatti- ja paikkakuntarajojen. Kesä-heinäkuun vaihteessa miehistönkuljetusjunat lähtivät Riihimäeltä. Rautatiet ruuhkaantuivat, kun miehistön ja kalustoa kuljetettiin.

Saksa aloitti 22.6.1941 varhain aamulla Suomen kautta suurhyökkäyksensä Neuvostoliittoon. Radiossa Saksan ulkoministeri luki Johtajan puheen: "Yhdessä suomalaisten tovereidensa kanssa Narvikin voittajat seisovat Jäämeren äärellä..." Suomen ulkoministeri kiirehti vakuuttamaan maansa puolueettomuutta, mutta Neuvostoliiton pommikoneet hyökkäsivät moneen kohteeseen Suomessa. Hyökkäysvaiheen jälkeistä asemasotaa kesti yli kaksi vuotta.

Vuoden 1944 aselepoehdot olivat rankat ja vaativat Suomea karkottamaan saksalaiset joukot maasta. Sodan lopputulos pakotti Suomen jyrkkään muutokseen niin sisä- kuin ulkopoliitikassa. Vaikka valtiosääntö ja poliittiset perusrakenteet säilyivät edelleen entisellä pohjalla, on muutosta kuvattu termillä "toinen tasavalta": ensimmäisen, itsenäisyyden ajan alkukauden "valkoisen" tasavallan sijaan astui uusi poliittinen järjestelmä.

Ulkopoliitikassaan Suomi omaksui uuden suhtautumistavan Neuvostoliittoon: se pyrki saavuttamaan sen luottamuksen, mutta samalla varoi joutumasta sen suoranaiseen vaikutuspiiriin. Uusi ulkopoliittinen linja sinetöitiin huhtikuussa 1948 alle-

kirjoitetulla Suomen ja Neuvostoliiton välisellä keskinäisellä ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksella (YYA).

Sodat koettelivat raskaasti maata ja kansaa. Niistä toipuminen vei kauan. Oman maatilkun – vaikka vain ”kylmän”, raivaamattoman tilan – tarjoaminen nähtiin myös ainoana käyttökelpoisena keinona sijoitta nopeasti 400000 Karjalasta karkotettua evakkoa ja saman verran sotilaita. Asutustoiminnalla oli myös poliittinen tausta. Maalaisliitolle ”maaseutuhenkinen elämäkatsomus” oli ideologia, mutta vasemmistopuolueillakin oli vahvat pienviljelijäsiipensä. (Vesikansa 1999: 126).

Voimakkain teollistumisen vaihe osuu maassamme kuitenkin juuri toisen maailman sodan jälkeiseen aikaan. Jälleenrakennusaikaa kesti aina 1950-luvun loppuun saakka ja sitä voidaan pitää hiipivän rakennemuutoksen ja voimistuvan kaupungistumisen jaksona. Koska sotakorvaukset maksettiin pääasiassa suomalaisina teollisuustuotteina, teollisuutemme oli pakko kehittyä ripeästi, oli luotava paljon uutta, mikä uudisti ja monipuolisti tuotantorakennetta.

Teollistumiseen liittyi maan sisäinen muutto. Se vilkastui 1950-luvun puoliväliin mennessä niin, että vuosittain jo yli neljä prosenttia väestöstä vaihtoi kotikuntaansa. Alkutuotannon työllistävä merkitys alkoi vähentyä, ja kaupungit kasvoivat nopeammin. (Vartiainen 1999: 120).

Vuonna 1955 Suomi liittyi Pohjoismaiden neuvostoon sekä Yhdistyneisiin kansakuntiin. Vuonna 1956 Urho Kaleva Kekkonen valittiin presidentiksi. Presidentti J.K. Paasikiven läheisimpänä avustajana toimineessa Kekkosessa henkilöityi uusi sodanjälkeinen ulkopoliittinen suuntaus.

Maamme varsinaisen rakennemuutoksen kautta, 1960- ja 1970-lukua, kuvastaa parhaiten voimakas muuttoliike. Maaseutu autioitui, mutta esimerkiksi pääkaupunkiseudulle asuntopula tuli ilmeisesti jäädäkseen. Muuttovirtaa kaupunkeihin alettiin 1960-luvulla jarruttaa aluepolitiikalla. Niinkin fantastisia ajatuksia kuin pääkaupungin siirtämistä Jyväskylään väläyteltiin (Vesikansa 1999: 130). Kotimainen teollisuus ja palvelut eivät kyenneet välittömästi sijoittamaan kaikkea maataloudesta vapautuvaa työvoimaa, minkä seurauksena tuhannet suomalaiset muuttivat työskentelemään Ruotsiin.

Moottorisahalla oli vallankumouksellinen merkitys pientilallisten tyypillisessä liitäntäelinkeinossa metsätyössä; traktori puolestaan vähensi työvoimantarvetta maataloudessa. Metsätyön koneellistuminen jätti monen jätjän ilman keksiä rannalle, työkyvyttömäksi tai työttömäksi. Myös maaseudun ideaalinen voima alkoi ehtyä ja kaupungista ja kaupunkimaisesta elämäntavasta tuli yhä tärkeämpi ja monipuolisempi suomalaisen kulttuurin ja suomalaisuudenkin määrittäjä (Immonen 1999: 8).

Vuonna 1973 Suomi teki vapaakauppasopimuksen EEC:n kanssa ja Kekkonen virkakautta jatkettiin ilman vaaleja eduskunnan säätämällä poikkeuslailla. Vuonna 1982 Mauno Koivisto valittiin vaaleilla presidentiksi. Uudeksi poliittiseksi voimaksi nousi uudet ongelmat - ympäristökysymykset - tematisoineet Vihreät.

Taistelu Forssan Kojjärvestä 1979 synnytti uudenlaisen vaikuttamisen muodon, joka toistui lukuisissa tempauksissa ympäri Suomea. Se sai alkunsa kansalaisyhteiskunnan piirissä esiintyneestä suhteellisen pienen joukon aktiivisuudesta. (Immonen 1999: 21.)

Elintason nousun myötä vaadittiin myös koulutuksellista tasa-arvoisuutta. Esim. ylioppilastutkintoja suoritettiin vuonna 1950 noin 4000, mutta 1980-luvun lopulla jo yli 30 000. Myös kansansivistykseen kiinnitettiin jälleen huomiota.

1980-luvulla muutettiin kaupungista läheiselle maaseudulle. (Vartiainen 1999: 122.) Raha tuli uudella tavoin keskeiseksi osaksi sekä suomalaista kulttuuria että taidetta ja yhteiskunnallisen aktiivisuuden ja politiikan tilalle astui uusi populaarikulttuuri. Punk ja kotimainen rock otti suunnannäyttäjän paikan. (Immonen 1999: 22 – 21.)

Palveluelinkeinojen, teollisuuden ja rakennusalan osuus kasvoi jatkuvasti, maatalouden väheni. Myös työn laatu ja työvälineet muuttuivat suuresti monilla aloilla tietotekniikan ja automaation seurauksena. 1980-luvun lopulla noin neljännes suomalaisista teki työtä informaation tuottamisen tai käsittelyn piirissä. (Vrt. esim. Meisalo 1988) Kansainvälinen yhteistoiminta ja tiedonvälitys, niin työssä kuin vapaa-aikanakin lisääntyi juuri uuden tietoliikennetekniikan ansiosta.

4. Henkilönnimien Suomi

Räikeimmän esimerkkini hakuteoksen aikasidonnaisuudesta sain eräältä 10-vuotiaalta tytöltä. Hän oli kirjoittanut Liberiaa käsittelevässä aineessaan, että ”maata asuttavat villit ja puolivillit neekerit”. Lievästi sanottuna ällistyneeseen kysymykseeni siitä, mistä hän oli keksinyt tuollaista, hän vastasi: ”Tietosanakirjassa sanottiin niin.” Ja tämä ”tietosanakirja” oli Tidens lexikon (Ajan tietosanakirja) vuodelta 1938. Harvoin on tietosanakirjan nimi kuvastunut yhtä luonteenomaisesti kuin tämä Tidens lexikonista poimittu teksti (Jönsson 2000: 46–47).

4.1. Henkilönnimijärjestelmästäämme ennen 1800-lukua

Vaikka tutkielmani käsitteleekin varsinaisesti etunimistön kehittymistä 1800-luvun lopulta noin vuoteen 1980, katson tarpeelliseksi muutamin sanoin selvittää, minkälainen henkilönnimisysteemimme oli ennen tätä ajanjaksoa. Tyhjästä ei lähdetty, vaan ihmiset ovat aina tarvinneet jonkinlaisen nimeämiskäytännön erottamaan eri yksilöt toisistaan.

Suomen esihistoriallisen eli pakanuuden ajan henkilönnimiä on joitain säilynyt keskiaikaisissa asiakirjoissa ja kansanrunoudessa, mutta yleensä niistä on saatu tietoa paikannimien kautta. Samoin nykyisiin sukunimiin voi kätkeytyä esihistoriallinen yksilön- tai lisänimi. Nimet olivat usein omaperäisiä, mutta joitain on varmasti lainattu muista kielistä. (Maliniemi 1947: 41 – 42.) Varsinaisesti voi etunimistä puhua vasta sitten, kun nimijärjestelmään kuului myös sukunimi tai säännöllisesti käytetty lisänimi.

Suomalaisia etunimiä on tarkasteltava osana koko henkilönnimijärjestelmää, johon kuuluivat menneinä vuosisatoina etu- ja lisänimet, osassa maata myös sukunimet. Esihistoriallisena aikana kun väkeä oli vähän, riittivät ihmisten erottamiseen yksilönnimet, jotka ovat alkuaan olleet varmasti suomalaisia (Mikkonen 2003: 194).

Kun toisten kulttuurien väestöä sekoittui suomalaiseen väestöön, muutti se myös nimistöä (vrt. lainasanat). Nimilainoja on kuitenkin vaikea havaita, sillä vierasperäiset nimet ovat aikojen kuluessa usein saaneet sellaisen uuden asun, että ne ovat selitettävissä myös omaperäisiksi. Nimet tulevat asiakirjoissa näkyviin aikaisintaan

1300-luvulla, joten niitä on vaikea osoittaa jo esihistoriallisella eli pakanuuden ajalla lainautuneiksi. (Kiviniemi 1982: 44.)

Yksilön nimien käyttö on ollut todennäköisesti pakanuuden aikana hyvin ilmeikästä. Usein on vaikea päätellä, mitkä sukunimiin ja paikannimiin sisältyvistä henkilönnimistä ovat olleet alkuaan seremoniaalisesti annettuja yksilönnimiä, mitkä taas myöhemmin yhteisön antamia lisänimiä. (Kiviniemi 1982: 43.)

Suomeen kristinusko alkoi levitä viimeistään 1000-luvulla, ja oletetaan, että 1100-luvulta alkaen Suomen rannikolle muuttanut ruotsalainen väestö olisi ollut kristittyä. Kristinuskon tullessa --alkoi maahamme kulkeutua roomalaiskatolisia ja ortodoksia, skandinaavisia ja alasaksalaisia etunimiä (Kepsu 1987: 70). Ilmeisesti suomalaisilla oli jonkin aikaa käytössä kahdenlaisia nimiä: virallisia kristillisiä ja kotikäytössä vanhoja perinteisiä nimiä (Maliniemi 1947: 48). Samantapainen käytäntö lienee säilynyt pitkään, joskin käyttönimet muuttuivat ajan myötä kristillisperäisten nimien puhuttelumuodoiksi, jotka alettiin pikku hiljaa tajuta ja edelleen useimmiten käsitetään suomalaisiksi nimiksi.

”Rautakauden suomalaiset seurasivat tarkasti germaanista ase- ja korumuotia, ja yhtä muotitietoisia he olivat nimiasioissa. Kaikin puolin etevänä pidetyn germaanisen kulttuurin nimet kuulostivat komeammilta ja paremmilta kuin kotoperäiset sepitelmät” toteaa Jouko Vahtola (Vahtola 2004: 31) Tiede-lehden 8/2004 artikkelissaan ”Rautakauden mies oli mieluummin Masku kuin Musto”.

1300-luvun asiakirjojen nimistä on osa vanhoja nimiä, mutta suurin osa jo kristillisperäistä. Suomalaisia ei kuitenkaan ilmeisesti ole pakotettu vaihtamaan nimiään kristillisiksi, mutta varmasti pappien vaikutuksesta yhä useampi sai oman seurakuntansa suojeluspyhimyksen tai jonkun muun pyhimyksen nimen. (Mikkonen 2003: 195.)

Koska nimivalikoima ei ollut kovin suuri, oli samannimisiä paljon. Niinpä käytettiin erilaisia paremmin suomen kieleen sopivia lyhentymiä, hellittelymuotoja ja muunnoksia erottamaan yksilöt toisistaan. Tavallisimmista ristimänimistä on kehittynyt kymmeniä muunnoksia, joistakin yli sata. Esimerkiksi nimestä *Johannes* on

saatu *Juhannus, Ihannus, Juhana, Juho, Jukka, Juntti, Jutikka, Hannu, Hannes, Iivana, Iivo, Vantka* jne. (Mikkonen 2003: 196.)

Merkittävä vaikutus kristillisten etunimien lisääntymiseen oli Turun hiippakunnan pyhimyskalenterilla, joka alkoi vakiintua 1300-luvulla (Vilkuna 1976: 25). Pyhimyskalenterissa pyhimysten tai kirkon opettajien nimet ovat heidän kuolintai luidensiirtämisspäivillään, jolloin vuosittain vietettiin näiden tapahtumien muistojuhlaa. Vanhimmassa säilyneessä pyhimyskalenterissa on 136 yhden tai useamman muistopäivän saanutta pyhimystä. (Kiviniemi 1982: 59.)

Jouko Vahtolan (Vahtola 2004: 31) mukaan keskiajan suosituimmat naisten nimet olivat *Margareeta > Marjatta, Marjeta; Birgitta > Pirkko, Pirjeta, Pirita, Riitta; Katariina > Kaarina, Kaisa, Katri, Kaija; Ingeborg > Inkeri, Inki, Inke; Kristiina > Kirsti, Kittu; Anna > Anni, Annikki, Annikainen; Magdaleena > Leena, Matalleena, Malin, Martta; Ragnhild > Rauni ja Helena > Elina*. Suosituimmat miesten nimet puolestaan (Vahtola 2004: 31) olivat *Olavi > Olli, Uoti; Johannes > Juho, Junni, Jussi, Hannu, Hannus; Andreas > Antti, Antikka, Antikainen, Antero; Nikolaus > Nikki, Niilo, Niiles, Nissi, Laava; Pietari > Pieti, Pekka; Laurentius > Lauri, Lassi; Henrik > Heikki, Heikka, Heino; Magnus > Maunu, Mauno; Jacob > Jaakko, Jakku, Kauppi ja Matteus > Matti*.

1600-luvulta alkaen etunimistö karttui ja raamatulliset nimet yleistyivät. Uskonpuhdistuksen myötä pyhimysjuhlat alkoivat muuttua nimipäiviksi, ja vuoden 1685 jälkeen suomalaisessa kalenterissa on nimimerkintä jokaisella päivällä (Heikinmäki 1972: 64). Tästä alkavaa ajanjaksoa 1800-luvulle saakka ei ole paljon tutkittu, mutta oletetaan, että se noudattelee Ruotsin virtauksia. (Kiviniemi 1982: 175.) Tämän tutkielman nimistä almanakassa tällä ajalla on ollut vain *Otto* vuodesta 1705.

4.2. 1800-luvun kehitys ja suomalaisuusate

Aina, Hilja, Saima ja Otto

Kiinnitän seuraavassa erityistä huomiota yhteisen kielen ja kirjoitusjärjestelmän kehitykseen sekä liikenneyhteyksien paranemiseen, koska nämä kaikki yhdessä ovat vaikuttaneet nimien leviämiseen; yleensäkin siihen, että niiden leviäminen on ollut mahdollista. (Vrt. Blackmore 2000: 285 ja 287.)

Lyhyt mutta intensiivinen Turun romantiikan kausi molemmin puolin vuotta 1820 palautti mieliin Porthanin kansanrunousharrastukset. ”Dramaattisin vaatimus koski kieltä: suomen oli syrjäytettävä ruotsi siitä huolimatta, että valtaosa sivistyneistöstä ei sitä hallinnut ja ettei se ilmeisesti vielä aikoihin luontuisi oppineiston käyttökieleksi. Harvoin on nähty, että eliitti lähtee edes kansallisen edun nimessä näin työlääseen hankkeeseen mukaan.” (Honko 1981: 9.)

Tosin itse Porthanin näkemys suomen kielestä ei ollut järin mairitteleva, vaan hänen mielestään suomalaisten olisi parempi antaa ruotsalaistua luonnollista tietä: koulusivistys saatiin vain ruotsin kielellä. Ja vielä 1800-luvun puolivälissä sen, joka aikoi nousta sosiaalisesti, oli pakko ryhtyä ruotsinkieliseksi, ellei hän sitä jo ennestään ollut. Suomalaisen herätysliikkeen, Rukoilevaisuuden, perustaja Henrik Renqvist (1789–1866) muutti ystävänsä kehotuksesta talonpoikaisen sukunimensä (Kukkonen) Renqvistiksi, koska hän tahtoi olla puhdas oksa totisessa viinipuussa. Ilmeisesti virallinen etunimi oli Henrik, vaikka Heikiksi tai Kukkos-Heikiksi tai Kukkos-papiksi Renqvistiä kutsuttiin. (Muola 2005.)

1800-luvun alussa lähes kaikki suomalaiset saivat toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta. Virkamieskuntana toimi vähälukuinen ruotsinkielinen sivistyneistö. Kaupankäynti oli kehittymätöntä ja keskittynyt kaupunkeihin ja niiden markkinoille. Teollisuutta ei juuri ollut, ehkä joitain ruukkeja ja käsityöläisten pajoja. Maatalous-yhteiskunnassa tavallisella kansalla ei ollut juurikaan tarvetta identifioitua muuhun kuin paikallisyhteisöönsä, uskoon ja kuuliaisuuteen esivaltaa kohtaan. (Vrt. esim. Karisto 1985: 146–149.)

Vaikka kulkuyhteydet olivat 1800-luvulla nykymittapuun mukaan varsin kehnot, liikkuivat ihmiset kuitenkin jonkun verran – jotkut jopa paljon. Esimerkiksi kanteleensoittaja Kreeta Haapasalon (1815–1893) elämään kuuluivat jatkuvat esiintymismatkat: ensimmäisen esiintymismatkinsa hän teki 1849 asuinpaikkansa Kaustisten läheisiin kaupunkeihin Kokkolaan, Pietarsaareen ja Uuteenkaarlepyyhyn; pari vuotta myöhemmin hän kävi Raahessa ja Oulussa. Helsinkiin ja Viipuriin hän matkusti 1853 ja 1857. Pietarissa hän kävi 1859, Tukholmassa 1860. Vielä 1887 hän esiintyi Jyväskylä-

län laulu- ja soittojuhlilla ja Viipurin yleisessä maanviljelyskokouksessa sekä Tampereen laulu- ja soittojuhlilla 1888. (Makkonen 2002: 59–60.) Nämä ovat melkoisia matkoja kävellen tai hevoskyydillä, osin myös tietysti laivalla.

Nopeasti kasvanut puutavaran kysyntä läntisessä Euroopassa, erityisesti Englannissa, muutti kaiken. Kun metsille löytyi kysyntää - muutenkin kuin tervan muodossa - ja puusta alettiin saada rahaa, alkoi elämä maaseudullakin vilkastua. Höyrysahtojen mukana 1860-luvulla syntyi uusi ammattiryhmä: tukkilaiset. Sen erityispiirre oli miesvaltaisuus, suuri siirtotyöläisten määrä ja kausiluonteinen työllistyminen.

Sivistyneistö loi vähitellen käsitteet suomalainen, suomalaisuus, kansallismaisema yms. tavoitteenaan luoda kansallinen yhtenäisyys suomenkieliseltä pohjalta. Tähän projektiin kuului myös kansallisen suomenkielisen kirjallisuuden ja muun taide-elämän, kuten teatterin, oopperan, taidemusiikin ja kuvataiteen luominen. Mutta kuten Matti Klinge (1982: 238–239) toteaa: ”’Suomalainen’ on kuitenkin kuvitelma, fiktio. Mikään kansa ei koskaan ole kovin homogeeninen, vaan erilaiset rodulliset, kielelliset, alueelliset, sosiaaliset ja kasvatukselliset aatteet jakavat sen melko erilaisiin ryhmiin.” Aatteet liikkuvat kuitenkin ihmisten mukana ja nimetkin kulkeutuvat eteenpäin siellä, missä on ihmisiä koolla.

Vuosisadan ensimmäisinä vuosikymmeninä muutos etunimistössä oli vähäistä. Syynä saattoi olla yksinkertaisesti se, että suomalaisen almanakan nimistö pysyi pitkään lähes täysin vieraskielisenä. Osaltaan vaikutti myös se, että virkamieskunta oli edelleen ruotsinkielistä. Rahvaalla oli puhekäytössä suomalaisasuisia nimimuotoja, vaikka viralliset kirkonkirjat näyttävät nimen ruotsin kielen mukaisina. Kun Juhani Juhani-poika Jukola, Toukolan kylästä, kehui olleensa Koivulan Kaisa raukalle vierasmiehinä käräjillä, yhtyi tarinaan myös ”nuorempi veljensä Timoteus!” (Kivi 1985: 89).

Lönnrotin toimittamassa 1830-luvun lopussa ilmestyneessä *Mehiläises-*sä esiintyy vain muutamia suomalaistettuja vierasnimiä (esim. *Danieli, Eriikki, Kaarle*), mutta sen sijaan runsaasti vieraskielisten nimien vanhoja kansanomaisia asuja. Vuoden 1839 aikana ilmestyneissä ”Tyttöin lauluja” -runosarjan otsikkoina oli *Anni*,

Leena, Pirko, Liisu, Elsa, Kaisu, Inkeri, Mari, Stiina, Eewa ja Wappu; ”Poikien lauluja” -sarjan puolestaan *Antti, Mikko, Heikki, Jokko, Yrjä, Eero, Niilo, Jaakko ja Isto*. (Lampinen 2003: 238.)

Ensimmäiset hapuilut proprien oikeinkirjoittamisen vakiinnuttamiseksi lähtivät niiden rinnastamisesta kielen tavalliseen sanavarastoon. Fabian Collan vuonna 1845 oli ensimmäinen, joka toi esiin proprin erityisluonteen. (Paikkala 2004: 83–119.)

Vuonna 1847 ilmestyi G. G. Bredowin historian kirjan suomennos ”Yhteinen Historia kansa-koulujen tarpeeksi” Paltamon lääninrovastin K. Aejmelaeuksen suomentamana. Kirjassa mainitaan runsaasti eri maiden merkkihenkilöitä: esim. Raamatun *Aatam ja Eeva, Abrahami, Apsaloomi, Jooseppi ja Taavit*; antiikin *Julius Seesar, Justiniaanus ja Oktaavia*; Ranskanmaalla hallitsi *Lutvikki XIV*, vuonna 1729 syntyi ”Katteini *Jämes Kookki*”, löytöretkeilijä oli nimeltään *Kristohveri Kolumpo* jne.. Aejmelaeus noudatti käännöksessä hyvin samantapaista suomalaistamistapaa kuin Suometar samana vuonna. (Lampinen 2003: 239.)

A. Ahlqvist, D. Europaeus, Paavo Tikkanen ja Antero Valerius perustivat Helsingissä 1847 Suometar-lehden, jonka tarkoituksena oli herättää laajoissa kansalaisjoukoissa elämänvoima ja jonka toimittajat halusivat yhdistää Suomen suureksi kokonaisuudeksi ja kohottaa se sivistykseen. Suomettaren oli tarkoitus toimia jonkinlaisena suomenkielisenä vastineena J. V. Snellmanin ruotsinkieliselle Saimalle. (Häkkinen 2003: 26.)

Suomettaren ensimmäisen vuosikerran numeroissa esiintyy suomalaisuusasteeltaan erilaisia vieraita etunimiä: vierasasuisia, kotoistuneessa asussa ja suomalaistetussa asussa olevia. (Lampinen 2003: 225.) Vierasasuisina etunimet esiintyivät lähinnä ulkomaan uutisissa (*Maria da Gloria*), kotoistuneessa asussa olivat esimerkiksi lehden avustajien nimet (*Antti Puhakka*) ja suomalaistettuja asuja oli erityisesti Hiippakunnan uutisia (sanomia) –palstalla (*Kaarlo Wapiani Sahlberg*). Suomalaistettuja ja kotoistettuja nimiasuja käytetään myös käännettyjen jatkokertomusten henkilönniminä (*Juha, Martti, Ewa, Lea, Patsepa, Raaheli, Repekka, Ankeli-ka, Maaria, Rukkiero, Rahwael, Pieti ja Pattista*). (Lampinen 2003: 225–226.)

Lehden ensimmäisenä vuonna se julisti haluavansa olla ”ensimmäisien joukossa laweammalta rakastamassa kirjalla omia kotimaisia ristimänimiä”. Vuonna 1847 lehdessä julkaistiinkin kaksi etunimien kirjoitukseen kantaaottavaa kirjoitusta. Ensimmäinen niistä on numerossa 10 julkaistu allakan arvostelu, jossa kirjoittaja on vankasti sitä mieltä, että vieraskieliset etunimet tuli suomalaistaa. Hän syyttää erityisesti säätyläisiä, jotka eivät anna lapsilleen suomen kielen mukaan muodostettuja nimiä. (Lampinen 2003: 234–235.)

Toinen kirjoitus (numerossa 46) on vastine Sanan-Saattaja Wiipurista – lehdessä julkaistuun kirjoitukseen (keskustelua siis käytiin!) ja siinä korostetaan ettei ”kotoäänisiä” ristimänimiä tule ylenkatsoa tai pitää vain talonpoikaisina. Kirjoittaja ennustaa, että vielä ”herroissakin” ristitään ”Annikoita, Wappuja, Pekkoja, Jusuja j. n. e.”. (Lampinen 2003: 235.)

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistosta löytyykin vuodelta 1848 kirje, jossa Robert Krank ilmoittaa muuttaneensa nimensä muotoon Ruovesi Hansain:

”Kunnioitettu Esimies!

Suomalaisen kirjallisuuden Seurassa jäsenyydeltäni saanen kerrassaan maksaa koko veroni, kuten Asetusten uudessa 59 § säädellään. Sen ohessa pyytäisin Seuran nimikirjaan pantavani nimeltä Ruovesi Hansain. Nimi ei miestä paranna, vaan ei tuo pahennakaan, ja miks’en suomalaisena suomalaisesti kutsuttaisi!

--

Suomalaista Kirjallisuutta
uskollinen seurulainen
Ruovesi Hansain

(entiseltä nimeltä Robert Krank)” (Hirvonen & al. 1981: 58.)

Ruovesi ei ollut yksin aatoksineen, vaan etunimien vierasmaalaisuus (lähinnä ruotsalaisuus) oli tuolloin kiivaanakin keskustelunaiheena. Samassa kirjeessään Ruovesi Hansain anoo, että SKS painaisi hänen suomentamansa kirjan ”Yleinen Eurooppalaisen Sivennyksen Tarullisuus” (mts. 58). Ilmeisimmin hän on Oulussa ja Kuopiossa toiminut oppikoulunopettaja, joka on suomentanut myös K. V. Berghällin ”Opastuksen luvunlaskutaitoon”, joka ilmestyi 1857. (Rapola 1960: 107–108.)

Arwo Moittiwainen moitti - nimimerkkinsä mukaisesti - "Sanomia Turusta" -lehdessä vuonna 1856 suomalaisia koreilun halusta, kun he halusivat käyttää ulkomaisia nimiä ja vaati almanakkaan suomalaisia nimiä:

Nimistä puhuissani en taida olla mainitsematta sitäkään hulluutta että almanakassa vielä sallitetaan nuot wanhat katoliikin aikaiset pyhät - - - vaikka emme tosin julkisesti niille enää messuja pidä. Mutt mitäs Suomalaisilla olisi niiden siaan pantawana? Ei mitään. "Köyhät kaikista" ja huolimattomat emme ole kieleemme ja vanhain muistoimme waroista mitään ristinimiä itselemme toimittaneet. Kyllä kai nauratte kuin kuulette minun sanowan että Suomen kielessä on yhtä hywät warat nimiä tehdä kuin ikään mistä muusta hywänsä. Mitäs olisi Arwo, Wäinö, Lempi, Taito, Into, Ilo, Sima, Kauno, Kuno ja muut senlaiset nimeksi. Taikka onko Salomo eli Fredrik, jotka molemmat suomeksi merkitsewät Rauhallinen eli rauhakas, owatko nämät kauneemmat kuin suomalainen sana Rauha, Rauhanen, Rauhakas, Rauhallinen, Rauhatar? Mitäs olisi Suomen ikiwanhoja nimiä ottaissa: Lemminkäinen, Joukkahainen, Mimerkki, Mielikki j. n. e.

Pirjo Mikkonen (1987: 154) toteaa tutkimuksessaan Turun pataljoonan ruotusotamiesten lisänimistä 1854 - 1865, että vuonna 1856 varsinkin 2. komppaniassa harrastettiin suomenkielisiä nimiä. ”Tähän komppaniaan siirrettiin 3. komppaniasta lisäksi viisi sellaista miestä, joille oli 1854 annettu suomalainen nimi ja jotka sen siirrossakin säilyttivät. Suomalaisuus on ollut 1856 selvästi havaittava tavoite 1. ja 2. komppaniassa.”

J. V. Snellman vaati sivistyneistöä muuttumaan suomenkieliseksi, koska kansallisuusaate kytki yhteen kielen ja kansallisuuden. Niinpä haluttiin etunimistöissäkin pyrkiä omaleimaisuuteen ja suomalaisuuteen. Myös Saksassa ja Ruotsissa oli alettu suosia omia muinaisnimiä (Vilkuna 1977: 19–20). Sen sijaan esim. Unkarissa on koko omaperäinen nimistö syntynyt kansallisromantiikan aikana. ”Siellä ei tietävästi lainkaan ole säilynyt esikristillisiä nimiä, eikä niitä ole edes yritetty elvyttää uudelleen käyttöön” (Leskinen 1991: 419).

Vuonna 1864 – samana vuonna kuin Kiven ”Kullervo” SKS:n *Näytelmistö*-sarjassa – ilmestyi Turun lääninkonttoristin, sittemmin Marttilan pitkäaikaisen nimismiehen Isak Edward Sjömanin toimittamana "Siweä. Kauno-annakka 1865". Se sisältää almanakan sekä pitkähkön kaunokirjallisen kertomuksen ja runoja. Almanakkaosassa on yhteensä 352 nimeä (jos *Kustaa Aatolwi* katsotaan yhdeksi nimeksi), joista

suurinta osaa voidaan pitää suomalaisina. Nimet on selvästikin pyritty sijoittamaan almanakkaan niin, että virallisen almanakan nimellä on aina mahdollisuuksien mukaan vastineena suomalainen käännös, väännös tai sitten vain puhdas sepite. Joitain nimiä on myös säilytetty muuttamatta. Kauno-annakan 1865 (Sjöman 1864) nimistä on Kiviniemen (1982) aineiston mukaan yli 70 % vieläkin käytössä olevia nimiä ja täysin käyttämättä olisi siis jäänyt vain 97 nimeä.

Tämä Kauno-annakan 1865 (Sjöman 1864) nimiluettelo ei ole saanut ansaitsemaansa arvostusta. Tosin sillä on puutteensa: pieni huolimattomuus, joka ilmenee kahteen kertaan esiintyvänä niminä (tosin vain 4, joita ei saman vuoden "virallinen" almanakka selitä) ja käytöttä jääneet nimiehdotelmat, joita siis periaatteessa on 97 (tosin 27 %). Kustaa Vilkuna (1947: 61 - 62) esimerkiksi arvostelee jopa kovin sanoin koko teosta ja varsinkin osaa ehdotelmista hän pitää "epäonnistuneina, teennäisinä ja kömpelöinä". Erityisesti tällaisia olisivat: *Aita* (alle kymmenen nimenkantajaa almanakan atk-aineiston mukaan), *Hila* (-), *Kalma* (-), *Kelto* (-), *Keula* (-), *Korento* (-), *Lanne* (alle 10), *Mahla* (-), *Ojanema* (-), *Pallea* (-), *Pallio* (-), *Sauma* (-), *Talja* (-), *Talma* (-), *Telta* (-), *Tuoni* (alle 10), *Uuvana* (-) ja *Vene* (-). Nämä nimet (ja muutamat muut) eivät siis ole saavuttaneet myöskään nimenantajien suosiota, mutta varsinaisesti niissä ei ole mitään sellaista leksikaalista vikaa, etteivätkö ne hyvinkin sopisi suomalaiseen etunimistöön. Tämän tutkielman nimistä *Aina*, *Aino*, *Alli*, *Helmi*, *Hilja*, *Laina*, *Rauha*, *Saima*, *Aimo*, *Armas*, *Esa*, *Kauko*, *Kimmo*, *Oiva*, *Onni*, *Otto*, *Sulo* ja *Toivo* löytyvät Kauno-annakan 1865 nimien joukosta.

Seuraavana vuonna eli 1865 ilmestyi Suomettaressa Wilhelm Carlssonin kaksiosainen lennokas ja poleeminen artikkeli "Ihmis-nimistä Suomessa", jossa arvostellaan Kauno-annakan 1865 puutteita ja kehoitetaan vakavasti kaikkia suomalaisia ottamaan käyttöön suomalainen nimi. Carlsson vaatii suomalaisia nimiä myös almanakkaan: "-- Mikä syntihän se nyt olisi, jos Suomalaisia nimiä Suomen almanakkaan pantaisiin!! -- Perin-vastoin waatisi kohtuus, että ne jo Suomesta löytyvät monet: Arwo, Wäinö, Onni, Aina, Suoma, Lemmi, Laina, Lahja j. n. edp. saisiwat nimi-päiwänsä, --" Hän ehdottaa myös, että muodostettaisiin nimikomitea, joka laatisi suomalaisen ristimänimiesityksen. Mitään nimikomiteaa tuskin muodostettiin

(Vilkuna 1947: 63), mutta suomalaisiksi katsotut nimet alkoivat pikku hiljaa tulla muotiin.

Aleksis Kivi, jonka elämästä ja ajasta Hannes Sihvo laajassa teoksessaan ”Elävä Kivi” (2002) antaa kiintoisa kuvan, sai romaaninsa Seitsemän veljestä kustannuskuntoon kevättalvella 1869. (Laitinen 1985: 6.) Kun Jukolan Juhani ja Venla viimein saivat poikalapsen, oli sille selvästi katsottu nimeä kalenterista:

Ja nyt pä eukot nimiä valitsemaan poikaselle. Yksi tahtoi häntä Ranssiksi, toinen Florentiniksi, kolmas Erik Translatukseksi, mutta Venla Immanueliksi. Silloin astui esiin Juhani itse ja, osoitellen kädellensä, lausui Venlan vuoteen äärellä: ”ei, Venlaseni, ei; Juhannes on hänen nimensä”. Ja niinpä isänsä kaimaksi ristittiin piltti (Kivi 1985: 351).

Seitsemässä veljeksessä esiintyy seuraavat henkilönnimet: naisten nimiä: *Venla, Kaisa, Kreeta, Ulla, Anna, Taava* ja *Hinrika*; miesten nimiä: *Juhani, Juho, Jussi, Juhannes, Tuomas, Aapo, Aaprahami, Aapeli, Simeoni, Timo, Timoteus, Lauri, Eero, Salomon(i), Anania, Jaakko, Mikko, Aatami, Zakeus, Kyösti, Eenokki, Matti, Josua, Kaaleppi, Paavo, Pietari, Mooses, Iisakki, Paavali, Jutte, Jali, Heikka, Antti, Sepeteus, Ranssi, Florentin, Erik Translatus, Immanuel, Kaape, Kalle* ja *Jooseppi*. Näitä nimiä oli käytössä kansan keskuudessa 1800-luvun puolivälissä, vaikka virallinen nimi oli edelleen kirkonkirjoissa olla vierasasuinen. (Vrt. Mikkonen 2003: 196.) Kansa siis käytti suomalaisia tai suomalaistuneita nimiä tai nimimuotoja, ehkä kysymys olikin enemmän siitä, koska viranomaiset suostuivat kirjaamaan ne virallisiksi. Tai on mahdollista, että kansa on tajunnut kirkonkirjoissa olevat nimet ”pyhiksi” kuin Jumalan antamiksi nimiksi, joita ei noin vain voi korvata arkikäyttöön tarkoitetuilla nimillä.

”Kirjallinen Kuukauslehti syntyi 1866 ennen kaikkea vaikuttaakseen suomenkielisen kansan yleiseen mielipiteeseen” (Kauppinen 1952: 12). Sen perusti Suomettaren toimituskunnan kanssa tulleiden erimielisyyksien jälkeen Yrjö Koskinen yhdessä Agathon Meurmanin ja parin muun aatetoverinsa kanssa seurauksena. (Kauppinen 1952: 14). Lehti lopetettiin taloudellisten vaikeuksien vuoksi 1880. Se onnistui kuitenkin tavoitteessaan: siinä olleita artikkeleita lainattiin runsaasti maa-

seudulla olemassaolostaan kamppaileviin lehtiin, jotka ottivat Kirjallisen Kuukauslehden ihailleen ja palvoen vastaan sen alkaessa ilmestyä. (Kauppinen 1952: 18.)

Eino Kauppinen (1952: 38–125) tutkimuksen luvusta ”Kirjallinen Kuukauslehti ja ajankohdan suuret kysymykset” käy hyvin ilmi koko se aiheiden kirjo, josta tuonaikainen sanomalehti kirjoitti: rahanuudistus ja muita taloudellisia kysymyksiä, rautateiden rakentaminen, suomen kielen oikeuksien valvominen, koulutaistelu ja kansansivistystyö, koulukomiteasta vuoden 1867 valtiopäiviin, normaalikoulun asia, oppikouluasia vuoden 1872 valtiopäivillä, kansakoulu, kansanopisto, kansanvalistusseura, kansankirjastot, sanomalehdistö ja painovapaus, suomalaisen teatterin syntyminen, työväenkysymys ja vaivaishuolto, kiitollisuuden veloista [Ruotsin valtakunnalle] ja asevelvollisuuskysymys. Lisäksi Yrjö Koskinen ja Agathon Meurman kirjoittivat myös Jäämeren rannikon asutuksesta, tilusten vapaasta erottamisesta ja vankeinhoidosta ja rikoslain muuttamisesta sekä ottivat kantaa kysymykseen ”Onko Suomen kansalla historiaa”. Tämä kaikki vain ensimmäisten ilmestymisvuosien aikana! Lisäksi lehdessä oli kaunokirjallinen osasto ja arvosteluosasto.

Morgonbladet (1872–1884) perustettiin alun perin suomenmielisten ruotsinkieliseksi äänenkannattajaksi. Ajatus ei ollut suinkaan uusi vaan jo J. V. Snellmanin Saima oli viitoittanut sille tietä. (Kauppinen 1955: 8.) Lehden piirissä toimivat sen ilmestymisaikana mm. Zacharias Topelius, Yrjö Koskinen, Agathon Meurman, Aleksis Kivi (joka on mainittu myös Kirjallisen Kuukauslehden vakituise-
na avustajana) ja J. V. Snellman. Ruotsinkielisenä lehtenä se joutui ennen pitkää fuusioyritysten kohteeksi ja 1880-luvun puoliväliin mennessä alettiin kysellä, oliko ruotsinkielinen fennomaanilehti enää tarpeen. (Kauppinen 1955: 147.) Morgonblade-
tin tärkeänä tavoitteena oli säilyttää sopu ja ylläpitää hyvän yhteistyön edellytyksiä suomenmielisten, joita oli sekä suomen- että ruotsinkielisiä, omassa piirissä. Siinä se onnistui. (Kauppinen 1955: 150.)

Uudessa Suomettaressa ilmestyi 1879 nimimerkki ”Poron” laatima ”Kandidati-lista tulevien vuotten kalenteriin”. Kustaa Vilkuna (mm. 1947: 63) olettaa, että nimimerkin takana on H. A. Reinholm. Tämä etunimilista oli laadittu ”hyväl-

lä maulla ja kritiikillä" (Vilkuna 1947: 63). ”Lista oli niin huolellisen seulonnan tulos, että lähes kaikki siinä esiintyneet nimet hyväksyttiin ainakin jonkinvertaiseen käyttöön, elleivät jo käytössä olleet” (Kiviniemi 1982: 111). Huomattavaa kuitenkin on, että listan runsaasta sadasta suomalaisesta tai näennäisesti suomalaisesta nimestä noin puolet oli jo I. E. Sjömanin Kauno-annakassa 1865 (mts. 111).

Uusia suomalaisia nimiä muodostettiin sepittämällä, korvaamalla vierasperäisiä nimiasuja kansanomaisilla sekä myös kääntämällä (Kiviniemi 1982: 106), ehkä jonkin verran myös vääntämällä. Monet nimistä haettiin kansanrunoudesta ja Kalevalasta (mts. 110). Myös sukulaiskansojemme nimistöjä pengottiin (Vilkuna 1947: 66). Vuonna 1872 tämän tutkielman nimistä almanakkaan tuli *Aina*, vuonna 1890 *Aino*, *Alli* ja *Kerttu*. Suosionsa huipulla olivat 1880 *Aina*, 1890 *Hilja*, *Lempi* ja *Otto*.

Kansanvalistusseuran kokouksessa vuonna 1881 Jyväskylässä päätettiin saada seuran kalenteriin enemmän suomalaisia nimiä. Seuran sihteeri tohtori A. A. Granfelt ja tuolloinen ylioppilas Kustavi Grotenfelt tekivät seulontatyön ja vuoden 1882 kalenterissa he julkaisivat selvittelyn ”Muutamia tietoja pyhä- ja nimipäivistä”. Kalenterissa hyväksytyt uudet nimet olivat usein aiemman nimen rinnalla. (Vilkuna 1947: 65 ja Kiviniemi 1982: 112.)

Vuoden 1883 kalenterissa oli Granfeltin kalenterinimistön historiaa selvittelevä ja tehtyjä muutoksia perusteleva kirjoitus ”Nimipäivistä” sekä sen jatkona aakkosellinen ”Nimiluettelo”. Granfelt halusi säilyttää kalenterissa kaikki meillä kansallisiksi tulleet ja käyttöön päässeet nimet, samaten vanhat kristilliset nimet. Ne oli kuitenkin kirjoitettava suomalaisasuisina. Uusia silloin puhtaasti suomalaisiksi käsitettyjä nimiä tuli yli 60. (Vilkuna 1947: 65 - 66 ja Kiviniemi 1982: 112.) ”Uudet kalenterinimet olivat yleensä aiemmista ehdotelmista tai kansan käytöstä tuttuja. -- Kansanvalistusseuran kalenterin tehtäväksi tuli lähinnä uuden nimistön harkittu vakiinnuttaminen, ja tässä sen onnistui varsin hyvin” (Kiviniemi 1982: 113).

Suomalaisen Teatterin yhteydessä toimi oopperaosasto, joka ajoi suomalaisuuden asiaa eurooppalaisittain viritetyllä perinteisellä oopperaohjelmistolla. Haluttiin osoittaa, että myös suomen kielellä pystyttiin kansainvälisten vaatimusten mukaisesti taide-elämyksiin. Sibelius käsitteli musiikissaan kalevalaisia aiheita, mutta

vaikka hänen sanotaan luoneen ”kansallista sävelkieltä”, hänen musiikkinsa edustaa ennen kaikkea eurooppalaista taidemusiikkia. Kuvataiteessa myyttistä kansallista kulttuuria ja historiaa kuvittaneen karelianismin aikoina (vars. 1880-luvulla) kansainväliset yhteydet olivat poikkeuksellisen vilkkaat ja monipuoliset. Herätteitä etsittiin Ranskan lisäksi muun muassa Saksasta, Italiasta, Pohjoismaista ja Englannista. (Alasuutari 1996: 217.)

Oman lukunsa muodostaa sukunimien suomentamisliike, joka saavutti (ensimmäisen) huippunsa 1880-luvulla. Sukunimien ja etunimien suomentaminen olivat rinnakkaisia ilmiöitä. Selkeitä esimerkkejä nimenvaihtamiselle olivat mm: Georg Zachris Forsman -> Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen, joka ryhtyi puhumaan suomea jo ylioppilaspoikana ja työskenteli koko elämänsä kiihkeästi suomen kielen aseman vahvistamiseksi sekä suomalaisen kulttuurin että kansansivistyksen edistämiseksi; tuliseluiseksi mainittu suomalaisuusmies Laurentius Stenbäck -> Lauri Kivekäs, jolle suomen kieli oli tärkeä yksinkertaisesti, koska se oli kansan kieli. Kielen merkitys muuttui: siitä tuli nyt kansallisuuden merkki sosiaalisen aseman sijasta.

Virkamieskunta suhtautui sallivasti kansanliikkeiden organisoitumiseen ja siihen, että nämä liikkeet saivat äänivaltaa kansallisessa politiikassa. Koska pyrittiin rakentamaan ja lujittamaan kansallisvaltiota ja uskottiin, että myös työläisten vapaa järjestäytyminen on omiaan vähentämään konflikteja ja sivistämään kansaa. Raittiusliike oli nuorisoseuraliikkeen ja vapaapalokuntaliikkeen ohella yksi monin tavoin toisiinsa liittyneistä kansanliikkeistä, jotka ”loivat kansakunnan”. Raittiusliike yhdisti koko kansakuntaa yli puolue- ja luokkarajojen. (Alasuutari 1996: 187–189.)

Kansansivistysaate oli keskeinen osa suomalaisen kansallisvaltion kulttuurista järjestelmää (Alasuutari 1996: 228). Luotiin kuva suomalaisista sivistymättöminä metsäläisinä, mikä antoi oikeutuksen moniin kieltoihin ja rajoituksiin, joiden avulla väestöä ohjailtiin kohti sivistyneempiä tapoja (Alasuutari 1996: 272–273). Samalla tultiin myös tuottaneeksi sellainen sivistyneen puhujan ja toimijan asema, jota voidaan tavoitella (Alasuutari 1996: 228).

Vuosien 1880–89 kymmenen kaikkein suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Anna, Maria, Hilma, Hilda, Ida, Iida, Olga, Hilja, Aina ja Amanda*; miehillä: *Juho, Matti, Kalle, Antti, Frans, Otto, Heikki, Johan, Kustaa ja Johannes*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla oli *Aina* (9.) ja neljänkymmenen suosituimman etunimen listalta löytyvät myös *Aino* (16.), *Helmi* (22.) *Lempi* (24.) ja *Saima* (31.) sekä *Toivo* (30.). (Kiviniemi: 1982: 204 ja 208.)

Liikenneyhteyksiä hoidettiin talvella rekikyöydillä ja kesällä hevosilla ja höyrylaivoilla. Varsinkin talvisaikaan oli moni kaupunkikin, kuten esimerkiksi vesireittien varrella sijaitseva Jyväskylä, varsin eristyksissä muusta maasta ja kaupungeista. Kesäaikaan laivojen kilpailu oli kovaa. (Tommila 1989: 240.) Rautatie saatiin Jyväskylään vuonna 1897, kun rata Haapamäeltä valmistui.

Rautateiden rakentaminen oli osa tuolloin Suomen suuriruhtinaskunnassa käynnissä ollutta voimakasta taloudellista, yhteiskunnallista ja sivistyksellistä toimeliaisuutta. Muutokset liikenneyhteyksissä olivat mullistavia. Tavara-, henkilö- kuin postiliikennekin helpottui ja nopeutui olennaisesti.

Veturimiehet olivat niiden ensimmäisten työväen aktiivien joukossa, jotka lähtivät esittämään näkemyksiään ja ajatuksiaan asioiden kehittämiseksi ja parantamiseksi. Suomen Kuljettaja- ja Lämmittäjäyhdistys perustettiin 1898. Yleises-tikin 1800-luvun lopulla alkoi työväestön järjestäytyminen itsenäisiksi ammattiyhdistyksiksi.

"Ensimmäinen systemaattinen nimiasujen suomalaistaminen [viralliseen Valtionkalenteriin ja almanakkaan] suoritettiin 1890" (Heikinmäki 1972: 66). Almanakkaan tulivat esim. *Eewa, Heta, Kerttu, Kirsti, Siiri; Aatto, Esko, Jaakko, Kosti, Mikko, Taneli*. Tuolloin ei kuitenkaan almanakkaan otettu vielä varsinaisia suomalaisia tai sellaisina pidettyjä nimiä vaan niitä hyväksyttiin vasta vuonna 1908. (Heikinmäki 1972: 66–67.)

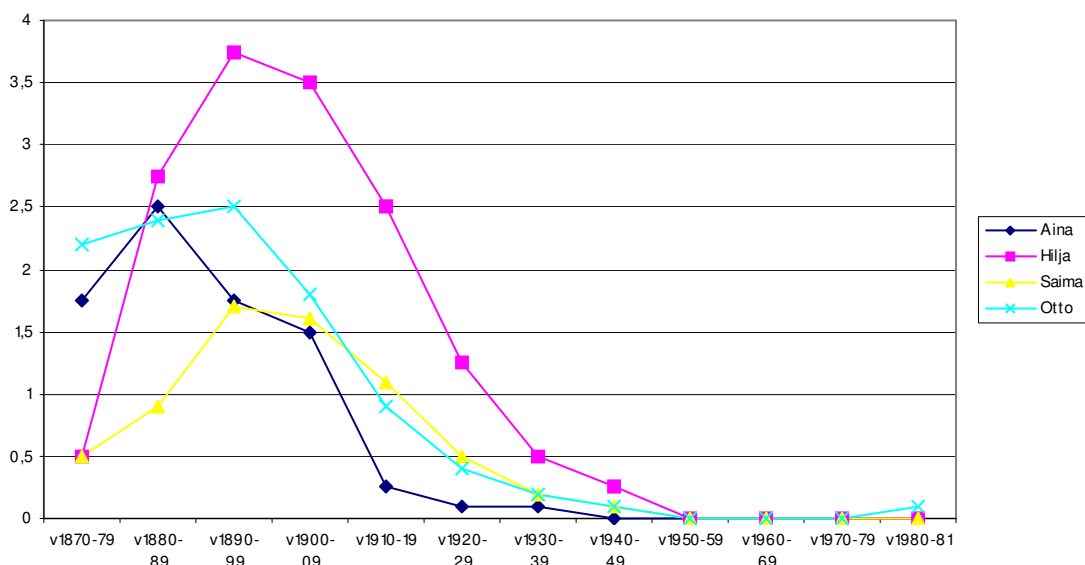
1800-luvun yleisimmät nimet olivat vielä vierasperäisiä tai vierasperäisten nimien suomalaisia asuja. Omakielistenkin suosio oli nousussa. Naisten nimissä muutos oli nopeampaa kuin miesten. (Kiviniemi 1982: 218 – 219.) Neljänkymmenen suosituimman naisten ensimmäisen etunimen listalta löytyvät vuosisadan lopulla

mm. seuraavat tämän tutkielman nimet *Hilja* (8. 1880–89 ja 3. 1890–99), *Aina* (9. 1880–89 ja 13. 1890–99), *Aino* (16. 1880–89 ja 9. 1890–99), *Helmi* (22. 1880–89 ja 12. 1890–99), *Lempi* (24. 1880–89 ja 10. 1890–99) ja *Saima* (30. 1880–89 ja 18. 1890–99); miesten *Otto* (6. 1880–99), *Toivo* (30. 1880–89 ja 11. 1890–99), *Arvo* (27. 1890–99), *Onni* (31. 1890–99), *Armas* (37. 1890–99) ja *Viljo* (38. 1890–99). (Kiviniemi 1982: 204 ja 208.)

Vuosien 1890–99 kymmenen kaikkein suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Anna*, *Hilma*, *Hilja*, *Maria*, *Hilda*, *Iida*, *Ida*, *Olga*, *Aino* ja *Lempi*; miehillä: *Juho*, *Kalle*, *Väinö*, *Matti*, *Antti*, *Otto*, *Frans*, *Lauri*, *Johannes* ja *Yrjö*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Hilja* (3.) ja *Otto* (6.) ja neljäkymmenen suosituimman etunimen listalta löytyvät myös *Helmi* (12.), *Aina* (13.) ja *Saima* (18.) sekä *Toivo* (11.), *Arvo* (27.), *Onni* (31.), *Armas* (37.) ja *Viljo* (38.). (Kiviniemi 1982: 204 ja 208.)

1880- ja 1890-luvuilla helsinkiläiset varakkaat työmiehet ryhtyivät perustamaan omia asuntoyhtiöitä, joiden nimissä näkyy ajan suomalainen nimimuoti: *Alku*, *Taimi*, *Askel*, *Rauha*, *Väinölä*. (Karisto & al. 1985: 198.)

1800-luvun loppu

1800-luvun lopun suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Aina*, *Hilja*, *Saima* ja *Otto*.

Aina pääsi almanakkaan 1872 ja sen suosio on suurimmillaan kaikissa lääneissä (ja koko maassa) jo 1880-luvulla. Nimen homonyymiparin merkitys on varmasti sävyttänyt nimeä. *Hilja*-nimelle löytyy vierasperäinen vastine *Placidus* 'tasainen, hiljainen'. (Kiviniemi 1982: 110.) Nimi kuuluu hyviä luonteen ominaisuuksia kuvastaviin nimiin, jonka homonyymiparin herättämät mielikuvat ovat vaikuttaneet suotuisasti sen suosioon.

Saima on alkavan suomalaisuuskauden nimiä. Snellmanin tytär kastettiin 1852 *Saimaksi* Snellmanin 1844–1846 Jyväskylässä julkaiseman yhteiskunnallispoliittisen ruotsinkielisen *Saima*-lehden muistoksi. (Vilkuna 1988: 145–146.) *Saima* tuleekin käyttöön etunimenä entisen Keski-Suomen läänin alueella varsin varhain. *Saiman* homonyymiparin merkitys 'lotja' ei varmastikaan ole ollut sen suosion takana.

Otto on vanha saksalaisen kielialueen esikristilliseltä ajalta säilynyt nimi. Nimen homonyymiparin merkityksellä tuskin on ollut vaikutusta nimenvälintaan, vaikka se on kansan tiedossa. Sen sijaan nimen tuttuus ja sopivuus suomen kieleen on vaikuttanut sen suosioon.

Hiljalla on tyypillinen muotiniimen korkea ja jyrkkä käyrä. *Saimakin* on muotiniemi, mutta sen suosio on ollut tasaisempaa. *Otto* on ollut varsin suosittu tasaisesti koko 1800-luvun lopun. *Otto* on ollut almanakassa vuodesta 1705, *Aina* vuodesta 1872 sekä *Hilja* ja *Saima* vuodesta 1908.

4.3. 1900-luvun alku

4.3.1. *Helmi*, *Lempi* ja *Urho*

1800- ja 1900-lukujen vaihteessa tukkilainen saattoi olla nuori huutolaispoika tai yhtä lailla vauras talollinen. Sosiaalinen asteikko kuitenkin meni savotoilla usein nurin niskoin: mökin asukas saattoi savotalla tai uitossa olla hierarkian huipulla. Jätkät olivat paikallisten asukkaiden mielestä syypäitä lähes kaikkeen pahaan. Per-

heellisetkin miehet saattoivat joutua lähtemään puoleksi vuodeksi savottaan satojen kilometrien päähän. Koska saman kylän miehet useinkin kulkivat yhdessä työmaalle, saattoi tukkikämpän asujaimisto koostua yhden kylän työikäisistä miehistä.

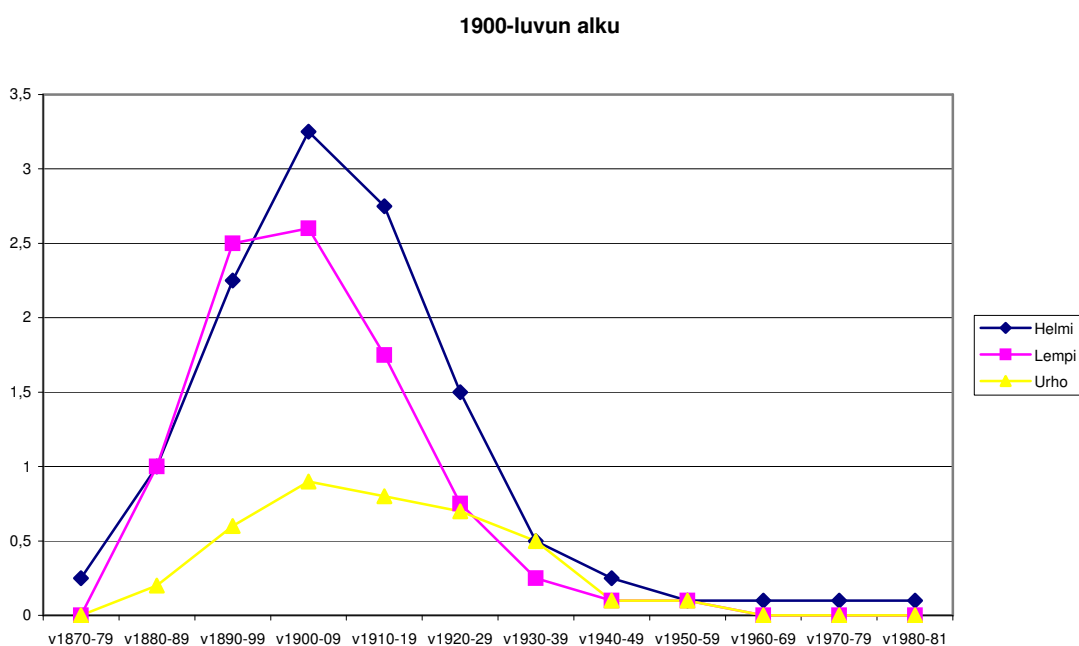
1800-luvun ja 1900-luvun alun kansanliikkeissä yhdistyivät sekä eliitin että talonpoikaiston ja muun suomenkielisen väestön pyrkimykset. Rahatalouden vähitellen laajennuttua vahvistunut individualistinen maailmankuva sai ilmaisunsa niin uskonnollisissa herätysliikkeissä kuin myöhemmin syntyneissä raittius- ja nuoriso-seuraliikkeissäkin: nämä liikkeet korostivat henkilökohtaista suhdetta Jumalaan, viinaan kuin sukupuolimoraaliinkin.

Kansanliikkeiden johto oli paljolti sivistyneistön käsissä, ja sillä taas oli pyrkimyksenä sivistää kansaa, jonka tavat olivat sille vieraita ja ”rahvaanomaisia”. (Alasuutari 1996: 187–189.) Koska sivistyneistö oli kielipoliittisesti kuitenkin identifioidut kansaan, se suomalaisti sukunimiään J. V. Snellmanin 100-vuotisjuhlavuonna 1906, jolloin noin 32 300 henkilöä ilmoitti nimenmuutoksesta. (Paikkala 2001: 268.)

Lisäksi vuonna 1908 toteutettiin ensimmäinen suuri nimipäivä uudistus Helsingin yliopiston julkaisemaan almanakkaan. Silloin siihen otettiin kaikkiaan 73 suomalaista tai sellaiseksi katsottua nimeä ja 59 ”yleiseurooppalaista”, siis yhteensä 142 uutta nimeä. Nimet olivat pääosin jo käytössä olevia ja vakiintuneita. Samalla poistettiin lähes yhtä monta vanhentuneeksi katsottua nimeä. Uudistustyön teki Helsingin yliopiston konsistorin asettama viisijäseninen komitea (kansleri Anders Donner, teologian professori Jaakko Gummerus, historian professori Kustavi Grotenfelt, kansanrunouden professori Kaarle Krohn ja ruotsin kielen lehtori K. H. Bergroth), jonka asiantuntemus oli varsin monipuolinen. Nämä nyt ensikertaa viralliseen almanakkaan hyväksytyt suomalaiset nimet ovat yhä perusnimistöämme (esim. *Aili, Helmi, Irja, Kyllikki, Lempi, Maire* ja *Rauha; Aimo, Eino, Heimo, Ilmari, Jorma, Weikko* ja *Urho*). (Heikinmäki 1972: 72 ja Kiviniemi 1982: 114.)

Vuosien 1900–09 kymmenen kaikkein suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Anna, Martta, Hilja, Aino, Tyyne, Helmi, Aili, Hilma, Lempi* ja *Elsa*; miehillä:

Eino, Väinö, Toivo, Lauri, Yrjö, Juho, Kalle, Vilho, Matti ja Paavo. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Helmi* (6.), *Lempi* (9.) ja *Saima* (16.) ja neljäkymmenen suosituimman etunimen listalta löytyvät myös *Kerttu* (19.), *Aina* (20.), *Rauha* (31.), *Alli* (36.), *Laina* (38.) ja *Vieno* (39.) sekä *Arvo* (13.), *Otto* (14.), *Viljo* (15.), *Onni* (23.), *Sulo* (24.), *Veikko* (25.), *Armas* (31.) ja *Urho* (34.). (Kiviniemi 1982: 204 ja 208.)

1900–09 suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Helmi*, *Lempi* ja *Urho*. Kaikkien näiden homonyymiparin merkityksellä uskoisin olleen vaikutusta nimenvallintaan. *Lempin* ja *Helmin* käyrät ovat muotiniimen korkeita käyriä.

1900–09 suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Helmi*, *Lempi* ja *Urho*. Kaikkien näiden nimien homonyymiparien merkityksillä uskoisin olleen vaikutusta nimenvallintaan. *Lempin* ja *Helmin* käyrät ovat muotiniimen käyriä: korkeita ja jyrkkiä. *Urho* sen sijaan on ollut varsin pitkään suosittu. Almanakkaan *Helmi*, *Lempi* ja *Urho* saatiin 1908.

Helmiksi kastettuja tunnetaan jo 1850-luvulta. (Vilkuna 1988: 71.) Nimi on osaltaan päässyt suosioon juuri homonyymiparinsa herättämien mielikuvien

ansioista. Helmi-nimeen on päästy kahta tietä kääntämällä *Margareta* ja lyhentämällä *Vilhelmiina*. (Vilkuna 1988: 71–72.)

Jo muinaissuomalaisilla *Lempi*, *Lemmäs*, *Lemminkäinen*, *Lemmitty* olivat miehennimiä (Vilkuna 1988: 105). Mutta vaikka *Lempi*, *Lemme*, *Lempa*, *Lempo*, yksi useimmin esiintyvistä vanhoista nimistä, on ainakin osaksi vierasperäinen. *Lempi* kuuluu 1800-luvulla käyttöön tulleiden toivenimiensarjaan: *Armas*, *Kaino*, *Lempi*, *Onni*, *Rauha*, *Uljas*, *Into*, *Taito*, *Toimi* jne. (Kiviniemi 1982: 153.) Nykysuomen sanakirjan antaa *lempi*-sanana merkitykseksi (ks. liite 1.1) erotiikan ja rakastelun merkityksen. Se tuskin on ollut nimenantajan mielessä, pikemminkin Liisa Jaakkolan Nousiaisista (hnk58) antama selitys "lempi = pienoinen rakkaus, ujo hakkailu", tai sitten on vain annettu rakkaalle lapselle "rakkauden nimi".

Urho-nimi on ollut käytössä jo 1800-luvun lopulla. Kustaa Vilkuna (1988:172) sanookin sen olevan käännös nimestä *Botofl* (*botolf* 'sankari', 'sotilas'; 'hallitseva susi'). *Urho* on niitä nimiä, joiden hp:n merkityksellä 'urhoollinen mies, sankari' on varmastikin ollut suuri merkitys nimenvälinnässä. Se kuuluu 1800-luvulla käyttöön tulleiden toivenimiensarjaan.

4.3.2. *Aino*, *Laina*, *Rauha*, *Taimi*, *Vieno*; *Armas*, *Arvo*, *Oiva*, *Onni*, *Sulo*, *Toivo* ja *Viljo*

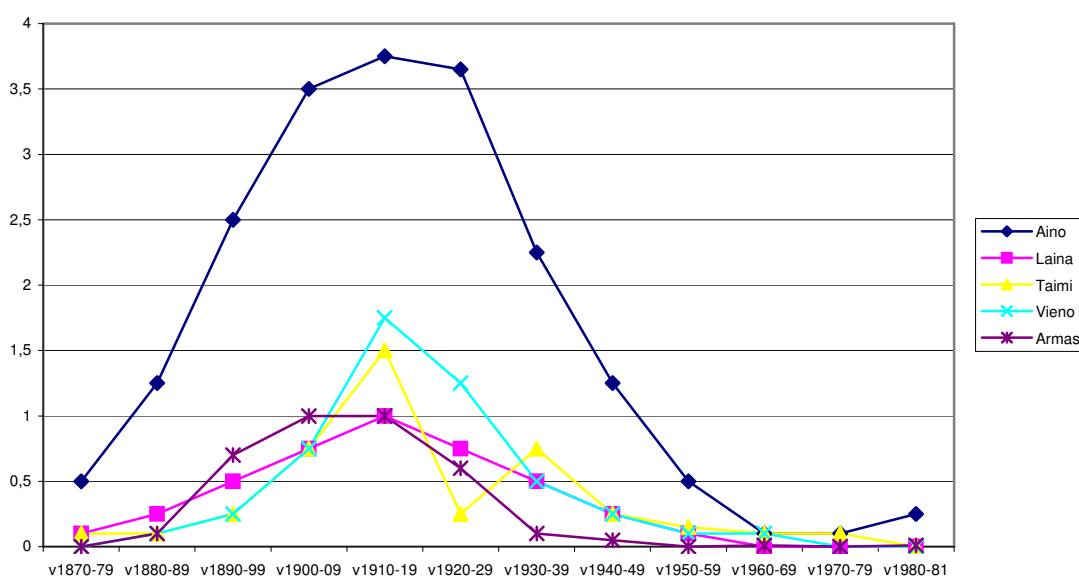
Ensimmäisen maailmansodan syttyminen tukahdutti Euroopan nykyaikaisimpiin kuuluvan kansanedustuslaitoksemme toiminnan. Eduskuntamme, joka oli valittu 1907 saadun uuden vaalilain voimalla, ei kokoontunut kertaakaan elokuun 1914 ja kevään 1917 välisenä aikana.

"Keväällä 1918 maa oli vaikeassa tilanteessa: osa kansaa oli vangittuna ja diskriminoituna, ja ulkopoliitikassa nuori valtio oli arveluttavasti tukeutunut Saksaan" (Laitinen 1981: 264). Uuden hallinnon alkua synkentää sisällissodan loppuselvittely, mm. vankien teloitukset olivat enemmän tai vähemmän mielivaltaisia. Elintarvikepula kosketti kaikkia, mutta teloitukset ja vankileirien surkeat olot veivät varsinkin punavankeja joukoittain hautaan vielä sodan jälkeenkin. Tilannetta

vaikkeutti tutkimuksien ja oikeudenkäyntien hitaus. Sodan jälkiselvittelyt näkyivät myös esim. SKS:n piirissä: ”kapinallisiin liittyneiden jäsenten kanssa ei haluttu olla tekemisissä” (Hirvonen & al. 1981: 188).

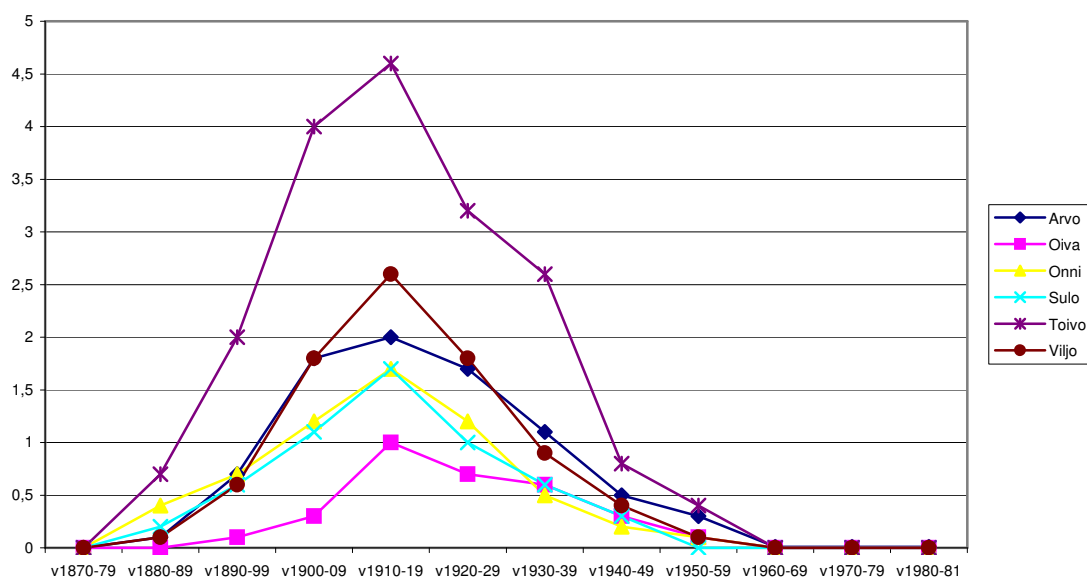
Vuosien 1910–19 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Anna*, *Aino*, *Aili*, *Aune*, *Tyyne*, *Helmi*, *Martta*, *Helvi*, *Hilja* ja *Kerttu*; ja miehillä: *Eino*, *Toivo*, *Väinö*, *Veikko*, *Tauno*, *Viljo*, *Reino*, *Lauri*, *Vilho* ja *Erkki*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla oli *Vieno* (14.), *Taimi* (18.), *Rauha* (19.) ja *Laina* (23.) sekä *Toivo* (2.), *Viljo* (6.), *Arvo* (12.), *Onni* (15.), *Sulo* (17.) *Armas* (27.) ja *Oiva* (29.) ja neljäkymmenen suosituimman nimen listalta löytyvät myös *Lempi* (13.), *Saima* (24.), *Hilkka* (27.), *Sirkka* (29.), *Alli* (35.), *Lahja* (38.) ja *Maire* (39.) sekä *Kauko* (32.), *Otto* (33.) ja *Urho* (34.). (Kiviniemi 1982: 205 ja 209)

1910-luku, 1. kaavio

1910-luku, 2. kaavio

1910–19 suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Aino*, *Laina*, *Taimi*, *Rauha*, *Vieno*; *Armas*, *Arvo*, *Oiva*, *Onni*, *Sulo*, *Toivo* ja *Viljo*. Kaikkien näiden homonyymiparin merkityksellä uskoisin olleen vaikutusta nimervalintaan ja kaikkien näiden suosion huippu sattuu 1910-luvulle. Enimmät 1800-luvulla ja monet myöhemminkin käyttöön tulleista omakielisistä etunimistä olivat eräänlaisia toivenimiä: *Armas*, *Kaino*, *Lempi*, *Onni*, *Rauha*, *Uljas*; *Into*, *Taito*, *Toimi* jne. (Kiviniemi 1982: 153). *Aino* pääsi almanakkaan 1890, 1908 *Laina*, *Taimi*, *Vieno*, *Armas*, *Arvo*, *Oiva*, *Sulo* ja *Viljo*; *Onni* saatiin almanakkaan 1910.

Aino on ensimmäinen viralliseen almanakkaan päässyt suomalainen etunimi ja siitä merkillinen, että sitä ei tavata vanhoissa muinaisrunoissamme (Vilkuna 1988: 25–26) vaan se on Lönnrotin luomus *ainoa*-sanasta. (Kiviniemi 1982: 39.) Vaikka nimeä ei tavata vanhoissa muinaisrunoissamme, se kuitenkin on jo 1800-luvulta alkaen edustanut kaunista muinaissuomalaista naista, hentoa, arasti ja syvästi tuntevaa neitoa. Tällä on varmasti ollut paljon suurempi merkitys nimen suosioon kuin nimen hp:n merkityksellä.

Laina on suomalaisuuskauden nimiä (Vilkuna 1988: 103). *Lainaa* tuskin voidaan pitää puhtaasti omakielisenä, vaikka se on yleisti tällaiseksi käsitettykin. Mahdollisia lähtökohtia ovat *Elaina*, *Elaine*, *Madelaine* ym. pohtii nimen alku-

perää Kiviniemi (1988: 109–110). Nimen homonyymiparin merkitys 'velka' on mahdollisesti vaikuttanut nimen suosioon.

Taimi liittyy vuosisadan alun uudismuodosteisiin, joiden aiheet saatiin luonnosta (Vilkuna 1988: 158). (vrt. *Vesa*) Nimen homonyymiparin merkitys on varmasti tuntunut sopivalta omalle lapselle.

Rauha on alkavan suomalaisuuskauden nimiä (Vilkuna 1988: 139). Nimen suosio painottuu selvästi 1900-luvun alkuun, jolloin nimi pääsi almanakkaan. Varsinainen huippu on tosin vain hieman yli prosentin 1910–1919. Suosion nousu on ollut huomattavasti nopeampaa kuin sen lasku.

Vieno kuuluu 1800-luvulla käyttöön tulleiden toivenimiensarjaan, joten homonyymiparin merkityksellä on varmasti ollut suuri vaikutus nimenantajalla. Nimi esiintyy yleisesti sekä miehen että naisen nimenä. Miespuoliset *Vienot* ovat valtaosaltaan (64 %) Turun ja Porin läänissä syntyneitä, naisennimenä *Vieno* on juuri tällä alueella selvästi harvinaisin. Tässä tutkielmassa *Vienoa* käsitellään vain naisennimenä.

Armas kuuluu 1800-luvulla käyttöön tulleiden toivenimiensarjaan: moni hartaasti toivottu poika on saanut nimen *Toivo*, *Armas* tai *Aarre*. *Armas* oli jo 1890 ollut melko yleisessä käytössä. Nimeä on jonkin verran annettu myös tytöille. Tässä tutkielmassa se on käsitelty miehennimenä, koska se on kuitenkin huomattavasti yleisempi miehen nimenä.

Jaakko Juteinin laulu "Arvon mekin ansaitsemme" (kirjoitettu 1810, painettu 1816) on saattanut vaikuttaa nimen syntymiseen. (Vilkuna 1985: 36.) *Arvo* on paikoin vanhastaan *Arvin* (<*Arvid*) toisinto. Nimen hp:n merkityksellä on ollut vaikutusta nimen suosioon.

Kirkonkirjoista *Oivan* voi löytää jo vuodelta 1841. Myös *Oivaksi* kastettiin tyttöjä 1880-luvulla. *Oiva*-nimistä onkin 1,7 % naisia. (Kiviniemi 1982: 193, Vilkuna 1988: 125) Tässä tutkielmassa nimi on käsitelty miehennimenä. Nimi on toivenimiä, joiden hp:n merkitys on suurin syy niiden suosioon. *Oiva* ei ole mikään varsinainen muotiniimi vaan pitkään ja tasaisesti suosittu, joskin suosion huippu osuu 1910-luvulle.

Aika monet 1800-luvun omakielisistä nimiehdokkaista olivat ilmeisesti käännöksiä, vieraskielinen vastine löytyy myös nimelle *Onni*: kreikan *Makarios*, latinan *Felix*. (Kiviniemi 1982: 110.) *Onni* kuuluu toivenimiin, joten sen hp:n merkitys on vahvasti vaikuttanut sen suosioon. Ennen myöhempää miehennimeksi leimautumistaan oli melko yleisesti käytössä myös naisennimenä. Tässä tutkielmassa nimi käsitellään miehennimenä.

Sulokin voidaan katsoa *Agabuksen* (< kr. *agapios* 'armas, rakastettu') käännökseksi. Nimi on toivenimiä, joiden hp:n merkitys on suurin syy niiden suosioon.

Toivo on muinaisaikainen suomalainen nimi. (Vilkuna 1988: 165–166.) Nimi kuuluu toivenimiin, jotka on käsitetty enteellisiksi tai vaikkapa vertauskuvallisiksi (Kiviniemi 1982: 153) tai sitten vain "Moni hartaasti toivottu poika on saanut nimen *Toivo*" (Kiviniemi 1982: 155). Nimen hp:n merkityksellä on varmasti ollut varsin suuri vaikutus nimervalinnassa. Esihistoriallisena aikana voitiin kantanimeä muuntaa eri tilanteissa ja ”nimillä *Toivari*, *Toivia*, *Toivo* ja *Toivottu* tarkoitettiin yhtä ja samaa miestä” (Mikkonen 2003: 194).

Viljo on kansallisromanttisen kauden nimiä. Saattaa olla, että hp:n merkitys 'erinomainen, oivallinen' on vaikuttanut nimenannossa yhtä paljon kuin nimen katsominen suomalaiseksi. Nimen hp:n alkumerkitys on saattanut olla myös 'runsa'. (Kiviniemi 1982: 40.)

4.3.3. *Alli, Hilikka, Kerttu, Maire, Aimo, Kauko ja Veikko*

Kun radiotoiminta alkoi Suomessa 1920-luvun puolivälissä, se nähtiin ennen kaikkea tärkeäksi kansanvalistuksen välineeksi. Tiedonvälityksen saralla radio kilpaili lehdistön kanssa, mutta musiikin, draaman ja viihteen osalta sillä ei –ehkä elokuvaa lukuunottamatta– ollut kilpailijoita, jotka olisivat voineet tavoittaa suuria joukkoja. (Alasuutari 1996: 204.) Radio pystyi levittämään tietoa (ja nimiä) paremmin, nopeammin ja suuremmalle joukolle kuin mikään siihenastinen media. Radion kuuluttajien ja uutistenlukijoiden nimet tulivat varmasti tunnetuiksi koko maassa. Samoin laulajien, näyttelijöiden ja esitelmänpitäjien sekä tietysti kuunnelmien ja laulujen henkilöiden nimien tunnettuisuus lisääntyi.

Suomessa radio ei joutunut kohtaamaan älymystön kritiikkiä samalla tavalla kuin televisio neljä vuosikymmentä myöhemmin. Alkuvaiheessa ohjelmapoliitiikan lähtökohdaksi muodostui korkeakulttuuriin perustuva valistus. Varhainen radio ei ollut mikään harmiton taustaääni vaan kansan monenlaisten ennakkoluulojen ja odotusten leikkauspiste. Runsaasti kritisoitiin esimerkiksi uutistarjontaa. (Pantzar 1996: 26–27.)

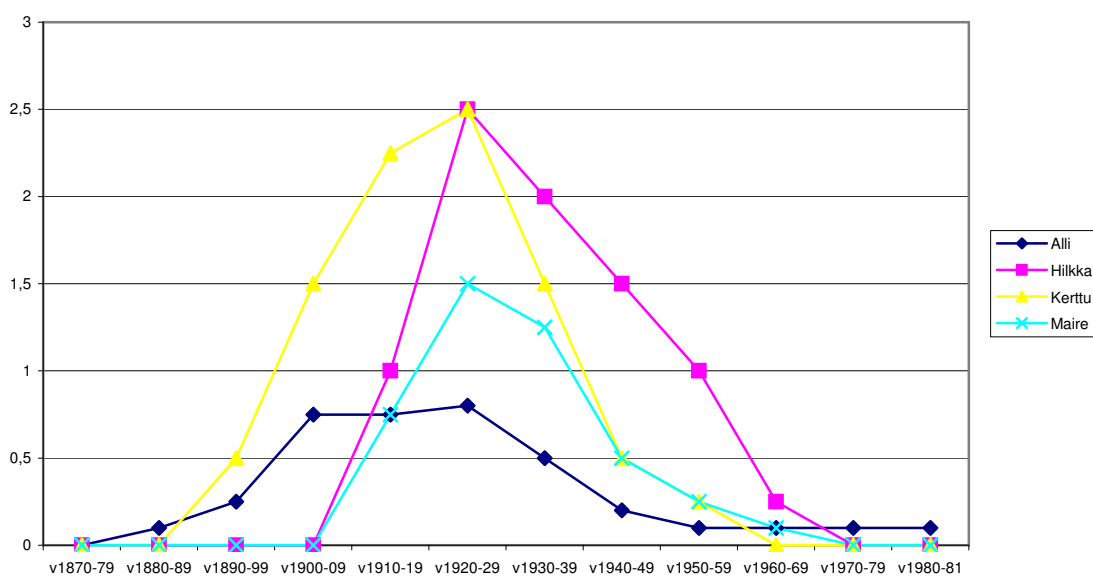
Polkupyörä oli nuorten miesten suosiossa. Se korosti nuoren miehen riippumattomuutta, mutta se oli myös käytännöllinen ja nopea kulkupeli. Se palveli tanssimatkoilla, kaupunkimatkoilla ja yöjuoksuissakin. Varsinkin nuoriso liikkui pyörillään joustavasti myös sesonki- ja tilapäistyöstä toiseen. (Tuomaala 2003: 355.) Ongelman pyöräilijöille aiheuttivat tiet, joiden kunto oli vielä kehno. Polkupyörä oli hevosen ja jalankulkijan jälkeen yleisin liikkuja maantiellä 1920-luvulla.

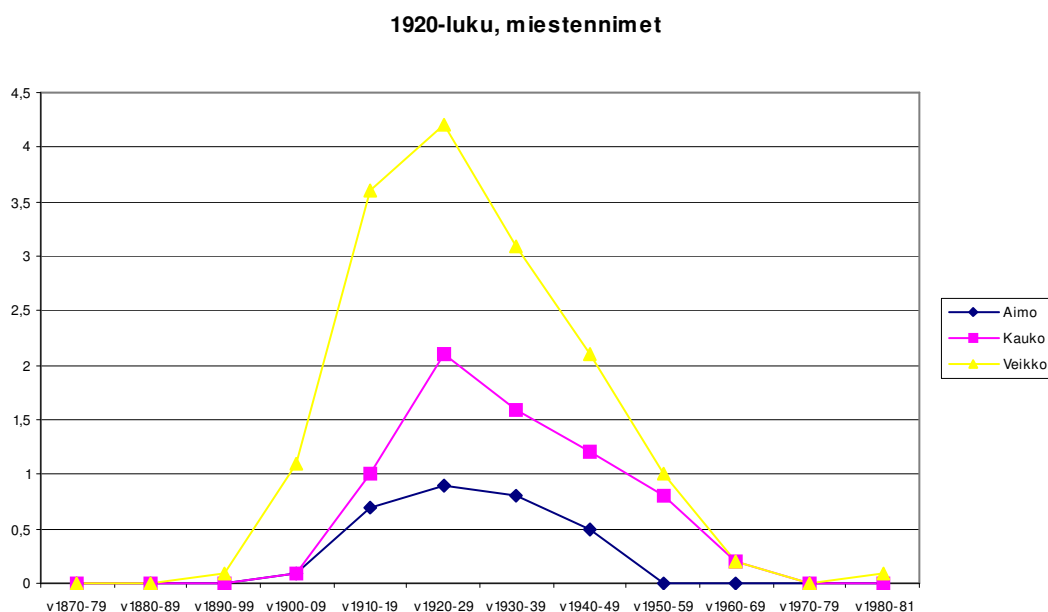
Syksyllä 1929 koettiin joukkotyöttömyys. Hätäapu- eli varatöitä riitti vain vähäiselle osalle työttömistä, suurin osa joutui turvautumaan kuntien köyhäinhoidon apuun. Taloudellinen ahdinko koetteli varsinkin rakennustyötä sekä saha- ja metsätyöläisiä. (Vaikka tukkilaisuus saikin ammatillisemman piirteen, kun ympäri-vuotiset pinotavaratyömaat yleistyivät.) Synkimpiä työttömyysalueita olivat maan pohjois- ja itäosat.

Almanakan nimiuudistus vuonna 1929, jonka teki Helsingin yliopiston konsistorin asettama kaksijäseninen komitea (dosentti Aarno Malin ja professori Knut Tallqvist), tuotti 99 käyttöön vakiintunutta nimeä. Niistä tosin osa poistettiin 1950, mutta jotkut palautettiin taas myöhemmin. Uudistus oli erikoinen ja jopa ainoalaatuinen, sillä tuolloin almanakkaan pääsi sellaisiakin nimiä, jotka eivät olleet aikoinaan (eivätkä vielääkään ole) runsaasti käytössä. Ne asetettiin "tyrkylle". Almanakkaan tulivat tuolloin esim. *Anja, Eira, Hilikka, Kielo, Leila, Orvokki, Ritva, Seija; Auvo, Elmo, Harri, Ilkka, Raimo, Seppo, Tauno, Veli*. Uutta olivat myös omien merkkimiesten syntymä päivien kohdalle asetetut nimipäivät. Samalla erotettiin suomenkielinen ja ruotsinkielinen almanakka toisistaan. (Heikinmäki 1972: 68 – 72 ja Kiviniemi 1982: 116 – 118.)

Vuosien 1920–29 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Aino*, *Eila*, *Aune*, *Anna*, *Kerttu*, *Eeva*, *Sirkka*, *Hilkka*, *Helvi* ja *Aili*; ja miehillä: *Veikko*, *Erkki*, *Pentti*, *Eino*, *Toivo*, *Martti*, *Väinö*, *Lauri*, *Matti* ja *Reino*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Aino* (1.), *Kerttu* (5.), *Hilkka* (8.), *Maire* (15.) ja *Alli* (28.) sekä *Veikko* (1.), *Kauko* (12.) ja *Aimo* (34.) ja neljäkymmenen suosituimman nimen listalta löytyvät myös *Helmi* (13.), *Taimi* (18.), *Vieno* (21.), *Rauha* (22.), *Terttu* (24.), *Lempi* (29.) ja *Lahja* (38.) sekä *Viljo* (15.), *Arvo* (16.), *Onni* (27.) *Sulo* (29.), *Oiva* (33.) ja *Urho* (38.). (Kiviniemi 1982: 205 ja 209.)

1920-luku, naistennimet

1920–29 suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Alli*, *Hilkka*, *Kerttu*, *Maire*, *Aimo*, *Kauko* ja *Veikko*. Nimien homonyymiparin merkitys on varmasti vaikuttanut nimenvalkintaan. Kaikki muuta paitsi *Alli* (ja ehkä *Aimo*) ovat lisäksi suhteellisen jyrkkäkäyräisiä muotiniimiä. *Alli* ja *Kerttu* saatiin almanakkaan 1890. Vuodesta 1908 almanakassa ovat olleet *Maire*, *Aimo*, *Kauko* ja *Veikko*, vuodesta 1929 myös *Hilkka*.

Kansanvalistusseuran kalenterissa 1881 esiintyi *Alli* sulkeissa *Alfhildin* rinnalla (Kiviniemi 1982: 112). *Alli*-nimi on saattanut syntyä myös sellaisten nimien pohjalta kuin *Alina*, *Aliisa*. (Kiviniemi 1982: 96 ja 109.) Nimen homonyymipari (*alli* = Clangula hyemalis) tuntuu myös olleen hyvin kansan tiedossa. Linnun nimiä on Kalevalassa usein käytetty naisen kierto-, hellittely- yms. ilmauksina.

Hilkka-nimen homonyymiparin merkityksellä ei ole ollut merkitystä nimenvalkinnassa, tuskin se on kovin yleisesti ollut tiedossakaan. Suosioon on vaikuttanut varmasti enemmän nimen kaunis äänneasu ja nimen tajuaminen suomalaisiksi. *Kerttu* onkin vanhin Suomesta tuntemamme kristillisperäinen naisennimi. Nimellä ei liene ollut alkuaan mitään yhteyttä homonyymipareihinsa, mutta silti ne ovat säilyttäneet nimeä ja vaikuttaneet jopa nimen valintaan. *Mairen* homonyymiparin merkitykset ovatkin varmasti olleet hyvin tiedossa ja vaikuttaneet nimenvalkintaan: *maire*

esiintyy Kalevalassa' ihanan, suloisen' merkityksessä, ja eräissä murteissa sen merkitys on myös 'armas'. (Vilkuna 1988: 111.)

Aimo tavataan lappalaisena miehennimenä jo 1500-luvulla, mahdollisesti lainana suomalaisilta, joilta nimi on ollut hävinneenä (Vilkuna 1988: 25). "Sävyltään mytologiset nimet on useimmiten luettu yksilönnimiin, näin esimerkiksi *Ahti*, *Kaleva*, *Kauko*, *Palva*, *Tapio*, *Tursas*, *Väinö*, *Äijö*, samoin sellaiset kuin *Aimo*, *Ano*, *Antia*, *Himo*, *Ilo*, --" (Kiviniemi 1982: 43). *Aimon* voidaan siis katsoa olevan hyvin vanhaa suomalaista henkilönnimiainesta. Nimen hp:n merkitys 'kunnon, hyvä, mainio, oiva, kelpo...' on ollut tiedossa ja vaikuttanut nimenannossa.

Kauko on kansallisromanttisen kauden nimiä, joka tuli kansanrunoista tunnetuksi ja käyttöön. (Vilkuna 1988: 96.) Nimen hp:n merkitys 'kaukana oleva; kauas ulottuva, kantava, vaikuttava' on ollut vaikuttamassa nimenannossa, mutta ennemminkin se on katsottu perinteiseksi suomalaiseksi etunimeksi. *Veikko* on omakielinen nimi, jonka esikuvana on varmastikin ollut ruotsin *Bror*. Nimen hp:n merkitys on ollut kansan tiedossa ja vaikuttamassa nimenvalinnassa: esimerkiksi parikkalalainen Veikko Haakana selvittää (hnk58): "... Nimi näytään pyrittävän antamaan poikalapselle, jolla on vanhempia veliä, ei mielellään ensimmäiselle pojalle."

4.3.4. *Sirkka*, *Sisko* ja *Terttu*

Pahin pula ja joukkotyöttömyys alkoi hellittää vasta 1930-luvun puolivälissä. Ulosmittausten ja tilojen pakkohuutokauppojen kurimuksessa talonpojat kääntyivät toistuvasti valtiovallan puoleen pyytäen apua.

1930-luvulla ei juurikaan matkusteltu kotimaata edemmäksi ja kotimaan junailukin oli vähäistä. Lentomatrustajia oli ainoastaan 10 000, heistä 60 prosenttia matkusti Tukholmaan. Maassa oli 21 000 autonomistajaa ja moottoripyöriä oli liikenteessä 6 000.

Polkupyörä oli erityisesti nuorten miesten suosiossa. Heidän oli helppo irrottaa ylimääräistä rahaa kulkuneuvon hankintaan savotta- tai muista ansioistaan. Pyörä korosti nuoren miehen riippumattomuutta, mutta se oli myös käytännöllinen sekä nopea kulkupeli. Se palveli tanssimatkoilla, kaupunkimatkoilla ja yöjuoksuissa-

kin. Polkupyörän tangolla kulki myös morsianehdokas mukavasti. (Tarkemmin esim. Tuomaala 2003: 354–369.) Terho Könösen laulussa Suhmuran Santra kuvataan seurojentalon tanssien saatohetkeä: ”Niin pyysin mie korreinta/ suatolle piästä,/ Tämä vastas: voi tokkiinsa/ jalakojas siästä,/ niin pitkä matka, niin pitkä matka / on suatolle Suhmuraan.// Niin Suhmuran Santra se yöhön men,/ minä silmäyksen perräänsä loin./ Tok' toiste jo ymmärsin enemmän/ ja pyörän mie matkassain toin.”

Levysoittimen yleistyminen ja elokuvateattereiden lisääntyminen 1930-luvulla toivat näihin huvitusmahdollisuuksiin merkittävän lisän. (Alasuutari 1996: 204.) Uudenaikaiset kannettavat matkagramofonit olivat hyvin suosittuja. Radion merkitys viihteen tarjoajana kasvoi selvästi koko 1930-luvun ajan, radio toi viihteen suuren kuulijakunnan ulottuville. 1930-luvun puolivälin suosituimpia iskelmiä olivat mm. ”Lumihiutaleita”, ”Metsäpirtti”, ”Soita humupekka” ja ”Vaimoke”.

Suomalaisen elokuvan äänikausi alkoi vuonna 1931. Äänielokuvan läpimurto oli nopeaa, sillä samana vuonna maassa oli jo 90 äänielokuvateatteria. Vuonna 1938 saavutettiin 300 elokuvateatterin raja. Ensimmäinen miljoonan katselijan rajan sivuuttanut kotimainen elokuva oli Risto Orkon ohjaama herraskartanokomedia 'Siltalan Pehtoori' (1934), pääosissa Jalmari Rinne ja Hanna Tani. Elokuvien aiheissa viljeltiin runsaasti kartanoromantiikkaa maalaisaiheiden ohella. Kaupunkielämän arkikuvaus jäi jokseenkin vähälle huomiolle.

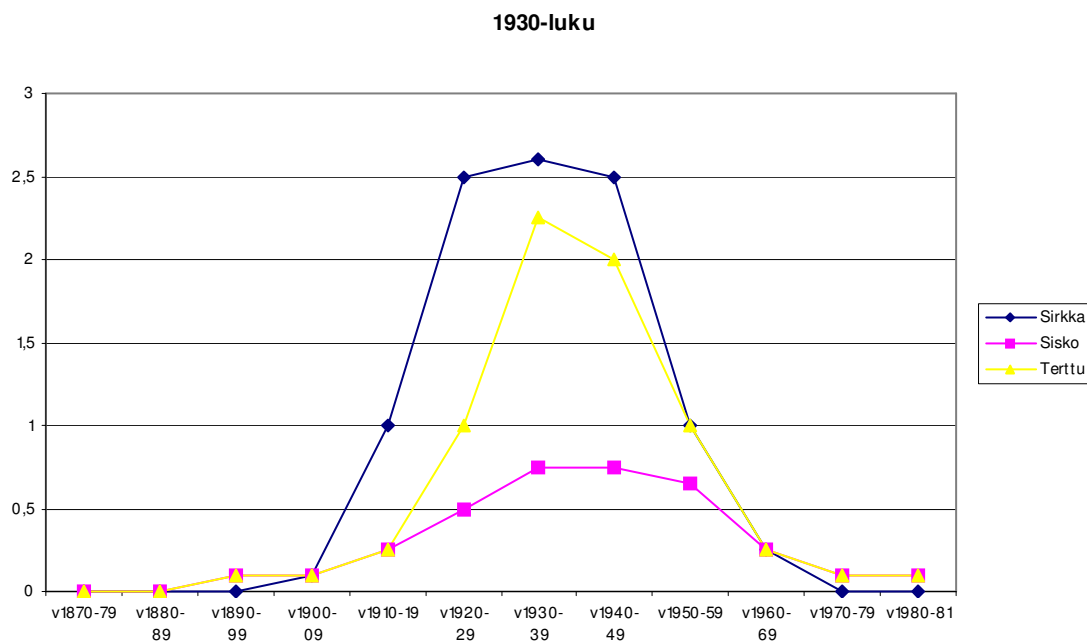
1930-luvun loppuvuodet olivat elintason nousun ja eri kansankerrosten lähenemisen aikaa. Teollisuutta tuli lisää, samoin työväestön määrä kasvoi ja ihmiset muuttivat yhä enenevässä määrin kaupunkiin. Maaseudun oli pikkuhiljaa totuttava tukkijätkiin varsinkin, kun yhä useampi jätkestä oli naapurin poika. Elintason nousun myötä nousi usko edistykseen ja teknisen kehityksen mahdollisuuksiin.

Totaalinen sota yhdisti eri etupiirejä ja sai aikaan ennennäkemättömän avustustoiminnan. Kansalaissodan kahtia repimä kansa yhdistyi. Sodan jälkeen polttavin kysymys oli asuntojen hankkiminen sekä aseveljien ja heidän perheidensä muu tukeminen.

Vuosien 1930–39 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Anja, Eila, Ritva, Pirkko, Raili, Sirkka, Eeva, Terttu, Hilikka* ja *Aino*; ja miehillä: *Pentti*,

Matti, Erkki, Veikko, Raimo, Martti, Esko, Eino, Eero ja Heikki. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Terttu* (8.) ja *Sisko* (37.) ja neljänkymmenen suosituimman nimen listoilta löytyvät lisäksi *Kerttu* (18.), *Maire* (23.) ja *Taimi* (40.) sekä *Seppo* (12.), *Toivo* (14.) *Kauko* (20.), *Arvo* (28.) *Viljo* (34.) ja *Aimo* (36.). (Kiviniemi 1982: 205 ja 209.)

1930–39 suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Sirkka*, *Sisko* ja *Terttu*. Nimien homonyymiparin merkitys on varmasti vaikuttanut nimenvaalintaan. *Sirkka* ja *Terttu* ovat lisäksi suhteellisen jyrkkäkäyrisiä muotiniimiä; *Siskon* suosio on ollut selvästi hillitympää. Sekä *Sisko* että *Terttu* pääsivät almanakkaan 1929, *Sirkka* jo 1908. Yhdenkään homonyymiparisen miesten etunimen huippu ei osu tähän ajanjaksoon.

Sirkka-nimen homonyymiparin merkitykset ovat 'eräs hyönteinen', 'sirkkalehti'. (vrt. *Taimi*, *Vesa*). Nimen suosio perustuu varmasti osaltaan sen homonyymiparien herättämiin mielikuviin.

Sisko oli etunimenä tunnettu jo 1800-luvun lopulla. Yleisimpiä selvin asiaperustein valittuja nimiä ovat ehkä *Veikko*, *Veli* ja *Sisko* sekä eräät näiden pohjalta syntyneet yhdysnimet (Kiviniemi 1982: 155). Nimen hp:n merkitys on ollut varmasti vaikuttamassa nimenannossa.

Kun *Terttu*-nimi vihdoin pääsi almanakkaan (1929), sillä oli vankka suosio tukenaan. Niillä seuduilla, joissa *Terttu* tunnetaan miehennimenä, on sen lähtökohtana *Tertullianus*, joka muodossa *Tertullian* oli almanakassa vielä 1907 (Vilkuna 1988: 162). Tässä tutkielmassa nimi käsitellään naisennimenä. *Terttu* onkin varmasti myös niitä nimiä, joiden suosion osasyynä voidaan pitää nimen homonyymiparin aiheuttamia mielikuvia. (Kiviniemi 1982: 153)

Rajaseudun ystävät järjestivät konsertin Tampereen teatterissa lokakuun 12. päivänä 1939. Aulikki Rautavaara lauloi, mutta sali kaikui tyhjyyttä. Konserttiin oli myyty paljon lippuja Suojeluskunnan ja Lotta Svärd -järjestön jäsenille, mutta heidät oli hälytetty valmiustehtäviin. Lähes kaikkien kaupunkilaisten [tässä: tamperelaisten] pitkä työvuoro maanpuolustuksen palveluksessa oli alkanut. Miehet lähtivät ylimääräisiin kertausharjoituksiin 16.–17.10. (Niemi 1999.)

4.3.5. *Marja, Ritva, Seppo, Taisto ja Veijo*

Suomessa talvisodan tulokset tulkittiin väliaikaisiksi ja maa alkoi tukeutua yhä avoimemmin Saksaan, josta saapui joukkoja jo syksyllä 1940 Suomeen muodollisesti "kauttakulkumatkallaan" Pohjois-Norjaan. Saksa aloitti 22.6.1941 varhain aamulla Suomen kautta suurhyökkäyksensä Neuvostoliittoon. Hyökkäysvaiheen jälkeistä asemasotaa kesti yli kaksi vuotta.

Aselepo tuli voimaan Suomen puolella 3. päivänä syyskuuta 1944. Sen ehdot vaativat Suomea karkottamaan saksalaiset joukot maasta, mikä johti aseelliseen yhteentörmäykseen entisten aseveljien välillä ns. Lapin sodassa. Ulkopoliitikassaan Suomi omaksui uuden suhtautumistavan Neuvostoliittoon: se pyrki saavuttamaan sen luottamuksen, mutta samalla varoi joutumasta sen suoranaiseen vaikutuspiiriin.

Voimakkain teollistumisen vaihe osuu maassamme toisen maailman sodan jälkeiseen aikaan, koska sotakorvaukset maksettiin pääasiassa suomalaisina teollisuustuotteina. Suhtautuminen jätettiin muuttui myönteiseksi. Osaltaan hyväksyntään vaikutti metsätyön koneellistuminen, osaltaan tukkilaisten saama rahapalkka, joka teki heistä merkittävän kuluttajaryhmän.

Vuosien 1940–49 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Ritva*, *Tuula*, *Pirkko*, *Marja*, *Leena*, *Raija*, *Seija*, *Anja*, *Sirkka* ja *Eila*; ja miehillä: *Matti*, *Seppo*, *Pentti*, *Erkki*, *Raimo*, *Jorma*, *Pekka*, *Heikki*, *Kari* ja *Markku*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Ritva* (1.), *Marja* (4.) ja *Sirkka* (9.) sekä *Seppo* (2.) ja *Taisto* (25.). ja neljänkymmenen suosituimman nimen listoilla olivat myös *Terttu* (14.), *Hilkka* (19.), *Aino* (28.), *Paula* (35.), *Sisko* (39.) ja *Maire* (40.) sekä *Veikko* (13.), *Kauko* (24.), *Toivo* (35.), *Esa* (38.) ja *Veli* (39.). (Kiviniemi 1982: 206 ja 210.)

4.4. Uudet tuulet Suomessa ja etunimissä

4.4.1. *Paula*, *Kari* ja *Veli*

Sodan jälkeen jouduttiin hoitamaan Neuvostoliitolle luovutetun Karjalan asukkaiden uudelleen asuttaminen, mikä merkitsi pienviljelyn keinotekoista vahvistamista, aikana jolloin taloudellisen kehityksen olisi ollut jo suuntauduttava teollisuuteen. Säännöstelystä päästiin eroon lopullisesti vuosina 1952–54. Vuonna 1956 presidentiksi valitussa Urho Kaleva Kekkosessa henkilöityi uusi sodanjälkeinen ulkopoliittinen suuntaus: ystävälliset välit itänaapuriin. Neuvostoliitto piti häntä ulkopoliittisen peruslinjan takaajana.

Suomessa oli viisi yliopiston kaltaista yleiskorkeakoulua, kuusi erillis-korkeakoulua ja yksi taidekorkeakoulu. Kun sodanjälkeiset suuret ikäluokat 1950-luvulla ehtivät kouluikään, nousi maahan kansakoulu kirjaimellisesti joka kylään. Elintason kohotessa ja suurten ikäluokkien vyöryessä koulutusputkessa eteenpäin paisuivat oppikoulut yli äyräidensä. (Kivinen 1999: 200.)

Almanakan nimistöä muutettiin 1950 tohtori Kustaa Vilkunin Helsingin yliopiston toimeksiannosta tekemän esityksen pohjalta. Almanakkaan saatiin monta uutta nimeä, esim. *Ansa*, *Eija*, *Heini*, *Merja*, *Suvi*, *Virpi*; *Ari*, *Ilari*, *Jarmo*, *Leevi*, *Veijo*, *Visa*. (Heikinmäki 1972: 69, 72.)

Yksityisautot alkoivat yleistyä, mutta vielä saatettiin esim. tanssipaikkojen lehti-ilmoituksissa mainostaa vartioituja polkupyörätelineitä. (Hakasalo 1999:

108.) Tanssilavakulttuuri oli parhaimmillaan 1940-luvun lopussa ja 1950-luvulla. Suomalaiset polkivat pyörällä pitkiäkin matkoja tai istuivat täpötäydessä linja-autossa päästäkseen suosituille tanssilavalle. Kun maanteiden kunto parani, matkasivat Helsingistä lähteneet keikka-autot kauaskin. Kieltämättä vetävä valtti mainonnassa oli myös ”suoraan Helsingistä”. (Hakasalo 1999: 109.)

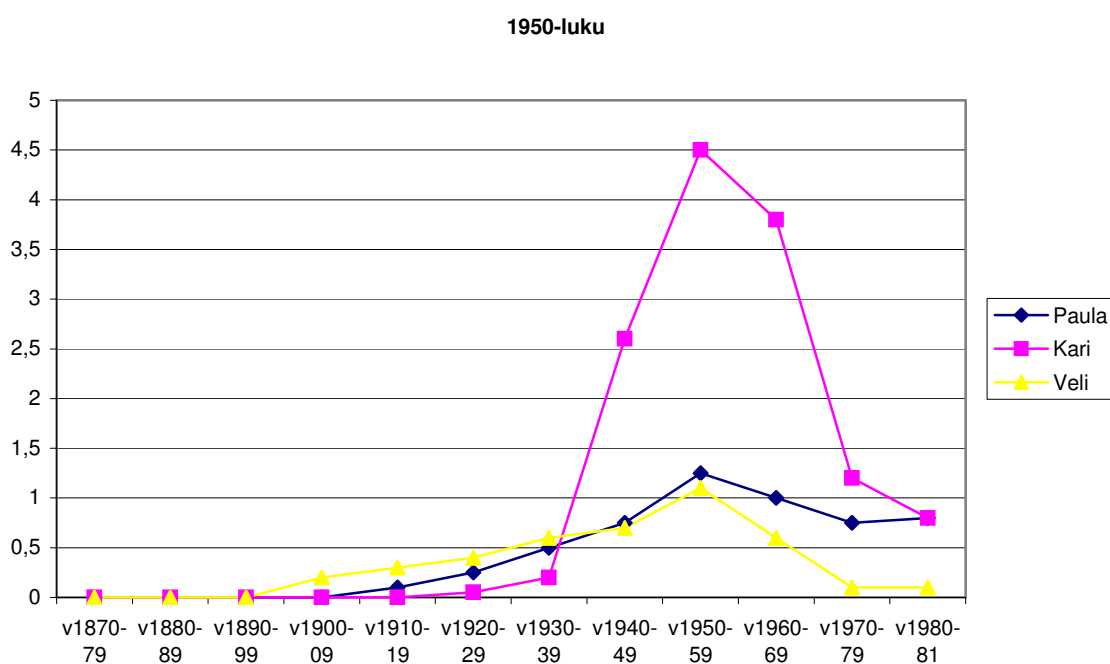
Uutta kummajaista televisiota ällisteltiin vuonna 1950 Stockmannin tavaratalossa tehdyssä kokeilussa, mutta säännöllinen televisioiminta käynnistyi vasta vuonna 1958. Niinpä 1950-lukua voi hyvällä syyllä nimittää radion vuosikymmeneksi. Se oli sodanjälkeisen Suomen merkittävä kansallinen eheyttäjä: ensimmäinen media, joka saattoi istuttaa samanaikaisesti suuren osan kansakunnasta yhteisten kokemusten äärelle. ”Radion äärellä suomalaiset saattoivat siis kokea kuvitteellista ykseyttä myös aikaisemmin kansakuntaa yhdistäneiden sota- ja sotakorvausponnistelujen jälkeenkin” (Hietala 1999: 24).

Suhde sotaan jäsensi nuoren älymystön asennoitumista koko 1950-luvun. Haluttiin tehdä selvä ero koko siihen maailmaan, joka oli sodan taustalla. (Immonen 1999: 19.) Modernismi ei ollut yhteiskunnallisesti ja poliittisesti merkityksetöntä, vaan myös se oli kansallinen projekti, jonka avulla rakennettiin uutta suomalaista identiteettiä aivan samoin kuin sitä oli rakennettu 1800-luvullakin. (Immonen 1999: 17.)

”1950-luvun kulttuuriseen kenttään sisältyi siis ainakin neljä suurta voimatekijää: perinteinen, oikeistolaisesti latautunut konservatismi, modernistinen kirkkaan älyn ja välittömän havainnon poetiikka, joka kääntyi elitismiksi, väinölinnalainen historian kautta tulevaisuuteen etenevä sosialidemokraattisesti varautunut realismi sekä radikaalin vasemmiston uudistus- ja muutostavoitteinen yhteiskunta-keskeisyys” (Immonen 1999: 18).

Nuorisokulttuurista Suomessa voi puhua 1950-luvun lopulta alkaen. Markkinointitoimi alkoi yhä selvemmin nähdä nuorison erillisenä, otollisena kohde-ryhmänä, mistä kertoo vaikkapa kotimaisten James-farmarien valmistuksen käynnistäminen vuonna 1958. Paul Ankan vierailu Helsingissä Linnanmäellä vuonna 1959 tutustutti suomalaiset teinihysteriaan. Samoihin aikoihin alettiin filmitähtien ihailijakerhojen rinnalle perustaa laulajien fanikerhoja. (Luoto ja Lindfors 1999: 60)

Vuosien 1950–59 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Pirjo*, *Tuula*, *Riitta*, *Marja*, *Arja*, *Eija*, *Leena*, *Sirpa*, *Ritva* ja *Merja*; ja miehillä: *Kari*, *Markku*, *Hannu*, *Matti*, *Seppo*, *Timo*, *Pekka*, *Jukka*, *Jorma* ja *Juha*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Paula* (20.), *Kari* (1.), *Veli* (28.) ja *Veijo* (38.) ja neljäkymmenen suosituimman nimen listoilta löytyvät lisäksi *Sirkka* (27.), *Tuija* (28.), *Terttu* (29.), *Hilkka* (30.) ja *Sisko* (39.) sekä *Esa* (22.), *Harri* (26.) *Veikko* (30.) ja *Vesa* (35.). (Kiviniemi 1982: 206 ja 210)

1950–59 suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Paula*, *Kari* ja *Veli*. Nimien homonyymiparin merkitys on osin saattanut vaikuttaa nimenvalkintaan; varsinkin *Veljen* kohdalla. *Kari* on tyypillinen muotiniimi jyrkkine käyrineen, *Paulan* ja *Veljen* suosio on ollut hillitympää. Sekä *Paula* että *Kari* ovat olleet almanakassa vuodesta 1929, samoin *Veli*.

Paula on saksalaisen *Paul*-nimen sisarnimi tai *Pauliinan* lyhentymä, Saksasta se on levinnyt myös englantiin; venäjän vastine on *Pavla*. (Vilkuna 1988: 129.) Vilkuna (1988: 131) toteaa nimen sopivan suomen kieleen. Kiviniemi (1982: 12) puolestaan arvelee nimen homonyymiparin voineen sävyttää nimeä ja vaikuttaa jopa nimenvalkintaan. Ensimmäinen Pauligin Paula-tyttö valittiin vuonna 1950.

Kari on kansallisromanttisen kauden nimiä, sillä se tuli yleiseen tietoisuuteen Juhani Ahon "Panun" ilmestyttyä 1897. *Kari* on karjalainen lyhentymä venäjän nimestä *Makari*, joka on alkuaan kreikan *Makarios* 'onnellinen', 'autuas'. Lännempänä *Kari* on lyhentynyt nimistä *Ansgarius*, *Oskari* tai *Sakari*. (Vilkuna 1988: 94–95) *Kari* on myös muinaissuomalaisiksi kuviteltuja henkilöitä. *Kari*-nimellä ei varmasti-kaan alun perin ole ollut mitään yhteyttä homonymipariinsa, mutta se on voinut säilyttää nimeä ja vaikuttaa jopa nimenvallintaan.

Sotien jälkeen on yleistynyt kaksi lyhyttä tavua sisältävä nimityyppi (*Jari*, *Ari*, *Juha*, *Timo*, *Mika* jne.), johon myös *Kari* kuuluu (Kiviniemi 1982: 163) kuin myös *ari*-loppuisten nimen toisiaan tukeva melko yhtäaikainen yleistymisen. (Kiviniemi 1982: 223–224.)

Veli-nimen taustalta voitaneen löytää ruotsin *Bror*. Nimenvallintaan on varmasti eniten vaikuttanut hp:n 1. merkitys '*jkn toisen kanssa samoista vanhemmis-ta syntynyt miespuolinen tämän toisen kannalta*'. Kiviniemi (1982: 155) toteaa, että yleisimpiä selvin asiaperustein valittuja nimiä ovat ehkä *Veikko*, *Veli* ja *Sisko* sekä eräät näiden pohjalta syntyneet yhdysnimet. *Veli* kuuluu sotien jälkeen yleistyneeseen kaksi lyhyttä tavua sisältävään nimityyppiin. (Kiviniemi 1982: 163.) Nimen liittyminen homonymipariinsa on ollut itsestään selvää ja sillä on aivan varmasti ollut painava osuutensa nimenvallinnassa.

4.4.2. *Kirsi*, *Sari*, *Taina*, *Tuija*, *Esa*, *Harri*, *Kai* ja *Vesa*

1960-luvun alussa koettiin Suomessa Länsi-Euroopan nopein ja rajuin rakennemuutos: Ihmiset muuttivat työn perässä niin maan sisällä kuin ulkomaillekin. Suomesta tuli kaupungistunut, teollistunut ja taloudellisesti vahvempi yhteiskunta uusine mahdollisuuksineen ja ongelmineen Koska sodanjälkeisen raivaajasukupolven lapset tulivat työikään juuri 1960-luvulla, riitti Savotta–Suomessa poismuuttajia. (Vartiainen 1999: 120.)

Kun mukaan lasketaan perheenjäsenet, suuri muutto kosketti yli puolta miljoonaa suomalaista (Vesikansa 1999: 129). Maatalouden työvoimaresurssit siirtyivät pääosin palvelualoille. 1960-luvulla luotiin niin terveyskeskukset kuin peruskoulu ja sairaalat; yliopistot ja monet muut laitokset laajenivat. Pankkien

työpaikat lisääntyivät merkittävästi, koska palkat alettiin yleisesti maksaa tilille pankkiin. (Vesikansa 1999: 130.)

Vuonna 1968 säädettiin laki koulujärjestelmän perusteista, minkä mukaisesti maahan 1980-luvulle mennessä luotiin peruskoululaitos. Taloudellinen kasvu perustui vain pieneltä osin hyvin koulutettuun työvoimaan. Valtaosa teollisuuden uudesta työvoimasta tuli suoraan maataloudesta vailla koulutusta teollisuusammatteihin. (Kivinen 1999: 202.)

Vuosien 1960–80 välillä voimakkaimmin metsätyön varassa eläneet maaseudut Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa menettivät väestöstään kolmanneksen, Mikkelin ja Kymen lääneissä vajaan neljänneksen sekä Keski-Suomessa, Vaasan, Oulun ja Lapin lääneissä lähes viidenneksen. Sen sijaan puhtaimmin talonpoikaisen talousmuodon maaseutualueet Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Ahvenanmaalla menettivät väestöstään vain hiukan yli 10 prosenttia. Hämeen läänin maalaiskunnat säilyttivät väestöpohjansa ja Uudellamaalla väestömäärä kasvoi viidenneksen. (Alasuutari 1996: 63.)

Maamme televisioitui varsin nopeasti: Puolen miljoonan televisioluvan raja rikkoontui vuonna 1964 ja vuoteen 1965 mennessä tv oli jo joka toisessa kodissa, vaikka tv-tarjonta oli märeillä vaatimatonta. (Hietala 1999: 27 ja Hämäläinen 1999: 175.) 1960-luvun puolivälissä tv-lähetyksiä oli iltaisin noin kello kuudesta yhteentoista. Joka ilta oli parinkymmenen minuutin uutislähetys ja asiaankuuluvia valistavia dokumentteja. Monena iltana nähtiin myös pitkä elokuva, joten kovin paljon ei esimerkiksi sarjaviihteelle jäänyt aikaa. Kuitenkin nimenomaan kotimaiset perhesarjat olivat kansan ykkössuosikkeja. (Hietala 1999: 27.)

Kirjallisuudentutkija ja esteetikko Eino S. Repo, presidentti Kekkonen luottomies, tuli Yleisradion pääjohtajaksi 1965. Hän antoi tilaa nuorille ja radikaaleille ohjelmantekijöille. Ohjelmien pilkan kohteena oli sekä kaikkalainen tekouskontrollisuus ja hurraa-isänmaallisuus että asuntokeinottelu, vakuutusyhtiöt, asevarustelu ja tietenkin Vietnamin sota. Kansa puhui ”Repo-radiosta”.

Kulttuurikentässä tapahtui muutoksia, jotka työnsivät sitoutumattoman toiminnan syrjään. Itseään kunnioittavan vasemmistoälymystön tuli lähentyä työläi-

siä, etsiä kulttuurille poliittista sisältöä sekä tehdä siitä tehokasta propaganda- ja kiihotustoimintaa. Taiteen iskusanoiksi muodostuivat luokkakantaisuus ja sosialistinen realismi. Kulttuurin kenttä muuttui kuitenkin hitaammin kuin muuttajat toivoivat ja myös olettivat sen muuttuvan. Repo erotettiin 1969. (Immonen 1999: 19–21.)

Kun televisio yleistyi, korvasi se aikaisempia sosiaalisen kanssakäymisen muotoja (kuten rupattelun, käsityön ja yhdistystoiminnan). Meillä erityisesti maaseudun sosiaalinen kanssakäyminen muuttui, kun pontikkapolkujen rinnalle syntyi televisiopolkuja. Kylän ensimmäinen televisio oli nähtävyys ilta toisensa jälkeen. Television lumo ei kuitenkaan kestänyt ikuisesti, mutta paluuta vanhoihin sosiaalisen kanssakäymisen muotoihin ei enää ollut. (Pantzar 1996: 37)

Juorulehtien jutuissa alettiin yksityiselämää tehdä toden teolla julkiseksi. Tuolloin tosin syrjähyppyjen ja avioerojen ajateltiin kuuluvan vain tietynlaisten ihmisten elämään. Kunnan ihmiset elivät kunnollista perhe-elämää. Laajamittainen yksityiselämän julkistaminen toi perheen kuitenkin aivan uudella tavalla kaikkien näkyville. Myös televisiosarja Peyton Place valmisteli suomalaisia ymmärtämään, että perhe ei pelkästään ole instituutio vaan että se muotoutuu ihmissuhteista. (Jalilinoja 1999: 101.)

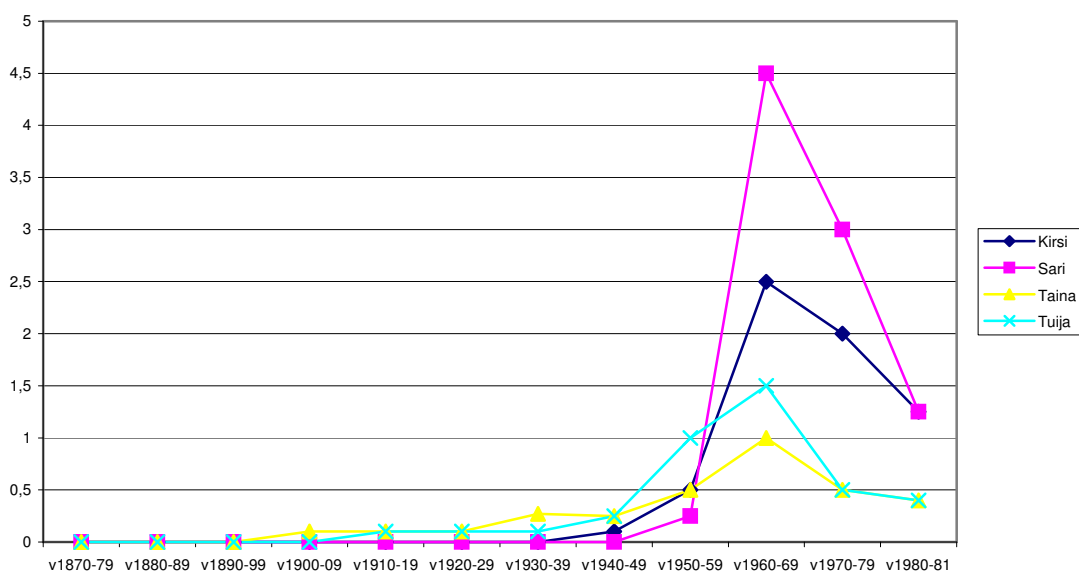
1960-luku erosi suuresti sitä edeltäneestä nimienkin osalta. Uudet nimet löysivät entistä nopeammin tiensä käyttöön ja suosionvaihtelut nopeutuivat, erityisesti naisten nimissä. Miesten nimissä ilmeni heti sotien jälkeen (ja niiden aikana) vahva perinteen tuntu. (Kiviniemi 1982: 221.)

Vuosien 1960–64 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Päivi, Tarja, Anne, Jaana, Merja, Tuula, Tiina, Sirpa, Pirjo* ja *Riitta*; ja miehillä: *Jari, Juha, Kari, Timo, Ari, Jukka, Markku, Jarmo, Hannu* ja *Pekka*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Tuija* (17.), *Taina* (19.), *Harri* (11.) ja *Esa* (16.) ja neljäkymmenen suosituimman joukosta löytyvät vielä *Kirsi* (12.), *Sari* (13.), *Marja* (14.), *Ritva* (20.), *Paula* (22.) ja *Satu* (28.) sekä *Seppo* (15.), *Vesa* (19.), *Kimmo* (25.), *Veli* (34.) ja *Kai* (36.). (Kiviniemi 1982: 206 ja 210.) Vuosien 1965–69 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Sari, Minna, Jaana, Päivi, Anne, Tiina, Kirsi, Satu, Tarja* ja *Sirpa*; ja miehillä: *Jari, Mika, Juha, Timo, Marko, Petri, Ari, Kari,*

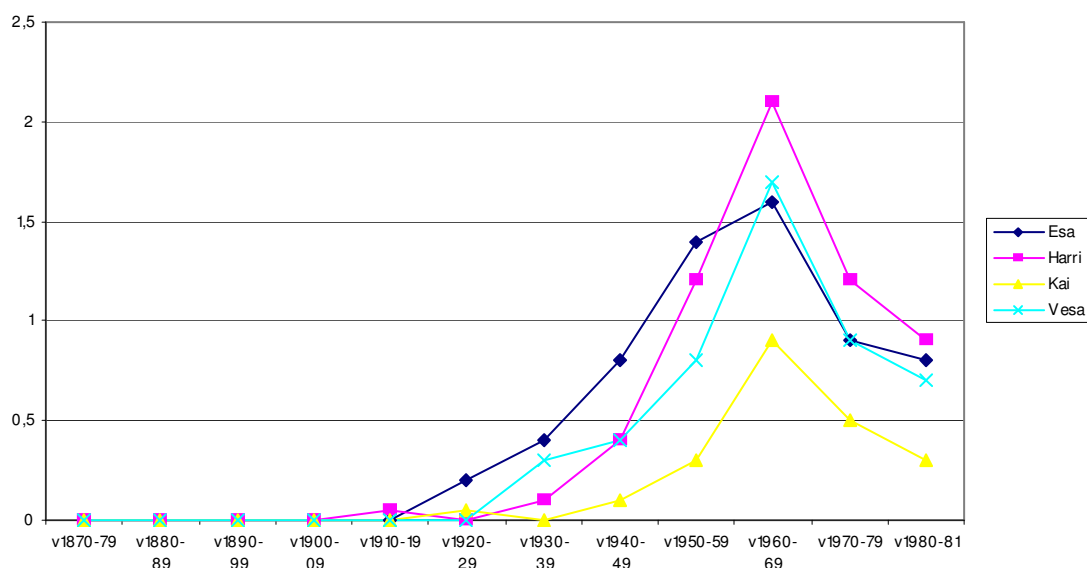

Jukka ja Pasi. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Sari* (1.), *Vesa* (13.) ja *Kai* (27.) ja neljäkymmenen suosituimman joukosta löytyvät vielä *Tuija* (18.), *Taina* (28.) ja *Paula* (33.) sekä *Harri* (12.), *Kimmo* (16.), *Esa* (20.) ja *Seppo* (32.). (Kiviniemi 1982: 207 ja 211.) Nimimuodin muutosvauhti on entisestään nopeutunut.

1960-luku, naistenimet

1960-luku, miestennimet

1960–69 suosittuja homonymiparisia etunimiä olivat mm. *Kirsi*, *Sari*, *Taina*, *Tuija*, *Esa*, *Harri*, *Kai* ja *Vesa*. Nimien *Kirsi*, *Tuija*, *Esa* ja *Vesa* homonymiparin merkitys on saattanut vaikuttaa nimenvalkintaan. *Sarin* ja *Kain* hp:n merkitys on saattanut olla tiedossa, mutta ei ole muodostunut esteeksi nimenannolle. *Tainan* hp:n olemassa olo ei varmasti ole ollut tiedossa läheskään kaikilla nimen antajilla; tuskin *Harrinkaan*. *Taina*, *Esa*, *Harri* ja *Vesa* ovat olleet almanakassa vuodesta 1929, *Tuija* ja *Kai* vuodesta 1950, *Sari* vuodesta 1964 ja *Kirsi* vasta vuodesta 1973. Nimet ovat toisen sukupolven hp-nimiä: ne ovat lyhyitä ja niiden hp:n merkitys on neutraalimpi kuin 1900-luvun alun suosikkinimien.

Kirsi on varsin yleinen lyhentymä *Kristiinasta*; yleensä kuitenkin se yhdistetään 'kirsimarjaan' eli kirsikkaan (Vilkuna 1988: 96). Henkilönnimikilvan 1958 vastausten mukaan nimen hp:n merkitykset ovat olleet nimenantajien tiedossa (jo 1958). Nimen hp:lla on varmasti ollut vaikutusta nimenvalkintaan.

Sari on 1960–1980 suosittua kaksi lyhyttä tavua sisältävää nimityyppiä (vrt. *Jari*, *Mika*). (Kiviniemi 1982: 162) Se kuuluu myös sarjaan *Kari*, *Ari*, *Jari*, *Sari*, *Mari*, *Lari*, jossa samantapaiset nimet tukevat toistensa suosiota. (Kiviniemi 1982: 224.) Jos *Sarin* hp:n merkitys 'intialaisen naisen puku' onkin saattanut olla tiedossa, ei se ole muodostunut esteeksi nimenannolle.

Tainan katsotaan olevan karjalais-venäläinen nimi. (Kiviniemi 1982: 99.) Nimen homonyymipari 'kertausvärttinä' on sen verran harvinainen, (vaikka se Nykysuomen sanakirjassa onkin,) että se tuskin on ollut mitenkään yleisesti nimenantajien tiedossa. Homonyymipari 'taimi' sen sijaan on hyvinkin voinut vaikuttaa nimenvallintaan.

Tuija on uusi, kaunisointuinen nimi, jonka aihe on saatu kasvikunnasta (Vilkuna 1988: 166). Nimi kuuluu naistennimissä esiintyvään sarjaan *Aija, Eija, Raija, Reija, Taija, Teija, Tuija* jne. (Kiviniemi 1982: 168), jonka olemassaolo on tukenut nimen nopeaa suosioon tuloa. Nimen homonyymiparin merkitys ei ole ollut este nimenannolle, onpa saattanut olla toisin päinkin.

Esa on vanha suomalainen [loppuheittoinen] lyhentymä Raamatun *Esaias*-nimestä (*Jesaja*). "Semanttiset assosiaatiot ovat tietysti selvimpiä sellaisten etunimien osalta, jotka sisältävät jonkin omakielisen ilmauksen tai osuvat yksiin tällaisen kanssa. -- Muutamia nimet ovat tarjonneet mahdollisuuksia monenlaisiin tulkintoihin. *Esa* (< tav. *Esaias*) on annettu nimeksi ensimmäiselle pojalle --." (Kiviniemi 1982: 16.) Nimen hp:n merkityksellä on ollut vaikutusta nimenvallinnassa.

Jos *Harrin* hp:n merkitys 'harjus' onkin ollut tiedossa, ei se ole muodostunut esteeksi nimenantamiselle. Mutta nimen mieltäminen kansainvälisesti värittyneeksi, on lisännyt sen suosiota.

Kai-nimi on palautettavissa roomalaiseen etunimeen *Caius*. Vaikka *Kain* hp 'ehkä, luultavasti' onkin ollut tiedossa, ei se ole muodostunut esteeksi nimenannolle.

Vesa on Kustaa Vilkunan mielestä (1988: 177) sekä äänneasultaan että merkitykseltään onnistunut. Kukkien ja kasvien nimitysten aihepiiriin kuuluu miesten nimistä vain *Vesa* ja *Oras* (almanakassa 1929–1949), ellei *Viljoon* ja *Heinoon* ole liittynyt samantapaisia mielteitä. (Kiviniemi 1982: 154) Nykysuomen sanakirjan mukaanhan myös homonyymia *vesa* käytetään lapsesta ja jälkeläisestä kuvaannollisesti, ei siis vain kasvavasta nuoresta lehtipuun varresta. Nimen hp:n merkitys on ollut varmasti tiedossa ja suurena vaikuttimena nimenvallinnassa. Toinen nimen *Vesa* ominaisuus, lyhyys, oli varsinkin 1960-luvulla vaikuttamassa nimen suosioon.

4.4.3. *Satu ja Kimmo*

1970-luvun alussa Suomi näytti jakautuvan kahtia: vauraaseen teolliseen Suomeen ja sen raaka-ainereservinä toimivaan kehitysalueeseen. Vuosikymmenen puolivälissä tilanne rauhoittui ja maan eri osien väliset muuttovirrat tasaantuivat. Aluepolitiikka alkoi tehota ja myös öljykriisi hidasti rakennemuutosta. 1970-luvun puoliväli olikin pitempikestoisen rakennemuutoksen taitekohta. (Vartiainen 1999: 121.)

Presidentti Kekkonen huippuhetki oli Suomen isännöisyys Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssissa kesällä 1975.

Syksyllä 1969 alkanut kotimainen televisiosarja Naapurilähiö oli 1970-luvun alkupuoliskon suursuosikki. Se heijasteli ja terapioidi omalla tavallaan yhteiskunnallista rakennemuutosta. Naapurilähiössä seurattiin elämää niin virkamies- kuin työläisperheenkin näkökulmasta. 1960-luvun lopulta 1970-luvun puoliväliin kerran viikossa esitetty Peyton Place istutti kansalaiset kuvaruutujen ääreen niin, että päättäjät jo suosittelivat jatkuvaluonteisten amerikkalaissarjojen välttämistä tulevaisuudessa. (Hietala 1999: 28–29.)

Kun avioerot ja uudelleenavioitumiset lisääntyivät, avoliittoa alettiin puolustaa avioliiton itseoikeutettuna vaihtoehtona. Lapsi saattoi aivan hyvin syntyä myös ennen häitä. Jotkut toivoivat ja ennustivat länsimaisen ydinperheen katoamista tai hävittämistä. Sanottiin, että suuren rakkauden vakuudeksi kelpaa vain rakkaus, joka ei suostu muodollisuuksien eli avioliiton tukeen. (Jallinoja 1999: 101–102.)

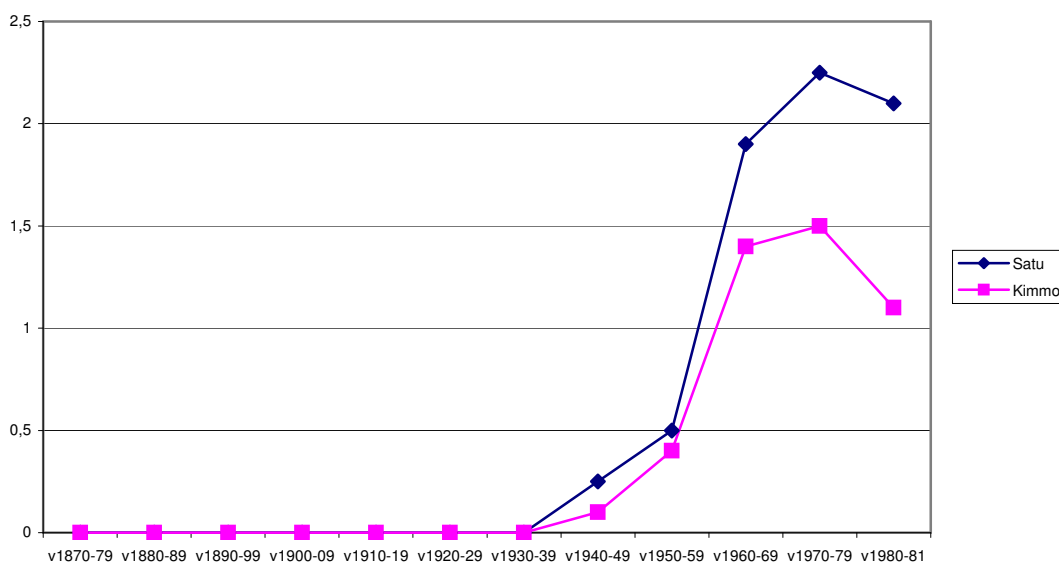
Keväällä 1978 joukko muusikoita ja musiikinystäviä perusti Helsingissä Elävän Musiikin Yhdistyksen, Elmun, järjestämään klubi- ja konserttitoimintaa, hankkimaan bändeille harjoitustiloja ja kampanjoimaan huviveroa vastaan. Vuonna 1979 (samana vuonna kuin ympäristöaktivistit taistelivat Kojjärvestä) tapahtui Helsingissä Elmun toimesta entisen alkoholistien yömajan Lepakkoluolan valtaus. (Luoto ja Lindfors 1999: 65.)

Vuonna 1973 almanakkaan tuli uusia nimiä tai nimiasuja yli 60, esim. *Anne, Eveliina, Heidi, Kirsi, Niina, Sini, Teija; Henri, Jani, Karri, Marko, Mika, Petteri, Tomi*. Vuoden 1950 uudistuksen jälkeen nimiä oli myös pikku hiljaa lisätty noin 40, esim. 1951 *Jyri*, 1952 *Kaisa*, 1953 *Petri*, 1954 *Heli*, 1964 *Atte, Sari, Veini*.

Niinpä näinä vuosina almanakan nimistö karttui lähes sadalla nimellä, joille tosin on tyypillistä, että ne ovat vanhojen nimien uusia tai jo varhain käytössä olleita asuja. (Heikinmäki 1972: 72 - 74 ja Kiviniemi 1982: 121 – 125.)

Vuosien 1970–74 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Sari*, *Minna*, *Katja*, *Satu*, *Kirsi*, *Päivi*, *Sanna*, *Tiina Anne* ja *Nina*; ja miehillä: *Mika*, *Marko*, *Sami*, *Petri*, *Juha*, *Janne*, *Jari*, *Pasi*, *Jani* ja *Mikko*. Tämän tutkielman nimistä suosionsa huipulla olivat *Satu* (4.), *Kirsi* (5.) ja *Kimmo* (13.) ja neljäkymmenen suosituimman joukosta löytyvät vielä *Tuija* (39.) ja *Marja* (40.) sekä *Harri* (19.), *Kari* (20.), *Vesa* (25.), *Esa* (28.) ja *Kai* (38.). (Kiviniemi 1982: 207 ja 211.) Vuosien 1975–79 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Sanna*, *Minna*, *Katja*, *Johanna*, *Hanna*, *Heidi*, *Mari*, *Anne*, *Tiina* ja *Satu*; ja miehillä: *Mikko*, *Jani*, *Sami*, *Mika*, *Janne*, *Juha*, *Antti*, *Marko*, *Petri* ja *Timo*. Suosionsa huipulla ei ollut yksikään homonyymiparinen etunimi, mutta neljäkymmenen suosituimman joukosta löytyvät kuitenkin vielä *Sadun* lisäksi *Sari* (13.), *Kirsi* (15.) ja *Paula* (33.) sekä *Kimmo* (22.), *Harri* (27.), *Kari* (29.) ja *Vesa* (36.). (Kiviniemi 1982: 207 ja 211.)

1970-luku

1970–79 suosittuja homonyymiparisia etunimiä olivat mm. *Satu* ja *Kimmo*. *Sadun* homonyymiparin merkitys on saattanut vaikuttaa nimenvalintaan. *Kimmo* on ollut almanakassa vuodesta 1929, *Satu* vuodesta 1950. Nimet ovat toisen sukupolven

hp-nimiä: ne ovat lyhyitä ja niiden homonyymiparin merkitys on neutraalimpi kuin 1900-luvun alun suosikkinimien. Tosin *satu* saattaa jonkin nimenantajan mielestä olla hyvinkin runollinen naisen nimenä.

Satu on todennäköisesti syntynyt ruotsinkielisen almanakan *Saga*-nimen vaikutuksesta. Nimi on äänneasultaankin kaunis ja sen rinnakkainen muodostelma on *Taru*. *Sadun* ja *Mikan* suosio on varmasti saanut paljon tukea Waltarin perheestä (Kiviniemi 1982: 139).

Kimmo on kansallisen murroksen aikaan kalevalalaisena esiin noussut muinaissuomalaiseksi katsottu nimi. Nimen homonyymipari on tuskin ollut nimenantajien mielessä, kun tämä nimi on lapselle valittu. Pikemminkin lienee ajateltu kastaa poika muinaisen suomalaisen sankarin kaimaksi.

4.4.4. Tilanne 1980-luvun alussa

Lokakuussa 1981 Kekkonen joutui vetäytymään syrjään terveydentilansa vuoksi ja vt. presidentiksi nousi sosiaalidemokraattinen Mauno Koivisto. Vuonna 1982 Mauno Koivisto valittiin vaaleilla presidentiksi.

1980-luvun lopulla taloudellisen ja yhteiskunnallisen muutoksen vauhti hidastui. Tulimme jälkiteolliseen, rauhallisen kasvun kauteen. Monet ”savupiipputeollisuuden” tyyssijat alkoivat kuihtua kaikkialla länsimaissa. (Vesikansa 1999: 130.) Elintason nousun myötä vaadittiin myös koulutuksellista tasa-arvoisuutta. Myös kansansivistykseen kiinnitettiin jälleen huomiota.

Palveluelinkeinojen, teollisuuden ja rakennusalan osuus kasvoi jatkuvasti, maatalouden väheni. Myös työn laatu ja työvälineet muuttuivat suuresti monilla aloilla tietotekniikan ja automaation seurauksena. Kansainvälinen yhteistoiminta ja tiedonvälitys, niin työssä kuin vapaa-aikanakin lisääntyi juuri uuden tietoliikennetekniikan ansiosta.

Dallas ja Dynastia hallitsivat kuvaruutuja niin meillä kuin muuallakin maailmassa ja aiheuttivat ilmeisesti sen, että kotimaisia sarjamenestyksiä ei syntynyt. (Hietala 1999: 29.)

Radio- ja televisiotoiminnan ohjaus muuttui: Yleisradion monopoli alkoi murtua ja MTV sai luvan uutistoimintaan, ja se lähetti ensimmäiset omat uutisensa syksyllä 1981. (Hämäläinen 1999: 172.) Ne ”lykkäsivät ihmisten keskimääräistä nukkumaanmenoaikaa puolisen tuntia myöhäisemmäksi. Televisiolla on ollut peruuttamaton ihmisen arkea ja ajankäyttöä muuttava rooli, --” (Pantzar 1996: 37).

Vuonna 1984 ei almanakasta poistettu yhtään nimeä, lisää tuli 27 naisten ja 13 miesten nimeä, esim. *Annika, Emmi, Jonna, Pilvi, Reetta, Tytti; Joel, Jonne, Kasperi, Miikka, Samu, Tenho*. Nimet ovat sellaisia, jotka olivat olleet yleisesti käytössä, vaikka eivät olleet olleetkaan almanakassa.

Vuosien 1980–81 kymmenen suosituinta etunimeä naisilla olivat: *Sanna, Heidi, Hanna, Johanna, Tiina, Jenni, Minna, Satu, Laura* ja *Katja*; ja miehillä: *Mikko, Antti, Juha, Janne, Jani, Mika, Timo, Ville, Sami* ja *Jussi*. Tämän tutkielman nimistä kymmenen suosituimman joukkoon mahtui enää *Satu* (8.), vaikkakin *Sari* (18.), *Kirsi* (22.), *Paula* (30.) ja *Marja* (38.) olivat vielä naisten neljänkymmenen suosituimman etunimen joukossa. Miehillä vastaavalle listalle ylsivät vain *Kimmo* (26.), *Harri* (32.), *Kari* (33.) ja *Vesa* (38.). (Kiviniemi 1982: 207 ja 211.)

Huomattavaa 1980-luvulla oli äännerakenteeltaan tai muutoin samantyyppisten nimen yhtäaikainen suosio, esim. *Ari, Jari, Kari, Lari, Mari* ja *Sari* tai *Minna, Sanna, Anna* ja *Hanna*. Ilmeisesti reaktiona aiemmille moderneille muotininimille siirryttiin perinteisiin nimiin, joihin *Annakin* jo kuuluu. Perinteiset nimet tulivat muotiin. (Kiviniemi 1982: 222, 223.)

5. Vertailua ja ryhmittelyä

Tässä luvussa ryhmittelen homonymiparisia etunimiä eri tavoin ja samalla vertaan niitä muihin suosikinimiin. Kaikki nimet löytyvät vuosikymmenen neljänkymmenen suosituimman (Kiviniemi 1982: 204–211) joukosta, ellei toisin mainita. Homonymipariset nimet olen tässä luvussa selvyyden vuoksi alleviivannut.

5.1. Nimien tavorakenteesta

Tämän tutkielman homonyymipariset nimet ovat kaksitavuisia, paitsi yksitavuinen *Kai* (suositettu varsinkin 1960-luvulla). Olen käyttänyt lyhenteitä a = avotavu, u = umpitavu; l = lyhyt tavu, p = pitkä tavu.

Tyyppiä avotavu+avotavu, joista ensimmäinen on pitkä ja jälkimmäinen lyhyt (a+a/p+l), suosittuja ovat vokaalialkuisista *Aili*, *Aimo*, *Aina*, *Aino*, *Aune*, *Eero*, *Eeva*, *Eija*, *Eila*, *Eino*, *Iida* *Oiva*; konsonanttilkuisista *Heidi*, *Jaana*, *Kauko*, *Laina*, *Lauri*, *Leena*, *Maire*, *Paavo*, *Paula*, *Päivi*, *Raija*, *Raili*, *Raimo*, *Rauha*, *Reino*, *Saima*, *Seija*, *Taimi*, *Taina*, *Tauno*, *Tiina*, *Toivo*, *Tuija*, *Tuula*, *Tyine*, *Veijo*, *Vieno* ja *Väinö*

Tyyppiä umpitavu+avotavu, joista ensimmäinen on tietysti pitkä ja jälkimmäinen lyhyt (u+a/p+l), on vokaalialkuisista *Alli*, *Anja*, *Anna*, *Anne*, *Antti*, *Arja*, *Arvo*, *Elsa*, *Erkki*, *Esko*, *Olga*, *Otto*, *Urho* ja *Yrjö* konsonanttilkuisista *Hanna*, *Hannu*, *Harri*, *Heikki*, *Helmi*, *Helvi*, *Hilja*, *Hilkka*, *Hilma*, *Hilda*, *Janne*, *Jarmo*, *Jorma*, *Jukka*, *Kalle*, *Katja*, *Kerttu*, *Kimmo*, *Kirsi*, *Lempi*, *Marja*, *Markku*, *Marko*, *Martta*, *Martti*, *Matti*, *Merja*, *Mikko*, *Minna*, *Pekka*, *Pentti*, *Petri*, *Pirjo*, *Pirkko*, *Riitta*, *Ritva*, *Sanna*, *Seppo*, *Sirkka*, *Sirpa*, *Sisko*, *Taisto*, *Tarja*, *Terttu*, *Veikko*, *Vilho* ja *Viljo*.

Tyyppiä, jossa on kaksi lyhyttä avotavua (a+a/l+l) vokaalialkuisia ovat *Ari*, *Esa* ja *Ida* ja konsonanttilkuisia *Jani*, *Jari*, *Juha*, *Kari*, *Mari*, *Mika*, *Nina*, *Pasi*, *Sami*, *Sari*, *Satu*, *Sulo*, *Timo*, *Veli* ja *Vesa*.

Armas on kahden umpitavun muodostamaa (u+u/p+p) harvinaista suomalaista etunimityyppiä. *Kustaa* on tyyppiä umpitavu+avotavu, jotka molemmat ovat pitkiä (u+a/p+p); *Johan* tyyppiä avotavu+umpitavu, joista ensimmäinen on lyhyt ja jälkimmäinen pitkä (a+u/l+p).

Ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on geminaatta u+a/p+l -tyyppin vokaalialkuisissa nimissä *Alli* *Anna*, *Anne*, *Antti*, *Erkki*, *Onni*, *Otto* sekä konsonanttilkuisissa *Hannu*, *Harri*, *Heikki*, *Hilkka*, *Jukka*, *Kalle*, *Kerttu*, *Kimmo*, *Markku*, *Martta*, *Martti*, *Matti*, *Mikko*, *Minna*, *Pekka*, *Pentti*, *Pirkko*, *Riitta*, *Sanna*, *Seppo* *Sirkka*, *Terttu* ja *Veikko*. Vokaalialkuisissa nimissä *Antti* *Erkki* ja konsonanttilkuisissa

Hilkka, Kerttu, Markku, Martta, Martti, Pentti, Pirkko, Sirkka ja Terttu on kolmen konsonantin yhtymä, jossa myös on geminaatta.

Kahden konsonantin yhtymä on u+a/p+l -tyypin vokaalialkuisissa nimissä Anja, Arja, Armas, Arvo, Elsa, Esko, Olga, Urho ja Yrjö sekä konsonanttialkuisissa Jarmo, Jorma, Helmi, Helvi, Hilda, Hilja, Hilma, Katja, Kirsi, Lempi, Marja, Marko, Merja, Pirjo, Petri, Riitta, Ritva, Sirpa, Sisko, Taisto, Tarja, Vilho ja Viljo.

Yleensä nimissä on sekä ensimmäisessä että toisessa tavussa lyhyt vokaali. Ensimmäisessä tavussa on diftongi u+u/a+a -tyypin vokaalialkuisissa nimissä Aili, Aimo, Aina, Aino, Aune, Eija, Eila, Eino ja Oiva sekä konsonanttialkuisissa Heidi, Heikki, Kauko, Laina, Lauri, Maire, Paula, Päivi, Raija, Raili, Raimo, Rauha, Reino, Saima, Seija, Taimi, Taina, Taisto, Tauno, Toivo, Tuija, Veijo, Veikko, Vieno ja Väinö.

Ensimmäisessä tavussa on pitkä vokaali, toisessa lyhyt a+a/p+l -tyypin vokaalialkuisissa nimissä Eero, Eeva ja Iida ja konsonanttialkuisissa nimissä Jaana, Leena, Riitta, Tiina, Tuula, Työne ja Paavo. Konsonanttialkuisessa nimessä Kustaa on ensitavussa lyhyt, toisessa pitkä vokaali (u+a/p+p). Näistä mikään ei ole homonyymiparinen nimi.

Yksitavuisessa nimessä Frans (u/p) (suosiossa 1800-luvun lopussa) on konsonanttiyhtymä sekä alussa että lopussa. Kolmitavuisista nimissä Amanda on tyyppiä a+u+a/l+p+l, Maria a+a+a/l+l+l ja Johannes a+u+u/l+p+p. Johanneksen sisarnimi Johanna on tyyppiä a+u+a/l+p+l. Vokaalialkuinen Amanda päättyy vokaaliin ja nimessä on konsonanttiyhtymä toisen ja kolmannen tavun rajalla ja konsonanttialkuisista Maria on vokaaliloppuinen. Johannes- ja Johanna -nimissä on toisen ja kolmannen tavun rajalla geminaatta-n. Nimissä on vain lyhyitä vokaaleja. Mikään näistä ei ole homonyymiparinen nimi.

5.1.1. 1800-luvun loppu

1800-luvun lopun suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Aina, Aino, Saima, Hilja, Lempi ja Otto.

Vokaalialkuiset Aina ja Aino ovat tyyppiä a+a/p+l, jota samanaikaisesti oli suosiossa vain Iida. Saima on tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös ajan suosikkinimet Väinö ja Lauri. Hilja, Lempi ja Otto ovat tyyppiä u+a/p+l, jota edustavat myös suosikkinimet Anna, Antti, Hilma, Hilda, Heikki, Kalle, Matti, Olga ja Yrjö.

Nimessä Otto on ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on geminaatta kuten myös ajan suosikkinimissä Anna, Antti, Kalle ja Matti. Nimissä Hilja ja Lempi on ensimmäisen ja toisen tavun rajalla kahden konsonantin yhtymä geminaatta kuten myös ajan suosikkinimissä Olga, Hilda, Hilma ja Yrjö. Ensimmäisessä tavussa on diftongi hp-nimissä Aina, Aino ja Saima kuten myös suosikkinimissä Lauri ja Väinö.

5.1.2. 1900-luvun alku

1900–09 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Aino, Helmi, Hilja, Lempi, Urho ja Toivo.

Aino ja Toivo ovat tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet Aili, Eino Lauri, Paavo, Tyyne ja Väinö. Helmi, Hilja, Lempi ja Urho ovat tyyppiä u+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet Anna, Elsa, Hilma, Kalle, Matti, Martta, Vilho ja Yrjö.

Nimissä Helmi, Hilja ja Urho on konsonanttiyhtymä ensimmäisen ja toisen tavun rajalla kuten myös vuosikymmenen suosikkinimissä Elsa, Hilma, Vilho ja Yrjö. Nimissä Aino ja Toivo ensimmäisessä tavussa on diftongi kuten myös suosikkinimissä Aili, Eino Lauri ja Väinö.

1910–19 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 205 ja 209) homonyymiparisia ovat Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno ja Viljo, eli suuri osa suosikeista on hp-nimiä.

Aino, Laina, Oiva, Rauha, Taimi, Toivo ja Vieno ovat tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet Aili, Aune, Eino, Lauri, Reino, Tauno, Tyyne ja Väinö. Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Onni, Veikko ja Viljo ovat tyyppiä u+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet Anna, Erkki, Helvi, Martta ja Vilho. Armas on kahden umpitavun (u+u/p+p) muodostamaa harvinaista suomalaista etunimityyppiä ja Sulo koostuu kahdesta lyhyestä avotavusta (a+a/l+l).

Ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on geminaatta nimissä Onni, Kerttu ja Veikko sekä vuosikymmenen suosikkinimissä Anna, Erkki ja Martta. Kolmen konsonantin yhtymä, jossa on geminaatta, on nimessä Kerttu sekä Erkki ja Martta. Konsonanttiyhtymä on nimissä Armas, Arvo, Helmi, Hilja, ja Viljo sekä Helvi ja Vilho. Nimissä Aino, Laina, Oiva, Rauha, Taimi, Toivo, Veikko ja Vieno on ensimmäisessä tavussa diftongi kuten myös suosikkinimissä Aili, Aune, Eino, Lauri, Reino, Tauno, ja Väinö.

1920–29 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 205 ja 209) homonyymiparisia ovat Alli, Aimo, Aino, Hilkka, Kauko, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo ja Veikko.

Aimo, Aino, Maire, Kauko ja Toivo ovat tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet Aili, Aune, Eeva, Eila, Eino, Lauri, Reino, ja Väinö. Tyyppiä u+a/p+l edustavat Alli, Hilkka, Kerttu, Veikko ja Sirkka sekä Anna, Erkki, Helvi, Pentti, Martti ja Matti.

Ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on geminaatta nimissä Alli, Hilkka, Kerttu, Sirkka ja Veikko sekä vuosikymmenen suosikkinimissä Anna, Anni, Erkki, Heikki, Martta ja Matti. Kolmen konsonantin yhtymä, jossa on geminaatta, on nimissä Hilkka, Kerttu ja Sirkka sekä Erkki, Pentti, Martta ja Martti. Ensimmäisessä tavussa on diftongi nimissä Aimo, Aino, Kauko, Maire, Toivo ja Veikko sekä nimissä Aili, Aune, Eila, Eino, Lauri, Reino ja Väinö.

1930–39 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 205 ja 209) homonyymiparisia ovat Aino, Ritva, Sirkka, Sisko ja Terttu.

Aino on tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet Eila, Eeva, Eino, Eero, Raili ja Raimo. Tyyppiä u+a/p+l edustavat Ritva, Sirkka, Sisko ja Terttu sekä Anja, Erkki, Esko, Heikki, Matti, Martti, Pentti ja Pirkko.

Nimissä Hilkka, Sirkka ja Terttu on geminaatta kuten myös vuosikymmenen suosikkinimissä Erkki, Heikki, Pentti, Pirkko, Martti ja Matti. Kolmen konsonantin yhtymä, jossa on keskellä geminaatta, on nimissä Sirkka ja Terttu sekä Erkki, Martti, Pentti ja Pirkko. Konsonanttiyhtymä on nimissä Ritva ja Sisko sekä nimissä Anja ja Esko. Nimessä Aino on ensimmäisessä tavussa diftongi kuten myös vuosikymmenen suosikkinimissä Eila, Eino, Heikki, Raili ja Raimo.

1940–49 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto ja Veijo.

Veijo on tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet *Eila*, *Leena*, *Raija*, *Raimo*, *Seija* ja *Tuula*. Kahden lyhyen avotavun muodostama on Kari (a+a/l+l). Tyyppiä u+a/p+l edustavat *Marja*, *Ritva*, *Seppo*, *Sirkka* ja *Taisto* sekä *Anja*, *Erkki*, *Heikki*, *Jorma*, *Markku*, *Matti*, *Pekka*, *Pentti* ja *Pirkko*.

Nimissä Seppo ja Sirkka on ensimmäisen ja toisen tavun rajalla geminaatta kuten myös suosikkinimissä *Erkki*, *Heikki*, *Markku*, *Matti*, *Pekka*, *Pentti* ja *Pirkko*. Kolmen konsonantin yhtymä, jossa on geminaatta, on nimessä Sirkka ja nimissä *Erkki*, *Markku*, *Pentti* ja *Pirkko*. Konsonanttiyhtymä on nimissä Marja, Ritva ja Taisto sekä *Anja* ja *Jorma*. Ensimmäisessä tavussa on diftongi nimissä Taisto ja Veijo sekä suosikkinimissä *Eila*, *Heikki*, *Raija*, *Raimo* ja *Seija*.

5.1.3. 1950-luvulta 1970-luvulle

1950–59 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Kari, Marja, Paula, Ritva, Seppo ja Veli.

Paula on tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet *Eija*, *Leena* ja *Tuula*. Kahden lyhyen avotavun (a+a/l+l) muodostamia ovat Kari ja Veli sekä *Juha* ja *Timo*. Tyyppiä u+a/p+l edustavat *Marja*, *Ritva* ja Seppo sekä *Arja*, *Hannu*, *Jorma*, *Jukka*, *Markku*, *Matti*, *Merja*, *Pekka*, *Pirjo*, *Riitta* ja *Sirpa*.

Nimessä Seppo on ensimmäisen ja toisen tavun rajalla geminaatta kuten myös suosikkinimissä *Hannu*, *Jukka*, *Pekka*, *Markku*, *Matti* ja *Riitta*. Konsonanttiyhtymä on nimissä Marja ja Ritva sekä *Jorma*, *Merja*, *Pirjo* ja *Sirpa*. Ensimmäisessä tavussa on diftongi nimessä Paula sekä suosikkinimessä *Eija*.

1960–69 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Esa, Harri, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija ja Vesa.

Taina ja Tuija ovat tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös vuosikymmenen suosikkinimet *Jaana*, *Päivi*, *Tiina* ja *Tuula*. Yhä yleistynyt on kahdesta lyhyestä avotavusta (a+a/l+l) muodostuva tyyppi, josta suosittuja hp-nimiä ovat Esa, Kari,

Satu, Sari ja Vesa sekä suosikkinimet *Ari*, *Jari*, *Juha*, *Mika*, *Pasi* ja *Timo*. Tyyppiä u+a/p+l edustavat Harri ja Kirsi sekä *Anne*, *Hannu*, *Jarmo*, *Jukka*, *Marko*, *Markku*, *Merja*, *Minna*, *Pekka*, *Petri*, *Pirjo*, *Riitta*, *Sirpa* ja *Tarja*. Yksitavuisista on suosittu Kai.

Nimessä Harri on ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on geminaatta kuten suosikkinimissä *Anne*, *Hannu*, *Jukka*, *Markku*, *Minna*, *Pekka* ja *Riitta*. Konsonanttiyhtymä on hp-nimessä Kirsi sekä nimissä *Jarmo*, *Marko*, *Merja*, *Petri*, *Pirjo*, *Sirpa* ja *Tarja*. Nimissä Kai, Taina ja Tuija on ensimmäisessä tavussa diftongi kuten myös nimessä *Päivi*.

1970–79 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Kimmo, Kirsi, Sari ja Satu.

Kahdesta lyhyestä avotavusta (a+a/l+l) muodostuva tyyppi Sari ja Satu on edelleen suosittu: *Jani*, *Jari*, *Juha*, *Mari*, *Mika*, *Nina*, *Pasi*, *Sami* ja *Timo*. Tyyppiä u+a/p+l edustavat Kimmo ja Kirsi sekä vuosikymmenen suosikkinimet *Anne*, *Antti*, *Hanna*, *Janne*, *Katja*, *Marko*, *Mikko*, *Minna*, *Petri* ja *Sanna*. Komitavuisista suosiossa on tyyppiä a+u+a/l+p+l oleva *Johanna*.

Nimessä Kimmo on ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on geminaatta kuten myös suosikkinimissä *Anne*, *Antti*, *Janne*, *Hanna*, *Mikko*, *Minna* ja *Sanna*. Nimessä Kirsi on konsonanttiyhtymä kuten myös nimissä *Katja*, *Marko* ja *Petri*.

5.2. Sarjat

5.2.1. Riimejä ja assonansseja

Riimissä eli loppusoinnussa ovat kaikki äänteet samoja lukuun ottamatta ensimmäistä (*hääät-jääät*, *syöty-hyöty*, *ehtoon-lehtoon*), assonanssissa eli puolisoinnussa suurin osa äänteistä on samoja tai hyvin samankaltaisia (*käymään-päivää*, *laulaa-pauhaa-rauhaa*). (Kupiainen 1972: 32–35.)

Älä Ilkkaa pilkkaa,
pilkka sattuu omaan nilkkaan.
Pilkkaa Hilkkaa!
Kiireen vilkkaa,
se on riemua silkkaa.

Tämä on loru jostain lapsuudestani. Siinä on riimitetty nimet *Ilkka* ja *Hilkka*. Samantapaisia riimipareja muodostavat myös *Esa* ja *Vesa* sekä *Sari* ja *Kari*. *Sarin* ja *Karin* kanssa samaan riimisarjaan kuuluvat *Ari*, *Jari*, *Lari*, *Mari* ja ehkä myös *Ilari* ja *Jalmari*. *Eino* ja *Reino* ovat riimipari, johon liittyy assonanttisesti myös *Reijo*. Assonanttisesti liittyvät toisiinsa *Sylvi* ja *Elvi* sekä ehkä *Eino* ja *Väinö*. *Jani* ja *Joni* (sekä naistennimet *Janita* ja *Janina*) sekä *Timo*, *Tomi*, *Toni* ja *Tommi* muodostavat assonansisarjansa, samoin *Jorma*, *Jarmo* ja *Jarno*.

Tällaiset riimi- tai assonanssarjat ja -parit ovat varmasti tukeneet osiensa suosiota. Joissain perheissä ovat kaikkikin lapset saattaneet saada nimensä jonkin tällaisen sarjan mukaan.

Veijo kuuluu miestennimisarjaan *Keijo*, *Reijo* ja *Teijo*. Sitä muistuttavan naistennimisarjan muodostavat *Arja*, *Tarja* ja *Marja* sekä siihen läheisesti liittyvät *Irja* ja *Mirja*. Nimet *Merja* ja *Marjo* kuuluvat tähän samaan assonanssarjaan. *Eija*, *Reija*, *Seija* ja *Teija* muodostavat naisten riimisarjan, samoin *Aija*, *Maija*, *Kaija* ja *Raija*. Sarjat ovat keskenään assonanssarjoja ja niihin liittyy vielä assonanttisesti *Tuija*. *Anja* ja *Tanja* muodostavat riimiparin, samoin *Anne* ja *Janne*; *Aimo* ja Raimo sekä *Kerttu* ja *Terttu*.

Assonanssilla voisi luonnehtia myös seuraavia nimisarjoja: *Aina*, *Aino* ja *Aimo*; *Hilma* ja *Hilja* sekä *Viljo* ja *Vilho*. Samantapainen suhde on myös nimien *Sari* ja *Satu* sekä *Sulo* ja *Sulho* välillä. Assonanssi liittyy nimen *Saima* riimisarjaan *Aina-Laina-Taina* –ehkä myös *Laine*.

Eero Kiviniemi (1982: 161) kiinnittää huomiota *Paula-Pauli* –pariin, jossa erona on vain loppuvokaalissa: ”samankaltaisia eri sukupuolten nimiä ei useinkaan voida käyttää, sillä niitä on nykyisessä kalenterinimistössämme varsin vähän eikä vastaavanlainen yhtäläisyys satunnaisenaakaan ole kovin yleistä.” Muita tällaisia pareja ovat *Laura-Lauri*, *Martta-Martti*, *Pirkko-Pirkka*, *Reija-Reijo* ja *Teija-Teijo*. Vastaavanlaisia, mutta saman sukupuolen nimipareja ovat *Arvi-Arvo*, *Aila-Aili*, *Aina-Aino*, *Raila-Raili* ja *Saima-Saimi*.

Myös monet muut nimet muodostavat assonanssarjoja. Seuraavassa käsittelen joitain erityistapauksia niistä. Aloitan konsonanteista, jonka jälkeen siirryn vokaaleihin.

5.2.1.1. Konsonanttisarjoja

Geminaatta-*k* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on varsin yleinen suosituimmista nimissä. 1800-luvun lopulla geminaatta-*k* oli suosituissa nimissä *Jaakko* ja *Heikki*, 1900-luvun alussa (1900–20) suosiossa olivat *Erkki*, *Hilkka*, *Sirkka* ja *Veikko*. 1930–40-luvuilla *Erkki*, *Heikki*, *Hilkka*, *Markku*, *Pekka*, *Pirkko*, *Sirkka* ja *Veikko*. 1950–60-lukujen suosikkeja olivat *Jukka*, *Markku* ja *Pekka*; 1970-luvulla *Jarkko*, *Mikko* ja *Riikka*.

R + geminaatta-*k* löytyy nimistä *Erkki* (suosionsa huipulla 1920-luvulla), *Jarkko* (1970-luvulla), *Markku* (1950-luvulla; joskin vielä 1970-luvulla 20. suosituimman joukossa), *Pirkko* (1940-luvulla) ja *Sirkka* (1940-luvulla).

Geminaatta-*t* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on myös yleinen suosituissa nimissä: 1800-luvun lopulla geminaatta-*t* oli nimissä *Antti*, *Otto* ja *Matti*; 1900-luvun alussa (1900–20) suosiossa olivat *Kerttu*, *Martti*, *Matti* ja *Pentti*; 1930–40-luvuilla *Martti*, *Matti*, *Pentti* ja *Terttu*; 1950–60-lukujen suosikkeja olivat *Matti* ja *Riitta*; 1970-luvulla *Antti*.

N + geminaatta-*t* löytyy nimistä *Antti* (suosiossa 1800-luvulla ja 1970-luvulla) ja *Pentti* (1930-luvun kärkinimi). *R* + geminaatta-*t* on puolestaan nimissä *Kerttu* (suosionsa huipulla 1920-luvulla), *Martta* (toisena 1900–09), *Martti* (kuudes 1920-luvulla) ja *Terttu* (kahdeksas 1930-luvulla).

Geminaatta-*n* on suosittu ensimmäisen ja toisen tavun rajalla suurelta osin, koska nimestä *Johannes* on käytössä niin monta lyhyttä varianttia (*Johannes*->*Hannu* yms.; *Johanna*-> *Hanna* yms.). Homonymiparisista nimistä geminaatta-*n* on nimessä *Onni*.

1800-luvun lopulla geminaatta-*n* oli suosituissa nimissä *Anna*, *Fanny*, *Johannes* (geminaatta 2. ja 3. tavun rajalla) ja *Onni*, 1900-luvun alussa (1900–20) suosiossa ovat *Anna*, *Jenny* ja *Onni*. 1930–40-luvuilla *Anna*. 1950–60-lukujen suosikkeja olivat *Anne*, *Hannu* ja *Minna*; 1970-luvulla *Anne*, *Hanna*, *Janne*, *Jenni*, *Johanna* (geminaatta 2. ja 3. tavun rajalla), *Minna* ja *Sanna*.

Geminaatta-*l* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on homonymiparisessa nimessä *Alli* (suosittu 1910–20-luvuilla). Muita suosittuja ovat *Ellen* (1800-luvun

lopulla), *Elli* (17. 1900–09), *Kalle* (suosiossa varsinkin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa), *Olli* (39. 1960-luvulla), *Ulla* (1940–50-luvuilla) ja *Ville* (suosittu 1800-luvun lopulla ja erityisesti 1970-luvulla).

Geminaatta-*m* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on homonyymiparisessa nimessä *Kimmo* (suosittu 1970-luvulla). Muita suosittuja ovat *Emma* (1800-luvun lopulla) ja *Tommi* (1970-luvulla).

Geminaatta-*r* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on homonyymiparisessa nimessä *Harri* (suosittu 1970-luvulla). Muita tällaisia nimiä ovat *Karri* ja *Sarri*, jotka kuitenkin eivät yllä suosikkilistoille.

Geminaatta-*p* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on homonyymiparisessa nimessä *Seppo* (suosittu 1940-luvulla). Muita tällaisia nimiä on *Teppo*, joka kuitenkin ei yllä suosikkilistoille.

Konsonanttiyhtymä-*lm* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on homonyymiparisessa nimessä *Helmi* (suosittu 1800–1900-lukujen taitteessa). Muita suosittuja tämän konsonanttiyhtymän sisältäviä nimiä ovat *Alma* (1800-luvun lopussa), *Elma* (25. 1910-luvulla), *Hilma* (suosittu 1800–1900-lukujen taitteessa), *Salme* (33. 1930-luvulla) ja *Selma* (1800-luvun lopussa). Kaikki ovat naistennimiä ja 1800-luvun lopulla tai 1900-luvun alussa suosiossa.

Konsonanttiyhtymä-*rm* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on homonyymiparisessa nimessä *Armas* (suosittu 1800–1900-lukujen taitteessa). Muita suosittuja tämän konsonanttiyhtymän sisältäviä nimiä ovat *Irma* (20. 1930-luvulla), *Jarmo* (suosittu 1960-luvulla) ja *Jorma* (1940–50-luvuilla).

Konsonanttiyhtymä-*rj* ensimmäisen ja toisen tavun rajalla on homonyymiparisessa nimessä *Marja* (suosittu 1940–50-luvuilla). Muita suosittuja tämän konsonanttiyhtymän sisältäviä nimiä ovat *Erja* (suosittu 1960-luvulla), *Irja* (suosiossa 1910–30-luvuilla), *Marjo* (1960–70-luvuilla), *Merja* (1950–60-luvuilla), *Mirja* (1940–50-luvuilla), *Pirjo* (kärkinimi 1950-luvulla), *Tarja* (suosittu varsinkin 1960-luvulla) ja sarjan ainoa miestennimi *Yrjö* (suosiossa 1800-luvun lopussa, 1900-luvun alussa).

5.2.1.2. Vokaalisarjoja

Diftongi *ai* on ensimmäisessä tavussa homonyymiparisissa nimissä Aimo (suosittu 1920-luvulla), Aina (1800-luvun lopulla), Aino (1890–1920-luvuilla), Kai (1960-luvulla), Laina (1900-luvun alussa), Maire (1920-luvulla), Saima (1800-luvun lopulla, 1900-luvun alussa), Taimi (1910–20-luvuilla), Taina (1960-luvulla) ja Taisto (1940-luvulla). Muita suosittuja *ai*-diftongin sisältämiä nimiä ovat *Aili* (1900-luvun alussa), *Raija* (1930–50-luvuilla), *Raili* (1930-luvulla) ja *Raimo* (1930–40-luvuilla). Ehkä myös takavokaaliset *äi*-diftongilleiset *Päivi* (suosiossa 1960-luvulla) ja *Väinö* (suosiossa 1800–1900-lukujen taitteessa) voisi laskea mukaan tähän sarjaan.

Diftongi *au* on ensimmäisessä tavussa homonyymiparisissa nimissä Kauko (suosittu 1920–30-luvuilla), Paula (1950–60-luvuilla) ja Rauha (1900-luvun alkuvuosikymmeninä). Muita suosittuja *au*-diftongin sisältämiä nimiä ovat *Aune* (varsinkin 1920-luvulla), *Laura* (1970-luvulla), *Lauri* (1900-luvun alussa) ja *Tauno* (1910-luvulla).

Diftongi *ei* on ensimmäisessä tavussa homonyymiparisissa nimissä Veijo (1950-luvulla 38.) ja Veikko (1920-luvulla kärkinimi). Muita suosittuja *ei*-diftongin sisältämiä nimiä ovat *Eila* (hyvin suosittu 1920–40-luvuilla), *Eino* (kärkinimi 1900- ja 1910-luvuilla), *Heidi* (1970-luvulla), *Heikki* (1930–50-luvuilla), *Keijo* (1940–50-luvuilla), *Reijo* (1940–50-luvuilla), *Reino* (vars. 1910-luvulla), *Seija* (1940–50-luvuilla) ja *Teija* (1960-luvulla).

Diftongi *oi* on ensimmäisessä tavussa homonyymiparisissa nimissä Oiva (suosittu 1900-luvun alussa) ja Toivo (1800-luvun lopussa, 1900-luvun alussa; toisena 1910-luvulla).

Pitkä vokaali ensimmäisessä tavussa on 1800-luvun suosikeissa vain nimessä *Iida*. 1900–1940-luvuilla tällaisia nimiä ovat *Eero*, *Eeva*, *Leena*, *Paavo*, *Tuula* ja *Tyyne*; 1950–70-luvuilla *Jaana*, *Leena*, *Niina*, *Riitta* ja *Tiina*. Mikään näistä ei ole homonyymiparinen.

Homonyymiparisten etunimien rakenne ei poikkea vastaavana aikana suosiossa olleista muista nimistä vaan on selvää, että samankaltaiset rakenteet tukevat toistensa yleisyyttä. (Katso liitteet 2. ja 3.)

5.3. Homonyymiparit

5.3.1. Homonyymiparien sanaluokat

Tutkielman nimien homonyymiparit ovat kolmesta sanaluokasta: substantiiveja (appellatiiveja), adjektiiveja ja adverbeja. Muutamilla nimillä on homonyymipari kahdessa sanaluokassa. Homonyymiparit olen luetellut liitteessä 1.

A. Substantiivipariset eli appellatiivipariset:

Aina (myös adv.pari), Alli (myös adj.pari), Helmi, Hilkka, Kerttu, Kirsi, Laina, Lempi, Maire (myös adj.pari), Marja, Paula, Rauha, Ritva, Saima, Sari, Satu, Sirkka, Sisko, Taimi, Taina, Terttu, Tuija; Arvo, Harri, Kari, Kimmo, Onni, Otto, Seppo, Sulo (myös adj.pari), Taisto, Toivo, Urho, Veijo, Veikko, Veli, Vesa.

B. Adjektiivipariset:

Aino, Alli (myös app.pari), Hilja, Maire (myös app.pari), Vieno; Aimo, Armas, Esa, Oiva, Sulo (myös app.pari), Viljo.

C. Adverbipariset:

Aina (myös app.pari), Kai, Kauko.

1800-luvun lopulla suosiossa ovat (A.) appellatiiviparisista Aina (myös adv.pari), Lempi, Otto ja Saima, (B.) adjektiiviparisista Aino ja Hilja ja (C.) adverbiparisista Aina (myös app.pari).

1900–09 suosiossa ovat (A.) appellatiiviparisista Helmi, Lempi, Toivo ja Urho sekä (B.) adjektiiviparisista Aino ja Hilja.

1910-luvulla suosiossa olivat (A.) appellatiiviparisista Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Sulo (myös adj.pari), Taimi, Toivo ja Veikko sekä (B.) adjektiiviparisista Aino, Armas, Hilja, Oiva, Sulo (myös app.pari), Vieno ja Viljo.

1920-luvulla suosiossa ovat (A.) appellatiiviparisista Alli, Hilkka, Kerttu, Maire (myös adj.pari), Sirkka, Toivo ja Veikko, (B.) adjektiiviparisista Aimo, Aino ja Maire (myös app.pari) sekä (C.) adverbiparisista Kauko.

1930-luvulla suosiossa ovat (A.) appellatiiviparisista Ritva, Sirkka, Sisko ja Terttu sekä (B.) adjektiiviparisista Aino.

1940-luvulla suosiossa on yksinomaan (A.) appellatiiviparisia nimiä Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto ja Veijo; 1950-luvulla Kari, Marja, Paula, Ritva, Seppo ja Veli.

1960-luvulla suosiossa ovat (A.) appellatiiviparisista Harri, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija ja Vesa, (B.) adjektiiviparisista Esa sekä (C.) adverbiparisista Kai. 1970-luvulla suosiossa on suosiossa homonyymiparista vain (A.) appellatiiviparisia nimiä Kimmo, Kirsi, Sari ja Satu.

5.3.2. Homonyymiparin merkityskentät

Nimen rinnalla olevan homonyymin merkitys ei useinkaan sinänsä ole vakiinnuttanut nimeä, mutta on nimiryhmiä, joiden homonyymiparit muodostavat merkityskenttiä: Iita (< Mathilda) on saanut tukea nimistä Aamu ja Päivä. (Huom. *Yö ei ole etunimi.)

5.3.2.1. Luonteenpiirteet ja toivenimet

Eräänlaisia toivenimiä ovat homonyymiparinsa merkityksen kautta mm.: Aimo, Armas, Arvo, Helmi, Into, Kaino, Lempi, Maire, Oiva Onni, Rauha, Sulo, Uljas, Into, Taito, Toimi ja Viljo. ”Moni hartaasti toivottu poika on saanut nimen Toivo, Armas tai Aarre” (Kiviniemi 1982: 155).

5.3.2.2. Luonnonaiheet ja kasvit

Seuraavien naisten nimien homonyymiparit ovat kasvikunnasta: Marja, Ritva, Terttu ja Tuija. Nimi Kirsi voisi kuulua tähän ryhmään, jos sen homonyymiparin merkitykseksi katsottaisiin ’kirsikka’, näin ei kuitenkaan ole Nykysuomen sanakirjan mukaan. Allin ja Kertun homonyymiparit ovat linnunnimiä; Harrin kalannimi.

Taimi, *vesa* ja *sirkka* ovat alun perin kaikki pieniä kasvin alkuja, varsinkin sopivia pienen vauvan nimiksi. Eero Kiviniemi toteaa (1982: 154), että kukkien ja kasvien nimitysten aihepiiriin kuuluu miesten nimistä vain *Vesa* ja *Oras* (almanakassa 1929–1949), ellei *Viljoon* ja *Heinoon* ole liittynyt samantapaisia mielteitä. Oman ryhmittelyni mukaan *Viljo* kuuluu adjektiiviparisiin etunimiin.

Konkreettinen *kari* ei liene luontevaa etunimiainesta, mutta määritelmäni puitteissa *Kari* on appellatiiviparinen etunimi.

5.3.2.3. Muut merkityskentät

Nimien *Veikko*, *Veli*, *Veijo* ja *Sisko* homonyymiparit merkitsevät samojen vanhempien lapsia. Näitä nimiä on yleisimmin annettu lapsille, joilla on sisaruksia. (Vrt. esim. hnk58 vastaukset.) Toivenimiäkin ne saattaisivat olla: ilmaisten toiveita useammasta lapsesta. Näiden nimen suosion aloitti *Veikko*, joka oli huippusuosittu 1920-luvulla, seuraavalla vuosikymmenellä oli suosiossa *Sisko*, 1940-luvulla *Veijo* ja 1950-luvulla lyhyttäväinen *Veli*.

Esa kuuluu tavallaan samaan sarjaan, kun sen merkitykseksi katsotaan Nykysuomen sanakirjan mukainen 'ensimmäinen', jolloin se on voitu antaa ensimmäiselle lapselle.

Usko ja *toivo* liittyvät raamatullisesti toisiinsa. Nimien *Armas* ja *Lemppi* homonyymiparit merkitsevät molemmat 'rakkautta'. *Laina* ja *otto* ovat vaikkapa pankkitermejä.

Nimien *Rauha* ja *Taisto* homonyymiparit ovat toistensa vastakohtia. *Rauha* oli suosiossa 1910-luvulla ja *Taisto* toisen maailman sodan aikaan 1940-luvulla.

5.4. "Kalevalaiset"

"-- monet kalevalaiset nimet lienevät suomalaisten suuhun mukautettua germaanista lainaa", toteaa professori Jouko Vahtola Tiede-lehden artikkelissaan (8/2004). Esimerkiksi *Ahti* < *Ahti*, *Ahti*; *Ilmari*, *Ilmarinen* < *Ildmir*, *Hildimar*; *Lemminkäinen* < *Lehmbgen*; *Tapio* < *Dado*, *Tapo*, *Dapicho*; *Unto*, *Untamo* < *Unto*, *Unda*, *Undi* ja

Väinä, Väinämöinen < *Weni, Weniman* (Vahtola 2004: 29). Muinaissuomalaisiksi kuviteltuja nimiä ovat ainakin *Kari*, *Kimmo*, *Panu* ja *Pirkka* (Kiviniemi 1982: 144) sekä *Kyllikki*, *Marjatta*, *Annikki*, *Ilmari*, *Kullervo*, *Pellervo*, *Tapio*, *Ukko*, *Unto*, *Vellamo*, *Väinö* ja *Ahti*.

Nimet *Aino*, *Lempi*, *Maire*, *Kari*, *Kauko*, *Kimmo*, *Seppo* ja *Viljo* muodostavat kalevalaisiksi nimiksi leimautuneina oman sarjansa homonyymiparisten nimien joukossa.

6. Lopuksi

Sanon tämän tutkielman ensimmäisessä luvussa, ettei Suomessa ole ollut käytössä nimiluetteloa, joka olisi ollut pakollinen, mutta virallinen almanakka on osin ollut tällainen luettelo. Onko sillä ollut merkitystä? Ainakin jotkut nimet ovat olleet suosittuja jo ennen almanakkaan pääsyään, toiset tulleet tunnetuiksi vasta siitä. Nykyisin almanakkaan otetaan vain nimiä, jotka ovat melko laajalti käytössä. Vaikutiko almanakkaan tulo? Onko ajanjaksojen suosikkinimillä jotain yhteistä?

6.1. 1800-luvun loppu

1800-luvun lopun suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymipariasia ovat *Aina*, *Aino*, *Saima*, *Hilja* ja *Otto*.

Nimi *Aina* oli suosiossa varsinkin 1800-luvun lopulla ja almanakkaan se tuli 1872. Nimi oli tunnettu ja käytössä jo ennen sitä, mutta varsinaiset suosion huippuvuoden ovat yleensä 1880–1899, joten almanakkaan pääsyllä on ollut jonkinmoista merkitystä siihen. Sen suosio jatkui pitkään tasaisena, mihin almanakalla varmasti oli vaikutuksensa. Samaan aikaan olivat suosiossa myös sen assonanssinimet (diftongi Ai ja lyhyt nasaali) *Aino*, *Saima* ja *Väinö*, joiden suosio on varmasti tukeutunut kaikkien yleisyyttä. Ensimmäisestä tavusta löytyy diftongi myös nimestä *Lauri*, joka on ajan suosikkinimiä. Tukea suosion on tullut myös vokaalialkuisuudesta: *Aino*, *Otto*, *Anna*, *Antti*, *Iida*, *Olga* ja *Yrjö* ovat 1800-luvun lopun suosikkinimiä. *Ainan* homonyymipari on adverbi tai hyvin harvinainen appellatiivi. Myös samanaikaisilla *Saimalla* ja *Otolla* on appellatiivipari.

Ainon suosio on jatkunut pitkään: aina 1890-luvulta 1930-luvulle saakka. Sen almanakkaan pääsyvuosi on 1890, jonka jälkeen selkeästi ajoittuvat suosion vuodet. Almanakka on tehnyt nimen tunnetuksi. Muita *Ai*-diftongillisia nimiä, jotka olivat samaan aikaan suosiossa, ovat *Aili*, *Aimo*, *Aina*, *Laina*, *Maire*, *Raili*, *Raimo*, *Saima*, *Taimi* ja *Väinö*. *Aino* on katsottu kalevalaiseksi nimeksi, jollaisia samaan aikaan oli suosiossa *Alli*, *Kauko*, *Maire*, *Viljo* ja *Väinö*. Samoin nimen vokaalialkuisuus on saattanut vahvistaa suosiota. *Ainon* homonyymipari on adjektiivinen kuten nimellä *Saimakin*.

Saima kuuluu samaan assonanssisarjaa *Ainan* ja *Ainon* kanssa. Almanakkaan se otettiin vuonna 1908, mutta sen suosion huippu ajoittuu yleisesti 1800-luvun lopulle. *Aina*, *Aino* ja *Saima* edustavat tavarakenteeltaan tyyppiä a+a/p+l. *Saiman* homonyymipari on appellatiivinen kuten nimillä *Aina* ja *Otto*.

Myös *Hilja* otettiin almanakkaan 1908. Se oli suosiossa erityisesti 1880–1919; varsin pitkään siis. Samaan aikaan oli suosiossa myös sen assonanssi-parit *Hilma* ja *Hilda*. *Hilja* kuuluu toivenimiin, kuten myös samaan aikaan suosiossa olleet *Armas*, *Lempi* ja *Sulo*. *Hilja* on tavarakenteeltaan hyvin yleistä tyyppiä u+a/p+l. *Hiljan* ja *Ainon* homonyymiparit ovat adjektiiveja.

Otto on ollut almanakassa jo vuodesta 1705, joten tutkimusajankohdanani sillä ei ole ollut merkitystä nimen suosioon. Myös *Otto* on tyyppiä u+a/p+l. Nimi on vokaalialkuinen (katso *Aina* ja *Aino* edellä) ja siinä on ensimmäisen ja toisen tavun rajalla geminaatta, kuten myös samaan aikaan suosiossa olleissa nimissä *Anna*, *Antti*, *Heikki*, *Kalle* ja *Matti*. *Oton* homonyymipari on appellatiivinen kuten nimillä *Aina* ja *Saima*.

6.2. 1900-luvun alku

1900–09 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat *Aino*, *Helmi*, *Hilja*, *Lempi*, *Toivo* ja *Urho*. (*Ainon* ja *Hiljan* olen käsitellyt jo kappaleessa 6.1)

Helmin suosion huippu osuu sen almanakkaan pääsyn aikoihin 1908. Nimi oli suosittu Uudellamaalla jo 1800-luvun lopulla, mutta esim. Pohjois-Karjalassa vasta 1910-luvulla, joten almanakkaan pääsy on vankentanut nimen

suosiota ja laajentanut sen käyttöä. Helmi on yleistä tyyppiä u+a/p+l, joita samaan aikaan oli suosiossa myös Hilja, Lempi, Urho, Anna, Elsa, Helvi, Hilda, Hilma, Heikki, Kalle, Martta, Matti, Olga, Vilho ja Yrjö. Assonanssin se muodostaa nimen Hilma kanssa. Konsonanttiyhtymä nimen keskellä on nimissä Hilja, Lempi, Urho, Elsa, Helvi, Hilda, Hilma, Olga, Vilho ja Yrjö. Helmi on myös toivenimi, kuten Hilja, Lempi, Toivo ja Urhokin ovat. H-alkuisia nimiä on huomattavan monta. Helmin homonyymipari on appellatiivi samoin kuin nimillä Lempi, Otto, Saima ja Sulo.

Lempi oli suosiossa 1900–1919 ja almanakkaan se pääsi 1908, joten almanakka on varmasti ollut eräs sen suosion syy. Lempi on yleistä tyyppiä u+a/p+l (vrt. edellä Helmi). Konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa) nimen keskellä on myös nimissä Armas, Helmi, Hilja, Urho, Viljo, Elsa, Helvi, Hilma, Vilho ja Yrjö. Lempi on toivenimi, kuten samanaikaiset Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Urho, Vieno ja Viljo. Samaan aikaan oli suosikkina myös Lempin nimi-pari Armas. Lempillä on appellatiivipari kuten saman ajan suosikkiniimillä Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Urho ja Veikko.

Toivo oli suosikkiniimiä varsin pitkää 1900–1929. Almanakkaan se otettiin 1908, vaikka se oli ollut jo vuodesta 1865 ehdokaslistoilla. Varsinaisesti käyttöön se näyttää tulleen 1800-luvun lopussa. Toivo on tyyppiä a+a/p+l, jota samaan aikaan edustivat Aili, Aimo, Aino, Aune, Eeva, Eila, Eino, Kauko, Laina, Lauri, Maire, Oiva, Paavo, Rauha, Reino, Taimi, Tyyne, Vieno ja Väinö. Siinä on ensimmäisessä tavussa diftongi kuten myös nimissä Aili, Aimo, Aino, Aune, Eila, Eino, Kauko, Laina, Lauri, Maire, Oiva, Rauha, Reino, Taimi, Vieno ja Väinö. Se on toivenimi kuin samanaikaiset suosikit Aimo, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Lempi, Maire, Oiva, Onni, Rauha, Urho, Vieno ja Viljo. Toivon homonyymipari on appellatiivi niin kuin samanaikaisilla nimillä Alli, Arvo, Helmi, Hilkka, Kerttu, Laina, Lempi, Maire, Onni, Rauha, Sirkka, Taimi, Urho ja Veikkokin.

Myös Urho otettiin almanakkaan 1908. Sen suosio painottuu selkeästi samalle vuosikymmenelle, vaikka se saavuttaa huippunsa esim. Pohjois-Karjalassa vasta 1920-luvulla. Urho on tyyppiä u+a/p+l kuin myös Anna, Elsa, Hilja, Hilma, Kalle, Lempi, Martta, Matti, Vilho ja Yrjö. Lisäksi se on vokaalialkuinen kuten samanaikaiset suosikit Aino, Aili, Anna, Eino, Elsa ja Yrjö, sekä toivenimi kuten

Hilja, Lempi ja Toivo. Urholla on appellatiivipari niin kuin Toivollakin (katso edellä).

1910–19 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 205 ja 209) homonyymiparisia ovat Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno ja Viljo, eli suurin osa suosikeista oli hp-nimiä. (Ainon ja Hiljan olen käsitellyt kappaleessa 6.1; Helmin ja Toivon tässä edellä; koska Veikon suosion huippu osuu 1920-luvulle, käsittelen nimen ajankohdan yhteydessä)

Armas on Lempin nimipari, joka pääsi almanakkaan 1908. Nimen suosio ajoittuu seuraavalle vuosikymmenelle, joten se on varmasti vaikuttanut nimen vakiintumiseen. Nimi on ainutlaatuista tyyppiä u+u/p+p, mutta se on toivenimi niin kuin useat ajan suosikeista: Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno ja Viljo. Nimellä adjektiivipari kuten nimillä Aino, Hilja, Oiva, Sulo, Vieno ja Viljo, lisäksi se on vokaalialkuinen kuten Aino, Anna, Arvo, Erkki, Oiva ja Onni, joten huolimatta poikkeuksellisesta tavarakenteestaan se istuu aikaansa todella hyvin.

Myös Arvo otettiin almanakkaa 1908 ja aivan kuten Armaksenkin sen suosio ajoittuu seuraavalle vuosikymmenelle. Arvo on tyyppiä u+a/p+l, jota edustavat ajan suosikeista Anna, Erkki, Helmi, Helvi, Hilja, Kerttu, Martta, Onni, Veikko, Vilho ja Viljo. Kuten Armas myös Arvo on vokaalialkuinen ja toivenimi. Arvon homonyymipari on appellatiivi kuin myös Helmin, Kertun, Onnin ja Veikon.

Kerttu otettiin almanakkaan 1890. Nimi on ollut laajasti käytössä jo tuolloin. Kuopion läänissä suosion huippu osuu jo 1900–09. Nimen suosio painottuu kuitenkin 1910- ja 1920-luvuille. Nimi on tyyppiä u+a/p+l, jota edustavat myös sananaikaiset suosikit Alli, Anna, Arvo, Erkki, Helmi, Helvi, Hilja, Hilkka, Martta, Martti, Matti, Onni, Pentti, Veikko, Vilho ja Viljo. Siinä on nimen keskellä geminaattat kuten nimissä Martta, Martti, Matti ja Pentti. Myös Allilla on appellatiivipari, jonka merkitys on linnun nimi. Luonnonaihe on myös nimissä Sirkka ja Taimi.

Laina on vuonna 1908 almanakkaan päässeitä nimiä. Nimi oli laajalti käytössä jo 1800-luvun lopulla ja esimerkiksi Hämeen läänissä se pysyi suosikkina 1890–1919. Nimen suosio ajoittuu pääasiallisesti 1910-luvulle, joten almanakkaan pääsyllä oli merkitystä. Laina on tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat myös ajankohdan

suosikkinimet Aino, Oiva, Rauha, Taimi, Toivo ja Vieno. Nimessä on ensitavussa *ai*-diftongi kuten myös nimissä Aino ja Taimi, joiden kanssa se muodostaa assonanssi-sarjan. Lainalla on appellatiivipari kuten nimillä Arvo, Helmi, Kerttu, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo ja Veikko.

Myös Oiva pääsi almanakkaan vuonna 1908 ja myös sen suosio painotuu seuraavaan vuosikymmeneen. Nimi tosin on ollut käytössä jo 1800-luvulta lähtien. Oiva on samaa tyyppiä (a+a/p+l) kuin ajan suosikkinimet Aino, Laina, Rauha, Taimi, Toivo ja Vieno. Samoin niissä kaikissa on ensimmäisessä tavussa diftongi. Nimen Toivo kanssa Oiva muodostaa assonanssin. Se on vokaalialkuinen kuin myös Aino, Anna, Armas, Arvo, Erkki ja Onni. Se kuuluu myös ajan toivenimien sarjaan Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno ja Viljo. Oivalla on adjektiivipari kuten nimillä Aino, Hilja, Sulo, Vieno ja Viljo.

Onni otettiin almanakkaan 1910 ja samalle vuosikymmenelle osuu myös sen suosion huippu. Nimi tosin on ollut ehdolla ja varsin runsaassa käytössä (varsinkin Keski-Suomen läänin alueella) jo 1800-luvun lopulla. Nimi on tyyppiä u+a/p+l kuten myös ajan suosikkinimet Anna, Arvo, Erkki, Helmi, Helvi, Hilja, Kerttu, Martta, Veikko, Vilho ja Viljo. Siinä on geminaatta kuin nimissä Anna, Erkki, Kerttu, Martta ja Veikko ja se on vokaalialkuinen kuin Aino, Anna, Armas, Arvo, Erkki ja Oiva. Onni on nimien Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Sulo, Toivo, Vieno ja Viljo lailla toivenimi ja sillä on appellatiivipari kuin nimillä Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo ja Veikko.

Rauha kuuluu 1908 almanakkaan otettuihin nimiin. Sen suosion huippu osuu seuraavalle vuosikymmenelle, joten almanakalla on ollut jotain vaikutusta. Nimi on ollut varsin yleisessä käytössä jo 1800-luvun lopussa, joskin sen suosio on ollut maan eri osissa hyvin eriaikaista. 1910-luvulla olivat suosiossa Rauhan kanssa samaa tyyppiä (a+a/p+l) olevat Aino, Laina, Taimi, Toivo ja Vieno. Rauha on toivenimi kuten Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Sulo, Toivo, Vieno ja Viljo. Sillä on appellatiivipari kuin myös nimillä Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Sulo, Taimi, Toivo ja Veikko.

Myös Sulo pääsi almanakkaan 1908 ja myös sen suosio painottuu seuraavalle vuosikymmenelle. Nimi on ollut käytössä 1800-luvun lopulta ja esimerkiksi

Keski- Suomen läänissä se saavutti huippunsa jo 1890-luvulla. Sulon kanssa ei samaan aikaan ollut suosiossa muita tyyppiä a+a/l+l olevia nimiä. Muutoin se sopii hyvin ajankohtaansa: sillä on appellatiivipari kuten nimillä Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Taimi, Toivo ja Veikko ja adjektiivipari kuten nimillä Aino, Armas, Hilja, Oiva, Vieno ja Viljo, ja se on toivenimi kuten Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Rauha, Toivo, Vieno ja Viljo.

Taimi on myös vuonna 1908 almanakkaan päässeitä nimiä ja sen suosio painottuu seuraavalle vuosikymmenelle. Nimi on ollut suosittu Turun ja Porin läänissä jo 1800-luvun lopulla, mutta esimerkiksi Keski-Suomen läänissä vasta 1920-luvulla. 1910-luvun suosikkinimistä Aino, Laina, Oiva, Rauha, Toivo ja Vieno ovat samaa rakennetyyppiä (a+a/p+l) kuin se ja siinä on diftongi kuten nimissä Aino, Laina, Oiva, Rauha, Toivo, Veikko ja Vieno. Se on myös luonnonaiheinen nimi kuten Kerttu. Taimilla on appellatiivipari kuin myös nimillä Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Toivo ja Veikko.

Myös Vieno otettiin almanakkaan 1908 ja seuraavalla vuosikymmenellä se oli huippusuosittu. Nimi on ollut käytössä 1800-luvun lopulta lähtien ja varsin suosittu esimerkiksi Vaasan läänissä jo 1900–09. Turun ja Porin läänissä nimi ei ole ollut naisen nimenä suosittu, koska se on alueella leimautunut miehen nimeksi. Vieno en samaa rakennetyyppiä kuin edellä käsitelty Taimi ja myös siinä on diftongi ensimmäisessä tavussa. Vieno on toivenimi kuten ajankohdan suosikkinimistä myös Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno ja Viljo. Vienon homonyymipari on adjektiivi samoin kuin nimillä Aino, Armas, Hilja, Oiva, Sulo, Vieno ja Viljo.

Viljokin kuuluu 1908 almanakkaa otettuihin nimiin ja myös sen suosio osuu seuraavalle vuosikymmenelle. Nimi on ollut käytössä 1800-luvun lopulta. Viljo on tavorakenteeltaan tyyppiä u+a/p+l kuten Anna, Armas, Arvo, Erkki, Helmi, Helvi, Hilja, Kerttu, Martta, Veikko ja Vilho, jonka kanssa Viljo muodostaa assonanssiparin. Sen homonyymipari on adjektiivi ja se on toivenimi kuten edellä nimi Vieno.

1920–29 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 205 ja 209) homonyymiparisia ovat Alli, Aimo, Aino, Hilkka, Kauko, Kerttu, Maire,

Sirkka, Toivo ja Veikko. (Ainon olen käsitellyt luvussa 6.1., Kerttu ja Toivo on käsitelty edellä ja Sirkkan suosion huippu osuu varsinaisesti 1930- ja 1940-luvuille.)

Alli on otettu almanakkaan jo 1890 eli samaan aikaan kuin esim. Aino. Nimi onkin ollut käytössä 1800-luvun lopulta alkaen. Sen suosio painottuu kuitenkin 1920-luvulle. Nimi on rakenteeltaan tyyppiä u+a/p+l kuten ajankohdan suosikkiniemistä myös Anna, Erkki, Helvi, Hilkka, Kerttu, Pentti, Martti, Matti, Sirkka ja Veikko. Nimessä on geminaatta kuin nimissä Anna, Erkki, Hilkka, Kerttu, Pentti, Martti, Matti, Sirkka ja Veikko ja se on vokaalialkuinen kuin Aili, Aimo, Aino, Aune, Eeva, Eila ja Eino. Alli on kalevalaiseksi leimautunut nimi, jonka homonymiparin merkitys kansanrunoudessa on 'poloinen, onneton, orpo'. Muita kalavalaisia nimiä on suosiossa samanaikaisesti Aino, Kauko, Maire, Toivo ja Väinö. Toisaalta sen homonymipari on myös erästä sorsalintua merkitsevä appellatiivi, jolloin nimi olisi luonnonaiheinen kuten Kerttu ja Sirkka.

Aimo kuuluu 1908 almanakkaan päässeisiin nimiin. Samaan aikaan se varsinaisesti tuli myös käyttöön, vaikka joitakin hajaesiintymiä on jo 1800-luvun lopulta Pohjois-Karjalan ja Lapin lääneissä. Sen suosio on korkeimmillaan vasta 1920-luvulla. Nimi on tyyppiä a+a/p+l, jota edustavat ajankohdan suosikkiniemistä myös Aili, Aino, Aune, Eeva, Eila, Eino, Lauri, Maire, Reino, Toivo ja Väinö. Siinä on ensitavussa Ai-diftongi kuten nimissä Aili, Aino, Maire ja Väinö. Assonanssisarjan Aimo muodostaa Ainon, Einon ja Reinon kanssa. Se on toivenimi kuin Maire ja Toivo.

Nimi Hilkka otettiin almanakkaan 1929, mutta sen suosio osaa myös 1920-luvulle. Se taisi päästä almanakkaan, koska oli jo suosikkiniemi. Tavurakenteeltaan se on samaa tyyppiä kuin suosikkiniemet Alli, Erkki, Helvi, Kerttu, Pentti, Martti, Matti, Sirkka ja Veikko ja siinä esiintyvä geminaatta-k on myös nimissä Erkki, Sirkka ja Veikko. Nimen homonymipari on appellatiivi kuten nimillä Alli, Kerttu, Sirkka, Toivo ja Veikko.

Kauko kuuluu vuonna 1908 almanakkaan otettuihin nimiin, vaikka sen suosion huippu osuukin vasta 1920-luvulle. Nimi on rakenteeltaan hyvin yleistä tyyppiä a+a/p+l kuten myös suosikkiniemet Aili, Aimo, Aino, Aune, Eeva, Eila, Eino, Lauri, Maire, Reino, Toivo ja Väinö. Sen ensimmäisessä tavussa on diftongi kuten

nimissä *Aili*, *Aimo*, *Aino*, *Aune*, *Eila*, *Eino*, *Lauri*, *Maire*, *Reino*, *Toivo* ja *Väinö* ja se kuuluu kalevalaisiksi leimautuneisiin nimiin kuten *Alli*, *Aino*, *Toivo* ja *Väinökin*. *Kaukon* homonyymipari on adverbi, mikä on harvinaista.

Myös *Maire* kuuluu vuoden 1908 almanakkanimiin. Nimi tulikin käyttöön oikeastaan vasta tuolloin. Sen suosio on suurimmillaan kuitenkin vasta 1920-luvulla. *Maire* on samaa rakennetyyppiä ja kalevalaiseksi leimautunut kuin *Kaukokin*. Nimen ensimmäisessä tavussa on *Ai*-diftongi kuin nimissä *Aili*, *Aimo*, *Aino* ja *Väinö*. Sen homonyymipari on adjektiivi kuten myös nimillä *Aimo* ja *Aino*.

Myös *Veikko* otettiin almanakkaan vuonna 1908. Nimi oli suosittu 1920-luvulla, mutta esim. Turun ja Porin läänissä suosion huippu osuu aivan 1900-luvun alkuun. Almanakkaan pääsy on vakiinnuttanut ja laajentanut nimen suosiota. *Veikko* kuuluu rakenteeltaan yleiseen *u+a/p+l* -tyyppin kuin myös ajankohdan suosikkinimet *Anna*, *Erkki*, *Helvi*, *Hilkka*, *Kerttu*, *Martti*, *Matti*, *Pentti* ja *Sirkka*, ja siinä on geminaatta-*k* kuten nimissä *Erkki*, *Hilkka* ja *Sirkka*. Nimen ensitavussa on diftongi kuten nimissä *Aili*, *Aimo*, *Aino*, *Aune*, *Eila*, *Eino*, *Kauko*, *Lauri*, *Maire*, *Reino*, *Toivo* ja *Väinö*, *Veikon* *ei*-diftongi on myös nimissä *Eila*, *Eino* ja *Reino*. *Veikon* homonyymipari on appellatiivi samoin kuin nimien *Hilkka*, *Kerttu*, *Maire*, *Sirkka* ja *Toivo*.

1930–39 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 205 ja 209) homonyymiparisia ovat *Aino*, *Ritva*, *Sirkka*, *Sisko* ja *Terttu*. (*Aino*-nimen olen käsitellyt luvussa 6.1.) Nimet ovat kaikki naisten nimiä.

Ritva pääsi almanakkaa vuonna 1929 ja oli erittäin suosittu seuraavat kolme vuosikymmentä. Almanakka on vakiinnuttanut sen suosion. Nimi on yleistä tyyppiä *u+a/p+l*, jota edustavat myös saman ajan suosikkinimet *Anja*, *Arja*, *Erkki*, *Esko*, *Hannu*, *Heikki*, *Jorma*, *Jukka*, *Marja*, *Markku*, *Martti*, *Matti*, *Merja*, *Pekka*, *Pentti*, *Pirkko*, *Riitta*, *Seppo*, *Sirkka*, *Sisko*, *Taisto* ja *Terttu*. Siinä on keskellä konsonanttityhtymä (ilman geminaattaa) kuten nimissä *Anja*, *Arja*, *Esko*, *Jorma*, *Marja*, *Merja*, *Sisko* ja *Taisto*. *Ritvan* homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi kuin myös nimillä *Kari*, *Marja*, *Sirkka* ja *Terttu*.

Sirkka kuuluu 1908 almanakkaan päässeisiin nimiin. Sen suosion huippu osuu kuitenkin vasta 1930- ja 1940-luvuille, joten suosio ei ainakaan suoraan johdu almanakkaan pääsystä. Nimi on samaa yleistä tyyppiä kuin *Ritva* (*u+a/p+l*).

Sirkan kanssa samaan aikaa olivat suosiossa sen lisäksi tämän tyyppin nimet *Anja*, *Erkki*, *Esko*, *Heikki*, *Jorma*, *Markku*, *Martti*, *Matti*, *Pekka*, *Pentti*, *Pirkko*, *Seppo*, *Sisko*, *Taisto* ja *Terttu*. Geminaatta-*k* on myös nimissä *Erkki*, *Heikki*, *Markku*, *Pekka* ja *Pirkko*, muu geminaatta nimissä *Martti*, *Matti*, *Pentti*, *Seppo* ja *Terttu*. *Sirkan* homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi kuin myös nimillä *Kari*, *Marja*, *Ritva* ja *Terttu*.

Almanakkaan *Sisko* otettiin vuonna 1929 ja sen suosio ajoittuu seuraavalle vuosikymmenelle, joten almanakkaan pääsy on vakiinnuttanut nimen suosiota. *Sisko* on samaa tavorakennetyyppiä kuin samanaikaiset *Ritva* ja *Sirkka* eli u+a/p+l, jota ovat myös *Anja*, *Erkki*, *Esko*, *Heikki*, *Martti*, *Matti*, *Pentti*, *Pirkko* ja *Terttu*. *Siskossa* on konsonantti yhtymä ilman geminaattaa kuten nimissä *Anja*, *Esko* ja *Ritva*. *Eskon* kanssa nimi muodostaa assonanssiparin. Nimen homonyymipari on appellatiivi samoin kuin nimien *Ritva*, *Sirkka* ja *Terttu*.

Myös *Terttu* otettiin almanakkaan 1929, joten almanakkaan pääsy on vaikuttanut nimen suosioon, vaikka nimi on ollut käytössä jo 1800-luvun lopulta esimerkiksi Mikkelin läänissä. *Terttu* on samaa yleistä tavorakennetyyppiä kuin *Siskokin*. Nimessä on geminaatta-*t* kuten myös samanaikaisissa nimissä *Martti*, *Matti* ja *Pentti*, muu geminaatta on nimissä *Erkki*, *Heikki*, *Pirkko* ja *Sirkka*. Nimen homonyymipari on appellatiivi samoin kuin nimien *Ritva*, *Sirkka* ja *Sisko*.

1940–49 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat *Kari*, *Marja*, *Ritva*, *Seppo*, *Sirkka*, *Taisto* ja *Veijo*. (Nimet *Ritva* ja *Sirkka* olen käsitellyt edellä, Karin käsittelen luvun 6.3. alussa, koska sen suosio on huipussaan varsinaisesti vasta 1950-luvulla.)

Marja on ollut jonkinvertaisessa käytössä koko 1900-luvun, mutta almanakkaan pääsynsä 1929 jälkeen sen suosio on huomattavasti kasvanut. Yleensä *Marjan* suosion huippu osuu 1940-luvulle, mutta sen on erittäin suosittu myös koko 1950-luvun. Nimi on samaa yleistä tavorakennetyyppi u+a/p+l kuin samanaikaiset nimet *Anja*, *Arja*, *Erkki*, *Hannu*, *Heikki*, *Jorma*, *Jukka*, *Markku*, *Matti*, *Merja*, *Pekka*, *Pentti*, *Pirjo*, *Pirkko*, *Riitta*, *Ritva*, *Seppo*, *Sirkka*, *Sirpa* ja *Taisto*. Nimessä on konsonanttiyhtymä ilman geminaattaa kuin nimissä *Anja*, *Arja*, *Jorma*, *Merja*, *Pirjo*, *Ritva*, *Sirpa* ja *Taisto*. *Marjan* homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi samoin kuin

nimillä Kari, Ritva ja Sirkka. Nimi muodostaa riimin nimen *Arja* kanssa ja kuuluu assonanssisarjaan *Arja-Marja-Merja-Pirjo*.

Seppo kuuluu myös 1929 almanakkaan päässeisiin nimiin, mutta sen suosio painottuu vasta 1940-luvulle ja vielä 1950-luvullakin sen on ollut hyvin suosittu. Nimi on varsinaisesti tullut käyttöön 1930-luvulla, joten almanakkaan ottamisella on ollut vankka merkityksensä. Nimi kuuluu samaan tavorakennetyyppiin u+a/p+l kuin ajankohdan suosikkinimet *Anja*, *Erkki*, *Heikki*, *Jorma*, Marja, *Markku*, *Matti*, *Pekka*, *Pentti*, *Pirkko*, Ritva, Sirkka ja Taisto. Siinä on pelkkä geminaatta nimen keskellä samoin kuin nimissä *Heikki*, *Matti* ja *Pekka*. Sepon homonyymipari on appellatiivi kuten nimien Kari, Marja, Paula, Ritva, Sirkka, Taisto, Veijo ja Veli.

Myös Taisto otettiin almanakkaan 1929. Nimi oli suosiossa toisen maailman sodan aikaan 1940-luvulla, joten almanakka ei varsinaisesti ole vaikuttanut siihen. Nimi on samaa yleistä tavorakennetyyppiä u+a/p+l kuin Marja ja siinä on konsonanttiyhtymä ilman geminaattaa kuin myös samanaikaisissa suosikeissa *Jorma*, Marja ja Ritva. Taiston homonyymipari on appellatiivi samoin kuin nimien Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka ja Veijo.

Veijon suosio ajoittuu 1940-luvulle, mutta almanakkaan se otettiin vasta 1950, ilmeisesti juuri suosionsa vuoksi. Nimi kuuluu tavorakennetyyppiin a+a/p+l, jota edustavat samanaikaiset suosikkinimet *Eila*, *Leena*, *Raija*, *Raimo*, *Seija* ja *Tuula* ja siinä on ensitavussa diftongi kuin nimissä *Eila*, *Heikki*, *Raija*, *Raimo*, *Seija* ja *Taisto*. Veijon homonyymipari on appellatiivi samoin kuin nimien Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka ja Taisto.

6.3. 1950-luvulta 1970-luvulle

1950–59 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Kari, Marja, Paula, Ritva, Seppo ja Veli. (Marjan, Ritvan ja Sepon olen käsitellyt luvussa 6.2., koska niiden suosion varsinainen huippu ajoittuu 1940-luvulle.)

Kari otettiin almanakkaan vuonna 1929, minkä jälkeen nimi vasta tulee käyttöön. Sen suosio oli suurimmillaan 1950-luvulla, joskin se oli hyvin suosittu myös jo 1940-luvulla ja vielä 1960-luvulla. Nimi kuuluu näihin aikoihin yleistyne-

seen tavorakennetyyppiin a+a/l+l, jota edustavat myös suosikkinimet Esa, Juha, Mika, Pasi, Sari, Satu, Timo, Veli ja Vesa. Karin homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi kuin myös nimillä Harri, Marja, Sirkka, Tuija ja Vesa. Sarin kanssa Kari muodostaa riimiparin.

Myös Paula pääsi almanakkaan 1929, mutta sen suosio painottuu täysin 1950-luvulle. Nimi on ollut vähäisessä käytössä jo 1800-luvun lopulta lähtien. Varsinaisesti se tulee kuitenkin käyttöön vasta almanakkaan pääsyänsä jälkeen. Nimi kuuluu samaan tavorakenne tyyppiin a+a/p+l kuin ajankohdan suosikkinimet Eija, Leena ja Tuula, mutta vain Eijassa on ensitavussa diftongi kuten Paulassakin. Nimen homonyymipari on appellatiivi kuin myös nimien Kari, Marja, Ritva, Seppo ja Veli.

Myös Veli kuuluu 1929 almanakkaan otettuihin nimiin. Käytössä se on ollut 1800-luvun lopulta alkaen ja jo tuolloin esimerkiksi Kuopion läänissä hyvin suosittu. Varsinainen suosion nousu osuu kuitenkin 1930-luvulle, joten almanakkaan pääsyllä on ollut merkitystä. Nimi on rakenteeltaan a+a/l+l, joka on ollut muodissa erityisesti 1950-luvulta 1970-luvulle. 1950-luvulla vastaavia suosikkinimiä olivat Juha, Kari ja Timo. Nimillä Kari, Marja, Paula, Ritva, Seppo on appellatiivipari niin kuin Velilläkin.

1960–69 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Esa, Harri, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija ja Vesa. (Karin olen käsitellyt edellä, koska sen suosion huippu osuu varsinaisesti 1950-luvulle.)

Esa on vuonna 1929 almanakkaan päässeitä nimiä. Se on ollut jonkinvertaisessa käytössä 1800-luvun lopulta alkaen (varsinkin Kuopion läänissä), mutta varsinaisesti sen suosio alkaa nousta vasta 1930-luvulla, joten almanakka on tehnyt nimen tunnetuksi koko maassa. Nimi on rakenteeltaan lyhyttä a+a/l+l –tyyppiä samoin kuin ajan suosikkinimet Ari, Jari, Juha, Kari, Mika, Pasi, Sari, Satu, Timo ja Vesa. Se on vokaalialkuinen kuten Anne ja Ari ja muodostaa riimiparin nimen Vesa kanssa. Esan homonyymipari on adjektiivi, muita samanlaisia nimiä ei ole samaan aikaan suosiossa.

Vuonna 1929 almanakkaan otettiin myös Harri. Varsinaisesti nimi tulee käyttöön seuraavalla vuosikymmenellä, joten almanakkaan pääsyllä on ollut

merkitystä. Nimi on yleistä tavorakennetyyppiä u+a/p+l, jollaisia samaan aikaan on suosiossa myös *Anne, Hannu, Jarmo, Jukka, Kirsi, Markku, Marko, Merja, Minna, Pekka, Petri, Pirjo, Riitta, Sirpa* ja *Tarja*. Harrissa on pelkkä geminaatta samoin kuin nimissä *Anne, Hannu, Jukka, Minna, Pekka* ja *Riitta*. Nimen homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi kuten nimillä Kari, Tuija ja Vesa.

Kai pääsi almanakkaan vuonna 1950 ja samalle vuosikymmenelle painottuu myös sen suosio. Nimi on erittäin harvinaista yksitavuista tyyppiä; vain 1800-luvulla suosikkinimenä ollut *Frans* on vastaava. Sen homonyymipari on adverbi, mikä myös on harvinaista: suosikkinimistä vain Ainalla, Kailla ja Kaukolla on adverbipari. Nimessä on diftongi samoin kuin ajan suosikkinimissä *Päivi, Taina* ja Tuija.

Kirsi otettiin almanakkaan vuonna 1973, jolloin se oli jo hyvin suosittu nimi. Käytössä se on ollut 1940-luvulta lähtien, mutta varsinainen suosion huippu-kausi osuu 1960- ja 1970-luvuille. Nimi on tavorakenteeltaan yleistä u+a/p+l – tyyppiä kuin myös sen kanssa samaan aikaan suositut nimet *Hannu, Harri, Jarmo, Jukka, Markku, Marko, Merja, Minna, Pekka, Petri, Pirjo, Riitta, Sirpa* ja *Tarja*. Kirsissä ei ole geminaattaa, vain konsonanttiyhtymä, kuten nimissä *Jarmo, Marko, Merja, Petri, Pirjo, Sirpa* ja *Tarja*. Nimen homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi samoin kuin nimissä Harri, Kari, Tuija ja Vesa.

Sari on päässyt almanakkaan vuonna 1964, samalla vuosikymmenellä sen suosio oli myös huipussaan ja sitä jatkui vielä 1970-luvulle. Nimi on rakenteeltaan lyhyttä a+a/l+l – tyyppiä samoin kuin ajan suosikkinimet *Ari, Esa, Jani, Jari, Juha, Kari, Mari, Mika, Nina, Pasi, Sami, Satu, Timo* ja Vesa. Se kuuluu riimisarjaan *Ari-Jari-Kari-Mari-Sari* ja on nimen Satu assonanssipari. Sarin homonyymipari on appellatiivi kuten nimien Harri, Kimmo, Kirsi, Satu, Taina, Tuija ja Vesa.

Vuonna 1950 otettiin almanakkaan Satu, joka on ollut vähäisessä käytössä 1900-luvun alusta lähtien. Almanakkaan pääsytään jälkeen 1950-luvulla nimi yleistyi ja kuului suosikkinimiin 1960- ja 1970-luvuilla. . Nimi on rakenteeltaan lyhyttä a+a/l+l – tyyppiä samoin kuin Sari, jonka assonanssipari se myös on. Nimen homonyymipari on appellatiivi kuten nimien Harri, Kimmo, Kirsi, Sari, Taina, Tuija ja Vesa.

Taina pääsi almanakkaan jo vuonna 1929, mutta suurimman suosionsa se saavutti vasta 1960-luvulla. Nimi on tavorakennetyyppiä a+u/p+l, jollaisia ovat myös samanaikaiset suosikit *Jaana*, *Päivi*, *Tiina*, Tuija ja *Tuula*. Nimissä Kai, *Päivi* ja Taina on Ai-diftongi. Tainan homonyymipari on appellatiivi kuten nimien Harri, Kimmo, Kirsi, Sari, Satu, Tuija ja Vesa.

Tuija on 1950 almanakkaan päässeitä nimiä. Vähäisessä käytössä nimi on ollut 1800-luvun lopulta alkaen, mutta varsinaisesti suosikiksi se nousi vasta almanakkaan ottamisensa jälkeen: 1950-luvulla ja ennen kaikkea 1960-luvulla. Nimi on samaa tavorakennetyyppiä kuin Taina ja siinä on myös diftongi. Tuijan homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi kuten nimillä Harri, Kari ja Vesa.

Vesa otettiin almanakkaan vuonna 1929, samoihin aikoihin se myös tulee käyttöön. Varsinaisen suosionsa nimi saavuttaa kuitenkin vasta 1960-luvulla. Nimi on rakenteeltaan lyhyttä a+a/l+l -tyyppiä samoin kuin ajan suosikkinimet *Ari*, *Esa*, *Jani*, *Jari*, *Juha*, Kari, *Mari*, *Mika*, *Nina*, *Pasi*, *Sami*, Sari, Satu ja *Timo*. Tämä on varmasti vaikuttanut suosion nousuun. Se muodostaa riimiparin nimen Esa kanssa ja sen homonyymipari on luonnonaiheinen appellatiivi kuten nimillä Harri, Kari ja Tuija.

1970–79 suosituimmista ensimmäisistä etunimistä (Kiviniemi 1987: 204 ja 208) homonyymiparisia ovat Kimmo, Kirsi, Sari ja Satu. (Nimet Kirsi, Sari ja Satu olen käsitellyt edellä.)

Kimmo on vuonna 1929 almanakkaan päässeitä nimiä, mutta varsinaisesti käyttöön nimi otettiin vasta 1950-luvulla, minkä jälkeen se oli huippusuosittu 1970-luvulla. Nimi on yleistä tavorakennetyyppiä u+a/p+l, jota ovat myös samanaikaiset suosikkinimet *Anne*, *Antti*, *Hanna*, *Janne*, *Katja*, *Kirsi*, *Marko*, *Mikko*, *Minna*, *Petri* ja *Sanna*. Kimmossa on nasaaligeminaatta kuin nimissä *Anne*, *Hanna*, *Janne*, *Minna* ja *Sanna*; nimessä *Mikko* on geminaatta-k. Kimolla on appellatiivipari kuten Kirsillä, Sarilla ja Sadullakin.

LÄHTEET

- ALASUUTARI, PERTTI 1996: *Toinen tasavalta. Suomi 1946–1994*. Vastapaino, Tampere.
- BLACKMORE, SUSAN 2000: *Meemit – kulttuurigeenit*. Art House, Helsinki.
- HAKASALO, ILPO 1999: *Tanssilavojen tahdeissa*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlakirja*. Otava, Keuruu.
- HEIKINMÄKI, MAIJA-LIISA 1972: *Nimipäiviemme vaihteita*. Teoksessa Sihvo, Hannes (toim.): *Nimikirja. Kalevalan seuran vuosikirja 52.1972*. WSOY, Porvoo.
- HIETALA, VEIJO 1999: *Kun Suomisen perhe television osti. Puoli vuosisataa radion ja television sarjasuosikkeja*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlakirja*. Otava, Keuruu.
- HIRVONEN, MAIJA – MAKKONEN, ANNA – NYBODANS, ANNA (toim.) 1981: *15 vuosikymmentä. Kirjallisia dokumentteja erään seuran historiasta*. SKS 368. SKS, Helsinki.
- HJERPPE, RIITTA 1990: *Kasvun vuosisata*. VAPK-kustannus, Helsinki.
- HONKO, LAURI 1981: *Lähtökohtia ja ääriviivoja*. Teoksessa Hirvonen, Maija, Anna Makkonen & Anna Nybodans, (toim.): *15 vuosikymmentä. Kirjallisia dokumentteja erään seuran historiasta*. SKS 368. SKS, Helsinki.
- HUUMO, KATJA – LAITINEN, LEA - PALOPOSKI, OUTI (toim.) 2004: *Yhteistä kieltä tekemässä. Näkökulmia suomen kirjakielen kehitykseen 1800-luvulla*. SKS 979. SKS, Helsinki.
- HÄKKINEN, KAISA 2003: *Suomettaren pojat*. Teoksessa Kurki, Tommi, Päivi Laine & Arja Lampinen (toim.): *Suomettaren helmoista, tutkimuksia 1800-luvun suomen kielestä*. Kirja-Aurora, Turku.
- HÄKKINEN, KAISA 2004: *Linnun nimi*. Teos, Helsinki.
- HÄMÄLÄINEN, UNTO 1999: *Tiedonvälityksen murrosvaihteita*. Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlakirja*. Otava, Keuruu.
- IMMONEN, KARI 1999: *Kulttuurin kentän muuttuminen*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlakirja*. Otava, Keuruu.
- ITÄ-HÄME 20.2.1988: Sanomalehti Itä-Häme lauantaina helmikuun 20. pñä.
- JALLINOJA, RIITTA 1999: *Instituutiosta ihmissuhteiksi. Suomalaisen perheen 50 vuotta*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlakirja*. Otava, Keuruu.
- JÖNSSON, BODIL 2000: *10 ajatusta ajasta*. Tammi, Helsinki.
- KARISTO, ANTTI - TAKALA, PENTTI - HAAPOLA, ILKKA 1985: *Elintaso, elämäntapa, sosiaalipolitiikka*. WSOY, Juva.
- KAUPPINEN, EINO 1952: *Kirjallinen Kuukauslehti. Vaiheet, sisälllys, merkitys*. Otava, Helsinki.
- KAUPPINEN, EINO 1955: *Taisteleva sanomalehti. Morgonbladetin (1872–1884) syntyminen ja asema lehdistössämme*. Otava, Helsinki.
- KEPSU, SAULO 1987: *Talonnimien tutkimisesta*. Teoksessa Kiviniemi, Eero & Ritva Liisa Pitkänen (toim.): *Kieli 2. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos*, Helsinki.

- KIVI, ALEKSIS 1985: *Seitsemän veljestä*. SKS, Jyväskylä.
- KIVINEN, OSMO 1999: *Koulutuksen kehityskaari. Valikoidun yläluokan etuoikeudesta koko kansan kulutushyödykkeeksi*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlaKirja*. Otava, Keuruu.
- KIVINIEMI, EERO 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet. Suomalaisten etunimet ja nimervalinta*. Weilin & Göös, Espoo.
- KLINGE, MATTI 1982: *Kaksi Suomea*. Otava, Keuruu.
- KOIVUSALO, ESKO 1988: *Kirjakieli yhteiskunnan muutosPaineessa*. Kieliposti 2/1988.
- KUPIAINEN, UNTO 1972: *Lyhyt runousoppi. Yleisen kirjallisuustieteen alkeet*. WSOY, Porvoo.
- KURKI, TOMMI – LAINE, PÄIVI – LAMPINEN, ARJA (toim.) 2003: *Suomettaren helmoista, tutkimuksia 1800-luvun suomen kielestä*. Kirja-Aurora, Turku.
- KUVA, HEIKKI 1988: *Kaksipyöräisten vuosisata*. Suomen Polkupyörä- ja Mopediteollisuusyhdistys ry., Jyväskylä.
- LAITINEN, KAI 1981: *Suomen kirjallisuuden historia*. Otava, Helsinki.
- LAITINEN, KAI 1985: esipuhe Aleksis Kiven Seitsemän veljeksien eripainokseen. SKS, Jyväskylä.
- LAMPINEN, ARJA 2003: *Ensimmäisen Suomettaren suomalaistetut etunimet*. Teoksessa Kurki, Tommi, Päivi Laine & Arja Lampinen (toim.): *Suomettaren helmoista, tutkimuksia 1800-luvun suomen kielestä*. Kirja-Aurora, Turku.
- LEINO, PENTTI 1972: *Etunimien suosionvaihteluja*. Teoksessa Sihvo, Hannes (toim.): *Nimikirja*. Kalevalan seuran vuosikirja 52.1972. WSOY, Porvoo.
- LESKINEN, JUHA 1991: Suomalaisten ja unkarilaisten etunimien vertailua. Virittäjä 4/1991.
- LUOTO, SANTTU – LINDFORS, JUKKA 1999: *Rockia Euroopan reunalla*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlaKirja*. Otava, Keuruu.
- MALINIEMI, AARNO 1947: Henkilönnimet esihistoriallisena ja katolisena aikana. Teoksessa Teppo, Hannes & Kustaa Vilkuna (toim.): *Etunimikirja*. Tietoliipas 5. SKS, Helsinki.
- MAKKONEN, ANNA (toim.) 2002: *Karheita kertomuksia. Itseoppineiden omaelämäkertoja 1800-luvun Suomesta*. SKS, Tampere.
- MEISALO, VEIJO 1988: *Tietotekniikka opettajan maailmassa*. Otava, Helsinki.
- MIKKONEN, PIRJO 1987: *Turun pataljoonan ruotusotamiesten lisänimet 1854 – 1865*. Teoksessa Kiviniemi, Eero & Ritva Liisa Pitkänen (toim.): *Kieli 2*. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos, Helsinki.
- MIKKONEN, PIRJO 2003: *Benediktuksesta Penttiin – suomalaisten etunimien vaiheita*. Teoksessa *Mitä Missä Milloin 2004*. Otava, Keuruu.
- MUOLA, TIMO 2005: *Henrik Renqvist*.
http://www.co.jyu.fi/~opinto/opinto.net/uskonto/timomuola/her_renq.html
- NIEMI, LEENA 1999: *Koskesta voimaa, Tampereen historiaa*.
<http://www.uta.fi/koskivoimaa/valta/1918-40/talvisota.htm>

- NISSILÄ, VILJO 1973: *Ortodoksisia henkilönnimiä Aunuksen kylännimistöissä*. Teoksessa *Suomalais-ugrilaisen Seuran Aikakauskirja* 72.1973.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 1989: *Kielenulkoisten taustamuuttujien huomioon ottaminen 1800-luvun ja 1900-luvun alun murretutkimuksissa*. Teoksessa Aalto, Seija & al. (toim.): *Kielestä kiinni*. Tietolipas 113. SKS, Helsinki.
- NYKYSUOMEN SANAKIRJA (1951-1961). WSOY, Porvoo.
- PAIKKALA, SIRKKA 2001: *Suomalaisten sukunimien historiaa*. Teoksessa *Mitä Missä Milloin 2002*. Otava, Keuruu.
- PAIKKALA, SIRKKA 2004: *Kotoista vai kansainvälistä? Keskustelu ulkomaisista nimistä 1800-luvun lehdistössä*. Teoksessa Kaja Huumo, Katja, Lea Laitinen & Outi Paloposki (toim.): *Yhteistä kieltä tekemässä. Näkökulmia suomen kirjakielen kehitykseen 1800-luvulla*. SKS 979. SKS, Helsinki.
- PANTZAR, MIKA 1996: *Kuinka teknologia kesytetään*. Tammi, Helsinki.
- PULKKINEN, PAAVO 1972: *Nykysuomen kehitys. Katsaus 1800- ja 1900-luvun kirjakielen sekä tekstinäytteitä*. Tietolipas 72. SKS, Helsinki.
- RAPOLA MARTTI 1960: *Sanojemme ensiesiintymiä. Agricolasta Yrjö Koskiseen. Valikoima*. Tietolipas 22. SKS, Helsinki.
- RUUSUNEN, AIMO 1992: *Savitauluista satelliitteihin*. (toim. Aimo Ruusunen). Gaudeamus, Helsinki.
- SIHVO, HANNES 2002: *Elävä Kivi. Aleksis Kivi aikansa*. SKS, Helsinki.
- SJÖMAN, ISAK EDWARD 1864: *Siweä. Kauno-annakka 1865*. Turku.
- TOMMILA, PÄIVIÖ 1988: *Suomen sanomalehdistön alkuvaiheet*. Teoksessa Tommila, Päiviö (toim.): *Suomen lehdistön historia 1. Sanomalehdistön vaiheet vuoteen 1905*. Kustannuskiila, Kuopio.
- TOMMILA, PÄIVIÖ 1989: *Mitä oli olla suomalainen 1800-luvun alkupuolella*. Teoksessa Tommila, Päiviö (toim.): *Herää Suomi. Suomalaisuusliikkeen historia*. Kustannuskiila, Kuopio.
- TUOMAALA, SAARA 2003: *Polkupyörällä pääsee. Suomalaisen maalaisnuoruden siirtymiä ja symboleita 1920–1940-luvuilla*. Teoksessa Aapola, Sinikka & Mervi Kaarninen (toim.): *Nuoruuden vuosisata, suomalaisen nuorison historia*. SKS 909. SKS, Jyväskylä.
- VAHTOLA, JOUKO 2004: *Rautakauden mies oli mieluummin Masku kuin Musto*. Tiede 8/2004.
- VARTIAINEN, PERTTU 1999: *Kotikylän varjoista esikaupunkien valoihin. Maasamuuton ongelmat ja mahdollisuudet*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlakirja*. Otava, Keuruu.
- VESIKANSA, JYRKI 1999: *Pienviljelystä jälkiteolliseen yhteiskuntaan*. Teoksessa Latikka, Anne-Maria (toim.): *Puoli vuosisataa. MMM juhlakirja*. Otava, Keuruu.
- VILKUNA, KUSTAA 1947: *Uudempien suomalaisten etunimien historiaa*. Teoksessa Teppo, Hannes & Kustaa Vilkuna (toim.): *Etunimikirja*. Tietolipas 5. SKS, Helsinki.
- VILKUNA, KUSTAA 1944: *Jalo Lahja. Uudempien suomalaisten ristimäniemien historiaa*. Virittäjä 1944 (s. 365–383).

VILKUNA, KUSTAA 1985: *Etunimet*. Teoksessa *Suuri suomalainen nimikirja*.
Suuri suomalainen kirjakerho, Keuruu.

VILPPULA, MATTI 1989: *Metsä suomalaisessa kulttuurissa*. . Teoksessa Aalto,
Seija & al. (toim.): *Kielestä kiinni*. Tietolipas 113. SKS, Helsinki.

Muut lähteet

Helsingin yliopiston nimipäivälmanakan atk-listat. Väestörekisterikeskuksen tiedostosta poimitut äidinkieleltään suomalaisten Suomen kansalaisten kaikki etunimet. (Sama aineisto kuin professori Eero Kiviniemen Rakkaan lapsen monet nimet –kirjassa vuodelta 1982)

Henkilönnimikilpa 1958 vastaukset. (lyhennettynä hnk58) Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Nimiarkisto. Helsinki.

Nimiehdotuksia on ollut seuraavissa lähteissä:

1856 Arwo Moittivainen, Sanomia Turusta.

1864 I. E. Sjöman: Siweä. Kauno-annakka 1865.

1879 nimimerkki Poro (H. A. Reinholm); Uusi Suometar ja K. E. Törmänen; Pietarin lehti.

1882 Kansanvalistusseuran kalenteri.

1883 Kansanvalistusseuran kalenteri.

1908 Kansanvalistusseuran kalenteri.

1909 Pietarin suomalainen kalenteri.

1913 Inkerinmaan ja Pietarin kansalaiskalenteri.

1919 Yrjö Karilas.

Nykysuomen sanakirjan mukaan:

2.1.1. Aina

aina **I.** (adverbi) ajan merk:ssä. **1.** joka aika, kaikkina aikoina, joka hetki, yhtä mittaa, herkeämättä, alituisesti, alinomaa, alati, ikuisesti, iäti. **2.** yhä, jatkuvasti, ohi odotetun hetken. **3.** yhä uudelleen, toistuen, joka kerta. **II.** (partikkeli) ajan merk. hämärtynyt t. häipynyt; etup. vahvistuspart:na. **1.** toistumista merkitsevän ilmauksen vahvistajana. **2.** jtk rajaam rajakohtaa osoittavan ilmauksen vahvistajana, ---. **3.** jnk varmuutta, ehdottomuutta, poikkeuksettomuutta ilmaisemassa. --- (myös: (substantiivi) *aina* verkon t. nuotan paula; tilap. purjeen reunusköysi.)

2.1.2. Aino

aino (adjektiivi) (taipum. runok. harv.) ainoa, ainokainen.

2.1.3. Alli

alli (substantiivi) Clangula hyemalis, valkoisen ja tumman kirjava, pohjoisilla seuduilla pesivä sorsalintu. -(Kuv., vars. kansanrun.) kovaosainen, poloinen, onneton, orpo. -(kansanrun.) myös neitosen kertosana.

2.1.4. Helmi

helmi (substantiivi) **1.** pieni helmiäispallo, jollaisia muodostuu simpukoissa ja eräissä merikotiloissa vieraiden esineiden ympärille; sitä muistuttava lasinen, puinen, luinen tms., tav. koristeena käytetty pallonen. **2.** helmeä muistuttava pisara, "herne", "karpalo". **3.** (kuv.) erityisen kauniista, arvokkaasta, jalosta yksilöstä, esineestä tms.

2.1.5. Hilja

hilja (adjektiivi) (harv.) hiljaa, hiljaiseen, hiljalleen, hiljan jne. **1.** äänestä; hiljainen, äänetön. **2.** liikkeestä: joutumaton, verkkainen.

2.1.6. Hilikka

hilikka (substantiivi) **1.** myssymäisestä naisen päähineestä. **2.** hartioille asti ulottuva, us. viitassa kiinni oleva pussimainen päähine, huppu. **3.** (geol.) malmin pinnalle esim. hapettumisesta syntynyt kuori.

2.1.7. Kerttu

kerttu (substantiivi) **1.** vars. Sylvia-sukuun kuuluvia pieniä, vaatimattomanvärisiä, tav. kaunisäänisiä varpuslintuja. **2.** ks. leppäkerttu.

2.1.8. Kirsi

kirsi (substantiivi) **1.** routa. **2.** (geol.) malmimineraaleja vars. sulfideja ja niiden seuralaisina eräitä silikaattimineraaleja sisältävä muodostuma, kirsimalmi.

2.1.9. Laina

laina (substantiivi) **I.** esine tms., joka (korvauksetta) on luovutettu jkn (jnk) käytettäväksi ja joka saajan on käyttöoikeuden päätyttyä palautettava antajalle, lainattu esine; vert. velka. --- **II.** (ei erotu selvästi ed. pääryhmästä) lainaus, lainaaminen; oloila, joka syntyy, kun jtk lainataan t. on lainattuna; lainan antajan ja ottajan välinen sopimussuhde.

2.1.10. Lempi

lempi (substantiivi) **1.** vars. (runok.) eroottinen rakkaus. **2.** vars. (ark.) aistillinen rakkaus, rakastelu, lemmiskely, sukupuoliyhteyden harjoittaminen.

2.1.11. Maire

maire **1.** (adjektiivi) vars. (runok.) mairea ['suloinen, makea; makeileva, mielitelevä']. **2.** (substantiivi) mairittelu, mielittely.

2.1.12. Marja

marja (substantiivi) **1.** (yleisk.) mehevä, tav. syötävä, pienenpuoleinen hedelmä (varisn. marja, luumarja t. epähedelmä); ---

2.1.13. Paula

paula (substantiivi) **1.** kiinnipitimenä, siteenä käytetty nuora, nyöri t. nauha. **2.** (mets.) ansa, lanka, permi.

2.1.14. Rauha

rauha (substantiivi) **I. 1. a.** valtioiden tms. välinen normaali sovinnon tila;)(sota. **b.** rauhan solmiminen, rauhanteko, -sopimus. **2.** ed:een liittyen yl. sovinnon tila, sopu, sovinnollisuus;)(riita. **II.** häiriintymättömyyden tila, häiriintymättömät, rauhalliset olot. **1.** ulkonaisista olosuhteista. **2.** sisäinen levollisuus, mielen tasapaino, tyyneys, rauhallisuus, mielen-, sielunrauha. **3.** rakennuksen, taidetuotteen tms.. aiheuttamista vaikutelmasta, tunnelmasta: viihdyttävästi, rauhoittavasti vaikuttava sopusuhtaisuus, sopusointu(isuus), tasapaino(isuus), harmonia.

2.1.15. Ritva

ritva (substantiivi) hento, vars. rennosti riippuva lehtipuun oksa.

2.1.16. Saima

saima (substantiivi) = 2. soima. [**1.** Suomenlahden itäosissa, Laatokalla ym. käytetty iso, lastia kuljettava purjealus. **2.** pienehkö tasapohjainen, katoksellinen t. avonainen lotja.]

2.1.17. Sari

sari (substantiivi) intialaisen naisen puku: pitkä vartalon ympäri kiedottava vaate.

2.1.18. Satu

satu (substantiivi) **1.** vapaaseen mielikuvitukseen perustuva, aika- ja paikkasuhteista riippumaton, todellisen elämän rajoista välittämätön opettava t. huvittava kertomus; vrt. tarina, taru, myytti, faabeli, legenda. **2.** (kuv.) **a.** jkn t. jnk elämästä, kohtalosta, vaiheista. **b.** vars. (ark.) uskomattomasta asiasta t. jutusta, valheesta.

2.1.19. Sirkka

sirkka (substantiivi) **1. sirkka** hyppyjalkaisiin kuuluvia suorasiipisiä hyönteisiä, joita Suomessa on vain yksilaji (kotisirkka); laajemmin (ei. el.) muistakin hyppyjalkaisista, vars. heinäsirkoista (yhd:ojen jälkiosana myös tieteellisessä kielenkäytössä). **2. sirkka** langan, köyden tms. kiinnittämistä varten esim. kankaaseen t. nahkaan tehty reiän tav. metallinen vahviste; vrt. silmuri. **3. sirkka** = sirkkalehti.

2.1.20. Sisko

sisko (substantiivi) vars. puhek. us. tutunom.: sisar; vrt. veikko.

2.1.21. Taimi

taimi (substantiivi) vrt. oras, vesa, verso, istukas. **1.** vasta mullasta noussut tai istutettava ati istutettu, vars. (omakohtaista) hoitoa saava nuori, kehittyvä (ei vilja)kasvi. **2.** kuv. **a.** lapsi, (jtak ammattia, tehtävää tms. varten opiskeleva tai harjoitteleva) nuori henkilö, alku. **b.** kehkeytyvästä ilmiöstä tms.

2.1.22. Taina

taina (substantiivi) harv. **1.** kookas kertausvärttinä. **2.** taimi.

2.1.23. Terttu

terttu (substantiivi) **1.** tiheähköstä kukka-, hedelmä- tai marjaryhmästä; kasv. kukinto(muoto), jossa perälliset kukat ovat kiinni pitkässä kukkalapakossa; vrt. huiskilo. **2. a.** hellittelysanana rakastetusta tai pienestä lapsesta. **b.** huudahduksissa.

2.1.24. Tuija

tuija (substantiivi) Thuja, kartiomaisia, litteäöksaisia, meillä vars. hautausmailla kasvatettuja havupuita, joilla on suomumaiset, limittäiset lehdet, elämänpuu.

2.1.25. Vieno

vieno (adjektiivi) **1.** käyttöä, jossa esteettiset näkökohdat ovat etualalla; vrt. lempeä, leppeä. **a.** ihmisestä, hänen ominaisuuksistaan, tunteistaan, teoistaan, saamistaan vaikutelmista yms.; pehmeän, lempeän, surumielisen kaunis, lempeä, hempeä, viehkeä, suloinen; kainon kaunis, ujosteleva, rauhallinen;)(ankara, tyly, kova; vilkas, raisu. **b.** (us. läheten 3. merk:tä) luonnon ilmiöistä ja -paikoista yms.: lempeä, leppeä, lauha, suloinen, rauhallinen;)(kolkko, synkkä, raju. **2.** läheisesti ed:iin liittyen: hento, heikko. **3.** käyttöä, jossa intensiteetin ilmaiseminen on etualalla: heikosti aistittavissa oleva, vaimea, vähäinen, heikko; vrt. 1.b.

Nykysuomen sanakirjan mukaan:

2.2.1. Aimo

aimo (adjektiivi) kunnon, hyvä, mainio, oiva, kelpo, aika(moinen), iso, runsas.

2.2.2. Armas

armas (adjektiivi) **1.** rakas, kallis; joskus: hellä. **2.** herttainen, suloinen, ihana.

2.2.3. Arvo

arvo (substantiivi) **1.** merkitys; jkn nauttima kunnioitus, arvovalta. **2.** us. nim. arvokas, merkitsevä asia. **3.** arvoaste, arvonimen t. tittelin edellyttämä asema. **4.** liik. käypä hinta. **5.** numeron t. luvun suuruus, numero, luku. **6.** erillisiä, ed:een liittyviä merk:ää. **7.** arvon. **a.** attr:na arvoisa, kunnioitettava. **b.** adv. murt. onneksi, toki, sentään.

2.2.4. Esa

esa (adjektiivi) koul. paremmuudesta, etevämmyydestä: ensimmäinen.

2.2.5. Harri

1. *harri* (substantiivi) = harjus. [s. thymallus vulgaris = vars. Pohj.-Suomessa yleinen lohikala.] **2.** *harri* (substantiivi) maat. pitkäpiikkinen, haravanmuotoinen laite, joka kiinnitetään viikatteeseen, jotta heinä niitettäessä paremmin menisi luo'olle.

2.2.6. Kai

kai (adverbi) **1.** ilmaisemassa potentiaalisuutta, arvelua: ehkä, luultavasti, arvatenkin, varmaankin, mahdollisesti, kaiketi. **2.** vahvistavana; joskus: ainakin, toki.

2.2.6. *Kari*

kari (substantiivi) **1.** vedestä pistävä t. sen alainen (aluksille vaarallinen) kallio t. kivikko; pieni luoto; vrt. särkkä, matalikko. **2.** soraperäinen maa, somerikko.

2.2.6. *Kauko*

kauko- yhd:ojen alkuosana: paikallisesti kaukana oleva, kaukana tai kaukaa tapahtuva (esim. k:itä, -maa, -pyynti), kauas ulottuva, kantava, vaikuttava (esim. k:ase, -johto, -liikenne, -näkiä);) (lähi-, liki-, joskus: paikallis-.

2.2.6. *Kimmo*

kimmo (substantiivi) vars. tekn. kimmoisuus.

2.2.6. *Oiva*

oiva (adjektiivi) = oivallinen. [*oivallinen* a. (erittäin) hyvä, erinomainen, mainio, kiitettävä, kelpo, aimo, oiva.]

2.2.11. *Onni*

onni (substantiivi) **1.** suopea (vain erityisesti määriteltynä epäsuopea) kohtalo; sattuma t. kuviteltu ulkopuolinen voima, jonka suopeudesta vars. jonkin henkilön menestys riippuu; sallima, sallimus; menestys (yleisenä ilmiönä); us. (naisiksi) henkilöitynä: onnetar, kohtalotar. **2.** kohtalon t. olosuhteiden suopeus (vain erityisesti määriteltynä epäsuotuisuus), jkn t. jnk sattumaan perustuva menestys, lykky, "tuuri", "viuhka". **3.** tila jonka kohtalon t. olosuhteiden suopeus aiheuttaa; tyytyväisyyden ja mielihyvän (nautinnon) tila, joka syntyy kun kaikki tarpeet ja toivomukset on tyydytetty, onnellisuus, onnekkuus, auvo, autuus, ilo, riemu, tyytyväisyys, mielentyyneys. **4.** kohtalon antimet, osa, arpa; se mikä ihmisen tekee onnelliseksi; hyvä asema, hyvinvointi, edulliset elämänehdot tms., autuus, tämän maailman hyvä.

2.2.12. *Otto*

otto (substantiivi) teonn. ottaminen.

2.2.13. Seppo

seppo (substantiivi) kansanrun. ylät. seppä.

2.2.14. Sulo

sulo **1.** (substantiivi) **a.** abstr. suloisuus, sulokkuus, sulous, viehkeys. **b.** nom. konkr:mmin ulkonaisista kiehtovista ominaisuuksista, ruumiinmuodoista, jnk tarjoamista nautinnoista tms. **2.** (adjektiivi) runok. = seur. [suloinen].

2.2.15. Taisto

taisto (substantiivi) runok. ylät. taistelu.

2.2.16. Toivo

toivo (substantiivi) **1.** halun sävyttämä, harras odotus (jatkuvana, us. hallitsevana mielentilana), että jtk mieleistä, edullista tapahtuu, tulee jkn tai jnk osaksi, että jk tapahtuu suotuisasti, onnellisesti, halutulla tavalla; toiveikas mieliala;)(epätoivo, toivottomuus; vrt. toive, toivomus. **2.** vars. raam. (toiveikas) luottamus. **3.** se (tav. henkilö), johon jkn toivo perustuu.

2.2.17. Urho

urho (substantiivi), vars. ylät. urhoollinen mies, uros, sankari.

2.2.18. Veijo

veijo (substantiivi) harv., vars. runok. veli, veikko.

2.2.19. Veikko

veikko (substantiivi), vars. puhek. ja tuttavallisessa kielenkäytössä, vrt. sisko. **1.** veli **a.** Pikku v:koni. **b.** (miehen) miestoveri, -ystävä, -kaveri. **2.** yl. miehestä: poika, kaveri.

2.2.20. Veli

veli (substantiivi) vrt. veijo, veikko, veljyt, vello. **1.** jkn toisen kanssa samoista vanhemmista syntynyt miespuolinen henkilö tämän toisen kannalta; us. myös velipuolesta t.

kasvatusveljestä; vrt. sisar. **2.** ed:een liittyvää avarampaa ja kuv. käyttöä **a.** kaukaisemista sukulaisista, heimolaisista tms. **b.** lähimmäisestä. **c.** uskonveli. **d.** eräiden (vars. munkki)järjestöjen miesjäsen. **e.** mieshenkilö suhteessa samaa ammattia harjoittaviin, samansäätyisiin tms. miehiin, mieskollega. **f.** henkilöstä, joka muistuttaa jkta, on verrattavissa jkhun toiseen; myös rinnakkaisista, samankaltaisista esineistä t. asioista. **g.** veljen kaltainen hyvä ystävä, toveri, kuoma; vertainen. **h.** mieshenkilöstä suhteessaan toiseen (mies)henkilöön, jonka kanssa hän on tullut lähemmäksi tuttavaksi, tehnyt sinunkaupat; vrt. setä; puhuttelusanana etenkin kirjeen otsikossa tms., muuten vars. juhlallisessa t. leikillisessä tyyliissä.

2.2.21. Vesa

vesa (substantiivi) vrt. verso, taimi. **1.** vars. lehtipuiden ja pensaiden varren tyviosasta, juuresta, kannosta kasvava nuori varsi; myös nuori lehtipuu. **2.** kuv. **a.** lapsi, jälkeläinen. **b.** kehkeytyvästä ilmiöstä tms.

2.2.22. Viljo

viljo (adjektiivi) taipum. runok. erinomainen, oivallinen.

YHTEENVETO

2.1. naisten nimet

(Homonymipariset nimet on kirjoitettu kursivilla.)

liite 2.

	almanakkaan vuonna (ehdolla)	suosio:				ryhmittelyä:							muuta
		huippu koko maassa	ensin nousuun	viimeksi nousuun	suurin suosio	rakenne	riimejä ja assonansseja	konsonantti- sarjoja	vokaali- sarjoja	homonyy- mipari	merkitys- kentät		
Aina	1872	1870-1899	turku	kuopio	turku	a+a/p+l	<i>Laina, Taina, Aino</i>		diftongi-ai ens.tavussa	app.pari adv.pari		vokaalialkuinen	
Aino	1890 (1865, 1881)	1890-1939	häme, uusimaa	kuopio, pohj-karj	kuopio	a+a/p+l	<i>Aina, Kaino, Aimo</i>		diftongi-ai ens.tavussa	adj.pari		kalevalainen, vokaalialkuinen	
Alli	1890 (1865, 1879, 1882)	1920-1929	turku	vaasa	vaasa	u+a/p+l	Salli	geminaatta l		app.pari adj.pari		kalevalainen, vokaalialkuinen	
Helmi	1908	1900-1909	uusimaa, mikkeli	pohj-karj	mikkeli, turku, pohj-karj	u+a/p+l		lm		app.pari	toivenimi		
Hilja	1908 (1865, 1882-1883)	1880-1919	lappi	viipuri	mikkeli	u+a/p+l	Milja, Silja, <i>Vilja</i>	lj		adj.pari	toivenimi		
Hilkka	1929	1920-1929	uusimaa	kuopio	kymi	u+a/p+l	Ilkka	l + geminaatta k		app.pari			
Kerttu	1890 (1879, 1882-1839)	1910-1929	kuopio	oulu	kuopio, oulu	u+a/p+l	<i>Terttu, Perttu</i>	r + geminaat- ta t		app.pari	luonnon- aihe		

Kirsi	1973	1960-1979	kymi	lappi	kymi, pohj-karj	u+a/p+l				app.pari	luonnon- aihe (?)	usein 'kirsikka'
Laina	1908	1910-1919	häme	lappi	turku	a+a/p+l	<i>Aina, Saima</i>		diftongi-ai ens.tavussa	app.pari		
Lempi	1908 (1856, 1879)	1900-1919	vaasa	pohj-karj	vaasa	u+a/p+l		mp		app.pari	toivenimi	kalevalainen
Maire	1908	1920-1929	uusimaa	oulu	uusimaa	a+a/p+l			diftongi-ai ens.tavussa	app.pari adv.pari	toivenimi	kalevalainen
Marja	1929	1940-1959	(lappi 1870) uusimaa	lappi	kymi	u+a/p+l	Arja, Tarja - Merja, Mirja, Terja	rj		app.pari	luonnon- aihe	
Paula	1929	1950-1959	oulu	lappi	lappi	a+a/p+l	Pauli		diftongi-au ens.tavussa	app.pari		
Rauha	1908 (1856, 1865, 1879)	1910-1919	keski-suo	pohj-karj	vaasa	a+a/p+l			diftongi-au ens.tavussa	app.pari	toivenimi	
Ritva	1929	1930-1959	uusimaa	pohj-karj	uusimaa	u+a/p+l				app.pari	luonnon- aihe	
Saima	1908 (1865, 1882-83)	1880-1899	keski-suo	vaasa	turku	a+a/p+l	<i>Aina, Laina, Taina</i>		diftongi-ai ens.tavussa	app.pari		

<i>Sari</i>	1964	1960-1979	kymi	kuopio	kymi	a+a/l+l	<i>Kari, Ari, Jari, Lari, Mari; Satu</i>			app.pari		
<i>Satu</i>	1950 (1919)	1960-1979	uusimaa, kuopio	kuopio, lappi	kuopio	a+a/l+l	<i>Sari</i>			app.pari		
<i>Sirkka</i>	1908	1930-1949	kymi	vaasa	kymi	u+a/p+l	<i>Pirkko, Pirkka</i>	r + geminaat- ta k		app.pari	luonnon- aihe + <i>Taimi, Vesa</i>	
<i>Sisko</i>	1929 (1919)	1930-1939	vaasa	mikkeli	vaasa	u+a/p+l		sk		app.pari	muu merkitys- kenttä: <i>Veijo, Veikko, Veli</i>	
<i>Taimi</i>	1908 (1879)	1910-1919	turku	pohj-karj	turju	a+a/p+l	<i>Laimi, Maini, Saimi</i>		diftongi-ai ens.tavussa	app.pari	luonnon- aihe + <i>Taimi, Vesa</i>	
<i>Taina</i>	1929	1960-1969	uusimaa, kesk-suo	keski-suo	turku	a+a/p+l	<i>Aina, Laina</i>		diftongi-ai ens.tavussa	app.pari		
<i>Terttu</i>	1929 (1879)	1930-1939	turku, mikkeli	kuopio	turku	u+a/p+l	<i>Kerttu, Perttu</i>	r + geminaat- ta t		app.pari	luonnon- aihe	

<i>Tuija</i>	1950	1060-1969	mikkeli, kymi	oulu	keski-suo	a+a/p+l	Aija, Maija, Kaija, Raija			app.pari	luonnon- aihe	
<i>Vieno</i>	1908	1910-1919	vaasa	turku	vaasa, pohj-karj	a+a/p+l				adj.pari	toivenimi	

2.2. miesten nimet

(Homonymipariset nimet on kirjoitettu kursivilla.)

liite 2.

	suosio:					ryhmittelyä:							
	almanakkaan vuonna (ehdolla)	huippu koko maassa	ensin nousuun	viimeksi nousuun	suurin suosio	5.1. rakenne	5.2. riimejä ja assonansseja	5.2.1.1. konsonanttisarjoja	5.2.1.2. vokaali-sarjoja	5.3. homonyymipari	5.3.2. merkityskentät	muuta	
Aimo	1908 (1865)	1920-1929	(pohj-karj) turku	lappi	turku	a+a/p+l	<i>Aino</i>		diftongi-ai ens.tavussa	adj.pari	toivenimi	vokaalialkuinen	
Armas	1908 (1865, 1882-83)	1910-1919	uusimaa	pohj-karj	kymi	u+u/p+p		rm		adj.pari	toivenimi	vokaalialkuinen	
Arvo	1908 (1856, 1865)	1910-1919	turku	kuopio	turku	u+a/p+l		rv		app.pari	toivenimi	vokaalialkuinen	
Esa	1929 (1865, 1883)	1960-1969	kuopio	mikkeli	vaasa		<i>Vesa</i>			adj.pari	muu merkityskenttä: Esa, Veikko, Veli, Sisko; toivenimi	hp= ensimmäinen; vokaalialkuinen	
Harri	1929	1960-1969	häme	kuopio	häme, mikkeli	u+a/p+l	Karri	geminaatta r		app.pari	luonnonaihe	hp= lohikala	
Kai	1950	1960-1969	uusimaa	lappi	uusimaa, kymi	a/p			diftongi-ai ens.tavussa	adv.pari			

Kari	1929	1940-1969	uusimaa	oulu	uusimaa	a+a/l+l	Sari, Ari, Jari, Lari, Mari			app.pari	luonnon- aihe	kalevalainen
Kauko	1908 (1865, 1879, 1883)	1920-1929	kymi	oulu	pohj-karj	a+a/p+l			diftongi-au ens.tavussa	adv.pari		kalevalainen
Kimmo	1929	1970-1979	häme, kymi	vaasa	pohj-karj	u+a/p+l		geminaatta m		app.pari		kalevalainen
Oiva	1908 (1865, 1879, 1883)	1910-1919	uusimaa	lappi	kymi	a+a/p+l			diftongi-oi ens.tavussa	adj.pari	toivenimi	vokaalialkuinen
Onni	1910 (1882, 1879, 1872)	1910-1919	keski-suo	kuopio	pohj-karj	u+a/p+l		geminaatta n		app.pari	toivenimi	vokaalialkuinen
Otto	1705	1870-1899	(mikkeli, keski- suo)	pohj-karj	keski-suo	u+a/p+l		geminaatta t		app.pari		vokaalialkuinen
Seppo	1929 (1909)	1940-1959	häme, mikkeli	häme	mikkeli	u+a/p+l	Teppo	geminaatta p		app.pari		kalevalainen
Sulo	1908 (1865, 1883)	1910-1919	keski-suo	pohj-karj	kymi	a+a/l+l	Sulho			app.pari adj.pari	toivenimi	
Taisto	1929	1940-1949	turku	viipuri	viipuri	u+a/p+l		st	diftongi-ai ens.tavussa	app.pari		

Toivo	1908 (1865, 1872-74, 1879, 1879T, 1882-83)	1900-1929	keski-suo kymi	lappi	viipuri, mikkeli	a+a/p+l			diftongi-oi ens.tavussa	app.pari	toivenimi	
Urho	1908 (1879, 1879T)	1900-1909	häme	pohj-karj	vaasa	u+a/p+l		rh		app.pari	toivenimi	vokaalialkuinen
Veijo	1950 (1919)	1940-1949	pohj-karj	vaasa	pohj-karj	a+a/p+l	Keijo, Reijo, Teijo		diftongi-ei ens.tavussa	app.pari	muu merkitys- kenttä: <i>Esa</i> ; <i>Veikko</i> , <i>Veli</i> , <i>Sisko</i>	
Veikko	1908 (1882- 83)	1920-1929	turku	oulu	pohj-karj	u+u/p+l		geminaatta k	diftongi-ei ens.tavussa	app.pari	muu merkitys- kenttä: <i>Esa</i> ; <i>Veikko</i> , <i>Veli</i> , <i>Sisko</i>	
Veli	1929	1950-1959	kuopio	turku	kuopio	a+a/l+l				app.pari	muu merkitys- kenttä: <i>Esa</i> ; <i>Veikko</i> , <i>Veli</i> , <i>Sisko</i>	

Vesa	1929 (1879, 1919)	1960-1969	kuopio	vaasa	mikkeli	a+a/l+l	<i>Esa</i>			app.pari	luonnon- aihe + <i>Sirkka,</i> <i>Taimi</i>	
Viljo	1908 (1882)	1910-1919	häme	oulu	pohj-karj	u+a/p+l	Vilho	lj		adj.pari	toivenimi	kalevalainen

VERTAILUA			liite 3.
3.1. naisten	nimet	(Homonymipariset nimet on kirjoitettu kursivoilla.)	
	suosiossa	samaan aikaan suosiossa	yhteistä
<i>Aina</i>	1870-1899	<i>Aino, Hilja, Lempi, Otto, Saima, Anna, Antti, Iida, Hilma, Hilda, Heikki, Kalle, Lauri, Matti, Olga, Väinö, Yrjö</i>	a+a/p+l: <i>Aino, Saima, Iida, Lauri, Väinö</i> - Ai-diftongi ja assonanssi: <i>Aino, Saima, Väinö</i> - vokaalialkuinen: <i>Aino, Otto, Anna, Antti, Iida, Olga, Yrjö</i> - app.pari: <i>Lempi, Otto, Saima</i> - adj.pari: <i>Aino, Hilja</i> - app.pari: <i>Lempi, Otto, Saima</i>
<i>Aino</i>	1890-1939	<i>Alli, Aimo, Aina, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Hilikka, Kauko, Kerttu, Laina, Lempi, Maire, Otto, Oiva, Onni, Rauha, Ritva, Saima, Sirkka, Sisko, Sulo, Taimi, Terttu, Toivo, Urho, Veikko, Vieno, Viljo; Aili, Anja, Anna, Antti, Aune, Eero, Eeva, Eila, Eino, Elsa, Erkki, Esko, Iida, Helvi, Hilma, Hilda, Heikki, Kalle, Lauri, Pentti, Pirkko, Martta, Martti, Matti, Olga, Paavo, Raili, Raimo, Reino, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö</i>	a+a/p+l: <i>Aina, Aimo, Laina, Maire, Oiva, Rauha, Saima, Taiki, Vieno; Aili, Aune, Eero, Eeva, Eila, Eino, Iida, Lauri, Paavo, Raili, Raimo, Reino, Tyyne, Väinö</i> - Ai-diftongi: <i>Aimo, Aina, Laina, Maire, Saima, Taimi, Aili, Raili, Raimo, Väinö</i> - assonanssi: <i>Aimo, Aina, Laina, Saima, Eino, Raimo, Väinö</i> - vokaalialkuinen: <i>Alli, Aimo, Aina, Armas, Arvo, Otto, Oiva, Onni, Urho, Aili, Anja, Anna, Antti, Aune, Eero, Eeva, Eila, Eino, Elsa, Erkki, Esko, Iida, Olga, Yrjö</i> - kalevalainen: <i>Alli, Kauko, Maire, Viljo, Väinö</i> - adj.pari: <i>Aina, Armas, Hilja, Maire, Oiva, Sulo, Vieno, Viljo</i>
<i>Alli</i>	1920-1929	<i>Aimo, Aino, Hilikka, Kauko, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo, Veikko; Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martti, Matti, Pentti, Reino, Väinö</i>	u+a/p+l: <i>Hilikka, Kerttu, Sirkka, Veikko, Anna, Erkki, Helvi, Pentti, Martti ja Matti</i> - geminaatta: <i>Hilikka, Kerttu, Sirkka, Veikko, Anna, Erkki, Pentti, Martti, Matti</i> - vokaalialkuinen: <i>Aimo, Aino, Aili, Aune, Eeva, Eila, Eino</i> - kalevalainen: <i>Aino, Kauko, Maire, Toivo, Väinö</i> - app.pari: <i>Hilikka, Kerttu, Sirkka, Toivo, Veikko</i>
<i>Helmi</i>	1900-1909	<i>Aino, Hilja, Lempi, Urho, Toivo; Aili, Anna, Eino, Elsa, Hilma, Kalle, Lauri, Martta, Matti, Paavo, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö</i>	u+a/p+l: <i>Hilja, Lempi, Urho, Anna, Elsa, Helvi, Hilda, Hilma, Heikki, Kalle, Martta, Matti, Olga, Vilho, Yrjö</i> - konsonanttiyh-tymä (ei geminaattaa): <i>Hilja, Lempi, Urho, Elsa, Hilma, Vilho, Yrjö</i> - toivenimi: <i>Hilja, Lempi, Toivo, Urho</i> - app.pari: <i>Lempi, Urho, Toivo</i>
<i>Hilja</i>	1880-1919	<i>Aino, Armas, Lempi, Otto, Saima, Sulo; Aili, Anna, Antti, Aune, Eino, Erkki, Helvi, Hilma, Hilda, Heikki, Iida, Kalle, Lauri, Martta, Matti, Olga, Reino, Tauno, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö</i>	u+a/p+l: <i>Lempi, Otto, Anna, Antti, Heikki, Hilma, Hilda, Kalle, Matti, Olga, Yrjö, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i> - assonanssi: <i>Hilma, Hilda</i> - konsonanttiyh-tymä (ei geminaattaa): <i>Hilja, Lempi, Helvi, Hilma, Hilda, Olga, Vilho, Yrjö</i> - toivenimi: <i>Armas, Lempi, Sulo</i> - adj.pari: <i>Aino, Armas, Sulo</i>
<i>Hilikka</i>	1920-1929	<i>Aimo, Aino, Alli, Kauko, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo, Veikko; Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martti, Matti, Pentti, Reino, Väinö</i>	u+a/p+l: <i>Alli, Kerttu, Sirkka, Veikko, Erkki, Helvi, Pentti, Martti, Matti</i> - geminaatta-k: <i>Sirkka, Veikko, Erkki</i> - app.pari: <i>Alli, Kerttu, Sirkka, Toivo, Veikko</i>

Kerttu	1910-1929	<i>Aimo, Aino, Alli, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Hilikka, Kauko, Laina, Maire, Oiva, Onni, Rauha, Sirkka, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno ja Viljo; Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martta, Martti, Matti, Pentti, Reino, Vilho, Väinö</i>	u+a/p+l: <i>Alli, Arvo, Helmi, Hilja, Hilikka, Onni, Sirkka, Veikko, Viljo; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Martti, Matti, Pentti, Vilho - geminaatta-t:</i> <i>Martta, Martti, Matti, Pentti - muu geminaatta:</i> <i>Hilikka, Sirkka, Veikko, Erkki - luonnonaihe:</i> <i>Alli, Sirkka, Taimi - app.pari:</i> <i>Alli, Arvo, Helmi, Hilikka, Laina, Onni, Rauha, Sirkka, Taimi, Toivo, Veikko</i>
Kirsi	1960-1979	<i>Esa, Harri, Kai, Kari, Sari, Satu, Taina, Tuija, Vesa; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Marko, Markku, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula</i>	u+a/p+l: <i>Harri, Hannu, Jarmo, Jukka, Markku, Marko, Merja, Minna, Pekka, Petri, Pirjo, Riitta, Sirpa, Tarja - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa):</i> <i>Jarmo, Marko, Merja, Petri, Pirjo, Sirpa, Tarja - app.pari:</i> <i>Harri, Kari, Sari, Satu, Taina, Tuija, Vesa</i>
Laina	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno, Viljo; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i>	a+a/p+l: <i>Aino, Oiva, Rauha, Taimi, Toivo, Vieno - ai-diftongi ja assonanssi:</i> <i>Aino, Taimi - app.pari:</i> <i>Arvo, Helmi, Kerttu, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko</i>
Lempi	1900-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Urho, Veikko, Vieno, Viljo; Aili, Anna, Eino, Elsa, Erkki, Helvi, Hilma, Kalle, Lauri, Martta, Matti, Paavo, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö</i>	u+a/p+l: <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Onni, Veikko, Viljo, Urho, Anna, Elsa, Erkki, Helvi, Hilma, Kalle, Matti, Martta, Vilho, Yrjö - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa):</i> <i>Armas, Helmi, Hilja, Urho, Viljo, Elsa, Helvi, Hilma, Vilho, Yrjö - toivenimi:</i> <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Urho, Vieno, Viljo - nimipari:</i> <i>Armas - app.pari:</i> <i>Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Taimi, Toivo, Urho, Veikko</i>
Maire	1920-1929	<i>Alli, Aimo, Aino, Hilikka, Kauko, Kerttu, Sirkka, Toivo ja Veikko; Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martti, Matti, Pentti, Reino, Väinö</i>	a+a/p+l: <i>Aimo, Aino, Kauko, Toivo, Aili, Aune, Eeva, Eila, Eino, Lauri, Reino, Väinö - Ai-diftongi:</i> <i>Aimo, Aino, Aili, Väinö - muu diftongi:</i> <i>Kauko, Toivo, Veikko, Aune, Eila, Eino, Lauri, Reino - toivenimi:</i> <i>Aimo, Toivo - kalevalainen:</i> <i>Alli, Aino, Kauko, Toivo, Väinö - app.pari:</i> <i>Alli, Hilikka, Kerttu, Sirkka, Toivo, Veikko - adj.pari:</i> <i>Aimo, Aino</i>
Marja	1940-1959	<i>Kari, Paula, Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto, Veijo, Veli; Anja, Arja, Eija, Eila, Erkki, Hannu, Heikki, Jorma, Juha, Jukka, Leena, Markku, Matti, Merja, Pekka, Pentti, Pirjo, Pirkko, Raija, Raimo, Riitta, Seija, Sirpa, Timo, Tuula</i>	u+a/p+l: <i>Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto, Anja, Arja, Erkki, Hannu, Heikki, Jorma, Markku, Matti, Merja, Pekka, Pentti, Pirjo, Pirkko, Riitta, Sirpa - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa):</i> <i>Ritva, Taisto, Anja, Arja, Jorma, Pirjo, Sirpa - riimi:</i> <i>Arja, Merja - luonnonaihe:</i> <i>Kari, Ritva, Sirkka - app.pari:</i> <i>Kari, Paula, Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto, Veijo, Veli</i>
Paula	1950-1959	<i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Veli; Arja, Eija, Hannu, Jorma, Juha, Jukka, Leena, Markku, Matti, Merja, Pekka, Pirjo, Riitta, Sirpa, Timo, Tuula</i>	a+a/p+l: <i>Eija, Leena, Tuula - app.pari:</i> <i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Veli</i>

Rauha	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno ja Viljo; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i>	a+a/p+l: <i>Aino, Laina, Taimi, Toivo, Vieno</i> - toivenimi: <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Sulo, Toivo, Vieno, Viljo</i> - app.pari: <i>Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Taimi, Toivo, Veikko</i>
Ritva	1930-1959	<i>Aino, Kari, Marja, Seppo, Sirkka, Sisko, Taisto, Terttu, Veijo, Veli; Anja, Arja, Eeva, Eija, Eila, Eino, Eero, Erkki, Esko, Hannu, Heikki, Jorma, Juha, Jukka, Leena, Matti, Markku, Martti, Merja, Pekka, Pentti, Pirkko, Raija, Raili, Raimo, Riitta, Seija, Timo, Tuula</i>	u+a/p+l: <i>Marja, Seppo, Sirkka, Sisko, Taisto, Terttu, Anja, Arja, Erkki, Esko, Hannu, Heikki, Jorma, Jukka, Matti, Markku, Martti, Merja, Pekka, Pentti, Pirkko, Riitta</i> - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa): <i>Marja, Sisko, Taisto, Anja, Arja, Esko, Jorma, Merja</i> - luonnonaihe: <i>Kari, Marja, Sirkka, Terttu</i> - app.pari: <i>Kari, Marja, Seppo, Sirkka, Sisko, Taisto, Terttu, Veijo, Veli</i>
Saima	1880-1899	<i>Aino, Helmi, Hilja, Lempi, Urho, Toivo; Aili, Anna, Eino, Elsa, Hilma, Kalle, Lauri, Martta, Matti, Paavo, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö</i>	a+a/p+l: <i>Aino, Toivo, Aili, Eino, Lauri, Paavo, Tyyne, Väinö</i> - Ai-diftongi: <i>Aino, Aili, Väinö</i> - muu diftongi: <i>Toivo, Eino, Lauri</i> - app.pari: <i>Helmi, Lempi, Urho, Toivo</i>
Sari	1960-1979	<i>Esa, Harri, Kai, Kari, Kimmo, Kirsi, Satu, Taina, Tuija, Vesa; Anne, Antti, Ari, Hanna, Hannu, Jaana, Jani, Jari, Janne, Jarmo, Juha, Jukka, Katja, Mari, Markku, Marko, Merja, Mika, Mikko, Minna, Nina, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sami, Sanna, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula</i>	a+a/l+l: <i>Esa, Kari, Satu, Vesa, Ari, Jari, Juha, Mika, Pasi, Timo, Jani, Mari, Nina, Sami</i> - riimi: <i>Kari, Ari, Jari, Mari</i> - assonanssi: <i>Satu</i> - app.pari: <i>Harri, Kari, Kimmo, Kirsi, Satu, Taina, Tuija, Vesa</i>
Satu	1960-1979	<i>Esa, Harri, Kai, Kari, Kimmo, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija, Vesa; Anne, Antti, Ari, Hanna, Hannu, Jaana, Jani, Jari, Janne, Jarmo, Juha, Jukka, Katja, Mari, Markku, Marko, Merja, Mika, Mikko, Minna, Nina, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sami, Sanna, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula</i>	a+a/l+l: <i>Esa, Kari, Satu, Vesa, Ari, Jari, Juha, Mika, Pasi, Timo, Jani, Mari, Nina, Sami</i> - assonanssi: <i>Sari</i> - app.pari: <i>Harri, Kari, Kimmo, Kirsi, Sari, Taina, Tuija, Vesa</i>
Sirkka	1930-1949	<i>Aino, Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sisko, Taisto, Terttu, Veijo; Anja, Eeva, Eila, Eino, Eero, Erkki, Esko, Heikki, Jorma, Leena, Markku, Martti, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko, Raija, Raili, Raimo, Seija, Tuula</i>	u+a/p+l: <i>Ritva, Seppo, Sisko, Tais-to, Terttu, Anja, Erkki, Esko, Heikki, Jorma, Markku, Martti, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko</i> - geminaatta-k: <i>Erkki, Heikki, Markku, Pekka, Pirkko</i> - muu geminaatta: <i>Seppo, Terttu, Martti, Matti, Pentti</i> - luonnonaihe: <i>Kari, Marja, Ritva, Terttu</i> - app.pari: <i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sisko, Taisto, Terttu, Veijo</i>

<i>Sisko</i>	1930-1939	<i>Aino, Ritva, Sirkka ja Terttu; Anja, Eeva, Eila, Eino, Eero, Erkki, Esko, Heikki, Martti, Matti, Pentti, Pirkko Raili, Raimo</i>	u+a/p+l: <i>Ritva, Sirkka, Terttu, Anja, Erkki, Esko, Heikki, Martti, Matti, Pentti, Pirkko - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa): Ritva, Anja, Esko - asso-manssi: Esko - app.pari: Ritva, Sirkka, Terttu</i>
<i>Taimi</i>	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Veikko, Vieno ja Viljo; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i>	a+a/p+l: <i>Aino, Laina, Oiva, Rauha, Toivo, Vieno - Ai-diftongi: Aino, Laina - muu diftongi: Oiva, Rauha, Toivo, Veikko, Vieno - luonnonaihe: Kerttu - app.pari: Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Toivo, Veikko</i>
<i>Taina</i>	1960-1969	<i>Esa, Harri, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Tuija, Vesa; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula</i>	a+a/p+l: <i>Tuija, Jaana, Päivi, Tiina, Tuula - Ai-diftongi: Kai, Päivi - app.pari: Harri, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Tuija, Vesa</i>
<i>Terttu</i>	1930-1939	<i>Aino, Ritva, Sirkka, Sisko; Anja, Eeva, Eila, Eino, Eero, Erkki, Esko, Heikki, Matti, Martti, Pentti, Pirkko, Raili, Raimo</i>	u+a/p+l: <i>Ritva, Sirkka, Sisko, Anja, Esko, Heikki, Matti, Martti, Pentti, Pirkko - geminaatta-t: Martti, Matti, Pentti - luonnonaihe: Ritva, Sirkka - app.pari: Ritva, Sirkka, Sisko</i>
<i>Tuija</i>	1960-1969	<i>Esa, Harri, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Vesa; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula</i>	a+a/p+l: <i>Taina, Jaana, Päivi, Tiina, Tuula - diftongi: Kai, Taina - luonnonaihe: Harri, Kari, Vesa - app.pari: Harri, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Vesa</i>
<i>Vieno</i>	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Viljo; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho.</i>	a+a/p+l: <i>Aino, Laina, Oiva, Rauha, Taimi, Toivo - diftongi: Aino, Laina, Rauha, Taimi, Toivo, Veikko - toivenimi: Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Viljo - adj.pari: Aino, Armas, Hilja, Oiva, Sulo, Viljo</i>

3.2. mies- ten	nimet	(Homonymipariset nimet on kirjoitettu kursivilla.)	
	suosiossa	samaan aikaan suosiossa	yhteistä
Aimo	1920-1929	<i>Aino, Hilikka, Kauko, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo, Veikko</i> ; Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martti, Matti, Pentti, Reino, Väinö	a+a/p+l: <i>Aino, Kauko, Maire, Toivo, Aili, Aune, Eeva, Eila, Eino, Lauri, Reino, Väinö</i> - Ai-diftongi: <i>Aino, Maire, Aili, Väinö</i> - muu diftongi: <i>Kauko, Toivo, Veikko, Aune, Eila, Eino, Lauri, Reino</i> - vokaalialkuinen: <i>Aili, Aino, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki</i> - assonanssi: <i>Aino, Eino, Reino</i> - toivenimi: <i>Maire, Toivo</i> - adj.pari: <i>Aino, Maire</i>
Armas	1910-1919	<i>Aino, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno, Viljo</i> ; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho	vokaalialkuinen: <i>Aino, Arvo, Oiva, Onni, Anna, Erkki</i> - toivenimi: <i>Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno, Viljo</i> - adj.pari: <i>Aino, Hilja, Oiva, Sulo, Vieno, Viljo</i>
Arvo	1910-1919	<i>Aino, Armas, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno, Viljo</i> ; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho	u+a/p+l: <i>Helmi, Hilja, Kerttu, Onni, Veikko, Viljo, Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i> - vokaalialkuinen: <i>Aino, Armas, Oiva, Onni, Anna, Erkki</i> - toivenimi: <i>Armas, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno, Viljo</i> - app.pari: <i>Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko</i>
Esa	1960-1969	<i>Harri, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Tuija, Vesa</i> ; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula	a+a/l+l: <i>Kari, Sari, Satu, Vesa, Ari, Jari, Juha, Mika, Pasi, Timo</i> - riimi: <i>Vesa</i> - vokaalialkuinen: <i>Anne, Ari</i>
Harri	1960-1969	<i>Esa, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija, Vesa</i> ; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula	<i>Esa, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija, Vesa</i> ; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula
Kai	1960-1969	<i>Esa, Harri, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija, Vesa</i> ; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula	diftongi: <i>Taina, Tuija, Päivi</i>

Kari	1940-1969	<i>Esa, Harri, Kai, Kirsi, Marja, Ritva, Paula, Sari, Satu, Seppo, Sirkka, Taina, Taisto, Tuija, Veijo, Veli, Vesa;</i> Anja, Anne, Eija, Eila, Erkki, Hannu, Heikki, Jaana, Jarmo, Jorma, Juha, Jukka, Leena, Markku, Marko, Matti, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Pentti, Petri, Pirjo, Pirkko, Päivi, Raija, Raimo, Riitta, Seija, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula	a+a/l+l: <i>Esa, Sari, Satu, Veli, Vesa, Juha, Mika, Pasi, Timo</i> - luonnonaihe: <i>Harri, Marja, Ritva, Sirkka, Tuija, Vesa</i> - riimi: <i>Sari</i> - app.pari: <i>Harri, Kirsi, Marja, Ritva, Paula, Sari, Satu, Seppo, Sirkka, Taina, Taisto, Tuija, Veijo, Veli, Vesa</i>
Kauko	1920-1929	<i>Aimo, Aino, Hilikka, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo, Veikko;</i> Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martti, Matti, Pentti, Reino, Väinö	a+a+/p+l: <i>Aimo, Aino, Maire, Toivo, Aili, Aune, Eeva, Eila, Eino, Lauri, Reino, Väinö</i> - diftongi: <i>Aimo, Aino, Maire, Toivo, Veikko, Aili, Aune, Eila, Eino, Lauri, Reino, Väinö</i> - kalevalainen: <i>Aino, Toivo, Väinö</i>
Kimmo	1970-1979	<i>Kirsi, Sari, Satu;</i> Anne, Antti, Hanna, Jani, Janne, Jari, Juha, Katja, Mari, Marko, Mika, Mikko, Minna, Nina, Pasi, Petri, Sami, Sanna, Timo	u+a/p+l: <i>Kirsi, Anne, Antti, Hanna, Janne, Katja, Marko, Mikko, Minna, Petri, Sanna</i> - geminaatta: <i>Anne, Antti, Hanna, Janne, Mikko, Minna, Sanna</i> - app.pari: <i>Kirsi, Sari, Satu</i>
Oiva	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno, Viljo;</i> Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho	a+a/p+l: <i>Aino, Laina, Rauha, Taimi, Toivo, Vieno</i> - diftongi: <i>Aino, Laina, Rauha, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno</i> - vokaalialkuinen: <i>Aino, Armas, Arvo, Onni, Anna, Erkki</i> - assonanssi: <i>Toivo</i> - toivenimi: <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno, Viljo</i> - adj.pari: <i>Aino, Armas, Hilja, Sulo, Vieno, Viljo</i>
Onni	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno, Viljo;</i> Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho	u+a/p+l: <i>Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Veikko, Viljo, Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i> - geminaatta: <i>Kerttu, Veikko, Anna, Erkki, Martta</i> - vokaalialkuinen: <i>Aino, Armas, Arvo, Oiva, Anna, Erkki</i> - toivenimi: <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Sulo, Toivo, Vieno, Viljo</i> - app.pari: <i>Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko</i>
Otto	1870-1899	<i>Aina, Aino, Saima, Hilja, Lempi;</i> Anna, Antti, Iida, Hilma, Hilda, Heikki, Kalle, Lauri, Matti, Olga, Väinö, Yrjö	u+a/p+l: <i>Hilja, Lempi, Anna, Antti, Hilma, Hilda, Keikki, Kalle, Matti, Yrjö</i> - geminaatta: <i>Anna, Antti, Heikki, Kalle, Matti</i> - vokaalialkuinen: <i>Aina, Aino, Anna, Antti, Iida, Olga, Yrjö</i> - app.pari: <i>Aina, Saima, Lempi</i>
Seppo	1940-1959	<i>Kari, Marja, Paula, Ritva, Sirkka, Taisto, Veijo, Veli;</i> Anja, Eila, Erkki, Heikki, Jorma, Leena, Markku, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko, Raija, Raimo, Seija, Tuula	u+a/p+l: <i>Marja, Ritva, Sirkka, Taisto, Anja, Erkki, Heikki, Jorma, Markku, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko</i> - pelkkä geminaatta: <i>Heikki, Matti, Pekka</i> - app.pari: <i>Kari, Marja, Paula, Ritva, Sirkka, Taisto, Veijo, Veli</i>

Sulo	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno, Viljo; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i>	toivenimi: <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Taimi, Toivo, Vieno, Viljo</i> - adj.pari: <i>Aino, Armas, Hilja, Oiva, Vieno, Viljo</i> - app.pari: <i>Arvo, Helmi, Kerttu, Laina, Onni, Rauha, Taimi, Toivo, Veikko</i>
Taisto	1940-1949	<i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Veijo; Anja, Eila, Erkki, Heikki, Jorma, Leena, Markku, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko, Raija, Raimo, Seija, Tuula</i>	u+a/p+l: <i>Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Anja, Erkki, Heikki, Jorma, Markku, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko</i> - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa): <i>Marja, Ritva, Jorma</i> - diftongi: <i>Veijo, Eila, Heikki, Raija, Raimo, Seija</i> - app.pari: <i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Veijo</i>
Toivo	1900-1929	<i>Aimo, Aino, Alli, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Hilkka, Kauko, Kerttu, Laina, Lempi, Maire, Oiva, Onni, Rauha, Sirkka, Taimi, Urho, Veikko, Vieno, Viljo; Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Elsa, Erkki, Helvi, Hilma, Kalle, Lauri, Martta, Martti, Matti, Paavo, Pentti, Reino, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö</i>	a+a/p+l: <i>Aimo, Aino, Kauko, Laina, Maire, Oiva, Rauha, Taimi, Vieno; Aili, Aune, Eeva, Eila, Eino, Lauri, Paavo, Reino, Tyyne, Väinö</i> - diftongi: <i>Aimo, Aino, Kauko, Laina, Maire, Oiva, Rauha, Taimi, Veikko, Vieno, Aili, Aune, Eila, Eino, Lauri, Reino, Väinö</i> - toivenimi: <i>Aimo, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Lempi, Maire, Oiva, Onni, Rauha, Urho, Vieno, Viljo</i> - app.pari: <i>Alli, Arvo, Helmi, Hilkka, Kerttu, Laina, Lempi, Maire, Onni, Rauha, Sirkka, Taimi, Urho, Veikko</i>
Urho	1900-1909	<i>Aino, Hilja, Lempi, Toivo; Aili, Anna, Eino, Elsa, Hilma, Kalle, Lauri, Martta, Matti, Paavo, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö</i>	u+a/p+l: <i>Hilja, Lempi, Anna, Elsa, Hilma, Kalle, Martta, Matti, Vilho, Yrjö</i> - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa): <i>Hilja, Lempi, Elsa, Hilma, Vilho, Yrjö</i> - vokaalialkuinen: <i>Aino, Aili, Anna, Eino, Elsa, Yrjö</i> - toivenimi: <i>Hilja, Lempi, Toivo</i> - app.pari: <i>Lempi, Toivo</i>
Veijo	1940-1949	<i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto; Anja, Eila, Erkki, Heikki, Jorma, Leena, Markku, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko, Raija, Raimo, Seija, Tuula</i>	a+a/p+l: <i>Eila, Leena, Raija, Raimo, Seija, Tuula</i> - diftongi: <i>Taisto, Eila, Heikki, Raija, Raimo, Seija</i> - app.pari: <i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto</i>
Veikko	1920-1929	<i>Aimo, Aino, Hilkka, Kauko, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo; Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martti, Matti, Pentti, Reino, Väinö</i>	u+a/p+l: <i>Hilkka, Kerttu, Sirkka, Anna, Erkki, Helvi, Martti, Matti, Pentti</i> - geminaatta-k: <i>Hilkka, Sirkka, Erkki</i> - muu geminaatta: <i>Kerttu, Anna, Martti, Matti, Pentti</i> - diftongi: <i>Aimo, Aino, Kauko, Maire, Toivo, Aili, Aune, Eila, Eino, Lauri, Reino, Väinö</i> - app.pari: <i>Hilkka, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo</i>
Veli	1950-1959	<i>Kari, Marja, Paula, Ritva, Seppo; Arja, Eija, Hannu, Jorma, Juha, Jukka, Leena, Markku, Matti, Merja, Pekka, Pirjo, Riitta, Sirpa, Timo, Tuula, Timo</i>	a+a/l+l: <i>Kari, Juha, Timo</i> - app.pari: <i>Kari, Marja, Paula, Ritva, Seppo</i>

Vesa	1960-1969	<i>Esa, Harri, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija; Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula</i>	a+a/l+l: <i>Esa, Kari, Sari, Satu, Ari, Jari, Juha, Mika, Pasi, Timo</i> - luonnonaihe: <i>Harri, Kari, Tuija</i> - riimi: <i>Esa</i> - app.pari: <i>Harri, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija</i>
Viljo	1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno; Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i>	u+a/p+l: <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Veikko, Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho</i> - konsonanttiyhtymä (ei geminaattaa): <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Helvi, Vilho</i> - assonanssi: <i>Vilho</i> - toive-nimi: <i>Armas, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno</i> - adj.pari: <i>Aino, Armas, Hilja, Oiva, Sullo, Vieno</i>

VUOSIKYMMENTEN SUOSIKIT (Homonymipariset nimet on kirjoitettu kursiivilla.)

liite 4.

	homonymipariset suosikkinimet	samaan aikaan suosiossa	rakenteet	konsonantisarjat	vokaalisarjat	homonymiparien sanaluokat	merkityskentät	muuta
1800-luvun loppu	<i>Aina, Aino, Hilja, Lempi, Otto, Saima</i>	Anna, Antti, Iida, Hilma, Hilda, Heikki, Kalle, Lauri, Matti, Olga, Väinö, Yrjö	a+a/p+l u+a/p+l	geminaatta: <i>Otto, Anna, Antti, Heikki, Kalle, Matti</i>	diftongi: <i>Aina, Aino, Saima, Heikki, Väinö</i>	adv.pari adj.pari, app.pari	toivenimi: <i>Hilja, Lempi</i>	vokaalialkuisia: <i>Aina, Aino, Otto, Anna, Antti, Iida, Olga, Yrjö</i>
1900-1909	<i>Aino, Helmi, Hilja, Lempi, Urho, Toivo</i>	Aili, Anna, Eino, Elsa, Hilma, Kalle, Lauri, Martta, Matti, Paavo, Tyyne, Vilho, Väinö, Yrjö	a+a/p+l u+a/p+l	konsonanti-yhtymä: <i>Helmi, Hilja, Lempi, Urho, Elsa, Hilma, Vilho, Yrjö</i>	diftongi: <i>Aino, Toivo, Aili, Eino, Lauri, Väinö</i>	adj.pari app.pari	toivenimi: <i>Helmi, Hilja, Lempi, Urho, Toivo</i>	vokaalialkuisia: <i>Aino, Urho, Aili, Anna, Eino, Elsa, Yrjö</i>
1910-1919	<i>Aino, Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Kerttu, Laina, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno, Viljo</i>	Anna, Erkki, Helvi, Martta, Vilho	a+a/p+l u+a/p+l (<i>Armas:</i> <i>Sulo:</i> a+a/l+l)	konsonanti-yhtymä: <i>Helmi, Hilja, Lempi, Viljo, Helvi</i>	diftongi: <i>Aino, Laina, Oiva, Rauha, Taimi, Toivo, Veikko, Vieno</i>	adj.pari app.pari	toivenimi: <i>Armas, Arvo, Helmi, Hilja, Oiva, Onni, Rauha, Sulo, Toivo, Vieno, Viljo</i>	suurin osa suosikkinimistä on homonymiparisia!
1920-1929	<i>Alli, Aimo, Aino, Hilikka, Kauko, Kerttu, Maire, Sirkka, Toivo, Veikko</i>	Aili, Anna, Aune, Eeva, Eila, Eino, Erkki, Helvi, Lauri, Martti, Matti, Pentti, Reino, Väinö	a+a/p+l u+a/p+l	geminaatta: <i>Alli, Hilikka, Kerttu, Sirkka, Veikko, Anna, Erkki, Martti, Matti, Pentti</i>	diftongi: <i>Aimo, Aino, Kauko, Maire, Toivo, Veikko, Aili, Aune, Eila, Eino, Lauri, Reino, Väinö</i>	adv.pari adj.pari, app.pari	luonnonaihe: <i>Alli, Kerttu, Sirkka</i> - Veikko!	kalavalalaisia: <i>Alli, Aimo, Aino, Kauko, Maire, Väinö</i>

1930-1939	<i>Aino, Ritva, Sirkka, Sisko, Terttu</i>	Anja, Eeva, Eila, Eino, Eero, Erkki, Esko, Heikki, Martti, Matti, Pentti, Pirkko Raili, Raimo	a+a/p+l u+a/p+l	geminaatta: <i>Sirkka, Terttu</i> , Erkki, Heikki, Martti, Matti, Pentti, Pirkko		adj.pari app.pari	luonnonaihe: <i>Ritva, Sirkka, Terttu</i> - Sisko!	kaikki homonyymipariset nimet ovat naisten nimiä!
1940-1949	<i>Kari, Marja, Ritva, Seppo, Sirkka, Taisto, Veijo</i>	Anja, Eila, Erkki, Heikki, Jorma, Leena, Markku, Matti, Pekka, Pentti, Pirkko, Raija, Raimo, Seija, Tuula	a+a/l+l a+a/p+l u+a/p+l	konsonantti-yhtymä (ilman geminaattaa): <i>Marja, Ritva, Sirkka, Taisto</i> , Anja, Jorma; konsonantti-yhtymä ja geminaatta: <i>Sirkka</i> , Erkki, Markku, Pentti, Pirkko; vain geminaatta: <i>Seppo</i> , Heikki Matti, Pekka	diftongi: <i>Taisto, Veijo</i> , Eila, Heikki, Raija, Raimo, Seija	adj.pari app.pari	luonnonaihe: <i>Kari, Marja, Ritva, Sirkka</i> - Veijo!	
1950-1959	<i>Kari, Marja, Paula, Ritva, Seppo, Veli</i>	Arja, Eija, Hannu, Jorma, Juha, Jukka, Leena, Markku, Matti, Merja, Pekka, Pirjo, Riitta, Sirpa, Timo, Tuula	a+a/l+l a+a/p+l u+a/p+l	konsonantti-yhtymä (ilman geminaattaa): <i>Marja, Ritva, Arja</i> , Jorma, Merja, Petri, Pirjo, Sirpa, Tarja; vain geminaatta: Seppo, Hannu, Jukka, Matti, Pekka, Riitta		adj.pari app.pari	luonnonaihe: <i>Kari, Marja, Ritva</i> - Veli!	

1960-1969	<i>Esa, Harri, Kai, Kari, Kirsi, Sari, Satu, Taina, Tuija, Vesa</i>	Anne, Ari, Hannu, Jaana, Jari, Jarmo, Juha, Jukka, Markku, Marko, Merja, Mika, Minna, Pasi, Pekka, Petri, Pirjo, Päivi, Riitta, Sirpa, Tarja, Tiina, Timo, Tuula	a+a/l+l a+a/p+l u+a/p+l		pitkävokaali tai doftongi: <i>Taina, Tuija,</i> Jaana, Päivi, Riitta, Tiina, Tuula	adv.pari adj.pari app.pari		<i>Esa-Vesa - Ari-Jari-Kari-Sari - Juha, Mika, Pasi, Timo - Harri, Anne, Hannu, Jukka, Minna, Pekka, Riitta</i>
1970-1979	<i>Kimmo, Kirsi, Sari, Satu</i>	Anne, Antti, Hanna, Jani, Janne, Jari, Juha, Katja, Mari, Marko, Mika, Mikko, Minna, Nina, Pasi, Petri, Sami, Sanna, Timo	a+a/l+l a+a/p+l u+a/p+l	geminaattanasali: <i>Kimmo, Anne, Hanna, Janne, Minna, Sanna</i>	kaikissa suosik- kinimissä molemmissa tavuissa lyhyt vokaali	app.pari		